

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร สู่ชุมชนฐานี

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

เด็ดขาย ช่วยน้ำรุ่ง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตร
สู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เทิดชาย ช่วยบำรุง

๒๕๖๓

ชื่อหนังสือ	● การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี : การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ชื่อผู้แต่ง	● เทิดชาย ช่วยบำรุง
จัดพิมพ์	● สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชั้น 14 อาคารเอส เอ็ม ทาวเวอร์ เลขที่ 979 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
พิมพ์ครั้งที่ 1	● มกราคม 2553
จำนวน	● 1,000 เล่ม
พิมพ์ที่	● ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม ไอ ที พรินติ้ง โทร. 0-2971-3485
ออกแบบปก	● อีรศักดิ์ ทองสีสังข์
พิสูจน์อักษร	● ปารณีย์ ศรีสวัสดิ์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี : การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.-- กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2553.

248 หน้า

1. สุราษฎร์ธานี--ฐานทรัพยากรและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. I. ชื่อเรื่อง.

คำนำ

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ดำเนินการวิจัยชุดโครงการ “การยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งพื้นที่ (Area-Based Collaborative Research) หรือ ABC ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่เลือกจังหวัดสุราษฎร์ธานีในการดำเนินการ โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการสร้างฐานข้อมูลและสร้างกลไกการพัฒนาติดพื้นที่เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของพื้นที่โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผลการวิจัยของชุดโครงการดังกล่าว ทำให้ได้เครือข่ายการจัดการองค์ความรู้และการศึกษาเกษตรท่องเที่ยวที่รวบรวมจากเกษตรกร เกษตรอำเภอ ปราชญ์ชุมชนและยุวเกษตรกร ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่และพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น และกระตุ้นให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมและมีจิตสำนึกแห่งการอนุรักษ์และสืบทอดอาชีพเกษตรกรรมให้คงอยู่ต่อไป อีกทั้งยังได้ 1) แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับเพื่อพัฒนาพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอ่าวบ้านดอน ซึ่งเป็นตัวอย่างในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน และ 3) ธนาการข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งหมดไว้ที่ www.agro-tourism-suratthani.com ซึ่งง่ายต่อการสืบค้นข้อมูลของนักท่องเที่ยวและเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน

จังหวัดสุราษฎร์ธานีแก่งครกที่เกี่ยวข้อง โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้บรรจุชุดโครงการนี้ไว้ในแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีสู่ความยั่งยืน ผลการศึกษาของชุดโครงการฯ ดังกล่าวได้สังเคราะห์ไว้ในหนังสือ “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี : การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” เล่มนี้

ชุดโครงการฯ ดังกล่าวสำเร็จด้วยดีด้วยความร่วมมืออย่างแข็งขันจากคณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยตาปี วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือด้วยดีจากเกษตรกร เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี คณะครูนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาต่างๆ นักท่องเที่ยว ภาคเอกชน ภาคประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันฯ ขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ ที่ได้ร่วมสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนา “เมืองคนดี” นี้สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน

เทิดชาย ช่วยบำรุง

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย

โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	1
ตอน 1 รู้จักเมืองคนดี...สุราษฎร์ธานี	10
1.1 สถานการณ์เศรษฐกิจ	12
1.2 สถานการณ์ภาคเกษตรกรรม	12
1.3 ผลิตภัณฑ์ชุมชนและผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)	14
1.4 สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี	15
ตอน 2 จุดประกายการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี	19
2.1 จุดเริ่มต้นชุดโครงการยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตร สู่การท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคง ของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี	25
2.2 ระเบียบวิธีวิจัยของชุดโครงการฯ	31
ตอน 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานความเข้มแข็งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	34
3.1 การท่องเที่ยว : ทางเลือกใหม่สู่การเรียนรู้	35
3.2 เกษตรกรรม : ท่ามกลางภาวะการเปลี่ยนแปลง	37
ตอน 4 เครือข่ายองค์ความรู้...เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	39
4.1 เครือข่ายยุทธศาสตร์การบ่งชี้ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1	40
4.2 เครือข่ายยุทธศาสตร์การบ่งชี้ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2	55
4.3 เครือข่ายยุทธศาสตร์การบ่งชี้ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3	64
4.4 เครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี	72
4.5 เครือข่ายองค์ความรู้...เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	88

ตอน 5 แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี	89
5.1 สวนสมรมตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร	90
5.2 สวนปาล์มน้ำมันวันทนา กองบิน 7 กองพลที่ 4 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ อำเภอพุนพิน	94
5.3 สวนยางพาราตำบลพรุพี อำเภอบ้านนาสาร	107
5.4 ชุมชนลีเล็ด อำเภอพุนพิน	115
5.5 สวนทุเรียนบ้านเขาป้อม อำเภอเกาะสมุย	130
5.6 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของตำบลเขาวง อำเภอบ้านตาขุน	145
5.7 กลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา	160
5.8 การเลี้ยงหอยในอำเภอกาญจนดิษฐ์	175
5.9 กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก	180
5.10 ชุมชนแหลมโพธิ์ ตำบลพุมเรียง อำเภอเมือง	186
5.11 สวนสมุนไพรร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร	191
 ตอน 6 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอ่าวบ้านดอน	198
6.1 การเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวในบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	201
6.2 อุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	206
6.3 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอ่าวบ้านดอน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	220
 ตอน 7 ธนาคารข้อมูล...คลังสมองการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	225
7.1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	227
7.2 ความต้องการรูปแบบ โครงสร้างและองค์ประกอบของเว็บไซต์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	228
7.3 ผลการวิจัยที่เป็นรูปธรรมของชุดโครงการฯ	229
 บรรณานุกรม	231
ปียมิตรผู้ร่วมงานวิจัย	235
ประวัติผู้เขียน	237

สารบัญตาราง

ตาราง 1	พื้นที่ปลูก ผลผลิตและมูลค่าของไม้ผลหลักของสุราษฎร์ธานี ปี 2550	13
ตาราง 2	สถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2549-2550	17
ตาราง 3	สถิตินักท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2548-2550 (รวมในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงันและเกาะเต่า)	21
ตาราง 4	สถิติวันพัก ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยและรายได้จากนักท่องเที่ยว ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2548-2550 (รวมในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงัน และเกาะเต่า)	21
ตาราง 5	สถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2550 (จำแนกในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงันและเกาะเต่า)	22
ตาราง 6	โครงการวิจัยของชุดโครงการฯ	28
ตาราง 7	แสดงโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ระดับช่วงชั้นที่ 2	68
ตาราง 8	จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลีเล็ด	120
ตาราง 9	ลักษณะเด่นของชุมชนลีเล็ดเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในพื้นที่ใกล้เคียง	124
ตาราง 10	แสดง TOWS Matrix	151
ตาราง 11	การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ	156
ตาราง 12	ตัวอย่างกำหนดการการอบรมและพัฒนาเกษตรกรให้สามารถใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปในการพัฒนาการท่องเที่ยว	179

สารบัญภาพ

ภาพ 1	แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี	11
ภาพ 2	กรอบการวิจัยชุดโครงการ “การยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตร สู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกร และความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี”	26
ภาพ 3-4	การทดลองใช้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 1	51
ภาพ 5	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การลักษณะที่ 1 (ประเภทเกษตรกรรม) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1	52
ภาพ 6	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การลักษณะที่ 1 (ประเภทปศุสัตว์) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1	53
ภาพ 7	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การลักษณะที่ 1 (ประเภทประมง) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1	53
ภาพ 8	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การลักษณะที่ 2 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1	54
ภาพ 9-11	การร่วมกิจกรรมของนักเรียนนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 2	62
ภาพ 12	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การแบบดาวกระจายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2	63
ภาพ 13-15	การดำเนินงานของเครือข่ายยุทธศาสตร์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 2	64
ภาพ 16	หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 3	70
ภาพ 17	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การแบบกระจายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3	71
ภาพ 18	แสดงเครือข่ายงานแบบลดหลั่น (Hierarchical Network)	83
ภาพ 19	สวนสมรมตำบลคลองปราบ	91
ภาพ 20	สวนปาล์มน้ำมัน	95

ภาพ 21-22	กิจกรรมในสวนยางพารา	113
ภาพ 23	เครื่องหมายสัญลักษณ์ (Logo) ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลีเล็ด	129
ภาพ 24-25	ทุเรียนและสวนทุเรียน	132
ภาพ 26-28	ป้ายเตือนให้ระวังศรีษะจากการร่วงหล่นของผลทุเรียนหรือกิ่งไม้	137
ภาพ 29	ร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม ของตำบลเขาวง	155
ภาพ 30-31	กิจกรรมการทำไข่เค็มไชยา	165
ภาพ 32-37	หอยชนิดต่างๆ	176
ภาพ 38-39	โปรแกรมสำเร็จรูปในการพัฒนากการท่องเที่ยวสำหรับเกษตรกร ผู้เลี้ยงหอย	178
ภาพ 40	รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลคอนสัก	185
ภาพ 41	หาดแหลมโพธิ์	186
ภาพ 42-43	กิจกรรมการประมงที่ชุมชนแหลมโพธิ์	187
ภาพ 44	ตัวอย่างฉากเรื่องเล่าของชุมชนแหลมโพธิ์	191
ภาพ 45-46	สวนสมุนไพรดอยสลิด	192
ภาพ 47	แผนที่เส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร	196
ภาพ 48	กิจกรรมหาหอยของนักท่องเที่ยวที่ชุมชนแหลมโพธิ์	201
ภาพ 49	นักท่องเที่ยวล่องเรือชมลีนมานะฟาร์ม	202
ภาพ 50	วัดเขาสวรรณประดิษฐ์	202
ภาพ 51-54	บรรยากาศการท่องเที่ยวในลีนมานะฟาร์ม	210
ภาพ 55-58	อาหารที่เคียงเลบุรี	212
ภาพ 59	หน้าแรกของเว็บไซต์	229
ภาพ 60	หน้าจอตงรายการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	229

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นหนึ่งในแนวคิดที่รัฐบาลให้การสนับสนุนและส่งเสริมมาโดยตลอด ถือเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้มาสู่ประเทศและสร้างเสถียรภาพให้กับระบบเศรษฐกิจในภาพรวมได้ “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” เป็นการบูรณาการความรู้ด้านการท่องเที่ยวกับการเกษตรเข้าด้วยกัน ทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการผลักดันให้เกิดขึ้นเพื่อยกระดับภาคอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่การเกษตรในระยะยาว สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงดำเนินชุดโครงการ “ยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัด สุราษฎร์ธานี” ด้วยความร่วมมือของภาคีที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากสถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่

ชุดโครงการฯ ดังกล่าว มุ่งเน้นให้เกิดการวิจัยเชิงบูรณาการในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

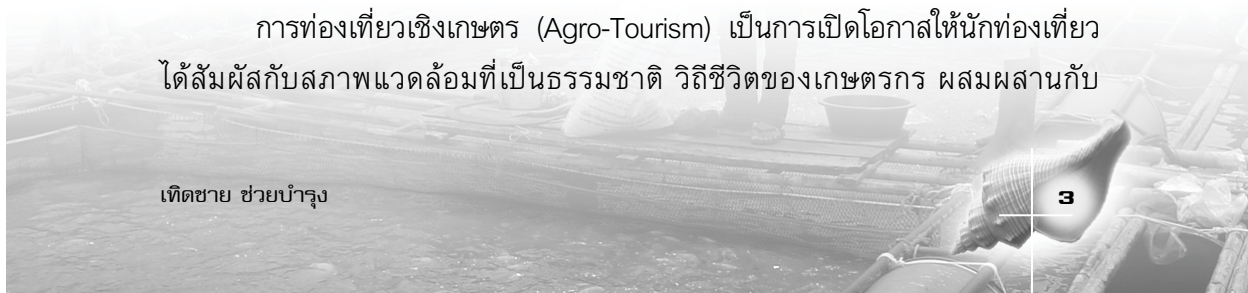
1. สร้างทางเลือกหรือช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกร โดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการลดปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ
2. ทำให้เกษตรกรในพื้นที่เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเอง ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาและประสบการณ์การดำรงชีวิต
3. การแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงความรู้กับนักวิชาการ ทำให้ได้รับแนวทางในการผลิตสินค้าเกษตรอย่างถูกต้องและลดการพึ่งพาการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอันจะส่งผลให้เกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภคและตัวเกษตรกรเอง
4. รวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นทั้งหมดของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยว
5. ศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำแผนพัฒนาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
6. เพื่อพัฒนาบุคลากร (เกษตรกร ชุมชน นักเรียน นักศึกษา อาจารย์) ด้านการเกษตร โดยใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือ

สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีจุดเด่นทางด้านการเกษตรและมีโอกาสจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและการเกษตรควบคู่กันไป โดยงานวิจัยในกลุ่มแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งรูปแบบการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว การเสริมสร้างการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร วิทยุเกษตรกรและสถาบันการศึกษา การจัดการทางการตลาด การประชาสัมพันธ์และการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ นอกจากนี้ในพื้นที่บริเวณอ่าวบ้านดอน ถือเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบใหม่ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน แต่ยังคงประสบปัญหาการขาดองค์ความรู้และการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่อันส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ต่อไปในอนาคต ดังนั้นกลุ่มงานวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอนจึงถูกนำมาใช้เป็นตัวอย่างในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นคนในพื้นที่และนักวิชาการ ตลอดจนเครือข่ายขององค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นที่รวบรวมจากเกษตรกร เกษตรอำเภอ ปรชาญชุมชนและวิทยุเกษตรกร ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่และพัฒนากการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น โดยองค์ความรู้เหล่านั้นจะถูกรวบรวมไว้ในธนาคารข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบเว็บไซต์ ที่เอื้อประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในการสืบค้นข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและแก่องค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร จัดให้มีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งสามารถแก้ปัญหาการว่างงานของคนในชนบทได้ไม่น้อยเพราะเป็นการกระจายรายได้อีกทางหนึ่ง ความสำเร็จดังกล่าวการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกรมส่งเสริมการเกษตรจึงมีนโยบายให้ทุกจังหวัดจัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วิถีชีวิตของเกษตรกร ผสมผสานกับ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กิจกรรมต่างๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวในชุมชนเกษตร เพื่อการเรียนรู้และศึกษาประสบการณ์ด้านเกษตรกรรม นับเป็นการท่องเที่ยวอีกแบบหนึ่งที่ได้ทั้งความรู้และประสบการณ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้ เหนืออื่นใดคือการที่ได้หวนกลับมาค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ ภาควิชาภูมิกับอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นรากฐานของสังคมไทย ที่เปี่ยมด้วยคุณค่า ภายใต้แนวคิด ปรัชญา องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชนบท ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่หลากหลาย จากวิถีชีวิตดั้งเดิมถึงการใช้ชีวิตที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง ท่ามกลางทัศนียภาพของธรรมชาติที่สวยงามที่บริหารจัดการโดยเกษตรกรและชุมชน มีความประทับใจที่เกิดจากการได้ชม ชิม ถ่ายรูป ซื้อผลิตภัณฑ์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ก่อให้เกิดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดรายได้แก่ชุมชนจากการจำหน่ายสินค้า ผลิตภัณฑ์แปรรูปและการบริการ

ภาคเกษตรกรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีศักยภาพสูง พร้อมจะป้อนวัตถุดิบให้กับภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งภาคอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ก็มีการพัฒนาระบบการคมนาคมและพัฒนากการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ เศรษฐกิจหลักของจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงขึ้นกับภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร ด้วยเหตุนี้ จังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงมีวิสัยทัศน์ว่า “เป็นศูนย์กลางการเกษตรครบวงจร ผู้นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาค เป็นเมืองน่าอยู่ เป็นศูนย์กลางการศึกษาและพัฒนาคุณธรรม”

หากมองภาพรวมจะพบว่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความเหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลายประกอบกับนโยบายการพัฒนาจังหวัด ได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาให้เป็นจังหวัดที่มีการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืน จากการพิจารณาสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้ว พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวเพียงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของจังหวัดเท่านั้น อาทิ เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า หมู่เกาะอ่างทอง เขื่อนรัชชประภา สวนโมกษพลาราม ดังนั้น การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเพียงฝ่ายเดียวคงจะ

ไม่เพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กระจายมายังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ การยกระดับภาคเกษตรกรรมมาสู่การท่องเที่ยวโดยส่งเสริมให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง อันจะนำมาซึ่งการสร้างคุณค่าแก่ภาคเกษตรกรรมและการกระจายรายได้แก่คนในท้องถิ่น

ชุดโครงการฯ ดังกล่าวประกอบด้วย 19 โครงการ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เครือข่ายองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิจัยในกลุ่มเครือข่ายองค์ความรู้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยอาศัยการรวบรวมองค์ความรู้ทางการเกษตรท้องถิ่นผ่านยุทธศาสตร์กรในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ยุทธศาสตร์กร ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความรักและตระหนักในคุณค่าของอาชีพของผู้ปกครอง อีกทั้งยังกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านการเกษตรกับการจัดการการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดเครือข่ายยุทธศาสตร์กรทั่วจังหวัดสุราษฎร์ธานี อีกทั้งได้รวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจากเกษตรอำเภอและเกษตรกรและการสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการศึกษาองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นเช่นเดียวกัน ซึ่งได้**หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับนักเรียนในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษา และหลักสูตรอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเกษตรกรและเกษตรอำเภอ** ซึ่งพร้อมถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งนี้ยังได้กระตุ้นให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของยุทธศาสตร์กร เกษตรอำเภอและเกษตรกร ถือเป็นกลไกเบื้องต้นที่ส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีสู่ความยั่งยืน โดยอาศัยเครือข่ายของกลุ่มต่างๆ ซึ่งเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงทั่วจังหวัดสุราษฎร์ธานี อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับมหภาคที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่คงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรทางด้านการเกษตร ทั้งพืชผลทางการเกษตร ปศุสัตว์และการประมง “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการเกษตรควบคู่กัน สำหรับพื้นที่ที่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เช่น อำเภอกาญจนดิษฐ์ ที่มีชื่อเสียงในด้านการเลี้ยงหอยนางรม หอยแครงและหอยแมลงภู่ การผลิตไข่เค็มไชยา พื้นที่บริเวณอื่นที่เป็นสวนผลไม้หรือสวนเกษตรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ เงาะโรงเรียน อำเภอนาสาร ทุเรียน อำเภอสมุย สวนปาล์ม น้ำมันวันทนาฯ สวนยางพารา ตำบลพรุฬห์ สวนสมุนไพรตำบลคลองปราบและสวนสมรมตำบลถ้ำสิงขร เป็นต้น แหล่งผลิตทางด้านการเกษตรเหล่านี้ล้วนสามารถจะยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีศักยภาพได้ทั้งสิ้น

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากขาดการวางแผนและการจัดการที่ดี อาจมีผลเสียตามมาได้ และประการสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ ศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน หากไม่มีการพัฒนาในทิศทางที่ถูกต้อง อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้นเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์คุณค่าและความสวยงามทางธรรมชาติเอาไว้ ควรมีการพัฒนาและจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้ว ยังส่งผลให้เกิดการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรและชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกรและชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการความปลอดภัย การจัดการรูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม ความสะอาด การพัฒนาบุคลากรและการจัดการข้อมูลข่าวสารซึ่งครอบคลุมการประชาสัมพันธ์ การสื่อความหมาย เป็นต้น

การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ (Host) และความสามารถในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนจังหวัดสุราษฎร์ธานี (Guest) จากผลการวิจัยของชุดโครงการในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการข้อมูลการท่องเที่ยว การจัดการตลาดท่องเที่ยวและการจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยแต่ละโครงการยังทำให้ทราบถึงศักยภาพของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายอีกด้วย

ประเด็นที่ 3 การท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอน...ต้นแบบทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขนาดใหญ่ในเขตภาคใต้ บริเวณอ่าวเป็นแนวป่าชายเลนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูให้มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ แหล่งพักและอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน พื้นที่ส่วนใหญ่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเนื่องจากมีความสวยงามและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งอารยธรรมโบราณและมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งควรอนุรักษ์ไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังมีฟาร์มสเตย์ที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเที่ยวฟาร์มสเตย์ในอ่าวบ้านดอนมากที่สุด คือ การได้รับการแนะนำจากเพื่อน/คนรู้จัก/คนในครอบครัวแนะนำให้มาเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวอยากกลับมาเที่ยวยังฟาร์มสเตย์ซ้ำอีกและจะแนะนำผู้อื่นให้มาเที่ยวด้วย โดยองค์กรภาครัฐควรสนับสนุนให้ฟาร์มสเตย์ในบริเวณอ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัด ทั้งนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจในการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์ในระดับมาก ทั้งด้านสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวต้องการชื่นชมความสวยงามและความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวของอ่าวบ้านดอน มีความพึงพอใจต่อเส้นทางการคมนาคม แต่ต้องการให้ปรับปรุงเรื่องป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งด้านที่พัก อาหารและบริการ ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องการที่พักที่เป็นธรรมชาติ สะท้อนถึงวิถีชีวิตในท้องถิ่นและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องการกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ทั้งกิจกรรมวิชาการ ชุมชนธรรมชาติ วิถีชีวิต

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

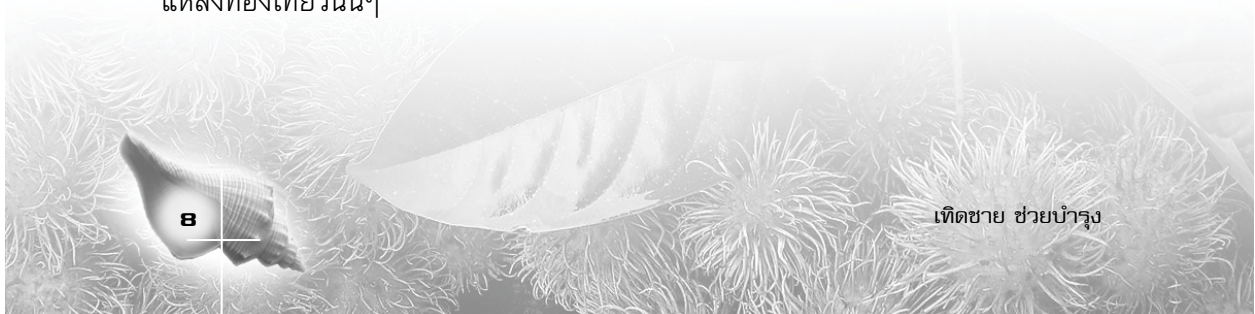
การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ท้องถิ่นและกิจกรรมบันเทิง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมที่ทำในแหล่งท่องเที่ยว

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอำเภอบ้านดอนจะประสบความสำเร็จได้ ต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเชิงพหุภาคี แม้ปัจจุบันระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความแตกต่างกันตามหน่วยงานที่สนับสนุน กล่าวคือ หากเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เกิดจากชุมชนโดยตรง เช่น ชุมชนลิเล็ด ชุมชนบางไผ่และชุมชนคลองท่าปูน ชุมชนจะมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับสูง ในขณะที่ลินมานะฟาร์ม ซึ่งเป็นการก่อตั้งของเอกชนโดยคุณสมชาย ลินมานั้น ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการจัดการในระดับน้อย ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรมีแนวทาง ดังนี้

1. ผู้นำชุมชนควรริเริ่มและกำหนดนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน ทั้งนี้ทุกชุมชนทั้งชุมชนลิเล็ด ชุมชนบางไผ่ ชุมชนคลองท่าปูน และลินมานะฟาร์มมีการประชุม เพื่อสอบถามความคิดเห็นคนในชุมชน ซึ่งสิ่งที่ผู้นำชุมชนต้องตระหนักเป็นลำดับแรก คือ การกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังมีส่วนในการกำหนดกิจกรรมรวมถึงพื้นที่ในการท่องเที่ยวและมีบทบาทอย่างยิ่งในการประสานงานกับภาครัฐและเอกชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้นๆ ผู้ชุมชนจึงได้รับการอบรม ประชุม สัมมนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

2. ชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นและความต้องการในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมตามความถนัดหรือตามอาชีพ เช่น นำนักท่องเที่ยวชมการสาธิตการเก็บมะพร้าว การเย็บจาก การผลิตผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว สาธิตการจับกุ้ง ปลาและหอยนางรม เป็นต้น เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง ชุมชนมักจะรวมกลุ่มในการจัดกิจกรรมทั้งด้านที่พัก ยานพาหนะ กิจกรรมท่องเที่ยว มัคคุเทศก์และการบริการอาหาร เป็นต้น โดยเฉพาะชุมชนบางไผ่และ ลินมานะฟาร์ม มีการนำเยาวชนมาฝึกหัดนำเที่ยวเป็นยุวมัคคุเทศก์ของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

เทิดชาย ช่วยบำรุง

ประเด็นที่ 4 ธนาการข้อมูล...คลังสมองการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัด สุราษฎร์ธานี

ธนาการข้อมูล เป็นเสมือนฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่แสดงข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบเว็บไซต์ (www.agro-tourism-suratthani.com) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่หลากหลาย สามารถเชื่อมโยง เพิ่มเติมและแก้ไขข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่การท่องเที่ยวได้ นับเป็นรูปแบบของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกทางหนึ่งด้วย เพราะความทันสมัยสะดวกต่อการนำไปใช้ เอื้อประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในการสืบค้นข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

ปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ด้านอินเทอร์เน็ต (Internet) เข้ามามีบทบาทในหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยว ซึ่งเว็บไซต์เป็นแหล่งข้อมูลที่จะประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก โดยนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมักนิยมการค้นหาข้อมูลเพื่อวางแผนการท่องเที่ยว แต่ข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปัจจุบันยังมีไม่มากนักและขาดการปรับปรุงให้ทันสมัย ดังนั้น เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้นและสะดวกต่อการหาข้อมูล ซึ่งเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมากขึ้น จึงควรพัฒนาระบบเว็บไซต์แหล่งรวมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

สุราษฎร์ธานีเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะเกาะต่างๆ ซึ่งสถานการณ์การท่องเที่ยวที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวตามเกาะต่างๆ เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้การท่องเที่ยวของสุราษฎร์ธานีประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเป็นการยกระดับฐานผลิตทางการเกษตรมาสู่การท่องเที่ยว จึงเป็นอีกหนึ่งหนทางที่จะสนับสนุนการสุราษฎร์ธานีเป็นผู้นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาคตามวิสัยทัศน์ของจังหวัดที่ตั้งไว้

ตอน 1
รู้จักเมืองคนดี...
สุราษฎร์ธานี

แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เกาะเต่า

อ.เกาะพะงัน

เกาะนายนุต

เกาะสามเล้า

อ่าวไทย เกาะวัวตาหลับ

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง

เกาะพะลวย

อ.เกาะสมุย

เกาะนตน

จ.ชุมพร

อ.ท่าชนะ

อ.ไชยา

อ.ท่าฉาง

อุทยานแห่งชาติเขาสก

อ.คอนสัก

อ.กาญจนดิษฐ์

โรงเรียนฝักลิง

อ.เมือง

อ.บ้านนาเคิม

อ.บ้านนาสาร

อ.เวียงสระ

อ.พระแสง

อ.ชัยบุรี

อ.คีรีรีสุนทร

อ.พุนพิน

อ.บ้านตาขุน

เขื่อนรัชชประภา

เขื่อนเชี่ยวหลาน

อ.พนม

อ.เคียนซา

จ.ระนอง

จ.กระบี่

จ.นครศรีธรรมราช

ภาพ 1 แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ลักษณะภูมิประเทศของสุราษฎร์ธานีเป็นภูเขาประมาณร้อยละ 49 ของพื้นที่ จังหวัด มีเทือกเขาสูงทอดยาวตามแนวเหนือใต้ ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าว ก่อให้เกิดลุ่มน้ำน้อยใหญ่ รวม 14 ลุ่มน้ำ ซึ่งมีลุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลุ่มน้ำตาปี พุมดวง ท่าทอง ท่ากระจ่าย ไชยา ท่าฉาง เป็นต้น แม่น้ำลำคลองในจังหวัดทุกสายไหลลงสู่อ่าวไทยด้านทิศตะวันออก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 19 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี กาญจนดิษฐ์ เกาะสมุย ไชยา ศิริรัฐนิคม ท่าฉาง บ้านนาสาร พุนพิน ท่าชนะ พระแสง พนม เวียงสระ ดอนสัก เคียนซา บ้านตาขุน เกาะพะงัน บ้านนาเดิม ชัยบุรีและวิภาวดี มีประชากรรวม 973,288 คน (ณ เดือนมีนาคม 2551)

1.1 สถานการณ์เศรษฐกิจ

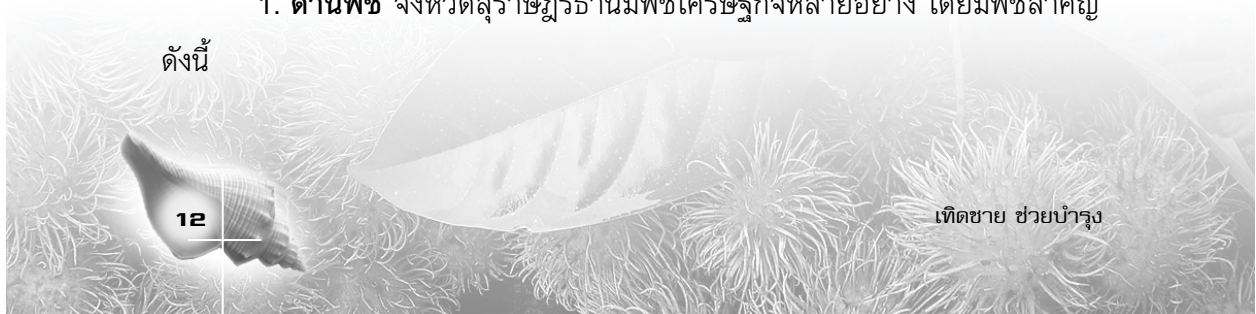
เศรษฐกิจหลักของจังหวัดสุราษฎร์ธานี 5 อันดับแรกของปี 2550 ได้แก่ สาขาเกษตรกรรม มีสัดส่วนร้อยละ 32.75 สาขาอุตสาหกรรมมีสัดส่วนร้อยละ 14.84 สาขาการขนส่ง การขายปลีกมีสัดส่วนร้อยละ 10.63 สาขาโรงแรมและภัตตาคาร มีสัดส่วนร้อยละ 9.26 และสาขาการขนส่งมีสัดส่วนร้อยละ 8.05 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

เศรษฐกิจจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2550 ขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 0.44 ซึ่งอยู่ในภาวะชะลอตัวเพราะในปี 2549 มีการขยายตัวร้อยละ 7.74 จากปัจจัยลบที่สำคัญ ได้แก่ สภาพอากาศที่แปรปรวนเข้าสู่ฤดูแล้งและฤดูฝนเร็วกว่าปกติ ทำให้ผลผลิตยางพาราและปาล์มน้ำมันซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักออกสู่ตลาดลดลงส่งผลให้การขนส่งขายปลีกและการขนส่งชะลอตัวตาม ประกอบกับเศรษฐกิจของประเทศชะลอตัวด้วย

1.2 สถานการณ์ภาคเกษตรกรรม

1. ด้านพืช จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพืชเศรษฐกิจหลายอย่าง โดยมีพืชสำคัญ

ดังนี้

เท็ดชาย ช่วยบำรุง

ยางพารา สุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุดของประเทศ พื้นที่เพาะปลูกในปี 2549 ประมาณ 1.8 ล้านไร่ มีผลผลิตรวม 468,085 ตัน คิดเป็นมูลค่า 29,707 ล้านบาท จากผลผลิตจำนวนดังกล่าว ทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องมีการใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบในการผลิต ได้แก่ อุตสาหกรรมถุงมือยาง อุตสาหกรรมยางอนามัย อุตสาหกรรมยางรัดของ อุตสาหกรรมฟองน้ำยาง อุตสาหกรรมแถบยางยืดและอุตสาหกรรมไม้ยางพารา มีโรงงานอุตสาหกรรมยางพารา 57 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรมไม้ยางพารา 82 แห่ง อย่างไรก็ตามการทำสวนยางพาราก็นำมาซึ่งปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปุ๋ยเคมีราคาสูง เกิดการบุกรุกที่สาธารณะเพื่อขยายพื้นที่ปลูกยางพารา โดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพความเหมาะสมของพื้นที่

ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ มีพื้นที่เพาะปลูก 762,534 ไร่ มากเป็นอันดับสองรองจากจังหวัดกระบี่ แต่ประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูงและคุณภาพผลผลิตมีผลกระทบต่อเออร์เชนด้น้ำมัน อีกทั้งปาล์มน้ำมันมีราคาตกต่ำในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ซึ่งมีผลผลิตออกมากกว่ากำลังการผลิตของโรงงาน

ไม้ผล จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีผลไม้เศรษฐกิจสำคัญ 4 ชนิด คือ เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง มีผลผลิตและมูลค่า ดังตาราง 1

ตาราง 1 พื้นที่ปลูก ผลผลิตและมูลค่าของไม้ผลหลักของสุราษฎร์ธานี ปี 2550

ชนิดผลไม้	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	มูลค่า (บาท)
เงาะ	50,761	22,783	410,168,312
ทุเรียน	51,272	38,816	559,732,344
มังคุด	19,458	7,955	118,688,600
ลองกอง	28,735	11,627	274,973,347

อย่างไรก็ตาม ในช่วงฤดูกาลที่ผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกันเป็นจำนวนมากเกษตรกรจะขายผลผลิตได้ในราคาต่ำกว่าต้นทุน โดยเฉพาะในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ด้านประมง จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่และสภาพภูมิประเทศเอื้อต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเลบริเวณชายฝั่ง ปัจจุบันมีการเพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ สัตว์น้ำที่สำคัญ ได้แก่ กุ้งและสัตว์น้ำอื่นๆ เช่น หอยนางรม หอยแครง ปลาเก๋า ปลากะพงขาว โดยมีการเพาะเลี้ยงในพื้นที่อำเภอชายฝั่งทะเล คือ ไชยา ท่าชนะ เมือง กาญจนดิษฐ์ พุนพิน ดอนสัก เกาะสมุยและเกาะพะงัน ซึ่งในปี 2549 มีผลผลิตรวม 162,108 ตัน มูลค่า 4,781 ล้านบาท แต่ประสบปัญหาราคาสินค้าสัตว์น้ำตกต่ำ ราคาน้ำมันสูง การใช้เครื่องมือผิดประเภท ผู้ประกอบการกวดราคาซื้อ การบุกรุกพื้นที่ในทะเลเพื่อเลี้ยงหอยโดยไม่ได้รับอนุญาต

3. ด้านปศุสัตว์ สัตว์เลี้ยงที่สำคัญประกอบด้วย สุกร โคเนื้อและสัตว์ปีก ปริมาณมาก ผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการลงทุนไม่มากนัก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำสวนเป็นหลักและเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม โดยสถานการณ์การเลี้ยงสัตว์ในสุราษฎร์ธานีที่สำคัญ มีดังนี้

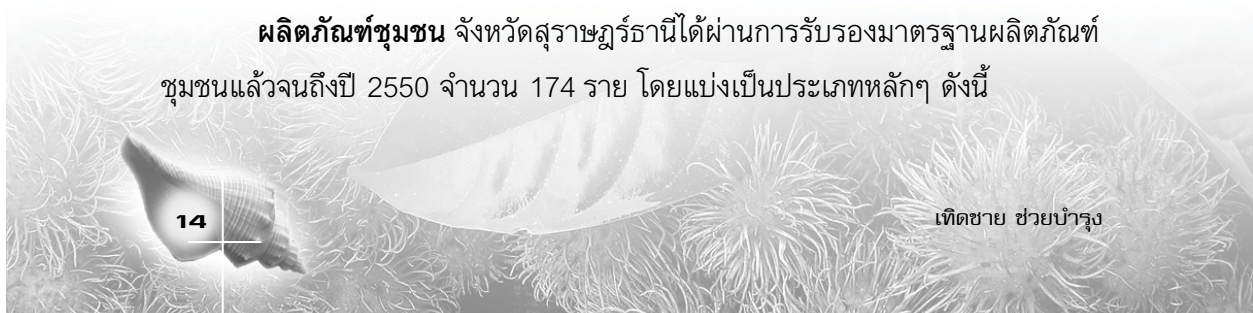
สุกร เกษตรกรจะเลี้ยงหมูเป็นอาชีพเสริมและยังมีการเลี้ยงหมูหลุมอีกด้วย แต่ก็ประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง

โค ปริมาณโคที่เลี้ยงในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน 78,450 ตัว และมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากราคาโคมีชีวิตลดลง ต้นทุนการผลิตสูงและพื้นที่การเลี้ยงลดลง

สัตว์ปีก ปริมาณการเลี้ยงสัตว์ปีกในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ไก่ เป็ด นกกระทา) 2,119,720 ตัว เกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นรายย่อย ซึ่งเลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือน แต่ยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคในจังหวัด จึงจำเป็นต้องนำเข้าเพื่อการบริโภคเดือนละ 250,000 ตัว ปัญหาที่ประสบ คือ ต้นทุนการผลิตสูงและความไม่แน่นอนเรื่องโรคระบาดไข้หวัดนก

1.3 ผลิตภัณฑ์ชุมชนและผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนแล้วจนถึงปี 2550 จำนวน 174 ราย โดยแบ่งเป็นประเภทหลักๆ ดังนี้

- ประเภทอาหาร เช่น ไข่เค็ม ขนมหาละแม ข้าวหลาม น้ำพริกต่างๆ
- ประเภทเครื่องดื่ม เช่น ไวน์ผลไม้ ไวน์สมุนไพร สุรากลั่นชุมชน
- ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย เช่น ผ้าทอ ผ้าไหม ผ้าบาติก
- ประเภทของใช้และเครื่องประดับ เช่น ผลิตภัณฑ์กระจูด ไม้กวาด ดอกหญ้า ผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว
- ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา เช่น น้ำมันมะพร้าวสำหรับสปา ขมิ้นผง ลูกประคบและน้ำผึ้ง

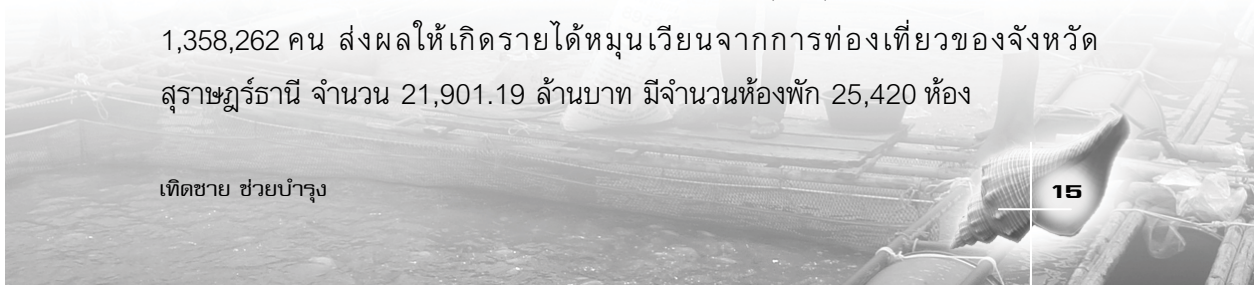
ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) มีกลุ่ม/ผู้ประกอบการทั้งสิ้น 336 กลุ่ม/ราย มีผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทรวม 535 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งมียอดขายหน่วย 1,399 ล้านบาท ในปี 2549 และ 1,678 ล้านบาท ในปี 2550 จังหวัดได้จัดงานส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในระดับจังหวัดมาตั้งแต่ปี 2545 ถึงปัจจุบัน และได้้นำสินค้าไปแสดง (Road Show) ตลอดจนจำหน่ายในตลาดนอกพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

ผลิตภัณฑ์เด่นของจังหวัด 10 รายการ คือ หอยนางรม ไข่เค็มไชยา ผ้าทอชุมเรียง ผลิตภัณฑ์จากกระจูด น้ำมันสุขภาพจากมะพร้าว เฉาก๊วยโรงเรียนปูลาดทะเล กาละแมสมุย ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวและอาหารทะเลแปรรูป

จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้สนับสนุนการดำเนินงานหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP ซึ่งได้พัฒนาเป็นหมู่บ้านต้นแบบ 3 หมู่บ้าน คือ 1) บ้านห้วยลึก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน 2) บ้านล่าง ตำบลชุมเรียง อำเภอไชยา และ 3) บ้านปากด่าน ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา

1.4 สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ในปี 2550 สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอัตราการขยายตัวอยู่ในระดับดี มีจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือน 2,579,621 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 6.5 จำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 1,221,359 คน ชาวต่างชาติ 1,358,262 คน ส่งผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 21,901.19 ล้านบาท มีจำนวนห้องพัก 25,420 ห้อง

การทอ้งเทียวเชิงเกษตรสุราษฏรธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การทอ้งเทียวย่างยั่งยืน

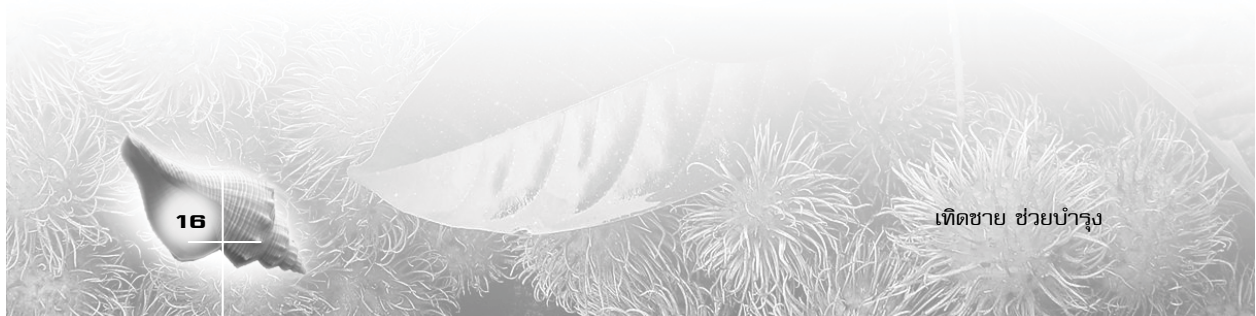
แผ่นดินใหญ่จังหวัดสุราษฏรธานี มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนที่เดินทางเข้ามาทั้งสิ้น 1,025,417 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 13.71 เป็นชาวไทย 997,556 คน และชาวต่างชาติ 27,861 คน ผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 97.3 เป็นคนไทย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มครอบครัว ประชุมและสัมมนา

เกาะสมุย มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนที่เดินทางเข้ามาทั้งสิ้น 1,059,642 คน จำแนกเป็นชาวไทย 160,877 คน และชาวต่างชาติ 898,765 คน ผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 84.8 เป็นชาวต่างชาติ มีระยะพำนักรเฉลี่ย 4.48 วัน มีจำนวนห้องพัก 14,405 ห้อง กลุ่มผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ ได้แก่ เยอรมัน อังกฤษ กลุ่มสแกนดิเนเวียและ รัสเซีย

เกาะพะงัน มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนที่เดินทางเข้ามาทั้งสิ้น 334,229 คน จำแนกเป็นชาวไทย 41,981 คน และชาวต่างชาติ 292,248 คน จำนวนผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 87.4 เป็นผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ มีระยะเวลาพำนักรเฉลี่ย 7.23 วัน กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ได้แก่ เยอรมัน อังกฤษ สวิสเซอร์แลนด์ สวีเดนและฝรั่งเศส

พูลมูนปาร์ตี้ ที่จัดขึ้นบริเวณหาดรินนอก เกาะพะงันทุกวันขึ้น 15 ค่ำของทุกเดือน (หากตรงกับวันสำคัญทางศาสนาจะเลื่อนออกไป 1 วัน) มีจำนวนนักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมครั้งละมากกว่า 20,000 คน กิจกรรมหลัก คือ รับประทาน ดื่มและเต้นรำตลอดคืน

เกาะเต่า มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนที่เดินทางเข้ามาทั้งสิ้น 160,333 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 2.10 เป็นชาวไทย 20,945 คน และชาวต่างชาติ 139,388 คน จำนวนผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 86.9 เป็นผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ มีระยะเวลาพำนักรเฉลี่ย 7.08 วัน มีจำนวนวันพัก 5,575 ห้อง กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ได้แก่ เยอรมัน อังกฤษ สหรัฐอเมริกา สวิสเซอร์แลนด์และออสเตรเลีย ดังตาราง 2

ตาราง 2 สถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2549-2550

จำนวนผู้เยี่ยมชม/ปี	ปี 2549	ปี 2550	อัตราการเปลี่ยนแปลง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี			
ผู้เยี่ยมชม	2,422,066	2,579,621	+ 6.50
- ชาวไทย	1,086,367	1,221,359	+ 12.43
- ชาวต่างชาติ	1,335,699	1,358,262	+ 1.69
จำนวนห้องพัก	23,825	25,420	+ 6.69
อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี			
ผู้เยี่ยมชม	901,787	1,025,417	+ 13.71
- ชาวไทย	867,547	997,556	+ 14.99
- ชาวต่างชาติ	34,240	27,861	- 18.63
จำนวนห้องพัก	2,459	2,750	+ 11.83
เกาะสมุย			
ผู้เยี่ยมชม	1,030,623	1,059,642	+ 2.82
- ชาวไทย	158,312	160,877	+ 1.62
- ชาวต่างชาติ	872,311	898,765	+ 3.03
จำนวนห้องพัก	13,290	14,405	+ 8.39
เกาะพะงัน			
ผู้เยี่ยมชม	332,624	334,229	+ 0.48
- ชาวไทย	42,541	41,981	- 1.25
- ชาวต่างชาติ	290,110	292,248	+ 0.74
จำนวนห้องพัก	5,655	5,575	+ 1.80
เกาะเต่า			
ผู้เยี่ยมชม	157,032	160,333	+ 2.10
- ชาวไทย	17,994	20,945	+ 16.40
- ชาวต่างชาติ	139,038	139,388	+ 0.25
จำนวนห้องพัก	2,354	2,508	+ 6.54

ที่มา : สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2551

เทตชาย ช่วยบำรุง

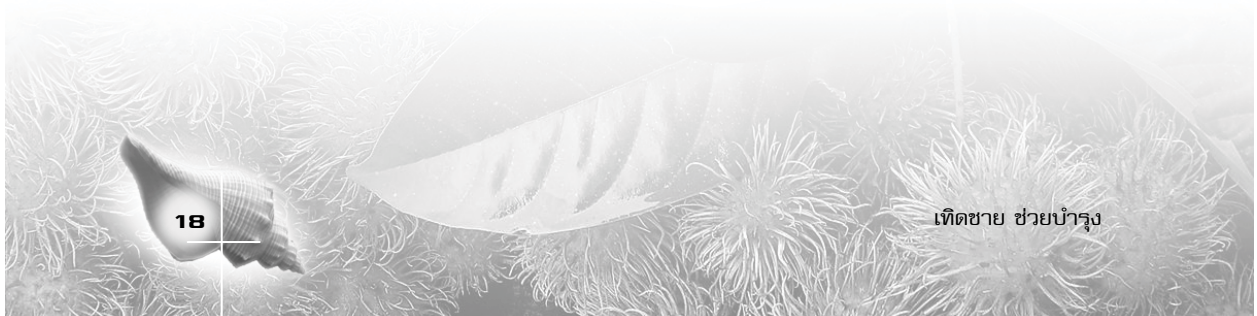

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวโน้มตลาดการท่องเที่ยวของสุราษฎร์ธานีเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวและพักผ่อนตามหาดทราย ชายทะเลเป็นหลัก ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ แต่มีวันพักเฉลี่ยลดลง เนื่องจากฝั่งทะเลอันดามันเริ่มฟื้นตัว กลับสู่ภาวะปกติ การเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ สะดวกมากขึ้น การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารรวดเร็ว นักท่องเที่ยวเลือกจุดหมายปลายทางได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวหลักในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น เกาะสมุยและเกาะบรีวาร กำลังประสบปัญหาความเสื่อมโทรมและสภาพแวดล้อมเสียหาย ทำให้นักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักลดลง (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2551)

จากสถานการณ์ภาคเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี สะท้อนให้เห็นว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีฐานการผลิตที่สำคัญคือการเกษตรซึ่งเป็น อาชีพของคนส่วนใหญ่ของจังหวัด อีกทั้งมีการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัด ไม่น้อย แต่การท่องเที่ยวดังกล่าวยังกระจุกตัวอยู่ตามเกาะต่างๆ เป็นหลัก นั้นหมายถึง รายได้จากการท่องเที่ยวก็ไม่ได้กระจายไปสู่คนกลุ่มใหญ่ของจังหวัด หากแต่เป็นผลประโยชน์ที่ตกอยู่เพียงผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็น นักธุรกิจนอกพื้นที่ที่เข้ามาประกอบธุรกิจในแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัด ดังนั้น การยกระดับฐานการผลิตการเกษตรซึ่งเป็นเศรษฐกิจหลักของจังหวัดสู่การท่องเที่ยว จึงเป็นอีกหนึ่งหนทางในการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่คนกลุ่มใหญ่ของจังหวัด อันเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตอน 2
จุดประกายการยกระดับ
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แม้ภาคอุตสาหกรรมของไทยจะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ภาคเกษตรกรรมก็ยังเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ โดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรก็ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อยกระดับภาคเกษตรกรรมสู่การท่องเที่ยวซึ่งเป็นการสร้างงานสร้างรายได้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง ดังนั้นอาชีพเกษตรกรรมจึงมีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เป็นอย่างดี

ในปัจจุบันภาคเกษตรกรรมมีความน่าสนใจอย่างยิ่งต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะเป็นการนำทรัพยากรการเกษตรที่มีอยู่มาจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดความสนใจและเดินทางมาเยือน ซึ่งเป็นการขยายเส้นทางการท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น จึงเกิดการท่องเที่ยวในลักษณะทัวร์เกษตรหรือเกษตรสัญจรหรือการทัศนศึกษาในพื้นที่เกษตรกรรมหรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากความสำเร็จของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกรมส่งเสริมการเกษตรที่มีนโยบายส่งเสริมให้ทุกจังหวัด จัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น โดยยึดแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่า (Value Added) ซึ่งเป็นการเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวให้เป็นกิจกรรมที่ยั่งยืน โดยกำหนดให้มีรูปแบบทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3 ประเภท ที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทรายบุคคลหรือรายกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยวประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์ ซึ่งแนวคิดในการนำทรัพยากรการเกษตรมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้น ได้เกิดขึ้นมานานแล้วในต่างประเทศ เช่น แนวคิดในเรื่อง Agro-tourism, Farm Stay และ Home Stay สำหรับประเทศไทยแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการดำเนินงานอยู่บ้าง แต่ยังขาดการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีความแปลกใหม่เพื่อเสนอขายแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทางด้านการเกษตรจึงเป็นทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจ ซึ่งควรเร่งพัฒนาทรัพยากรด้านการเกษตรที่มีอยู่มากมายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) ที่สมบูรณ์ต่อไป

เศรษฐกิจหลักของจังหวัดสุราษฎร์ธานีขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ซึ่ง “การท่องเที่ยว” เป็นกำลังหลักในการสร้างรายได้ให้แก่จังหวัดที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัดว่า “เป็นศูนย์กลางการเกษตรครบวงจร ผู้นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาค เป็นเมืองน่าอยู่ เป็นศูนย์กลางการศึกษาและพัฒนาคุณธรรม” (วินัย บัวประดิษฐ์, 2551) ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการเกษตรไปพร้อมๆ กัน ซึ่งสังเกตได้จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังตาราง 3

ตาราง 3 สถิตินักท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2548-2550 (รวมในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงันและเกาะเต่า)

ปี	จำนวนคน (ล้านคน)						รวม
	นักท่องเที่ยว		นักท่องเที่ยว		สรุปรวมผู้เยี่ยมชม		
	ไทย	ต่างชาติ	ไทย	ต่างชาติ	ไทย	ต่างชาติ	
2548	99,480	11,364	869,858	874,388	969,338	885,752	1,855,090
2549	105,126	33,407	981,241	1,302,292	1,086,367	1,335,699	2,422,066
2550	127,145	27,026	1,094,214	1,331,236	1,221,359	1,358,262	2,579,621

ที่มา : www2.tat.or.th/stat/web/static_tst.php

ตาราง 4 สถิติตัววันพัก ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยและรายได้จากนักท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2548-2550 (รวมในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงัน และเกาะเต่า)

ปี	จำนวนวันพัก (วัน)			ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน (บาท)		รายได้ (ล้านบาท)	
	ไทย	ต่างชาติ	เฉลี่ย	ไทย	ต่างชาติ	ไทย	ต่างชาติ
2548	2.11	4.51	3.31	1,823.56	3,010.59	3,346.95	11,872.20
2549	1.99	5.88	4.21	1,783.59	2,338.58	3,489.70	17,900.69
2550	1.93	5.76	4.03	1,777.44	2,345.66	3,759.85	17,987.98

ที่มา : www2.tat.or.th/stat/web/static_tst.php

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากตาราง 3 และ 4 พบว่า นักท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีจำนวนลดลงเล็กน้อย แต่ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ กลับมีจำนวนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในทางกลับกันรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนมากขึ้น แต่ก็พบว่านักท่องเที่ยวเริ่มมีพฤติกรรมการใช้จ่ายที่รัดกุมมากขึ้น มีการกำหนดจำนวนของวันพักที่สั้นลง จึงส่งผลให้อัตราการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวลดลง

เมื่อพิจารณาการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้วพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติจะกระจุกตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญและมีชื่อเสียงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประกอบด้วยเกาะสมุย เกาะพะงัน และเกาะเต่า ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยจะมีจำนวนมากกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยวบนฝั่ง ดังตาราง 5

ตาราง 5 สถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2550 (จำแนกในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงันและเกาะเต่า)

พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวชาวไทย (คน)	นักท่องเที่ยวต่างชาติ (คน)	รวม
อำเภอเมือง	997,556	27,861	1,025,417
เกาะสมุย	160,877	898,765	1,059,642
เกาะพะงัน	41,981	292,248	334,229
เกาะเต่า	20,945	139,388	160,333
รวม	1,221,359	1,358,262	2,579,621

ที่มา : www2.tat.or.th/stat/web/static_tst.php

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าความนิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เลือกที่จะท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง และกระจายตัวในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลบางส่วน ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่จะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลมากกว่าในเขตอำเภอเมือง โดยแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมมากที่สุด คือ เกาะสมุย รองลงมา คือ เกาะพะงันและเกาะเต่า ตามลำดับ ทั้งนี้สอดคล้องกับความคิดของ ปัญญา แสงสุริยัน (อุปนายกสมาคมโรงแรมและท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกรรมการผู้จัดการโรงแรมรอยเกาะ) ซึ่งสรุปว่า “จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีชื่อเสียงและเป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวของภาคใต้นับตั้งแต่อดีต เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลทั้งดงและเป็นจุดแข็งของจังหวัด เช่น เกาะสมุย เกาะพะงันและเขาอก ซึ่งสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาเยือนได้เป็นจำนวนมาก โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มสแกนดิเนเวีย ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้พัฒนามาจากกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทสะพายย่าม (Backpaker) ในอดีต เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยว Modern Traveller ที่มีกำลังซื้อมากขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้ยังให้ข้อเสนอแนะการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็น 3 เส้นทาง คือ 1) การพัฒนาและจัดการเส้นทางเชื่อมโยงภายใน คือ เกาะสมุย-จังหวัดสุราษฎร์ธานี (บนฝั่ง)-เขาอก 2) เส้นทางเชื่อมโยงในภูมิภาคเดียวกัน คือ เส้นทางจากเกาะ-ฝั่ง (ภูเก็ต-พังงา-กระบี่-สุราษฎร์ธานี) และ 3) เส้นทางใหม่เชื่อมโยงโดย Charter Flight คือ จากหัวหิน-จังหวัดสุราษฎร์ธานี (เกาะสมุย)-ภูเก็ต โดยพบว่า เส้นทางเชื่อมโยงดังกล่าว ยังมีข้อจำกัดของระยะทาง ทั้งนี้การกระจายนักท่องเที่ยวจากเกาะสู่ฝั่ง (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) ได้นั้น ควรจะพัฒนาและจัดการในด้านการคมนาคมขนส่งความปลอดภัยในการเดินทางและในแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่จะมาท่องเที่ยวในสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ การสนับสนุนให้เกิด Charter Flight การปรับแผนการตลาดของภาครัฐและภาคธุรกิจให้เหมาะสม ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือของภาคีทาง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวในการปรับโปรแกรมการท่องเที่ยวใหม่ให้มีจุดแวะพักในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพิ่มมากขึ้น” (ปัญญา แสงสุริยัน, 2551)

นอกจากนี้ เสนีย์ ภูวเศรษฐาวร นายกสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย ได้กล่าวถึงการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของภาคธุรกิจในการกำหนดบทบาทของตนเองให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการปัญหาต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลงนามปฏิญญาความร่วมมือ “The Green Island Project” ของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวสมุย สมาคมโรงแรมไทย ภาคใต้ และภาคีต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ภาคที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นตัวในด้านสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและรักษาธรรมชาติที่สวยงามและวิถีชีวิตท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ของเกาะสมุย รวมถึงแสวงหาแนวทางในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นต้น (เสนีย์ ภูวเศรษฐาวร, 2551) ในขณะเดียวกัน สมเชาว์ โกศล นายกสมาคมมัคคุเทศก์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กล่าวเสริมในบทบาทของสถาบันการศึกษาที่ต้องสนับสนุนในการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและมีศักยภาพในทุกกระดับ ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวที่มีความต้องการแรงงานในหลายภาคส่วน โดยเฉพาะแรงงานไทยที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการตลาดและด้านภาษาต่างประเทศซึ่งมีความสำคัญเช่นกัน (สมเชาว์ โกศล, 2551)

อย่างไรก็ดี หากมองในภาพรวมจะพบว่า สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพเหมาะแก่การจัดการการท่องเที่ยวเนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่หลากหลาย ประกอบกับนโยบายการบริหารงานของจังหวัดที่กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อพัฒนาให้เป็นจังหวัดที่มีการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืน จากการพิจารณาสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ แล้วพบว่า นักท่องเที่ยวจำนวนมากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติท่องเที่ยวเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของจังหวัดสุราษฎร์ธานีเท่านั้น ดังนั้น การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเพียงฝ่ายเดียวคงไม่เพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กระจายตัวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ของสุราษฎร์ธานีได้ ดังนั้น การยกระดับภาคเกษตรกรรมมาสู่การท่องเที่ยวโดยการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น จึงเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ภาคเกษตรกรรมและกระจายรายได้แก่คนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

ดังนั้น จึงเกิดคำถามว่าผลิตภัณฑ์ใดในภาคเกษตรกรรมที่มีความเหมาะสม และมีศักยภาพเพียงพอแก่การยกระดับสู่การท่องเที่ยวซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้และประโยชน์แก่เกษตรกร อีกทั้งยังชวนคิดต่ออีกว่า จะมีวิธีใดที่จะใช้ประโยชน์จาก ต้นทุนและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ดังกล่าวให้คุ้มค่า และใครจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนที่สำคัญเพื่อร่วมกันส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนในอนาคต

2.1 จุดเริ่มต้นชุดโครงการการยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากฐานการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดและการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดได้ไม่น้อย ดังนั้นการยกระดับฐานการผลิตทางการเกษตรสู่การท่องเที่ยวจึงเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะสร้างความยั่งยืนของภาคเกษตรกรรมและกระจายรายได้สู่ภาคประชาชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการตอบโจทย์ดังกล่าวได้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการบูรณาการการท่องเที่ยวกับการเกษตรเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นหนึ่งแนวคิดที่รัฐบาลชุดปัจจุบันให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงการเกษตรและวิถีชีวิตชุมชนเข้ากับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการขยายฐานภาคบริการในโครงสร้างการผลิตของประเทศเพื่อเพิ่มมูลค่าและความสามารถในการแข่งขันเพราะเป็นอีกหนึ่งทางเลือกทางการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดการอนุรักษ์และส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรให้ยั่งยืน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีทางเลือก มีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดความรัก ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอาชีพของตนเอง อันจะส่งผลต่อการสืบทอดและอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรรมในระยะยาว เหนืออื่นใดการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมนำมาสู่การเชื่อมโยงและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างบุคคล จากภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่มากขึ้น ผลที่ตามมาคือการพัฒนาอาชีพ ผลผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรย่อมจะก่อตัวขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและไปในลักษณะบูรณาการ สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยการสนับสนุน

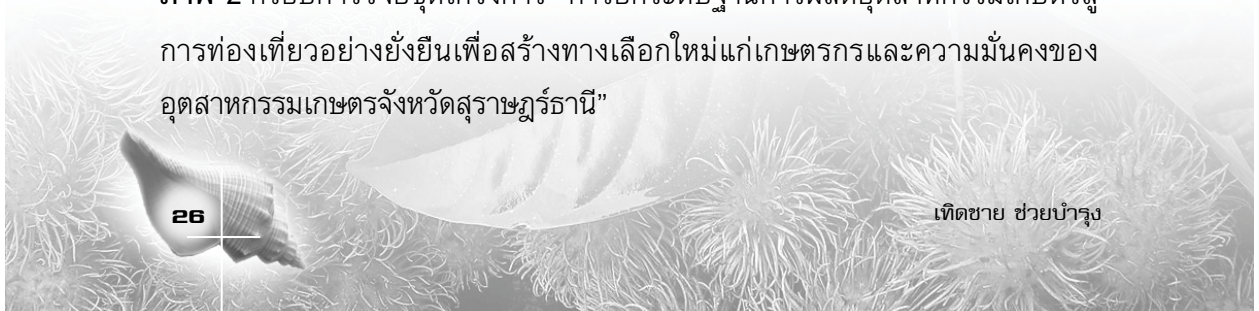

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :
การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงดำเนินชุดโครงการ “การยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี” อันเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งพื้นที่ (Area-Based Collaborative Research) หรือ ABC ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งเป็นการสร้างฐานข้อมูลและสร้างกลไกการพัฒนาติดพื้นที่เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของพื้นที่โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ (ดังภาพ 2)

ภาพ 2 กรอบการวิจัยชุดโครงการ “การยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี”

จากกรอบการวิจัยของชุดโครงการ “การยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี” มุ่งเน้นให้เกิดการวิจัยในเชิงบูรณาการในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

1. สร้างทางเลือกหรือช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกร โดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการลดปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ
2. ทำให้เกษตรกรในพื้นที่เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเอง ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาและประสบการณ์การดำรงชีวิต
3. การแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงความรู้กับนักวิชาการ ทำให้ได้รับแนวทางในการผลิตสินค้าเกษตรอย่างถูกต้องและลดการพึ่งพาการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอันจะส่งผลให้เกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภคและตัวเกษตรกรเอง
4. รวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นทั้งหมดของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยว
5. ศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำแผนพัฒนาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
6. เพื่อพัฒนาบุคลากร (เกษตรกร ชุมชน นักเรียน นักศึกษา อาจารย์) ด้านการเกษตร โดยใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือ

สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีจุดเด่นทางด้านการเกษตรและมีโอกาสที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและการเกษตรควบคู่กันไป โดยงานวิจัยในกลุ่ม**แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร**จะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับเพื่อพัฒนาพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งรูปแบบการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว การเสริมสร้างการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร ยุวเกษตรกรและสถาบันการศึกษา การจัดการทางการตลาด การประชาสัมพันธ์และการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ นอกจากนี้ในพื้นที่ที่บริเวณอ่าวบ้านดอน ถือเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบใหม่ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน แต่ยังคงประสบปัญหาการขาดองค์ความรู้และการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่อันส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตาม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มา ดังนั้นกลุ่มงานวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอนจึงถูกนำมาใช้เป็นตัวอย่างในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นคนในพื้นที่และนักวิชาการ ตลอดจนเครือข่ายองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นที่รวบรวมจากเกษตรกร เกษตรอำเภอบรรณชัยชุมชนและยุวเกษตรกร ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่และการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น โดยองค์ความรู้เหล่านี้จะถูกรวบรวมไว้ในธนาคารข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบเว็บไซต์ (www.agro-tourism-suratthani.com) ที่เอื้อประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในการสืบค้นข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและแก่นักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

ทั้งนี้ชุดโครงการดังกล่าวประกอบด้วย 19 โครงการ ภายใต้ 4 กลุ่มงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น โดยมีนักวิจัยรวม 69 ท่าน จาก 7 หน่วยงาน ดังตาราง 6

ตาราง 6 โครงการวิจัยของชุดโครงการ ฯ

ลำดับ	ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ/หน่วยงาน
กลุ่มเครือข่ายองค์ความรู้		
1	การพัฒนาเครือข่ายยุวเกษตรกรกับการสร้างองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1	นายอุทิศ ภูมิชัย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
2	การพัฒนาเครือข่ายยุวเกษตรกรกับการสร้างองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2	นายวิทยา ศักดา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
3	การพัฒนาเครือข่ายยุวเกษตรกรกับการสร้างองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3	นายวิจิตร วรปัทมศรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ลำดับ	ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ/หน่วยงาน
4	การรวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.เอกชัย แสงมณี : วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี
กลุ่มแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร		
5	แนวทางการจัดกิจกรรม การสื่อความหมายและสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนสมรม จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.พัสดรา เรืองศรี : วิทยาลัยตาปี
6	การจัดการการตลาดในองค์กรภาครัฐเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาสวนปาล์มน้ำมนต์วันทนา กองบิน 7 กองพลบินที่ 4 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ	อ.นิรมล เสริมทรัพย์ : วิทยาลัยตาปี
7	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราของตำบลพุนพื อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.พิชัย สุขวุ่น : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
8	กลยุทธ์การสร้างตราและการประชาสัมพันธ์ของชุมชนลิเล็ด อำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.ภัทรวดี อินทปันตี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
9	การจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนทุเรียนบ้านเขาป้อม อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.วิชชุดา ให้เจริญ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
10	ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของตำบลเขาวง อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.กมลวิทย์ โมราศิลป์ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
11	รูปแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอยะยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ผศ.โสภณ บุญล้ำ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ลำดับ	ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ/หน่วยงาน
12	การจัดการข้อมูลการท่องเที่ยวด้วยระบบคอมพิวเตอร์อย่างง่าย กรณีศึกษาการเลี้ยงหอยในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.ธีระยุทธ์ ชุนศรีแก้ว : วิทยาลัยตาปี
13	รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.สมมาส เล็งสุข : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี
14	รูปแบบเส้นทาง กิจกรรมและการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนสมุนไพรร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.วัชรวิ พิษผล : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี
15	การจัดการความรู้สู่เรื่องเล่าของชุมชนแหลมโพธิ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน	อ.จุฑามาศ กระจำศรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี
กลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอน		
16	แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอ่าวบ้านดอนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.ดวงกาญจน์ วัฒนบุญ : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี
17	การวิจัยเพื่อเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.สอรัฏฐ์ มากบุญ : วิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
18	การวิเคราะห์อุปสงค์ อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.วรรณวิษณีย์ ทองอินทราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี
กลุ่มธนาคารข้อมูล		
19	การจัดการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในรูปแบบเว็บไซต์	อ.ธวัช ศรีไทย : วิทยาลัยตาปี

2.2 ระเบียบวิธีวิจัยของชุดโครงการฯ

จากการแบ่งกลุ่มการวิจัยดังกล่าวนี้ นักวิจัยใช้กระบวนการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีคุณค่าและน่าเชื่อถือ โดยการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยการเก็บแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 5,619 คน สัมภาษณ์ 453 คน ประชุมและประชุมเชิงปฏิบัติการ 31 ครั้ง 1,007 คน จัดเวทีอภิปราย 3 ครั้ง 97 คน อบรมกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดลองใช้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์อย่างง่าย การใช้และดูแลเว็บไซต์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยในกลุ่มเครือข่ายองค์ความรู้ มีเป้าหมายหลัก คือ การรวบรวมองค์ความรู้ด้านเกษตรท้องถิ่นและทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอันนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต อีกทั้งยังได้แนวทางในการพัฒนาและจัดการชุมชน เกิดการเชื่อมโยงของเครือข่ายยุทธศาสตร์เกษตรกร เกษตรกรและเกษตรอำเภอในแต่ละพื้นที่มากยิ่งขึ้น ตลอดจนได้หลักสูตรการเรียนการสอนและคู่มือการอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรท้องถิ่น สำหรับนักเรียน เกษตรกรและเกษตรอำเภอที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ โดยใช้วิธีการสำรวจ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ทางการเกษตรผ่านยุทธศาสตร์กร ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เกษตรอำเภอ เกษตรกรและผู้นำชุมชนในรูปของแบบสอบถามและแบบวัดทัศนคติที่มีคุณภาพ รวมทั้งการประชุมกลุ่มย่อย การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ในภาพรวมของกลุ่มองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น มีวิธีการศึกษาอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

การศึกษาวิจัยโดยผ่านยุทธศาสตร์กรแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 คัดเลือกนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 (ช่วงชั้นที่ 3)

ขั้นที่ 2 สำรวจองค์ความรู้ทางการเกษตรผ่านยุทธศาสตร์กร

ขั้นที่ 3 วัดทัศนคติของยุทธศาสตร์กรต่ออาชีพเกษตรกรรม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ขั้นที่ 4 สำรวจความต้องการของท้องถิ่น

ขั้นที่ 5 สร้างหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ขั้นที่ 6 ทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 7 รวบรวมรายชื่อผู้ประกอบการเพื่อสร้างเครือข่าย

การศึกษาวิจัยโดยผ่านเกษตรอำเภอและเกษตรกรแบ่งออกเป็น 7

ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 เลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรอำเภอและเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการการรวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยเกษตรอำเภอและเกษตรกรในทุกอำเภอทั่วจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์เกษตรอำเภอและเกษตรกร ดังนี้

2.1 สำรวจองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 สำรวจทัศนคติของเกษตรอำเภอและเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นที่ 3 รวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ขั้นที่ 4 สร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นที่ 5 จัดทำหลักสูตรการอบรม

ขั้นที่ 6 ทดลองใช้หลักสูตรการอบรมและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม

กลุ่มแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอน

นักวิจัยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม ประกอบกับการวิจัยในเชิงปริมาณด้วยการเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวควบคู่กับการวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกภาคีที่เกี่ยวข้อง

จัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็น จัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามเทคนิค A-I-C และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยเน้นกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ของภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคีทางการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ ปฏิบัติและตัดสินใจ รวมทั้งใช้เครื่องมือด้านการบริหารจัดการ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก วิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis) และวิธี TOWS แมทริกซ์ (TOWS Matrix) เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ในภาพรวม รวมถึงการเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการพิจารณาและให้คำแนะนำที่เหมาะสมในบางโครงการ เช่น ผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำฐานข้อมูล การสร้างตราการท่องเที่ยว (Branding) นักวิชาการทางการเกษตรและการท่องเที่ยว รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

กลุ่มธนาคารข้อมูล

เป็นการรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานีและสร้างฐานข้อมูล (Database) บนฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านโครงสร้างและองค์ประกอบของการออกแบบเว็บไซต์ และความต้องการรูปแบบเว็บไซต์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว สถานที่พัก การเดินทางและเทศกาลต่างๆ ได้สะดวกโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการรวบรวมข้อมูลและออกแบบเว็บไซต์ที่เหมาะสม

เทิดชาย ช่วยบำรุง

ตอน 3
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
บนฐานความเข้มแข็ง
ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

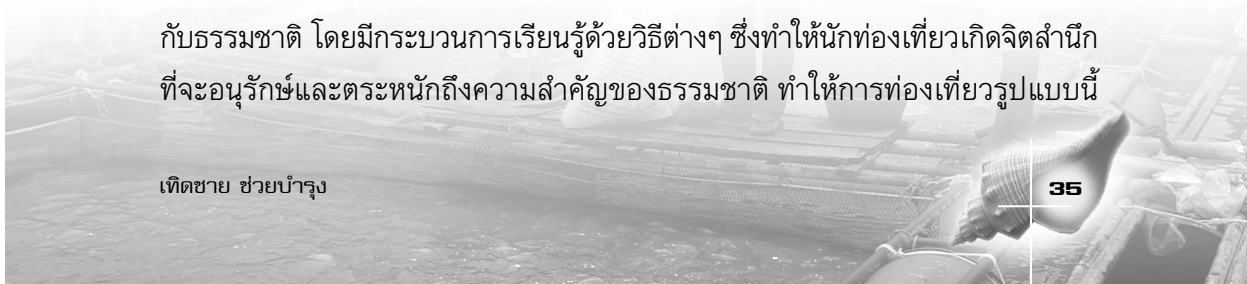

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นภาคอุตสาหกรรมการค้าและการบริการที่มีขนาดใหญ่ของไทย มีความเกี่ยวข้องกับภาคการผลิตและการบริการ ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ในขณะเดียวกัน การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยสถานการณ์แข่งขันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและกระแสการพัฒนายั่งยืนของโลก เมื่อครั้งมีการประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อมโลก หรือ “Earth Summit” เมื่อปี 2535 ที่เมืองริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล มีส่วนผลักดันให้เกิดกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ ประกอบด้วย 1) กระแสความต้องการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ 2) กระแสความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวในด้านการศึกษารเรียนรู้ และ 3) กระแสความต้องการพัฒนาคน จากกระแสการพัฒนาทั้ง 3 ประการดังกล่าวมีผลต่อการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยวและระบบการจัดการการท่องเที่ยว ในการค้นหาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) เพื่อตอบสนองความต้องการ และทดแทนการท่องเที่ยวตามประเพณีนิยม (Conventional Tourism) แบบเดิมๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา ดังนั้นแนวคิดในการนำเสนอการท่องเที่ยวอันเป็นทางเลือกใหม่นี้ จึงมีชื่อเรียกอย่างหลากหลาย เช่น Green Tourism, Bio Tourism, Sustainable Tourism, Conservation Tourism, Responsible Tourism (ลินธุ์ สโรบล, 2546)

3.1 การท่องเที่ยว : ทางเลือกใหม่สู่การเรียนรู้

การท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นประเด็นที่รัฐบาลให้การส่งเสริมและสนับสนุนมาโดยตลอด ซึ่งถือเป็นภาคเศรษฐกิจสำคัญที่นำรายได้มาสู่ประเทศและช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพให้กับระบบเศรษฐกิจในภาพรวม ในขณะเดียวกัน “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ถือเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรูปแบบใหม่ทั้งของประเทศไทยและนานาชาติ ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการสัมผัสกับธรรมชาติ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ ทำให้การท่องเที่ยวรูปแบบนี้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กลายเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและสิ่งแวดล้อมก็ดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกทำลาย อีกทั้งฝ่ายต่างๆ ยังเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะช่วยรักษาแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้เสื่อมโทรม ประกอบกับประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีความหลากหลายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีภูมิปัญญาทางการเกษตร มีชื่อเสียงทางด้านผลไม้ ข้าว การประมงและกิจกรรมปศุสัตว์ที่ก้าวหน้ามาแต่โบราณ ความหลากหลายดังกล่าวจึงเป็นสิ่งดึงดูดใจและนำความประทับใจมาสู่นักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนอกจากนักท่องเที่ยวมีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมกับเกษตรกร สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วิถีชีวิตการเกษตรที่ผสมผสาน ตลอดจนการเรียนรู้แล้ว ยังเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านกระบวนการประกอบสัมมาชีพอย่างใกล้ชิด และยังช่วยกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการอนุรักษ์และการพัฒนาการเกษตรในลักษณะที่ยั่งยืน ด้วยการจัดการให้มีการท่องเที่ยว โดยนำนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรทั้งสวนผลไม้ แปลงผักหรือแหล่งเพาะปลูกอื่นๆ ซึ่งนอกจากจะเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและสร้างรายได้แก่เกษตรกรแล้วยังสามารถกระจายรายได้สู่ชุมชนได้อีกด้วย อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยว (ผู้มาเยือน) กับเกษตรกร (เจ้าบ้าน/คนท้องถิ่น) ได้เป็นอย่างดี อีกประเด็นที่สำคัญ คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยส่งเสริมและขยายแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยให้มากยิ่งขึ้น ช่วยให้คนไทยได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ และหันมาเที่ยวในประเทศกันมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังถือได้ว่าเป็นการสร้างทางเลือกใหม่ในการท่องเที่ยวและสอดคล้องกับกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ให้ความสนใจและนิยมการเดินทางตามแหล่งธรรมชาติกันมากขึ้นด้วย ดังจะเห็นได้จากจำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และหน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสำคัญและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่พร้อมให้บริการในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 130 แห่ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548) กระจายตามภาคต่างๆ ดังนี้

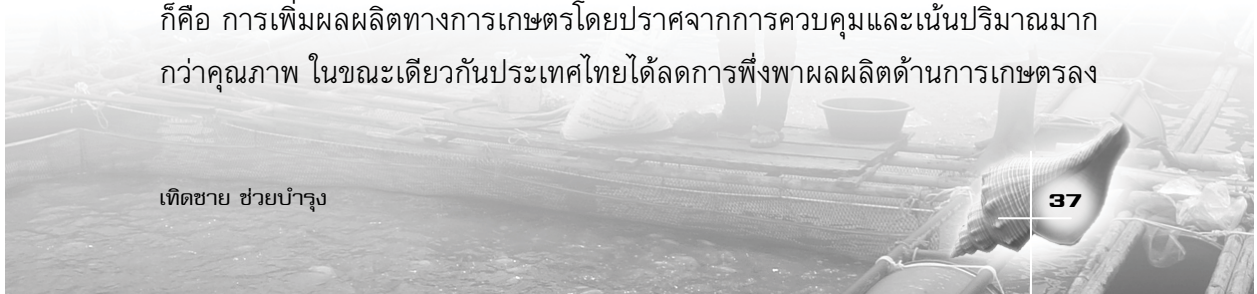

ภาคกลาง	12	แห่ง
ภาคตะวันตก	13	แห่ง
ภาคตะวันออก	19	แห่ง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	30	แห่ง
ภาคใต้	21	แห่ง
ภาคเหนือ	35	แห่ง

ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางอ้อมด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เกษตรกรหรือคนในชุมชนจะเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอาชีพของตนเอง อันส่งผลต่อการสืบทอดและอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรรมในระยะยาว เหนืออื่นใด การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมนำมาสู่ความเชื่อมโยงและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการ หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในพื้นที่มากขึ้น ผลที่ตามมา คือ การพัฒนาอาชีพ ผลผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรย่อมจะก่อตัวเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นไปในลักษณะการบูรณาการองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3.2 เกษตรกรรม : ท่ามกลางภาวะการเปลี่ยนแปลง

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เน้นด้านเกษตรกรรมเป็นสำคัญและมีผลิตผลทางการเกษตรซึ่งเป็นสินค้าหลักที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดของไทย โดยในปี พ.ศ. 2550 จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในจังหวัดประมาณร้อยละ 32.75 (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2551) อย่างไรก็ตาม แม้การเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานียังไม่ประสบปัญหามากนัก แต่ก็มีแนวโน้มการแข่งขันระหว่างเกษตรกรด้วยกันในอัตราที่สูงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรเพื่อขายให้ได้ในปริมาณมากและเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด ปัญหาที่ตามมาก็คือ การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยปราศจากการควบคุมและเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ ในขณะเดียวกันประเทศไทยได้ลดการพึ่งพาผลผลิตด้านการเกษตรลง

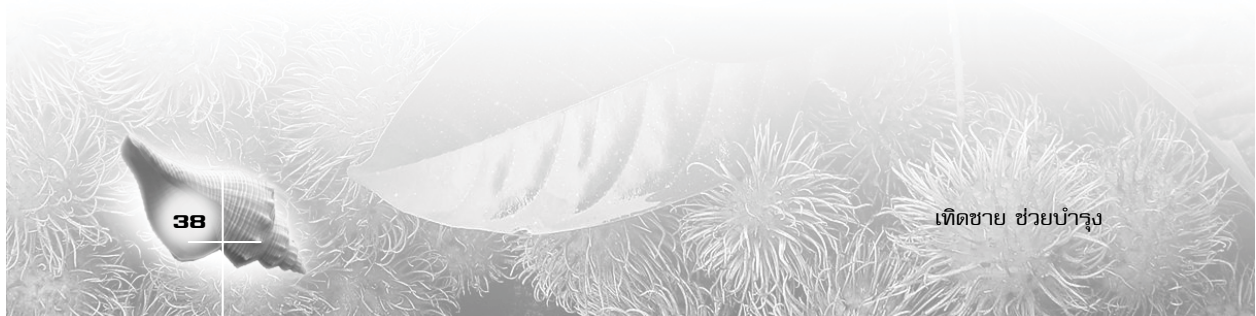

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

และหันมาให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น จึงเกิดภาวะสินค้าเกษตรล้นตลาดและราคาคงต่ำอย่างไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ผลจากให้ความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้า ทำให้เกษตรกรที่ใช้ระบบอินทรีย์ในการผลิตในอดีต หันมาใช้สารเคมีในการเสริมสร้างผลผลิตมากขึ้น แม้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะมีราคาสูงแต่ก็มีแนวโน้มการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรเป็นที่นิยมของเกษตรกรอย่างกว้างขวาง ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อ การเพิ่มต้นทุนทางการผลิตให้กับเกษตรกรแล้ว ยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค และนับเป็นการสวนทางต่อนโยบายของรัฐบาลในเรื่อง “อาหารปลอดภัย” จากผลกระทบดังกล่าวจึงเป็นจุดเปลี่ยนให้การท่องเที่ยวเข้ามา มีบทบาทในการแก้วิกฤติทางด้านการเกษตรของสุราษฎร์ธานี โดยมุ่งประเด็น “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้แก่เกษตรกรและนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถยกระดับฐานการผลิตของภาคเกษตรกรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้

เทิดชาย ช้วยบำรุง

ตอน 4

เครือข่ายองค์ความรู้...

เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การศึกษาในกลุ่มเครือข่ายองค์ความรู้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรประกอบไปด้วย 3 โครงการ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยอาศัยการรวบรวมองค์ความรู้ทางการเกษตรท้องถิ่นและทัศนคติของเยาวชนเกษตรกรที่มีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยรวบรวมผ่านเยาวชนเกษตรกรในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 เขต 2 และเขต 3 ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่เยาวชนเกษตรกร ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความรักและเห็นคุณค่าในอาชีพของผู้ปกครอง เป็นการเชื่อมโยงความรู้การเกษตรกับการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดเครือข่ายเยาวชนเกษตรกรทั้งจังหวัด

อีกหนึ่งโครงการเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น และทัศนคติของเกษตรกรอำเภอและเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งผลการศึกษาทั้ง 4 โครงการทำให้ได้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในแต่ละพื้นที่และหลักสูตรอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเกษตรกรอำเภอและเกษตรกร ซึ่งได้ผลการศึกษา ดังนี้

4.1 เครือข่ายเยาวชนเกษตรกรกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี กาญจนดิษฐ์ ดอนสัก เกาะสมุยและเกาะพะงัน ซึ่งอุทิศ ภูมิชัยและคณะ (2551) ได้รวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 จำนวน 5 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 80 โรงเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ช่วงชั้นที่ 3) ในปีการศึกษา 2550

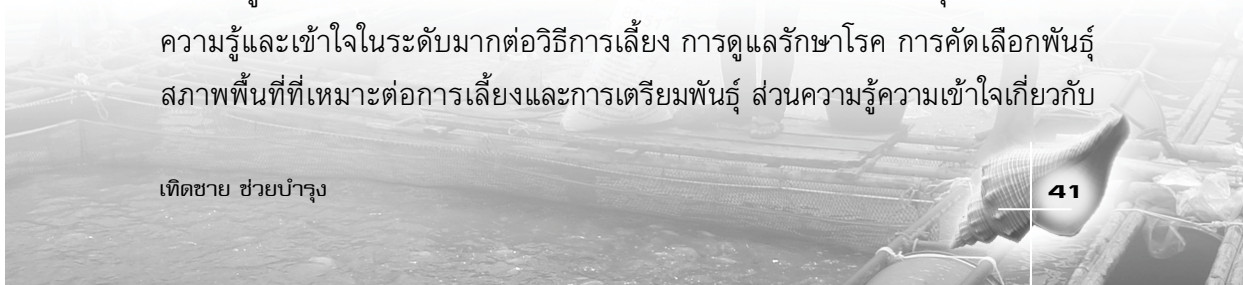
4.1.1 องค์ความรู้เกษตรกรท้องถิ่น

ด้านพืชสวน จากการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้เกษตรกรท้องถิ่นพบว่า ยุวเกษตรกรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับยางพาราร้อยละ 65.06 รองลงมา คือ ปาล์มน้ำมันร้อยละ 18.26 กาแฟร้อยละ 2.36 และอื่นๆ ร้อยละ 14.10 ตามลำดับ ในภาพรวมยุวเกษตรกรกรมีความรู้และความเข้าใจในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่ายุวเกษตรกรกรมีความรู้และความเข้าใจในระดับมากเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว ผลผลิต การคัดเลือกพันธุ์พืช วิธีการปลูก สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกพืช การเตรียมพื้นที่ปลูกและการจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิต โดยยุวเกษตรกรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางในด้านความสัมพันธ์กับอาชีพอื่นและการแปรรูปผลผลิต และมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำในด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านสวนผลไม้ ยุวเกษตรกรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเงาะร้อยละ 30.79 รองลงมาเป็นผลไม้ประเภทอื่นร้อยละ 28.13 ลองกองร้อยละ 19.39 มังคุดร้อยละ 16.34 สละและกลางสาตร้อยละ 2.28 และลิ้นจี่ร้อยละ 0.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า ยุวเกษตรกรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากเกี่ยวกับการบำรุงรักษา วิธีการปลูก การคัดเลือกพันธุ์พืช การเก็บเกี่ยวผลผลิตและสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกพืช มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางในด้านวิธีการขยายพันธุ์ การจัดการด้านการตลาดและการแปรรูปผลผลิต ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมยุวเกษตรกรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง

ดังนั้น จึงควรสนับสนุนให้เกิดเรียนรู้เพิ่มเติมทั้งประเภทพืชสวนและสวนผลไม้เกี่ยวกับการทำการเกษตรที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านปศุสัตว์ ยุวเกษตรกรกรมีองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรท้องถิ่นส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเลี้ยงเบ็ดและการเลี้ยงสุกร โดยคิดเป็นร้อยละ 41.92 และ 35.00 ตามลำดับ นอกจากนั้นเป็นการเลี้ยงโคและอื่นๆ ซึ่งเมื่อมองในภาพรวมพบว่า ยุวเกษตรกรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาตามรายการจะพบว่า ยุวเกษตรกรกรมีความรู้และเข้าใจในระดับมากต่อวิธีการเลี้ยง การดูแลรักษาโรค การคัดเลือกพันธุ์ สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงและการเตรียมพันธุ์ ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเก็บเกี่ยวผลผลิต การจัดการด้านการตลาดและความสัมพันธ์กับอาชีพอื่นนั้นจะอยู่ในระดับปานกลางและความรู้ความเข้าใจด้านการแปรรูปผลผลิตในระดับต่ำ

ด้านการประมง ชาวเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาคิดเป็นร้อยละ 75.82 รองลงมา คือ การเลี้ยงกุ้งร้อยละ 9.89 การเลี้ยงปูร้อยละ 5.49 การเลี้ยงหอยร้อยละ 6.04 และอื่นๆ ร้อยละ 2.74 โดยมีความรู้ความเข้าใจในด้านการดูแล/บำรุงรักษา วิธีการเลี้ยง สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเลี้ยง การคัดเลือกพันธุ์และการเตรียมพื้นที่ในระดับมาก ส่วนรายการที่มีความรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ การป้องกันโรคและศัตรูของสัตว์ การจัดการการตลาด การขยายพันธุ์และความสัมพันธ์กับอาชีพอื่น ส่วนด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้นมีความรู้และความเข้าใจในระดับต่ำ

นอกจากนี้ยังพบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแปรรูปและผลิตภัณฑ์อื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์จากไม้ผล คิดเป็นร้อยละ 39.14 รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์ขนมไทย ร้อยละ 14.04 ส่วนการแปรรูปสัตว์น้ำคิดเป็นร้อยละ 12.76 และกลุ่มแปรรูปพืชผักร้อยละ 9.78 ส่วนที่น้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มสมุนไพรซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.06 และผลิตภัณฑ์จากกาแฟคิดเป็นร้อยละ 0.63

จากการศึกษาสรุปได้ว่า องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของนักเรียนหรือชาวเกษตรกรนั้นสามารถแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของนักเรียนหรือชาวเกษตรกรในด้านเกษตรกรรม

การปลูกยางพารา

วิธีการขยายพันธุ์ ใช้การขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและการติดตา สำหรับการเพาะเมล็ดนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่จะเก็บเมล็ดสุกจากสวนยางพาราและเป็นพันธุ์ยางพาราพื้นเมืองเพราะมีความทนทาน แข็งแรง นำเมล็ดไปเพาะในแปลงเพาะเพื่อใช้เป็นต้นตอ ขยายพันธุ์โดยการติดตา เลือกตายางพาราพันธุ์ดี นำมาติดตากับต้นตอที่เพาะด้วยเมล็ด ตายางพาราที่เลือกมาติดตาจะสังเกตจากกิ่งที่ไม่แก่หรืออ่อนเกินไป ในการติดตาชาวบ้านจะใช้วิธีการตามที่เกษตรกรจังหวัดหรืออำเภอแนะนำ

ดินที่เหมาะสมกับการปลูกยางพารา ยางพาราจะเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนแต่พื้นที่การปลูกยางจะมีลักษณะดินไม่เหมือนกัน บางพื้นที่เป็นดินเหนียว บางพื้นที่เป็นดินทราย หากพื้นที่ใดเป็นดินเหนียวเกษตรกรจะใช้วิธีการปรับปรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยหมักหรือมูลสัตว์หรือปลูกพืชตระกูลถั่วแล้วไถกลบเพื่อบำรุงดิน อนึ่งการเตรียมดินในกรณีดินแน่นจะใช้การไถพรวนโดยใช้รถไถจาน 7 พลิกหน้าดินไม่ให้หน้าดินลึกเกินไป การเตรียมพื้นที่ปลูกยางพารา โดยขุดหลุมเป็นแถวขนาด 50X50X50 เซนติเมตร โรยกันหลุมด้วยปุ๋ย NPK 030 ประมาณครึ่งกระป๋องนมชั้นหวานเพื่อบำรุงรากและเร่งราก ระยะห่างของการปลูก ในกรณีที่ใช้อย่างพาราพันธุ์พุ่มสูง ระยะห่างระหว่างแถวประมาณ 7 เมตร ระยะห่างระหว่างต้นในแต่ละแถวประมาณ 3 เมตร ในกรณีอย่างพาราพันธุ์พุ่มต่ำ ระยะห่างระหว่างแถวประมาณ 8 เมตร ระยะห่างระหว่างต้นประมาณ 3.50 เมตร โดยหันแนวปลูกไปตามทิศทางลมและแสงแดด ถ้ามลกับแสงแดดมาคนละทางให้ใช้แสงแดดเป็นหลัก

วิธีการดูแล/บำรุงรักษา การใส่ปุ๋ยบำรุงและการกำจัดโรคและศัตรูยางพารา โรคยางพารามักจะเป็นโรครากขาว โรคเส้นดำ โรคเปลือกเน่า โรคเปลือกแห้ง และโรคใบร่วง ส่วนศัตรูยางพาราจะเป็นประเภทหนอน การกำจัดศัตรูยางพาราส่วนใหญ่การเตรียมพื้นที่ก่อนปลูกจะเผาทำลายตอไม้เพื่อกำจัดแหล่งเพาะเชื้อรารากขาว ส่วนโรคเส้นดำมักจะเกิดในแปลงยางที่กำลังกรีต จะใช้วิธีป้องกันและกำจัดโดยใช้ดินผสมกับจุลินทรีย์ทาหน้ายาง แต่เกษตรกรบางรายจะใช้ยาเคมี การกำจัดวัชพืช ใช้วิธีการตัดและการถาง ส่วนการไถพรวนดินจะกระทำในช่วงยางพาราอายุ 1-3 ปี ถ้าเกินกว่านี้ไม่ควรไถพรวนเพราะจะทำให้รากยางพาราขาด การใส่ปุ๋ยหลังจากกำจัดวัชพืชควรใส่ปุ๋ยเป็นระยะๆ ปีละ 3 ครั้ง ระยะแรกเป็นระยะก่อนกรีต ช่วงอายุยางพารา 1-6 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร NPK โดยเลือกปุ๋ยที่มีค่า N สูง และ K ต่ำ การใส่ปุ๋ยช่วงที่ 2 ใส่เมื่อยางพารากรีดได้แล้ว อายุยางพาราตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป ใช้ปุ๋ยสูตร NPK ใช้ปุ๋ย N ต่ำ และ K สูง ทุกครั้งที่ใส่ปุ๋ยควรใส่หินภูเขาไฟที่บดละเอียดหรือในทางการค้าเรียกว่าซูเปอร์เทอร์โบ อัตราส่วน 1 : 2 หมายถึง หินภูเขาไฟ 1 กระสอบต่อปุ๋ย NPK 2 กระสอบ เพราะหินภูเขาไฟเป็นตัวทำให้ปุ๋ยละลายช้าและป้องกันการระเหยของปุ๋ย การใส่ปุ๋ยควรสลับด้วยปุ๋ยหมักชีวภาพกับปุ๋ยเคมี เช่น

การทองเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ครั้งที่ 1 ใส่ปุ๋ยหมัก ครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยเคมี หรืออาจใส่ปุ๋ยหมักสลับกับปุ๋ยเคมีก็ได้เพื่อ
ต้นยางพาราจะได้รับสารอาหารพร้อมกันทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักชีวภาพ

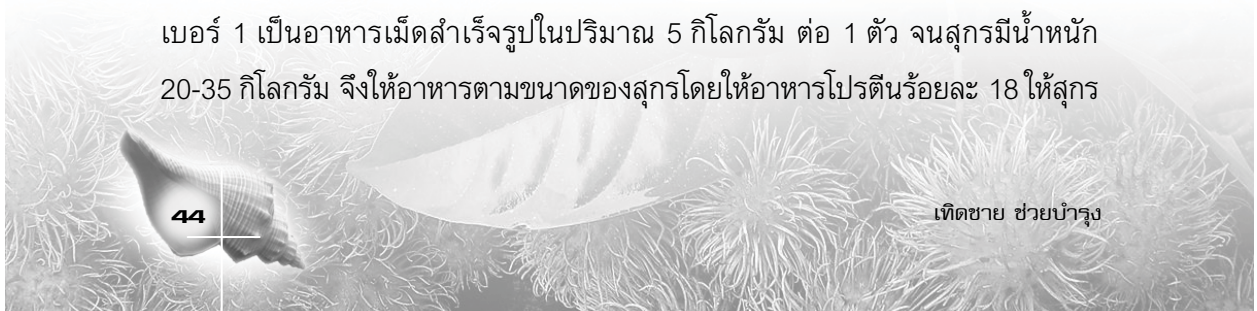
การเก็บผลผลิต เมื่อยางพาราโตขนาดเส้นรอบวงไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร
ก็สามารถกรีดได้ โดยการกรีดยางพาราจะแบ่งเนื้อที่ตามเส้นรอบวงของลำต้น
ออกเป็น 3 ส่วน แล้วกรีดส่วนที่ 1 โดยให้ความสูงในการกรีดสูงกว่าพื้นดินประมาณ
150 เซนติเมตร กรีดจากบนลงล่าง ทั้งนี้ต้องระวังอย่าให้ถูกเนื้อไม้ ระยะห่างใน
การกรีด โดยกรีด 3 คืบ เว้น 1 คืบในกรณีที่ฝนไม่ตก ถ้าฝนตกจะงดกรีดยางพารา
มิเช่นนั้นจะทำให้น้ำยางไหลปะปนกับน้ำฝนและจะทำให้หน้ายางเสียทั้งทำให้หน้ายางมี
เชื้อรา เมื่อกรีดส่วนที่ 1 ไปจนหมดระยะ 150 เซนติเมตรก็กรีดในส่วนที่ 2 และ 3
ต่อไป จะใช้เวลาประมาณ 3 ปี ก็จะครบ 1 ส่วน และใช้เวลา 9 ปี จะครบ 1 รอบ
(3 ส่วน) สำหรับน้ำยางที่กรีดได้จะมีความแตกต่างไปตามสภาพดินฟ้าอากาศ
หากช่วงใดมีฝนตกน้อยหรือหน้าแล้งน้ำยางจะมีความเข้มข้นและมีน้ำหนักดี ถ้าใน
ฤดูฝนน้ำยางจะไม่เข้มข้น ผลผลิตจากน้ำยางจะขายน้ำยางสดหรือนำมาทำเป็นแผ่นแล้ว
จึงนำไปขายต่อไป

2) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของนักเรียนหรือยุวเกษตรกร ในด้านปศุสัตว์

การเลี้ยงสุกรขุน

การคัดเลือกพันธุ์ พันธุ์สุกรที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ พันธุ์ลาร์จไวท์และ
พันธุ์ดอร์ค โดยนำลูกสุกรที่หย่านมแล้วอายุประมาณ 45-60 วัน และได้รับการฉีด
วัคซีนป้องกันโรคอหิวาต์ โรคปากและเท้าเปื่อยมาแล้ว เมื่อลูกสุกรมีอายุ 2 เดือนครึ่ง
ควรให้ยาถ่ายพยาธิและให้วัคซีนหลังจากให้ครั้งแรก 21 วัน

การดูแลรักษา การให้อาหารลูกสุกรอายุ 45-60 วัน มีน้ำหนักประมาณ
12-20 กิโลกรัม ให้อาหารโปรตีนร้อยละ 20 ชาวบ้านเรียกว่าอาหารนมหรืออาหาร
เบอร์ 1 เป็นอาหารเม็ดสำเร็จรูปในปริมาณ 5 กิโลกรัม ต่อ 1 ตัว จนสุกรมีน้ำหนัก
20-35 กิโลกรัม จึงให้อาหารตามขนาดของสุกรโดยให้อาหารโปรตีนร้อยละ 18 ให้สุกร

กินวันละ 1-2 กิโลกรัมต่อ 1 ตัว ชาวบ้านเรียกว่าอาหารเบอร์ 2 เมื่อน้ำหนักสุกรได้ 35-60 กิโลกรัม ให้อาหารโปรตีนร้อยละ 16 หรืออาหารเบอร์ 3 สุกรจะกินอาหารวันละ 2-2.5 กิโลกรัมต่อ 1 ตัว จนน้ำหนักสุกร 60 กิโลกรัมขึ้นไปให้ใช้อาหารโปรตีนร้อยละ 16 หรืออาหารเบอร์ 3 ให้วันละ 2.5-3.5 กิโลกรัม จนสุกรโตเต็มที่ อายุ 3-4 เดือน จะมีน้ำหนักประมาณ 80-90 กิโลกรัมก็ขายได้ หนึ่งการให้น้ำแก่สุกรมีความสำคัญที่จะต้องดูแลให้น้ำสะอาดแก่สุกรตลอดเวลา ปกติสุกรจะกินน้ำประมาณ 5-20 ลิตรต่อวัน ตามขนาดของสุกร

การป้องกันโรค ลูกสุกรได้รับวัคซีนป้องกันโรคตั้งแต่ระยะแรกเกิด ลูกสุกรหย่านมเมื่อมีอายุ 28 วัน มีน้ำหนักตัวประมาณ 6 กิโลกรัม ควรย้ายแม่สุกรออกไปก่อน ให้ลูกสุกรอยู่ในคอกเดิมประมาณ 3-5 วัน แล้วจึงย้ายไปเลี้ยงในคอกอนุบาล เพื่อป้องกันลูกสุกรเครียดและควรใช้วิตามินหรือยาปฏิชีวนะละลายน้ำให้ลูกสุกรกินหลังจากหย่านมประมาณ 3-5 วัน เมื่อลูกสุกรอายุ 6 สัปดาห์ ให้วัคซีนป้องกันโรคคหิวหวัด เมื่อลูกสุกรอายุ 7 สัปดาห์ ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ผู้เลี้ยงต้องสังเกตอาการของลูกสุกร ถ้าไม่มีการผิดปกติก็ไม่ต้องฉีดวัคซีนเพิ่ม แต่หากมีอาการท้องเสียหรือเป็นหวัดก็ใช้ยาฉีดป้องกันตามลักษณะของโรค ถ้ามีอาการท้องเสียไม่รุนแรงชาวบ้านให้ลูกสุกรกินกล้วยน้ำว้าดิบ ถ้าอาการหายก็ไม่ต้องใช้ยา ส่วนการถ่ายพยาธิ ควรถ่ายพยาธิให้ลูกสุกรอายุ 2 เดือนครึ่ง และให้ซ้ำหลังจากให้ครั้งแรก 21 วัน

การทำความสะอาดคอก ควรทำความสะอาดคอกโดยการใช้น้ำฉีดล้างวันละ 1-2 ครั้ง มิฉะนั้นจะทำให้มีมูลหมักหมมล้างออกยาก ในกรณีที่มูลหมักหมมล้างยากให้ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคทำความสะอาด แต่ข้อเสียของการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ คือ หากนำมูลสุกรมาทำเป็นปุ๋ยจะมีผลกระทบต่อพืช จึงควรดูแลทำความสะอาดคอกบ่อยๆ วันละ 1-2 วัน

3) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของนักเรียนหรือยุวเกษตรกรในด้านการประมง

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การทองเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การเลี้ยงปลากะพง

การเลี้ยงปลากะพงในกระชัง เป็นการเลี้ยงปลาชายฝั่งทะเล โดยอาศัยน้ำขึ้น-ลงตามธรรมชาติ โดยเลือกทำเลให้อยู่ไกลจากชุมชนเพราะไม่มีปัญหาน้ำเสีย การเตรียมบ่อเลี้ยงใช้ตาข่าย ขนาดของบ่อ 1-1.5 นิ้ว กั้นบ่อเลี้ยงขนาดของบ่อ 3×3 เมตร ลูกปลาที่จะนำมาเลี้ยงควรมีขนาดลำตัวยาว 5-7 นิ้ว เพราะขนาดปลาไม่เล็กเกินไป จะให้อัตราการรอดสูง โดยนำลูกปลามาอนุบาลในบ่อตาข่ายขนาด 1 นิ้ว ประมาณ 1-2 เดือน ต่อมาจะต้องคัดแยกปลาลงบ่อเลี้ยงตามขนาดของปลา ปลาขนาดใหญ่ให้ใช้ตาข่ายใหญ่ขึ้นซึ่งมีขนาดไม่เกิน 1.5 นิ้ว

การคัดเลือกพันธุ์ปลา นอกจากเลือกปลาที่นำมาเลี้ยงให้ได้ขนาดความต้องการ คือ ลำตัวยาว 5-7 นิ้ว แล้วจะต้องสังเกตความสมบูรณ์แข็งแรงของปลาโดยดูจากสีปลา ปลาที่สมบูรณ์แข็งแรงจะมีสีสดใส มีสีขาวอมชมพู ดูการว่ายน้ำ การทรงตัว ปราดเปรียว ครีบได้ท้องจะกางออก หางไม่ตก เพราะปลาที่สมบูรณ์จะโตเร็วและมีความต้านทานโรคสูง ปลาที่สมบูรณ์แข็งแรงนิยมเรียกว่า “หัวปลา” ผู้เลี้ยงจะต้องคัดเลือกพันธุ์ที่เป็น “หัวปลา” ขนาดเดียวกันหรือมีขนาดใกล้เคียงกันให้มากที่สุดหรืออาจเป็นปลาครอกเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามปลาครอกเดียวกันขนาดของปลาย่อมไม่เท่ากันทุกตัว ปลาที่มีขนาดเล็กไม่สมบูรณ์หรือเรียกว่า “หางปลา” เมื่อนำไปเลี้ยงจะทำให้โตช้า แคระแกร็น

วิธีการเลี้ยง ใช้อาหารเป็นปลาสด นำมาสับหรือบดให้ขนาดของอาหารสัมพันธ์กับขนาดของปลา สำหรับปลาเล็กนั้นขนาดอาหารที่สับหรือบดเป็นชิ้นเล็กๆ และเมื่อปลามีขนาดใหญ่โตขึ้น อาหารก็มีขนาดใหญ่ขึ้นไปตามขนาดของปลา การให้อาหารปลาเล็กในบ่ออนุบาลควรให้วันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น ปริมาณอาหารร้อยละ 5-10 ของน้ำหนักตัวปลา ใช้การสังเกตในเวลาให้อาหาร โดยหว่านอาหารไปเรื่อยๆ จนกว่าปลาจะหยุดกิน จึงจะหยุดการให้อาหารในแต่ละครั้ง ระยะเวลาในการเลี้ยงประมาณ 8 เดือนก็จะจับขายได้

การป้องกันโรค ไม่ควรปล่อยให้ปลาเป็นโรค หากปลาเป็นโรคให้ใช้ยาปฏิชีวนะ แต่ควรเน้นที่การป้องกันมากกว่าการรักษาด้วยการทำความสะอาดตาข่ายรอบบ่ออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ทั้งนี้จะต้องหมั่นสังเกตดูคราบตะกอนดิน ตะไคร่น้ำ

ที่เกาะติดตามตาข่าย การทำความสะอาดตาข่าย ใช้มือดึงตาข่ายให้ตึงแล้วใช้เรียวไม้ตีฟาดตาข่ายให้ตะกอนดินและตะไคร่น้ำหลุดออกจากตาข่าย ตีฟาดไปจนกว่าตาข่ายจะสะอาด

ข้อควรระวัง

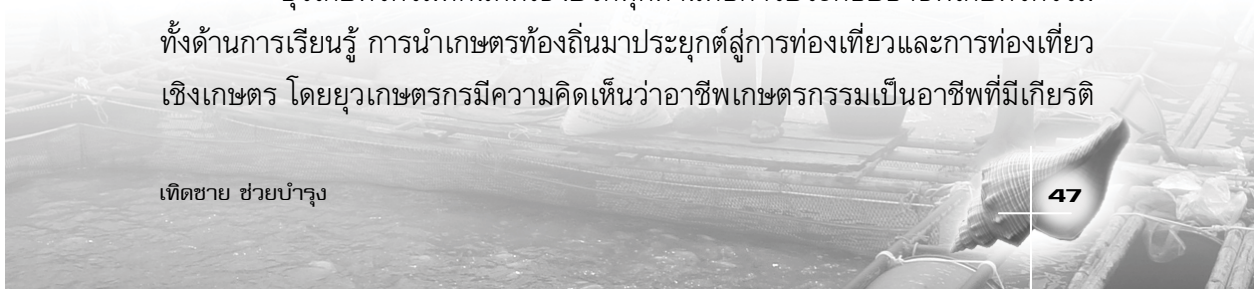
- การคัดแยกปลา ควรทำอย่างเบามือไม่ให้ปลาบาดเจ็บหรือบาดเจ็บน้อยที่สุด ถ้าปลาไม่บอบช้ำเลยจะดีมาก เช่น ไม่ให้เกล็ดถลอก แก้มฉีกขาด เป็นต้น เพราะจะทำให้ปลาติดเชื้อได้

- การคัดเลือกปลา ผู้เลี้ยงควรให้ความสำคัญในการคัดเลือขนาดของปลา โดยให้ปลาขนาดเดียวกัน เลี้ยงไว้ในบ่อเดียวกัน ไม่เช่นนั้นจะทำให้ปลาใหญ่กินปลาเล็ก จึงต้องหมั่นเลือกปลาในระยะเริ่มแรกในบ่ออนุบาล โดยคัดเลือกเดือนละ 1 ครั้ง ต่อไป 2-3 เดือนต่อครั้ง

นอกจากนี้ การเกษตรที่ชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสุราษฎร์ธานี ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 ประกอบด้วย สวนผลไม้ ร้อยปี ศูนย์ส่งเสริมพืชสวน การปลูกพืชผสมผสาน โรงเรียนฝึกหัด ฟาร์มหอยนางรม ป่าชายเลนและอ่างเก็บน้ำต่างๆ เป็นต้น โดยยุทธศาสตร์การเห็นว่าควรส่งเสริม สวนผลไม้ แปลงพืชเศรษฐกิจ เช่น สวนมะพร้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ฟาร์มสัตว์ การทำการเกษตรแบบผสมผสาน แปลงไม้ดอกไม้ประดับ การทำการประมงในแหล่งน้ำ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง วิทยาลัยฝึกหัด และงานเทศกาลของท้องถิ่นที่เกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ งานวันไม้ผลต่างๆ งานวันของดีวันกึ่งกุลาดำ งานประเพณีเดือน 11 และงานเกี่ยวกับเทศกาลอาหาร เป็นต้น ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.1.2 การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทัศนคติของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์มีทัศนคติเชิงบวกทุกด้านต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งด้านการเรียนรู้ การนำเกษตรท้องถิ่นมาประยุกต์สู่การท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยยุทธศาสตร์มีความคิดเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีเกียรติ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

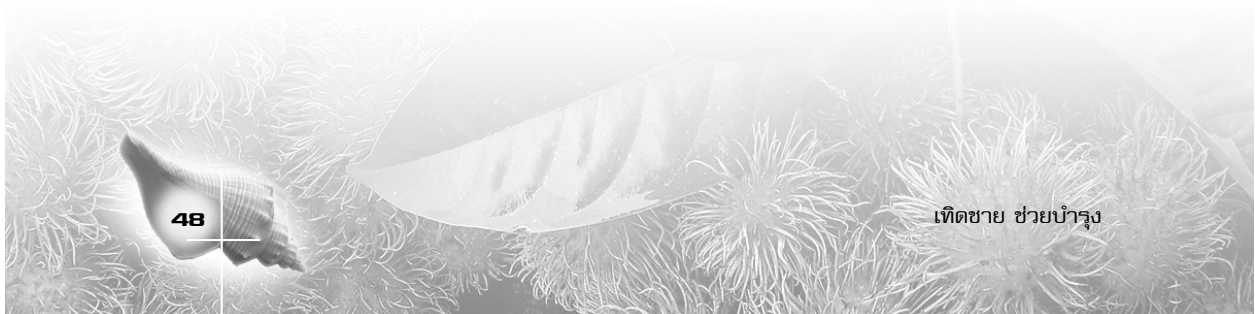
มีรายได้ดี มันคง ผู้ประกอบอาชีพนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่เรียนเก่งและสามารถหาความรู้ได้ไม่ยากนัก โดยอาศัยการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ตลอดจนการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต อีกทั้งภาคเกษตรกรรมในท้องถิ่นสามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและอาชีพของตนเอง ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถกระตุ้นการผลิต คิดค้นวิธีการนำทรัพยากรส่วนเกินที่เหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึกเพื่อจำหน่ายนักท่องเที่ยว จึงทำให้ผู้เกษตรกรอยากมีอาชีพเกษตรกรรม

4.1.3 หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบบูรณาการอาชีพเกษตรกรรม ไร่ นา สวนผสม ซึ่งได้มีการวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย แล้วนำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมให้มีการปฏิบัติจริงจำนวน 12 ชั่วโมง จัดเป็นฐานการเรียนรู้ 5 ฐาน ได้แก่ การทำนาหว่าน/นาดำ การเลี้ยงปลา การปลูกพืช การปลูกไม้ยืนต้นและการเลี้ยง หมูหลุม ดังนี้

ฐานที่ 1 การทำนาหว่าน/นาดำ

การเตรียมพื้นที่สำหรับปลูก การปลูกพืชคลุมดิน โดยใช้พืชสกุลถั่วหรือ ต้นโสนเพราะรากของพืชมีธาตุไนโตรเจน ซึ่งเป็นธาตุอาหารของพืช แต่พืชตระกูลถั่ว ที่ไม่ควรนำมาปลูกในแปลงนา ได้แก่ ถั่วฝักยาว เพราะย่อยสลายช้า เมื่อถั่วออกดอก ให้ไถกลบ ชั่งน้ำแชไว้ 1 สัปดาห์ เพื่อให้ต้นพืชย่อยสลายแล้วไถแปรและคราดเพื่อเอา เศษขยะออกจากแปลงนา

การดูแลบำรุงรักษา

- การใส่ปุ๋ยครั้งแรกใช้ปุ๋ยยูเรีย 10 กิโลกรัม/ไร่ หลังปักดำ/หว่านแล้ว 25-30 วัน

- การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 เมื่อข้าวตั้งท้องใช้ปุ๋ยยูเรีย ปริมาณเหมือนครั้งแรก คือ 10 กิโลกรัม/ไร่

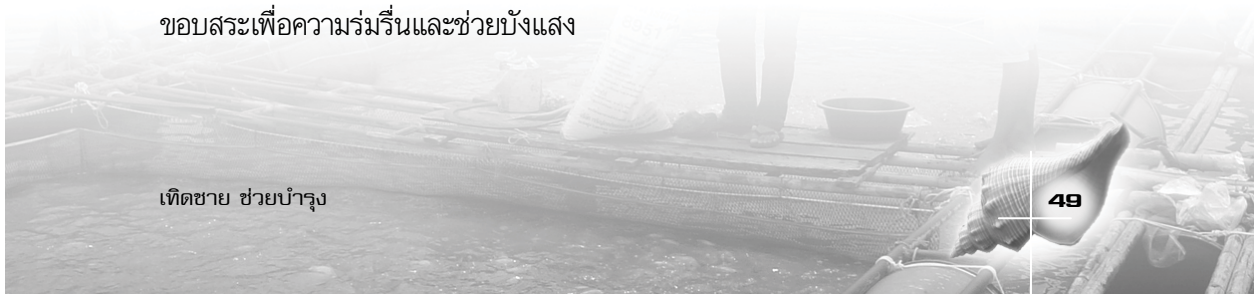
- การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3 เมื่อข้าวเริ่มออกรวงประมาณร้อยละ 80 ใช้ปุ๋ยยูเรีย 10 กิโลกรัม/ไร่ ถ้าใส่ปุ๋ยมากเกินไปในข้าวนาปีทำให้ข้าวเจริญเติบโตเกินขนาดรวงข้าวมีน้ำหนักมากเรียกว่า “ข้าวโพกพอก” ต้นข้าวรับน้ำหนักไม่ไหว ทำให้ต้นข้าวล้ม แต่เฉพาะข้าวนาดำ/นาปีเท่านั้น ส่วนข้าวนาปรังจะไม่เกิดกรณีดังกล่าว

การเก็บเกี่ยวผลผลิต

หลังข้าวออกรวงร้อยละ 80 และหลังใส่ปุ๋ยครั้งสุดท้ายนับต่อไปอีกประมาณ 30 วัน จะต้องเก็บเกี่ยวซึ่งเรียกว่าข้าวอยู่ในช่วง “พลับพลึง” หมายถึงข้าวสุกสีเหลืองจัดตลอดรวง ยกเว้นคอรวงมีสีเขียวอยู่บ้าง ข้อสังเกต พบว่าข้าวพันธุ์เนื้อแข็งถ้าเก็บในช่วง “พลับพลึง” จะได้ข้าวเหนือนุ่มไม่แข็งกระด้างมากเกินไปและข้าวสารจะสวยเต็มเมล็ดมีข้าวหักน้อย ถ้าเก็บเกี่ยวหลังช่วง “พลับพลึง” ข้าวจะสุกจัดทำให้คุณภาพข้าวลดลงเพราะมีเมล็ดหักมาก

ฐานที่ 2 การเลี้ยงปลาในร่องสวน

นิยมเลี้ยงปลาดุกอยู่และใช้อาหารเม็ดในการเลี้ยง หลังจากการเลี้ยงประมาณ 4 เดือน ก็สามารถจับขายได้ การเลี้ยงปลาดุกต้องให้อาหารที่เพียงพอไม่เช่นนั้นปลาดุกจะชอบไชดินหาไส้เดือนกินเป็นอาหารทำให้หน้าดินพังทะลาย และทำให้ท้องร่องดินแข็ง เพื่อเป็นการป้องกันการพังทะลายของหน้าดินควรปลูกหญ้าแฝกรอบขอบร่อง หญ้าแฝกยังช่วยกรองตะกอนดินได้ดี เช่น เวลาฝนตกน้ำจะชะล้างดินลงในท้องร่อง ทำให้ตะกอนดินติดอยู่กับรากของหญ้าแฝกแทนที่จะลงในท้องร่อง ปลาดุกอยู่เป็นปลาที่ชอบอยู่ในร่ม ไม่ชอบแสงแดดจ้า จึงควรปลูกไม้ยืนต้นบริเวณขอบสระเพื่อความร่มรื่นและช่วยบังแสง

การทองเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ฐานที่ 3 ปลุกพืชผัก

การปลุกพืชผัก มีหลากหลายชนิด ได้แก่ ถั่วพู มะระขึ้นนก พริก มะเขือ โหระพา ตะไคร้ การปลูกจะปลูกตลอดปีในหน้าแล้ง อาศัยน้ำจากร่องสวน การปลุกพืชผักแต่ละชนิดมีการปลูกสลับชนิดระหว่างแถว โดยให้มีระยะห่างระหว่างต้นตามความเหมาะสม เพราะพืชผักบางชนิดจะมีแมลงรบกวน รวมทั้งใช้สารหมักไล่แมลง ไม่ใช้สารเคมี โดยใช้จุลินทรีย์ผสมเหล้าขาว น้ำส้มสายชู กากน้ำตาลและใบพืชจำพวก สะเดา ใบน้อยหน่า นำมาตำผสมกันแล้วใช้ผสมน้ำฉีดพ่น ระยะเวลาในการฉีดพ่นอยู่ในช่วง 7-15 วัน/ครั้ง ทั้งนี้ต้องสังเกตดูว่ามีแมลงรบกวนหรือเป็นโรคหรือไม่ สำหรับการดูแล บำรุงรักษาก็จะไม่ใช้ปุ๋ยเคมีแต่ใช้ปุ๋ยคอกซึ่งเป็นมูลของหมูหลุมผสมกับขุยมะพร้าว แกลบ จุลินทรีย์และกากน้ำตาล ปุ๋ยชนิดนี้จะทำให้ดินร่วนซุยด้วย

ฐานที่ 4 ไม้ยืนต้น

ไม้ยืนต้นที่ปลูกมีทั้งไม้ผลและไม่ให้ร่มเงา โดยปลูกไม้ผลสลับชนิด มีกระถ่อน ชมพู่มะพร้าว มะม่วงไว้ในแถบเดียวกัน ส่วนไม้ที่ให้ร่มเงาจะปลูกไว้ที่คันร่องสวน ไม้ที่เลือกมาปลูกเป็นไม้เนื้อแข็งและโตเร็ว ได้แก่ ไม้มะฮอกกานี การปลูกให้มีระยะห่างระหว่างต้น 2 วา การปลูกริมร่องสวนจะให้เกิดร่มเงา เพิ่มความร่มรื่นให้แก่ปลาตกที่เลี้ยงในร่องสวนด้วยเพราะปลาตกไม่ชอบแสงแดดจ้า

ฐานที่ 5 การเลี้ยงหมูหลุม

การเตรียมพื้นที่ในการเลี้ยงหมูหลุม ให้ชุดหลุมขนาดที่เหมาะสม คือ $3 \times 3.5 \times 1.20$ เมตร ต่อหมู 6 ตัว ใช้แกลบและขุยมะพร้าวหรือขุยมะพร้าวรองกันหลุม ใส่ยากันเชื้อราและราละเียด 1 กระสอบ ลูกหมูที่นำมาปล่อยควรเป็นลูกหมูที่หย่านมแล้วไม่น้อยกว่า 45 วัน เพราะจะเลี้ยงง่ายกว่าลูกหมูที่ยังไม่หย่านมและลูกหมูที่สามารถลงไปเลี้ยงในหลุมต้องมีน้ำหนักประมาณ 20-25 กิโลกรัม การให้อาหารสำเร็จรูปต้องให้อย่างสม่ำเสมอวันละ 2 มื้อ คือ เช้าและเย็น ในการเลี้ยงดูให้ระวังความชื้นในคอกรวมทั้งเรื่องยุง ซึ่งหากมียุงควรกางมุ้งรอบหลุม การเลี้ยงหมูในหลุมเลี้ยงง่าย ไม่ต้องทำความสะอาดคอกเป็นประจำ คอกหมูมีกลิ่นเหม็นไม่มากนัก และได้ปุ๋ยหมักสามารถบรรจุใส่ถุงขายได้ถุงละ 70 บาท ช่วยประหยัดรายจ่ายใน

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การซื้อปุ๋ยปีละ 5,000 บาท รายได้จากการขายหมูปีละ 30,000 บาท การเลี้ยงหมูในหลุมทำให้หมูมีน้ำหนักดีและเนื้อแดงมาก

จากการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจระดับมาก ทุกฐาน รวมทั้งมีความพึงพอใจในการศึกษาเรียนรู้ ณ แหล่งเรียนรู้ ด้านการเกษตร ไร่ นา สวนผสม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยเห็นว่าการเรียนรู้ทางการเกษตรควรมีการปฏิบัติจริง

จากการทดลองใช้หลักสูตรเกิดผลกับนักเรียน ดังนี้

- 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ นักเรียนมีความรู้ในเรื่องการทำนาหว่าน/นาดำมากที่สุด รองลงมา คือ การเลี้ยงหมูหลุม
- 2) ด้านการปฏิบัติ มีการวางแผนการทำงานกลุ่มและการแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกับเพื่อนมากที่สุด
- 3) ด้านความพึงพอใจ นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้ไปศึกษาเรียนรู้ ณ แหล่งการเรียนรู้ (นอกห้องเรียน) มากที่สุด
- 4) ด้านการนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ นักเรียนมีความคิดว่าจะนำประสบการณ์ที่ได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มเติมมากที่สุด

ที่มา : อุทิศ ภูมิชัย และคณะ, 2551

ภาพ 3-4 การทดลองใช้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

4.1.4 เครือข่ายยุทธศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

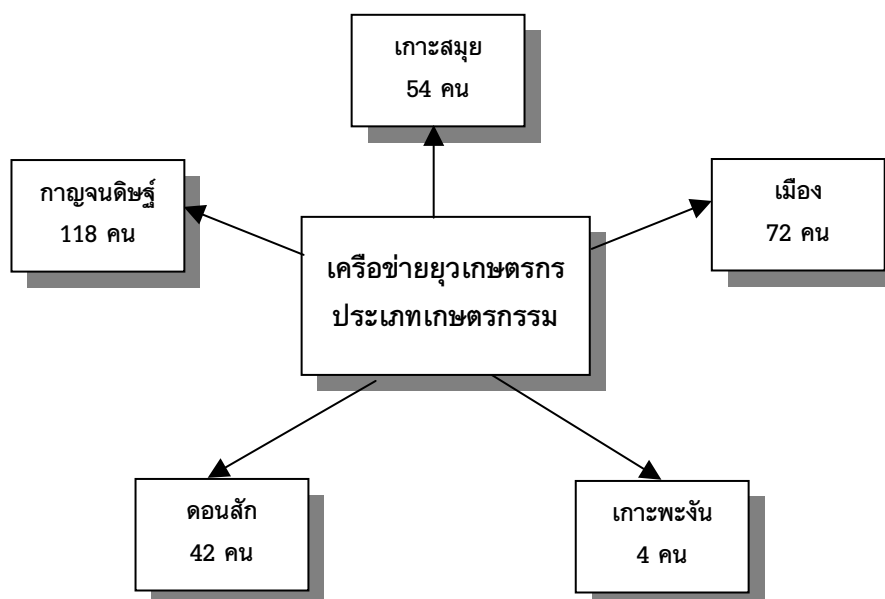
การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษา พบว่า เครือข่ายยุทธศาสตร์การเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1) เครือข่ายเกิดจากการรวบรวมสมาชิกที่มีความสนใจอาชีพเกษตรกรรม จากกลุ่มตัวอย่าง 370 คน ที่สนใจในประเภทเกษตรกรรม ปศุสัตว์และประมง

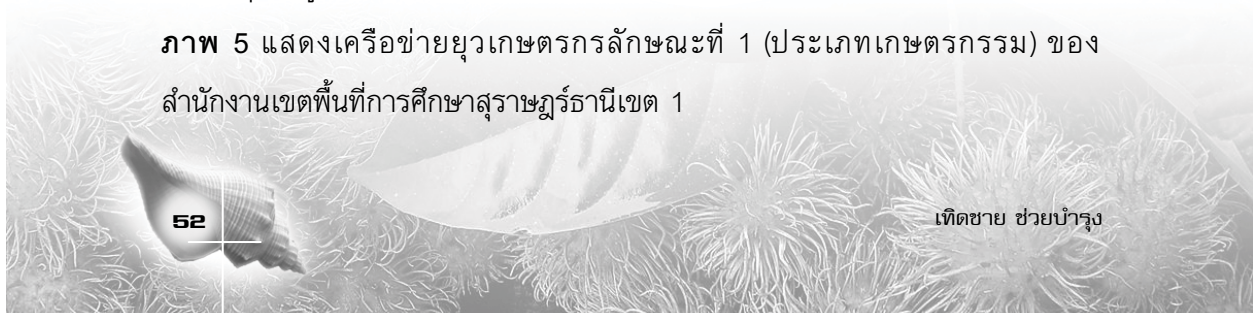
2) เครือข่ายที่เกิดจากการสมัครใจที่จะเรียนรู้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไร่ นา สวนผสม จำนวน 30 คน จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ได้เข้าร่วมทดลองใช้หลักสูตร แล้วนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

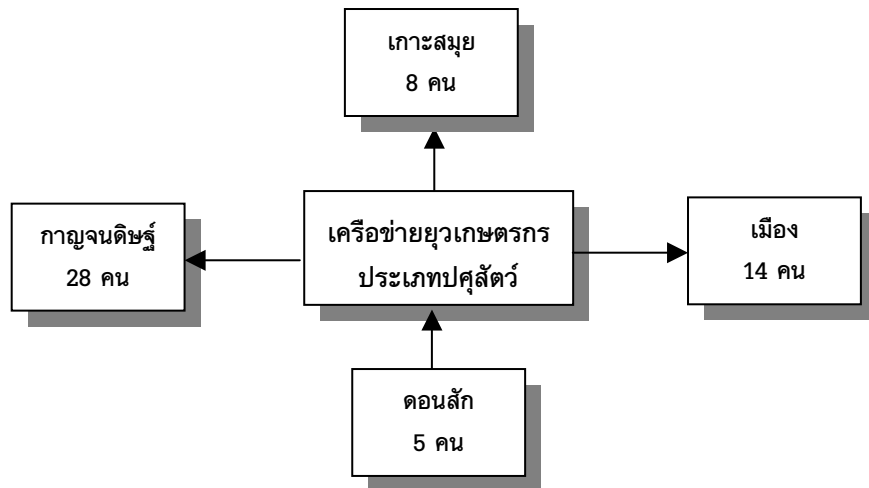
เครือข่ายลักษณะที่ 1 เป็นเครือข่ายยุทธศาสตร์ที่รวบรวมสมาชิกที่มีความสนใจเรียนรู้ด้านการเกษตร 3 ประเภท คือ ประเภทเกษตรกรรม ประเภทปศุสัตว์และประเภทประมงรูปแบบเครือข่าย ดังภาพ 5-7

ที่มา : อุทิศ ภูมิชัย และคณะ, 2551.

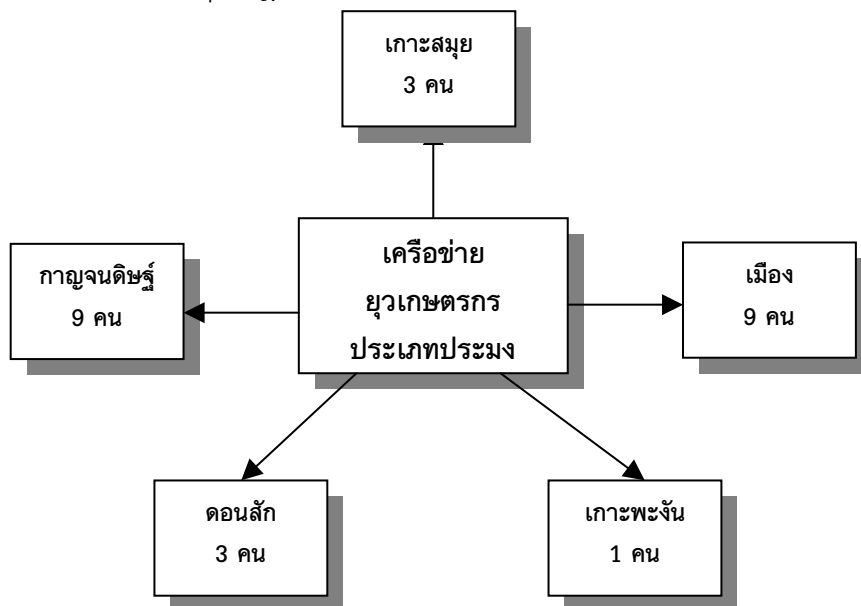
ภาพ 5 แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์ลักษณะที่ 1 (ประเภทเกษตรกรรม) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

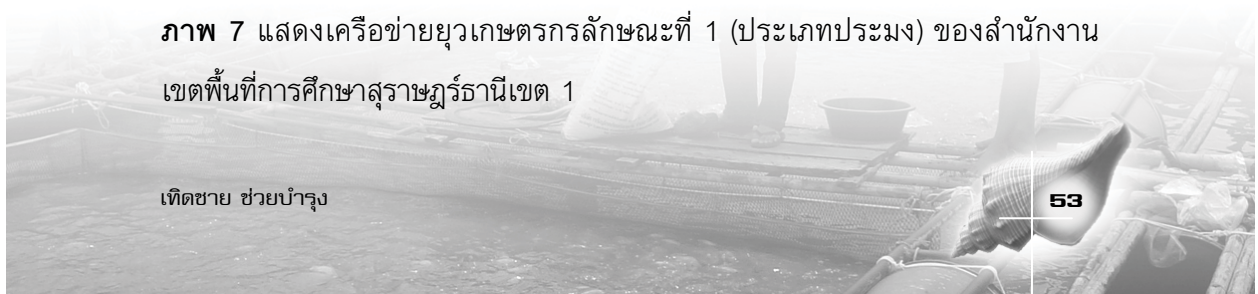
ที่มา : อุทิศ ภูมิชัย และคณะ, 2551

ภาพ 6 แสดงเครื่องข่ายยุวเกษตรกรลักษณะที่ 1 (ประเภทปศุสัตว์) ของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

ที่มา : อุทิศ ภูมิชัย และคณะ, 2551

ภาพ 7 แสดงเครื่องข่ายยุวเกษตรกรลักษณะที่ 1 (ประเภทประมง) ของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

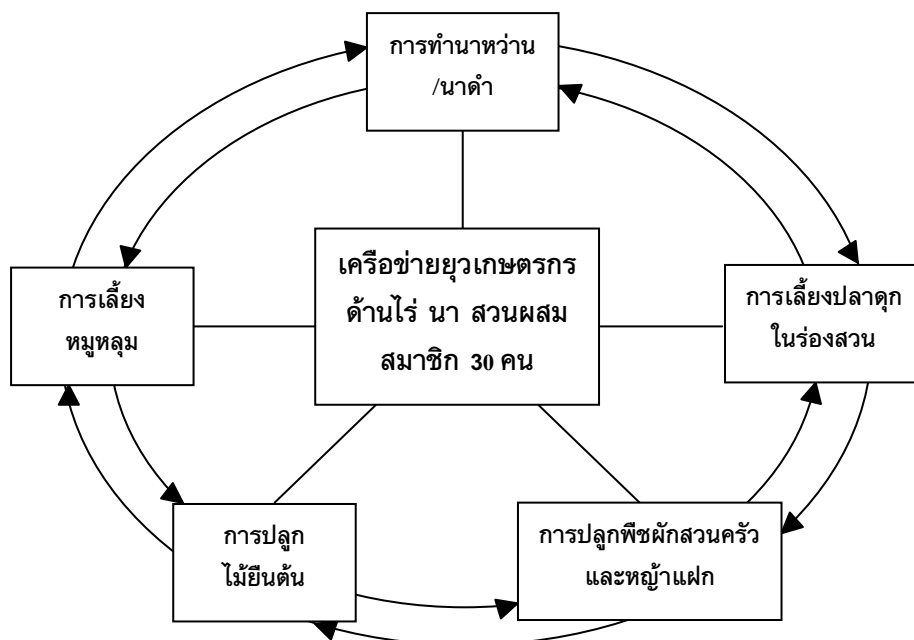

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

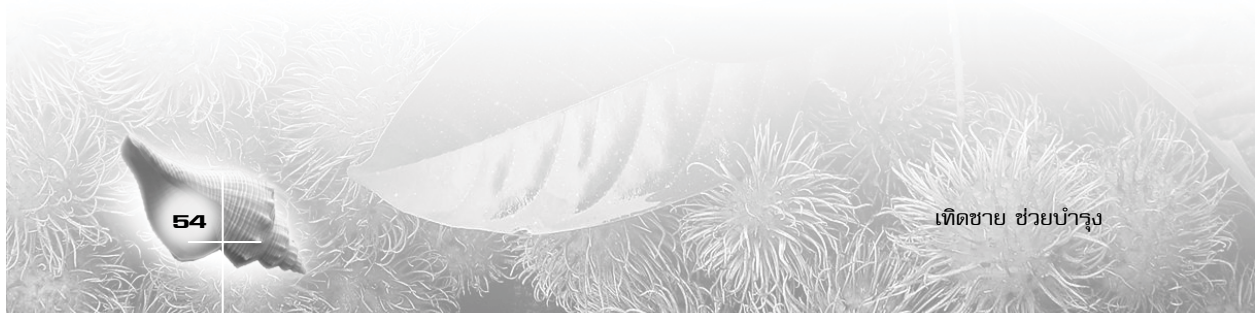
การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เครือข่ายลักษณะที่ 2 เป็นเครือข่ายยุทธศาสตร์ในพื้นที่อำเภอเมือง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สนใจและสมัครใจเรียนรู้ในเรื่องไร่ นา สวนผสม และเข้าร่วมทดลองใช้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ แหล่งเรียนรู้ไร่ นา สวนผสม แล้วนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของตนเองและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มเติม รูปแบบเครือข่ายลักษณะที่ 2 ดังภาพ 8

ที่มา : อุทิศ ภูมิชัย และคณะ, 2551

ภาพ 8 แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์ลักษณะที่ 2 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 1

4.2 เครือข่ายยูวเกษตรกรกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอท่าชนะ ไชยา ท่าฉาง วิภาวดี พุนพิน บ้านตาขุน ศิริรัฐนิคมและพนม ซึ่งมุ่งศึกษาองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น การวัดทัศนคติของยูวเกษตรกรต่ออาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสร้างหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการพัฒนาเครือข่ายยูวเกษตรกรโดยรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นของเกษตรกรและวัดทัศนคติของยูวเกษตรกรที่มีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ช่วงชั้นที่ 3) ในปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 ผลการศึกษาพบว่า

4.2.1 องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น

ด้านพืชสวน พบว่า ผู้ปกครองยูวเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการปลูกยางพาราคิดเป็นร้อยละ 68.88 รองลงมาเป็นการปลูกปาล์มน้ำมันคิดเป็นร้อยละ 26.22 ปลูกกาแฟคิดเป็นร้อยละ 3.27 และปลูกมะนาวคิดเป็นร้อยละ 1.66 โดยพบว่า ยูวเกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในระดับมากเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรในท้องถิ่นด้านพืชสวนมากในทุกข้อทั้งเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกพืช การเตรียมดิน การคัดเลือกพันธุ์พืช วิธีการปลูก การขยายพันธุ์ การบำรุงรักษา การจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การแปรรูปผลผลิต การจัดการการตลาด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์กับอาชีพอื่น

ด้านสวนผลไม้ ผู้ปกครองของยูวเกษตรกรส่วนใหญ่ทำสวนเงาะคิดเป็นร้อยละ 42.10 รองลงมาเป็นสวนลองกองคิดเป็นร้อยละ 21.05 สวนมังคุดคิดเป็นร้อยละ 13.95 สวนทุเรียนคิดเป็นร้อยละ 8.00 สวนส้มโชกุนคิดเป็นร้อยละ 6.43

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สวนกล้วยคิดเป็นร้อยละ 3.47 สวนส้มโอคิดเป็นร้อยละ 2.57 สวนสับปะรดคิดเป็นร้อยละ 1.23 และสวนยางสดคิดเป็นร้อยละ 1.20 ตามลำดับ

โดยยูวเกษตรกรรมมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรในท้องถิ่นด้านสวนผลไม้ในระดับมากทุกข้อ ทั้งสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกพืช การเตรียมพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์พืช วิธีการปลูก การขยายพันธุ์ การบำรุงรักษา การจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การแปรรูปผลผลิต การจัดการด้านการตลาด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอาชีพอื่น การใช้ปุ๋ยชีวภาพ การใช้ยาฆ่าแมลง หลักเศรษฐกิจพอเพียงและความรู้ท้องถิ่น

ด้านปศุสัตว์ องค์ความรู้ท้องถิ่นด้านปศุสัตว์ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเบ็ดคิดเป็นร้อยละ 33.77 รองลงมาคือ เลี้ยงหมูคิดเป็นร้อยละ 23.44 เลี้ยงวัวคิดเป็นร้อยละ 21.47 เลี้ยงไก่คิดเป็นร้อยละ 14.91 และเลี้ยงแพะคิดเป็นร้อยละ 6.41 ตามลำดับ โดยพบว่า ระดับความรู้และความเข้าใจของยูวเกษตรกรรมเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่นด้านปศุสัตว์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ยูวเกษตรกรรมมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่นด้านปศุสัตว์เกี่ยวกับการป้องกันโรค อาหารชีวภาพและการใช้น้ำ/แหล่งน้ำอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความรู้และความเข้าใจในด้านสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเลี้ยง การเตรียมพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์ วิธีการเลี้ยง การขยายพันธุ์ การดูแล/บำรุงรักษา วิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูของสัตว์ การจัดการการตลาด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์กับอาชีพอื่นและการใช้ประโยชน์จากมูลสัตว์อยู่ในระดับมาก

ด้านประมง ผู้ปกครองของยูวเกษตรกรรมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงคิดเป็นร้อยละ 56.06 รองลงมาเป็นอาชีพเลี้ยงปลาคิดเป็นร้อยละ 41.63 และเลี้ยงกุ้งคิดเป็นร้อยละ 2.29 ตามลำดับ โดยพบว่า ยูวเกษตรกรรมมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรในท้องถิ่นด้านการประมงอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านอาหารชีวภาพ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการใช้น้ำและดูแลน้ำ ส่วนด้านสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเลี้ยง การเตรียมพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์ วิธีการเลี้ยง

การขยายพันธุ์ การดูแล/บำรุงรักษา วิธีการป้องกันและศัตรูของสัตว์ การจัดการ
การตลาด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์กับอาชีพอื่น

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพทางการเกษตรในท้องถิ่นผ่านมุมมอง
ของยูวเกษตรกร ได้ผลสรุป จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ 1) องค์ความรู้ด้านการปลูกพืช
2) องค์ความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ และ 3) องค์ความรู้ด้านการประมง ดังนี้

1) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของยูวเกษตรกรในด้านการปลูก พืช มีดังนี้

การปลูกพืชสวน คือ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน พืชผักสวนครัวและผลไม้ มีวิธี
การดำเนินงานดังนี้

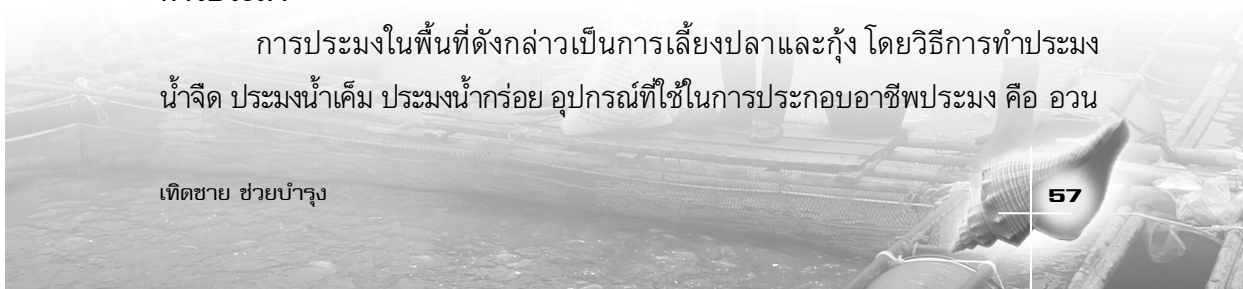
วิธีการขยายพันธุ์ คือ เพาะเมล็ด ตัดตา ตอนกิ่ง ดินที่เหมาะสมกับการปลูก
คือ ดินร่วน ดินเหนียว ดินดำ ดินลูกรัง วิธีการดูแล/บำรุงรักษา ได้แก่ การถางหญ้า
ใส่ปุ๋ย รดน้ำ กำจัดวัชพืช ผลผลิตที่ได้ คือ น้ำยาง ยางพาราแผ่น เศษยางพารา
ผลปาล์ม มีพืชผักสวนครัวไว้รับประทานและพืชดังกล่าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักและ
อาชีพดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่มีปัญหา/อุปสรรคในการปลูกพืช คือ
ดินเสื่อม

2) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของยูวเกษตรกรในด้านการเลี้ยง สัตว์

การเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นการเลี้ยงเบ็ด หมู วัว ไก่และแพะ ซึ่งมี
วิธีการคัดเลือกพันธุ์สัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พันธุ์พื้นเมือง อาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์
ดังกล่าว คือ อาหารสำเร็จรูป รำ หยวกกล้วย ข้าวเปลือก ข้าวโพด ผลผลิตที่ได้จาก
การเลี้ยงสัตว์เหล่านี้ คือ เนื้อ ไข่ประโยชน์ที่ได้จากการเลี้ยงสัตว์ คือ รายได้เสริม
อีกทั้งการเลี้ยงสัตว์ดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยง
สัตว์ คือ ขาดพื้นที่ในการเลี้ยง

3) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของยูวเกษตรกรในด้านการ ประมง

การประมงในพื้นที่ดังกล่าวเป็นการเลี้ยงปลาและกุ้ง โดยวิธีการทำประมง
น้ำจืด ประมงน้ำเค็ม ประมงน้ำกร่อย อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพประมง คือ อวน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

โพงพาง เบ็ด สวิง ไซ ผลผลิตที่ได้จากการประมง คือ อาหาร ประโยชน์ที่ได้จากการประมง คือ สร้างรายได้และการบริโภค การประมงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คือ น้ำเสีย ปัญหาอุปสรรคในการประมงคือ คือ น้ำมันราคาแพง รายได้ไม่แน่นอน สภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน

4) ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในท้องถิ่น

1. ในชุมชนของยูวเกษตรกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่แล้ว คือ

- การทอผ้าไหมลายดั้งเดิมของชาวมุสลิมและการสานหมวกใบลานของชาวไทยพุทธที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- อุทยานแห่งชาติเขาสก มีพื้นที่ครอบคลุมอำเภอพนมและบ้านตาขุน ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของแม่น้ำตาปี เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหลากหลายพันธุ์ เช่น ช้าง กระทิง วัวแดง เลียงผา เก้ง ค่าง ชะนี ลิงลม นากและไก่ป่า รวมทั้งพรรณไม้หายาก เช่น ดอกบัวผุด ปาล์มหลังขาว หมากพระราหู กระพ้อ สีสิบ เฟิร์นเขากวาง เป็นต้น

- เขื่อนรัชชประภาหรือเขื่อนเชี่ยวหลาน เป็นเขื่อนเอนกประสงค์ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีชาวบ้านให้บริการเรือเช่าเหมาลำเพื่อล่องชมเขื่อนและมีการเลี้ยงปลาในกระชัง เช่น ปลายี่สก ปลาแรด ปลานิลและปลาน้ำจืดอื่นๆ

- อุทยานแห่งชาติคลองพนม ตั้งอยู่ในอำเภอพนม ซึ่งเป็นภูเขาหินปูนปกคลุมไปด้วยพรรณไม้ป่าดงดิบเฉพาะถิ่น เช่น ตะเคียนชันตาแมว ต้นยวนเหล สัตว์ที่พบ เช่น ช้างป่า เสือโคร่ง สมเสร็จ กระทิงและนกเงือก

- น้ำตกวิภาวดี (คลองพาย) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอวิภาวดี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถศึกษาระบบนิเวศป่าต้นน้ำและการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าได้

- อุทยานแห่งชาติแก่งกรุง อยู่ในเขตอำเภอวิภาวดี

- ป่าพรุคันธุลีและศูนย์วิจัยยาง ตั้งอยู่ในอำเภอท่าชนะ

2. การเกษตรที่ชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/หน่วยงานอื่นๆ กำลังส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ

- ป่าพรุคันธุลี อำเภอท่าชนะ

- น้ำตกวิภาวดี (คลองพาย) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอวิภาวดี
- ศูนย์วิจัยยาง อำเภอนาทน
- อุทยานแห่งชาติแก่งกรุง เขตอำเภอวิภาวดี

3. การเกษตรที่นักเรียนเห็นว่าควรส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ

- การปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน
- การประมงน้ำจืด เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงปลาดุก
- การเลี้ยงสัตว์พื้นเมือง เช่น ไก่พันธุ์พื้นเมือง สุกรพันธุ์พื้นเมือง
- การทำไข่เค็มไชยา
- การทอผ้าไหมพรมเรียง

4. งานหรือเทศกาลเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่นของนักเรียน คือ

- งานของดีเมืองไชยา ซึ่งจัดงานในช่วงเดือนมิถุนายน
- รัตนาภพ

4.2.2 การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทัศนคติของยุวเกษตรกร

- **ในภาพรวม** ยุวเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ยุวเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของคนไทยนั้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.29 รองลงมา คือ อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง ค่าเฉลี่ย 4.10

- **ด้านการเรียนรู้** ยุวเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการเรียนรู้ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.97 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ยุวเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเฉพาะการเรียนรู้ด้านการเกษตรต้องมีการปฏิบัติจริงและสอบถามจากภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.03 และ 4.02 ตามลำดับ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- ด้านการนำเกษตรท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร พบว่า ยุวเกษตรกรกร มีความคิดเห็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการนำเกษตรท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ยุวเกษตรกรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่ว่าเกษตรกรรมในท้องถิ่นสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.19

- **ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร** พบว่า ยุวเกษตรกรกรมีความคิดเห็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ยุวเกษตรกรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.54 ในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกร ส่วนด้านอื่นๆ ยุวเกษตรกรกรมีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดความรักและความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและอาชีพของตนเอง สามารถบูรณาการการท่องเที่ยวกับการเกษตรเข้าด้วยกันได้ ช่วยพัฒนาการเกษตรให้ยั่งยืน เป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการ หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรในพื้นที่มากขึ้น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับความเป็นธรรมชาติ พัฒนาเกษตรกรและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น กระตุ้นให้มีการคิดค้นนำทรัพยากรส่วนเกินที่ไร้ค่ามาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึกจำหน่าย ช่วยอนุรักษ์ ฟื้นฟู วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมและช่วยให้เกิดการกระตุ้นทางด้านการผลิต

สรุปได้ว่า ทศนคติของยุวเกษตรกรกรต่ออาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่น มีดังนี้

- 1) เป็นอาชีพที่น่าภาคภูมิใจ
- 2) เป็นอาชีพของบรรพบุรุษ ควรค่าแก่การรักษาและสืบทอดเอาไว้
- 3) เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ สามารถสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว
- 4) เป็นอาชีพที่ดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 5) เป็นอาชีพที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

6) เป็นอาชีพที่สามารถสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การจักสาน
อุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

แสดงให้เห็นว่ายุทธการมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เห็นความสำคัญการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การนำเอา
เกษตรท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกิดความภาคภูมิใจใน
วิถีชีวิตและอาชีพที่สามารถเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน
และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในด้านการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว เพราะสามารถเผยแพร่
ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์
และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในรูปแบบต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้

จากความคิดเห็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ยุทธการเห็นคุณค่าและ
ความสำคัญในการอนุรักษ์และสืบทอดอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ในท้องถิ่นของตนและพัฒนาให้ยั่งยืนต่อไป

4.2.3 หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในจังหวัด สุราษฎร์ธานีเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2

หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา
สุราษฎร์ธานีเขต 2 เป็นหลักสูตรบูรณาการสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีผู้ปกครองที่
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญในการสืบทอดอาชีพ
เกษตรกรรม จึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมและพัฒนา
อาชีพเกษตรกรรมให้ทันสมัย สามารถยกระดับทรัพยากรทางการเกษตรในท้องถิ่น
ของตนให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 จึงได้จัดทำ
หลักสูตรเกษตรท้องถิ่นแบบบูรณาการสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้และ
เทคโนโลยีใช้ในการสอนนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ทั้งสิ้น 9 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 22
ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. สาระการเรียนรู้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. คำอธิบายรายวิชา

4. หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 9 หน่วย ได้แก่

1) เศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน 4 ชั่วโมง
2) ไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน	จำนวน 2 ชั่วโมง
3) มัคคุเทศก์	จำนวน 2 ชั่วโมง
5) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/เชิงอนุรักษ์	จำนวน 2 ชั่วโมง
6) ผลิตภัณฑ์จากกระจูด	จำนวน 4 ชั่วโมง
7) ไข่เค็มไชยา	จำนวน 2 ชั่วโมง
8) การย้อมสีธรรมชาติผ้าทอท่ากระจาย	จำนวน 2 ชั่วโมง
9) เยลลี่และผักผลไม้พื้นบ้าน	จำนวน 2 ชั่วโมง

5. แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

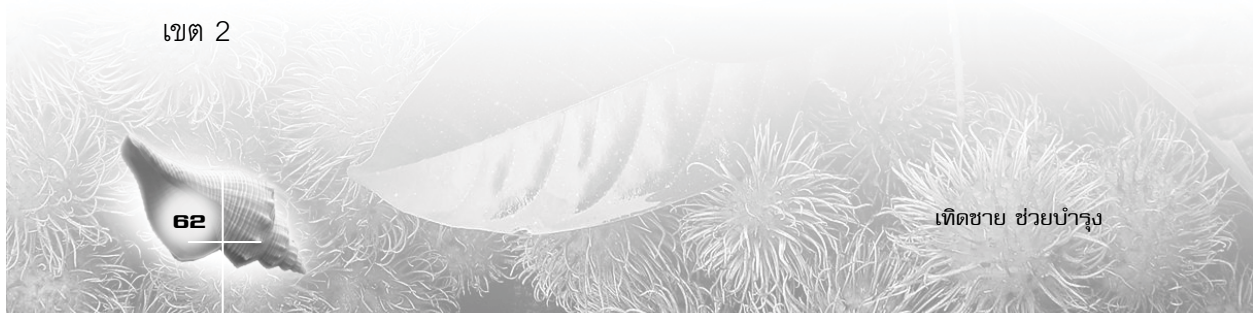
- สารสำคัญ
- จุดประสงค์ปลายทาง
- จุดประสงค์นำทาง
- สารการเรียนรู้
- กิจกรรมการเรียนรู้
- สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

ที่มา : วิทยา คักดา และคณะ, 2551

ภาพ 9-11 การร่วมกิจกรรมของนักเรียนนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี

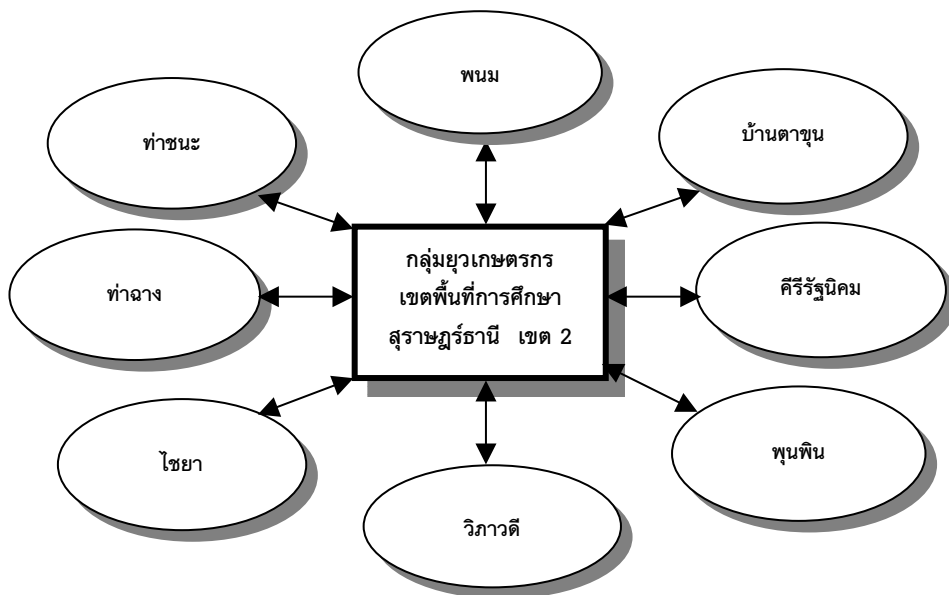
เขต 2

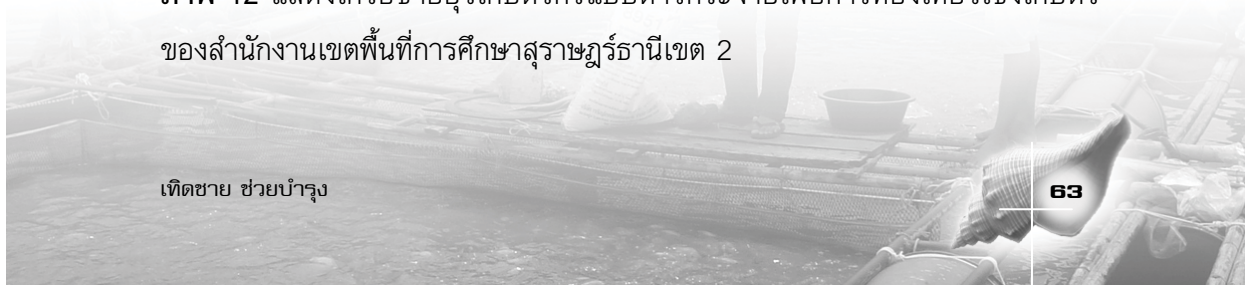
4.2.4 เครือข่ายยุวเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 2

เครือข่ายยุวเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 ยึดหลักการสร้าง **เครือข่ายแบบดาวกระจาย** โดยแบ่งเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอท่าชนะ ไชยา ท่าฉาง วิภาวดี พุนพิน บ้านตาขุน ศิริรัฐนิคมและพนม แต่ละอำเภอมีกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนโดยเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนซึ่งมีการสอนในช่วงชั้นที่ 2-3 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3) และโรงเรียนที่สอนช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6) การได้มาซึ่งเครือข่ายดังกล่าวจะต้องมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน ฝึกทักษะโดยเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จนกระทั่งมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อขยายผลให้นักเรียนในเครือข่ายได้อย่างเข้มแข็ง ดังภาพ 12

ที่มา : วิทยา คักดา และคณะ, 2551

ภาพ 12 แสดงเครือข่ายยุวเกษตรกรแบบดาวกระจายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่มา : วิทยา คักดา และคณะ, 2551

ภาพ 13-15 การดำเนินงานของเครือข่ายยุวเกษตรกรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2

4.3 เครือข่ายยุวเกษตรกรกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเวียงสระ บ้านนาสาร พระแสง เคียนซา บ้านนาเดิมและชัยบุรี ซึ่งจากการศึกษาของวิจิตร วรปัทมศรี และคณะ (2551) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 ทั้งโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสและโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ช่วงชั้นที่ 3)

ผลการศึกษา พบว่า ประเภทของอาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่นของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นประเภทพืชสวนและสวนผลไม้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น สามารถจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ พืชสวน สวนผลไม้ ปศุสัตว์และประมง ดังนี้

องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น ในมุมมองของยุวเกษตรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 สามารถแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

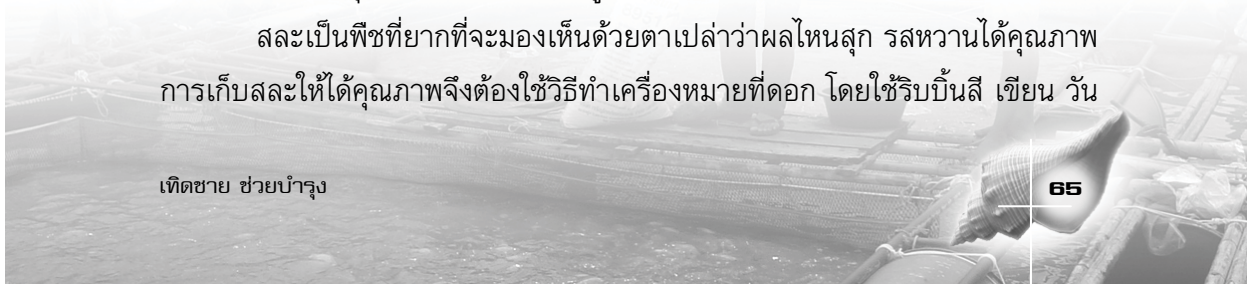

1) **การเลี้ยงสัตว์** คือ การเลี้ยงกวางแดง ซึ่งนำเข้าจากประเทศอังกฤษ ข้อดีของกวางแดง คือ มีขนาดใหญ่กว่ากวางชนิดอื่น เป็นกวางเมืองหนาวคุณภาพเนื้อสูง แต่การลงทุนค่อนข้างสูง อาหารที่ใช้เลี้ยงกวางมีทั้งอาหารผสมเองและหญ้า ซึ่งนำมาคลุกเคล้ากันทั้งกากปาล์ม มันเส้น ถั่วเหลืองป่น ปลาป่น ข้าวโพดป่น แม้กระทั่งใบไม้ต่างๆ หญ้าที่นำมาเลี้ยงกวางส่วนใหญ่ คือ หญ้าลูซี่และหญ้ารูฟัส

ผลผลิตที่ได้จากกวาง คือ ลูกกวาง ซึ่งเมื่ออายุ 4 เดือน จะมีราคาสูงถึง 30,000 บาท แต่ถ้าเป็นพ่อแม่พันธุ์ก็จะบวกราคาเพิ่มอีกปีละ 10,000 บาท ส่วนเขากวางอ่อนก็สามารถตัดขายได้เมื่อกวางอายุ 2 ปี โดยมีราคาลดหลั่นกันตามเกรด โดยแบ่งได้เป็น 3 เกรด คือ เกรดเอ กิโลกรัมละ 6,500-7,000 บาท เกรดบี กิโลกรัมละ 4,500-5,000 บาท และเกรดซี กิโลกรัมละ 3,500-4,000 บาท ซึ่งนอกจากจะตัดขายตามกิโลกรัมแล้ว เขากวางอ่อนยังสามารถนำไปดองกับเหล้าขาวหรืออบแห้งบดเป็นยาแคปซูล ใช้เป็นยารักษาโรค เช่น ปวดเมื่อย ไชข้ออักเสบ บำรุงสมอง โรคผิวหนังได้อีกด้วย และหากเป็นเนื้อกวางก็สามารถขายได้โดยมีราคาเนื้อสันกิโลกรัมละ 850 บาท เนื้อสะโพกกิโลกรัมละ 450 บาท เนื้อพีกกิโลกรัมละ 200-250 บาท และเนื้อที่คอกิโลกรัมละ 350 บาท ซึ่งจะมีคนมารับซื้อถึงที่ฟาร์ม การเลี้ยงกวางแดงแทบไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะกวางเป็นสัตว์กินหญ้า ไม่ต้องใช้ยาหรือสารเคมีใดๆ มูลของกวางก็ไม่ค่อยส่งกลิ่นเหม็น การเลี้ยงกวางแดงจึงเป็นอาชีพที่ยั่งยืนและสามารถขายได้ตลอด แต่จะต้องลงทุนสูงในช่วงแรก

2) **การปลูกพืช** พืชที่นิยมปลูก คือ สละ โดยสละที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือ สละของนายอาทิตย์ พันธุ์เนนง ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากจังหวัดจันทบุรี สละเป็นพืชตระกูลระกำ ชอบดินเหนียว ปลูกได้ทั้งที่ราบและที่ดอน ทั้งแบบเดี่ยวหรือสวนผสม แต่ต้องมีร่มเงาประมาณร้อยละ 60 และต้องมีน้ำรดตลอดทั้งปี ต้องใช้คนช่วยผสมเกสร ถ้าไม่ช่วยก็จะไม่ติดผลหรือติดผลในปริมาณน้อยและไม่ค่อยได้คุณภาพที่สำคัญที่สุด คือ สละต้องปลูกด้วยต้นที่แยกจากลำต้นเท่านั้น ถ้าใช้เมล็ดปลูกจะเกิดการกลายพันธุ์ ทั้งนี้สละ 1 ไร่ จะปลูกได้ประมาณ 70 กอ ใกล้เคียงกับยางพารา

สละเป็นพืชที่ยากที่จะมองเห็นด้วยตาเปล่าว่าผลไหนสุก รสหวานได้คุณภาพ การเก็บสละให้ได้คุณภาพจึงต้องใช้วิธีทำเครื่องหมายที่ดอก โดยใช้ริบบิ้นสี เขียว วัน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

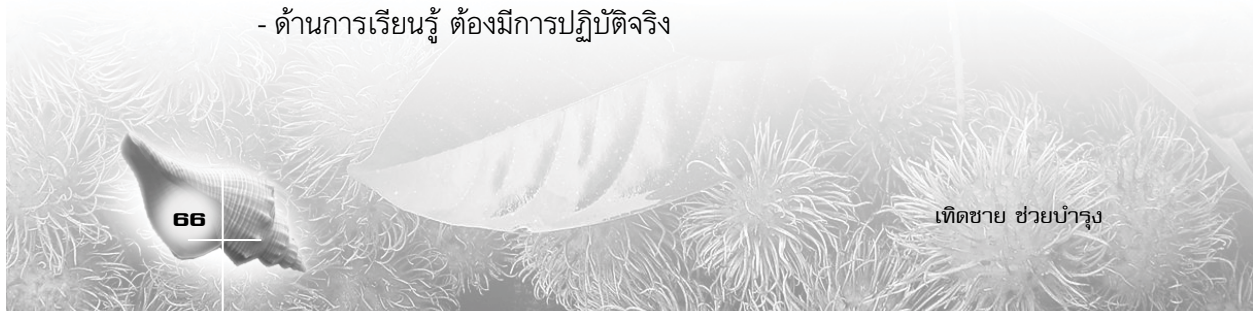
เดือน ปี ที่ผลสมเกสร แล้วนับไปอีก 9 เดือน จึงเก็บผลได้ ซึ่งสละอาทิตย์เป็นสละที่เน้นการขายตรงและมีชื่อเสียงมากในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยได้รับประกันคุณภาพให้เป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลคลองปราบ เนื่องจากมีจุดเด่นที่ออกผลตลอดทั้งปี ผลโต ลูกดก รสหวานอมเปรี้ยว รับประทานแล้วชุ่มคอ ไม่มีหวัยบูบ เนื้อดำ มีการคัดแยกเกรดอย่างดี บรรจุหีบห่อ น่าสนใจ พร้อมเป็นของฝากแก่ผู้มาเยือน

พืชที่ได้รับความนิยมในการปลูกและมีเอกลักษณ์อีกชนิดหนึ่งของพื้นที่นี้ คือ การปลูกยางพาราเสริมราก ซึ่งต้องมีการเตรียมต้นกล้ายางพาราพันธุ์พื้นเมืองที่เตรียมไว้ไปปลูกเทียบกับต้นกล้าพันธุ์พื้นเมืองเดิมที่เตรียมไว้ หลังจากนั้น 1 เดือน เมื่อยางพาราพันธุ์ดีสูง 1-2 นิ้วหรือเห็นว่าต้นยางพาราทั้ง 2 ต้นสมบูรณ์ดี มีความมั่นคงของรากและลำต้นก็ใช้มีดติดตาปาดลำต้นเพื่อทาบทต้นยางพารา ทั้งไว้ประมาณ 15-20 วัน ต้นยางพาราทั้งสองต้นก็จะติดเป็นเนื้อเดียวกัน ต้นยางพาราที่เสริมรากแล้วจะเจริญเติบโตเร็วมาก เนื่องจากมีรากจำนวน 2 ชุด ซึ่งช่วยกันหาอาหารมาเลี้ยงลำต้น ทำให้ต้นโตเร็ว กรีดได้ไว ใช้เวลาประมาณ 5 ปี ตั้งแต่ปลูกจนกรีดได้ ซึ่งจะเร็วกว่ายางธรรมชาติที่ไม่เสริมรากที่ต้องใช้เวลาประมาณ 6-7 ปี ยางพาราเสริมรากให้น้ำยางปริมาณสูง มีความต้านทานโรคสูง อัตราการให้น้ำยางโดยเฉลี่ย 4 ตัน/1 ลิตร ข้อดีของยางพาราเสริมราก คือ โตเร็ว ต้านทานโรคสูง ต้านลมได้ดี ไม่ล้ม กรีดง่าย ให้ผลผลิตสูง

4.3.1 การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทัศนคติของยูวเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทัศนคติของยูวเกษตรกรในพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 มีดังนี้

- ด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผู้ประกอบอาชีพต้องมีความขยันอดทน เอาใจใส่ดูแลอยู่ในระดับมากที่สุด
- ด้านการเรียนรู้ ต้องมีการปฏิบัติจริง

- ด้านการนำเกษตรท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งสามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

- ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความเป็นธรรมชาติอยู่ในระดับมากที่สุด

ยุทธศาสตร์กรมมีทัศนคติด้านบวกต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและต้องการเป็นเกษตรกร อาจเนื่องจากยุทธศาสตร์ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงมีความรู้ความเข้าใจในอาชีพเกษตรกรรม ตลอดจนรับรู้ถึงรายได้ที่มาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ซึ่งทำให้ครอบครัวเกษตรกรรมมีรายได้สูง ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้นและอาชีพเกษตรกรรมยังเป็นอาชีพหลักของคนไทยที่มีเกียรติและมีความมั่นคง

4.3.2 หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3

ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 เป็นหลักสูตรบูรณาการใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระเพิ่มเติมโดยกำหนดโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย คือ

- 1) เกษตรท้องถิ่น
- 2) มัคคุเทศก์น้อย
- 3) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 4) เศรษฐกิจพอเพียงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 : การดำรงชีวิตและครอบครัว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สาระที่ 2 : การอาชีพ

3) วิเคราะห์มาตรฐานกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 3 : เศรษฐศาสตร์

4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีและกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

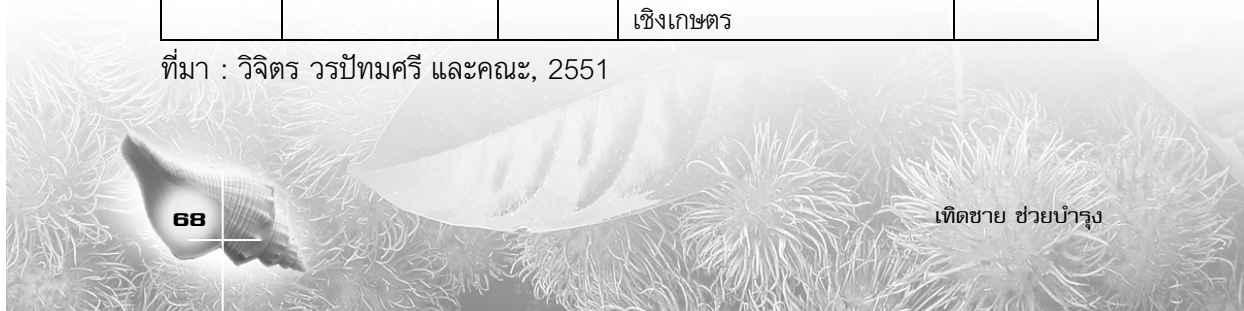
5) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้

6) กำหนดโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับช่วงชั้นที่ 2

หน่วยที่	เรื่อง	แผนการเรียนรู้ที่	เรื่อง	จำนวนชั่วโมง
1	เกษตรท้องถิ่น	1	การเลี้ยงกวางแดง	2
		2	การปลูกสละอาทิตย์	1
		3	การปลูกยางพาราเสริมราก	1
2	มัคคุเทศก์น้อย	1	อาชีพมัคคุเทศก์	2
		2	มัคคุเทศก์น้อย	2
3	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2
		2	ทัศนศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	4
4	เศรษฐกิจพอเพียงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1	หลักเศรษฐกิจพอเพียง	2
		2	บูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2

ที่มา : วิจิตร วรปัทมศรี และคณะ, 2551

7) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

- 7.1) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
- 7.2) สาระสำคัญ
- 7.3) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 7.4) จุดประสงค์การเรียนรู้
- 7.5) สาระการเรียนรู้
- 7.6) กระบวนการจัดการเรียนรู้
- 7.7) สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้
- 7.8) การวัดและประเมินผล

หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 เป็นหลักสูตรบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระเพิ่มเติมในช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) และช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ทั้งนี้ ได้นำหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังกล่าวไปทดลองใช้กับนักเรียนและตรวจสอบหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับปรุงหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สมบูรณ์และจัดทำหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนที่เกิดประโยชน์ต่อไป

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

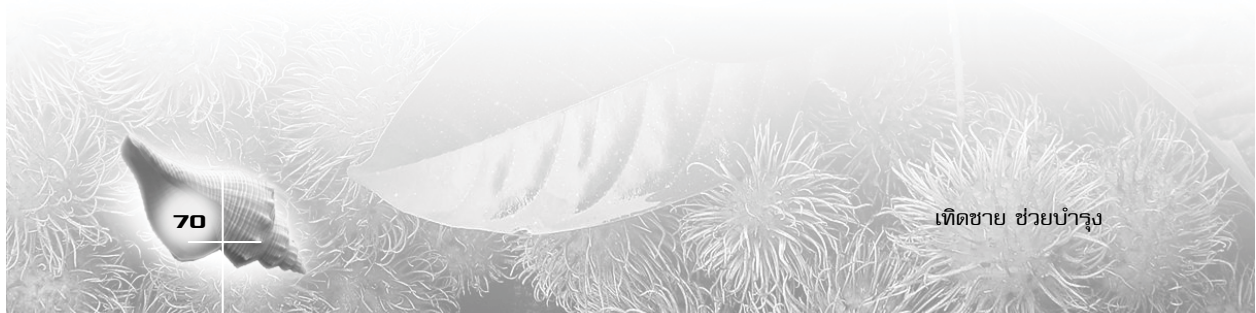

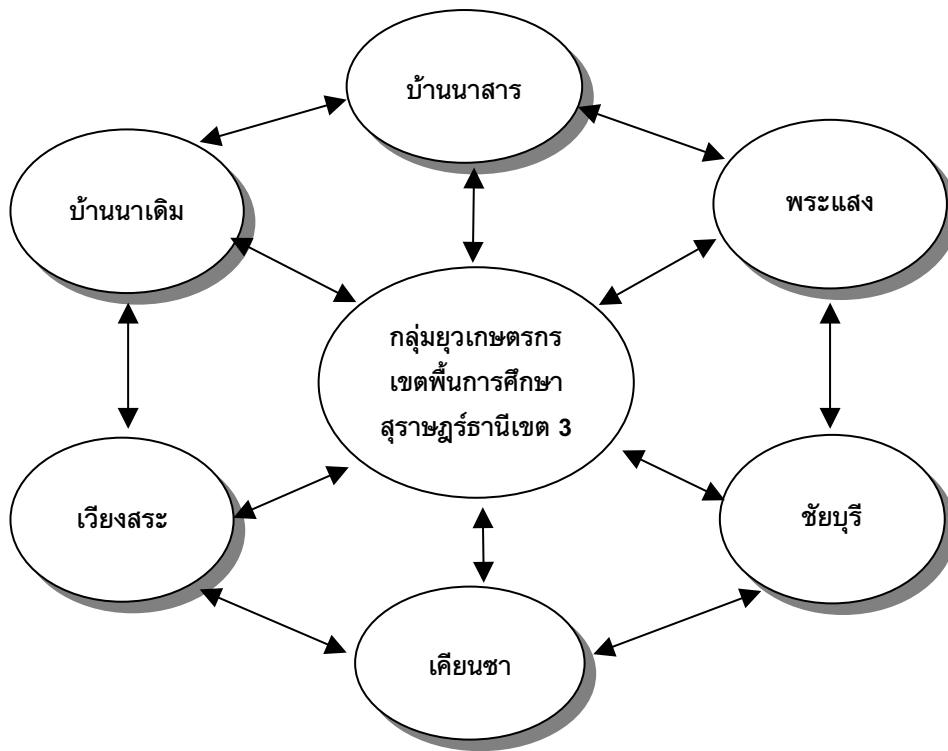
ที่มา : วิจิตร วรปัทมศรี และคณะ, 2551

ภาพ 16 หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา
สุราษฎร์ธานีเขต 3

4.3.3 เครือข่ายยุทธศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3

เครือข่ายยุทธศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 เป็นรูปแบบ **เครือข่ายแบบกระจาย** ซึ่งเป็นเครือข่าย
ที่มีกลุ่มแกนกลางเป็นผู้นำและสมาชิกมีการติดต่อสื่อสารประสานงานร่วมมือ
ซึ่งกันและกัน การประสานสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน ซึ่งกลุ่มแกนกลางจะมี
หน้าที่อำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับสมาชิกดังภาพ 17

ที่มา : วิจิตร วรปัทมศรี และคณะ, 2551

ภาพ 17 แสดงเครือข่ายผู้ประกอบการแบบกระจายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3

การดำเนินการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการโดยการจัดประชุมผู้บริหาร
โรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีและกลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจในการสร้างเครือข่าย รับสมัคร
นักเรียนเครือข่ายผู้ประกอบการ จัดอบรมแกนนำเครือข่าย นำนักเรียนเครือข่าย
ไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้เกษตรท้องถิ่นและจัดประชุม สัมมนา จัดนิทรรศการและ
สรุปผลการศึกษาดูงาน

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.4 เครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกชัย แสงมณี และคณะ (2551) ได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น ทักษะคติและสร้างหลักสูตรการอบรมสำหรับเกษตรกรอำเภอและเกษตรกร โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรอำเภอและเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยการสัมภาษณ์ จัดกลุ่มสนทนา การประชุม การสร้างหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกร สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

4.4.1 องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองเกษตรกรอำเภอและเกษตรกร

การปลูกพืช เกษตรกรหลายคนปลูกพืชหลายอย่างร่วมกัน เช่น ทำสวนยางพาราร่วมกับทำสวนปาล์มน้ำมัน หรือทำสวนยางพาราร่วมกับสวนผลไม้ และยังพบอีกว่า เกษตรกรทำสวนผลไม้หลายชนิดอยู่ในสวนเดียวกันและองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นประเภทการปลูกพืชนั้น ส่วนใหญ่เป็นประเภทยางพารา รองลงมา คือ ปาล์มน้ำมันและทำสวนผลไม้ โดยเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากที่สุดในการเลือกพื้นที่ปลูก การเก็บเกี่ยวผลผลิต การเตรียมพื้นที่ปลูก วิธีการปลูก การดูแลจัดการสวน การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ส่วนการจัดการการตลาด เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก

การเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เน้นการปลูกพืช คือ การทำสวนยางพารา การทำสวนปาล์มและมีการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม ซึ่งสัตว์ที่เลี้ยงมากที่สุด คือ สุกรและไก่พื้นเมือง รองลงมาคือห่าน โดยเกษตรกรมีระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในการเลี้ยงดูและการให้อาหารอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้นเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากในด้านพันธุ์ การคัดเลือกพันธุ์ โรคเรื้อน การสุขภาพบาล การจัดการผลผลิต โรค การรักษาโรคและการจัดการการตลาด

การประมง เกษตรกรจะเลี้ยงปลาเป็นอาชีพเสริม โดยสัตว์น้ำที่เลี้ยงมากที่สุด คือ ปลาดุก ปลาแรด ซึ่งเกษตรกรมีความรู้ด้านการประมงโดยภาพรวมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมาก

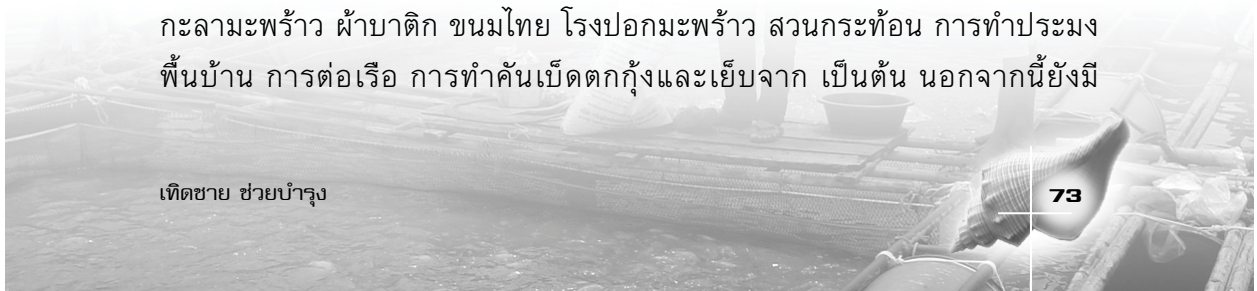
ที่สุดในด้านการจัดการคุณสมบัติของน้ำในบ่อ การจัดการผลผลิต การเตรียมบ่อ การเลี้ยง การเลือกสถานที่และการคัดเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่เลี้ยง การจัดการและดูแลสัตว์น้ำในบ่อ อาหารและการให้อาหาร ส่วนด้านการตลาด เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก

นอกจากองค์ความรู้เกษตรกรท้องถิ่นในด้านการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์และการประมงแล้ว ยังพบว่า องค์ความรู้เกษตรกรท้องถิ่นด้านการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อื่นๆ เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำเป็นอาชีพเสริมและทำเพื่อใช้เองในครอบครัว โดยมีการแปรรูปและทำผลิตภัณฑ์อื่นๆ คือ ผลิตภัณฑ์จากผลไม้ (ทุเรียนกวน ทุเรียนทอด) ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว กาละแมและการทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยชีวภาพ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมากที่สุดในด้านขั้นตอน/กรรมวิธีในการแปรรูปหรือการทำผลิตภัณฑ์และคุณค่า/ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์แปรรูป และเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากในเรื่องของลักษณะของผลิตภัณฑ์ การบรรจุ การเก็บรักษาและการตลาด

แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีองค์ความรู้เกษตรกรท้องถิ่นที่เป็นจุดเด่นและมีศักยภาพเพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมได้ มีดังนี้

1) โครงการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มสละอาทิตย์ ซึ่งเน้นจุดเด่นที่ได้ลิ้มลองสละที่มีรสชาติหอมหวานแล้วยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจอีกด้วย โดยจะเน้นการเยี่ยมชมสวนสละ มีการศึกษาการผลิตสละคุณภาพและการจัดการด้านการตลาด จัดให้มีการนั่งรถม้า ชมวิถีชีวิตชุมชนตำบลคลองปราบ เช่น การกรีดยางพารา การทำยางแผ่น ชมผ้าฝ้ายซึ่งเป็นผ้าฝ้ายธรรมชาติที่มีการลั้มนานทำน้ำฝ้าย ชมถ้ำพระ ซึ่งเป็นเส้นทางสายไหมของพระพุทธศาสนาสมัยอาณาจักรศรีวิชัย ชมถ้ำค้างคาว เยี่ยมชมการทำเหมืองแร่ยิปซัม เยี่ยมชมและฟังบรรยายสวนสมุนไพรดอยสลิตย์ ซึ่งภายในสวนจะเป็นสวนป่าเชิงนิเวศ มีน้ำตกธรรมชาติ ชมและชิมผลไม้ตามฤดูกาลและชมการสาธิตเลี้ยงมะพร้าว เป็นต้น

2) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรคลองน้อย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเน้นกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน ได้แก่ ศูนย์ฝึกเลี้ยง ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ผ้าบาติก ขนมไทย โรงปอกมะพร้าว สวนกระท้อน การทำประมงพื้นบ้าน การต่อเรือ การทำคันเบ็ดตกกุ้งและเห็บจาก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

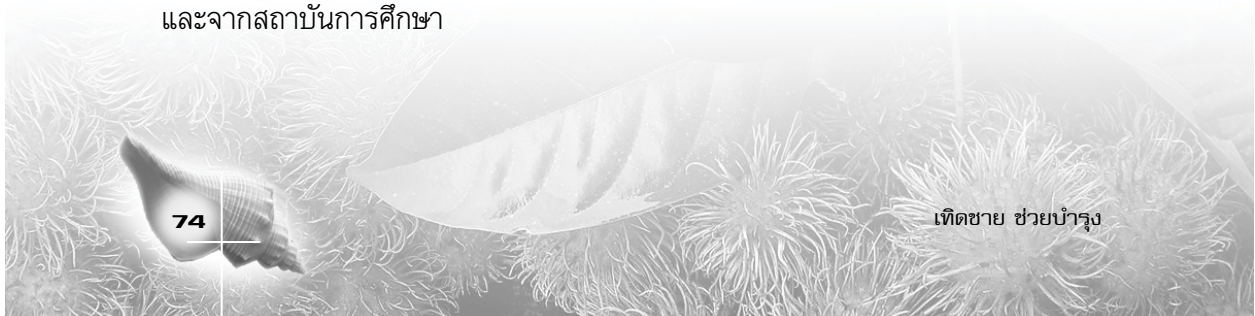
กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาหาความรู้ เช่น กลุ่มการทำสวน ปาล์มน้ำมัน กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มผลิตปุ๋ยใช้เอง กลุ่มผู้เลี้ยงปลา เป็นต้น ทั้งนี้ ยังมีบ้านพักในชุมชน โดยเป็นการพักร่วมกับเจ้าของบ้านหรือที่เรียกว่าโฮมสเตย์ที่มีราคาถูก มีการให้บริการอาหารรับประทานที่บ้านพัก ลานกีฬา เขตอภัยทาน ต้นไทรเก็บกระดุก 200 ปี จุดชมปลาเสือพ่นน้ำ เรือโบราณ ลานวัฒนธรรม หนึ่งตะลุงและกลองยาว เป็นต้น

3) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านถ้ำผิง อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะคณะกรรมการกลุ่ม แบ่งเป็นฝ่ายร้านค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน ฝ่ายนำเที่ยว ฝ่ายบ้านพัก ฝ่ายอาหารและฝ่ายยานพาหนะ สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ชุมชนก็นำกิจกรรมทางการเกษตรมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การจัดบ้านพักโฮมสเตย์ การเที่ยวชมสวนผลไม้ การทำสวนยางพารา การเก็บเกี่ยวผลผลิตกาแฟ เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดขายของชุมชนนี้ คือ บึงมหัศจรรย์น้ำดันทรายดูด ซึ่งบริเวณโดยรอบจะร่มรื่นด้วยพรรณไม้นานาชนิด โดยจะใช้เส้นทางเดินผ่านสวนยางพารา ประมาณ 500 เมตร สามารถเดินผ่านทะเลถ้ำน้ำลอดสู่อีกด้าน ซึ่งเป็นสวนผลไม้ ถ้ำสมรภูมิและลำธารน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการให้บริการสถานที่พักร่วมในลักษณะที่พักโฮมสเตย์และมีสถานที่สำหรับกางเต็นท์ซึ่งชุมชนจัดไว้บริการนักท่องเที่ยว

4.4.2 ทศนคติของเกษตรอำเภอและเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ทศนคติของเกษตรอำเภอที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรอำเภอส่วนใหญ่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลางและส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากโทรทัศน์ เอกสารวิชาการ/วารสารการเกษตร หนังสือราชการและวารสารการท่องเที่ยว สื่อที่เกษตรอำเภอได้รับรู้ข่าวสารน้อยที่สุด คือ วิทยู การอบรม/การประชุม อินเทอร์เน็ต และจากสถาบันการศึกษา

เกษตรอำเภอมีทัศนคติที่ดีที่สุดในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงทรัพยากรทางการเกษตรและสิ่งแวดล้อมในประเด็นต่อไปนี้

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนนั้น คนในชุมชนควรมีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสและเอื้อเฟื้อต่อนักท่องเที่ยว
- ชุมชนที่มีวัฒนธรรมประเพณีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจควรอนุรักษ์และเผยแพร่ สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกิดการสร้างงานและสร้างอาชีพมากขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแนวทางในการเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการสร้างสินค้าตัวใหม่ทางการท่องเที่ยว
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกษตรกรได้รับความรู้ในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้นจากการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยว
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรได้ เช่น การขายตรงให้แก่นักท่องเที่ยว หรือการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปก่อนจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว
- หากจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวมีความรู้และมีโอกาสได้สัมผัสกับธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริงและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้มีการทำอาชีพเกษตรกรรมโดยคำนึงถึงความปลอดภัยมากขึ้น เช่น การใช้สารเคมีน้อยลงหรือไม่ใช้เลยหรือมีความระมัดระวังในการใช้มากขึ้น
- การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวมีความรู้และมีโอกาสได้สัมผัสกับธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ในชุมชนต้องมีสภาพพื้นที่และบรรยากาศเหมาะสมจึงจะสามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- ชุมชนที่มีแหล่งเกษตรกรรมที่มีความน่าสนใจ มีการจัดการที่ดี สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะเป็นการพัฒนา กลุ่มของเกษตรกรให้เข้มแข็งขึ้นและมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรมากขึ้น

- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถช่วยอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังชุมชนที่จัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้สะดวก

- หากจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน จะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างดี การจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกษตรกรในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากรายได้หลักในภาคเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและหน่วยงานที่ดูแลเรื่อง การท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกษตรกรมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยวในเรื่องธุรกิจการเกษตรเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถขยายผลการทำการเกษตรต่อไปได้

- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกิดการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม ในด้านการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่างๆ มาใช้มากขึ้น

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเป็นอย่างดี จึงทำให้การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้นเพราะทุกคนต้องมีความสามัคคีและความร่วมมือในการดูแลจัดการ ให้ประสบความสำเร็จ เกษตรอำเภอมิพัทธคดีอยู่ในระดับปานกลางในประเด็นต่อไปนี้

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะทำให้ภาคการเกษตรมีความมั่นคง และยั่งยืนมากขึ้น

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะทำให้นักท่องเที่ยวและผู้คนต่างๆ เห็นความสำคัญของอาชีพเกษตรมากขึ้น

- ชุมชนที่มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต้องมีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

- การมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไปจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนเกิดความเสื่อมโทรมได้ง่าย

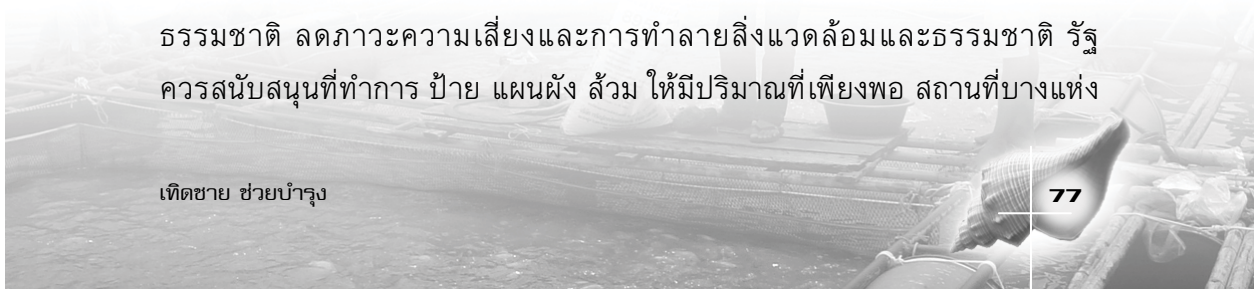
ความคิดเห็นของเกษตรกรอำเภอในการวางรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรอำเภอส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดในการวางรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งควรมีมัคคุเทศก์ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ควรมีการชี้แจงข้อควรปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยวก่อนและหลังการเข้าชม กลุ่มต่างๆ ในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการดูแลจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีเส้นทางคมนาคมสะดวก สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีป้ายบอกทางชัดเจน ควรมีความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร ชุมชนควรนำผลผลิตมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ควรมีบุคลากรเพียงพอที่จะรองรับการจัดการการท่องเที่ยว ควรมีการให้บริการอื่นนอกเหนือจากการเข้าชม เช่น การจัดแสดง ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดจำหน่ายผลผลิตของชุมชน สภาพชุมชนควรมีทัศนียภาพที่สวยงาม สภาพแวดล้อมที่ดี เหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีการแบ่งพื้นที่/ขอบเขตของกิจกรรมการเกษตรอย่างชัดเจน และควรมีการจัดยานพาหนะในการนำชม เช่น รถ เรือ จักรยาน ควรตกแต่งบ้านและสถานที่ต่างๆ ในชุมชนให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ

เกษตรกรอำเภอเห็นด้วยในระดับปานกลางในการจัดสถานที่พักผ่อนให้นักท่องเที่ยว มีการสาธิตการแปรรูปสินค้าการเกษตรให้นักท่องเที่ยวได้ชมและการให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรม เช่น การปลูก การขยายพันธุ์พืช การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การแปรรูปและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและควรมีการจัดทำแปลงสาธิต

ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ด้านโครงสร้าง สิ่งที่อำนวยความสะดวกควรมีพอประมาณ เน้นความเป็นธรรมชาติ ลดภาวะความเสี่ยงและการทำลายสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ รัฐควรสนับสนุนที่ทำการ ป้าย แผ่นผัง ล้วน ให้มีปริมาณที่เพียงพอ สถานที่บางแห่ง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มีความสมบูรณ์ไม่เพียงพอที่จะจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีระบบการบริหารจัดการที่ถูกต้อง ชัดเจน และการจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรให้มีความเหมาะสม

ด้านการบริการ การให้บริการเป็นหน้าที่ของชุมชนโดยตรง/จัดตั้งศูนย์รวมชุมชน อีกทั้งสถานที่ให้บริการควรมีความปลอดภัย สะอาด มีราคาที่ยอมรับ ได้มีแหล่งบริการข้อมูลและแหล่งบริการต่างๆ ควรมีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ ควรมีการแบ่งโซนการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ชัดเจนและควรมีการบริการหลากหลายรูปแบบ ตามความสมัครใจของนักท่องเที่ยว

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมทุกองค์การในชุมชนและบุคลากรภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการจัดการ ควรให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน และควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างเกษตรกร ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน

ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น คือ ขาดความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ การแบ่งปันผลประโยชน์อาจไม่เป็นธรรม ความไม่พร้อมของชุมชน ความสะดวกและความปลอดภัยของการเดินทางไม่เพียงพอ ขาดความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว งบประมาณจากภาครัฐไม่เพียงพอ และการสร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชน/ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญเพราะคิดว่ารายได้ที่ได้รับในปัจจุบันเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมอื่นเพิ่มเติม ความขัดแย้งระหว่างผู้นำชุมชนกับสมาชิกในชุมชนทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้ยาก การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และอาจเพิ่มภาระให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 73.69 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากเจ้าหน้าที่/หนังสือราชการ รองลงมา คือ โทรทัศน์ วารสารการท่องเที่ยว วิทยุ เอกสารวิชาการ/วารสารการเกษตร หนังสือพิมพ์ การอบรม/การประชุม สถาบันการศึกษา โดยสื่อจากอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เกษตรกรได้รับรู้ข่าวสารน้อยที่สุด

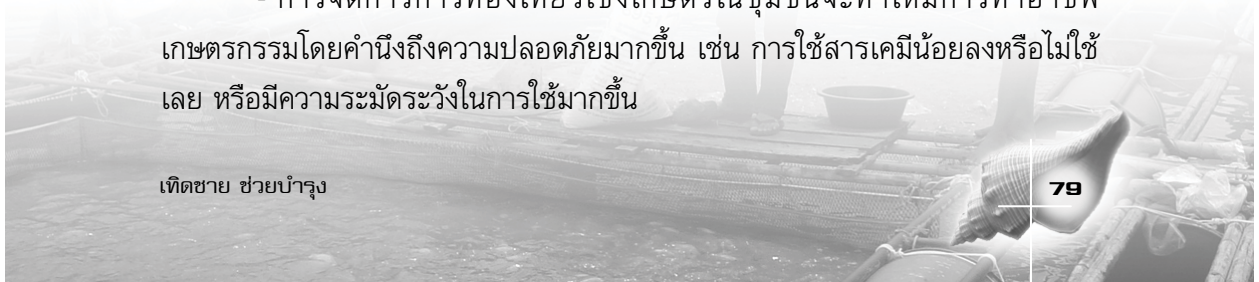
เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยว ที่คำนึงถึงทรัพยากรทางการเกษตรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและหน่วยงานที่ดูแลเรื่อง การท่องเที่ยว และการจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกษตรกรในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกจากรายได้หลักในภาคเกษตรกรรม

เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก ในประเด็นต่อไปนี้

- การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้และมีโอกาสได้สัมผัสกับธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะทำให้นักท่องเที่ยวและผู้คนต่างเห็นความสำคัญของอาชีพเกษตรมากขึ้น
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งที่จะอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกษตรกรได้รับความรู้ในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้นจากการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยว

เกษตรกรเห็นด้วยรองลงมา ในประเด็นต่อไปนี้

- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการสร้างสินค้าตัวใหม่ทางการท่องเที่ยว
- ชุมชนมีสภาพพื้นที่และบรรยากาศเหมาะสมจึงจะสามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้
- นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังชุมชนได้สะดวก
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกิดการพัฒนาอาชีพเกษตรกรในด้านการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้มากขึ้น
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนนั้น คนในชุมชนควรมีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสและเอื้อเฟื้อต่อนักท่องเที่ยว
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้มีการทำอาชีพเกษตรกรรมโดยคำนึงถึงความปลอดภัยมากขึ้น เช่น การใช้สารเคมีน้อยลงหรือไม่ใช้เลย หรือมีความระมัดระวังในการใช้มากขึ้น

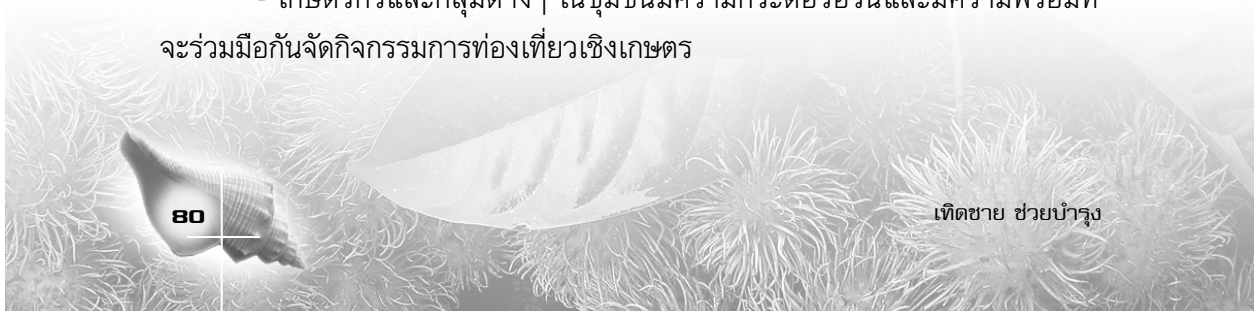

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นทางหนึ่งในการเผยแพร่ความรู้ทางด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป
- ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่น่าสนใจและเหมาะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกษตรกรมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยวในเรื่องธุรกิจการเกษตรเพิ่มขึ้นซึ่งสามารถขยายผลจากการทำการเกษตรต่อไปได้
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถช่วยอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะเป็นการพัฒนากลุ่มของเกษตรกรให้เข้มแข็งขึ้นและมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรมากขึ้น
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร เช่น การขายโดยตรงให้นักท่องเที่ยวหรือการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปก่อนจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพได้มากขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- ชุมชนมีแหล่งการเกษตรที่มีความน่าสนใจ มีการจัดการที่ดี สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น เพราะทุกคนต้องมีความสามัคคีและความร่วมมือในการดูแลจัดการให้ประสบความสำเร็จ
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะทำให้ภาคการเกษตรมีความมั่นคงและยั่งยืนมากขึ้น
- ชุมชนสามารถจัดที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวได้
- ชุมชนมีวัฒนธรรม ประเพณีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจควรค่าแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่
- เกษตรกรและกลุ่มต่างๆ ในชุมชนมีความกระตือรือร้นและมีความพร้อมที่จะร่วมมือกันจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- หากจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะมีองค์การท่องเที่ยวและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการวางรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดว่าควรมีเส้นทางคมนาคมสะดวก สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีป้ายบอกทางชัดเจน รองลงมา คือ ควรชี้แจงข้อควรปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยว ก่อนเข้าชมและหลังการเข้าชม นอกจากนี้ยังเห็นด้วยในเรื่องการชี้แจงข้อควรปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยวก่อนและหลังการเข้าชม การจัดยานพาหนะในการนำชม เช่น รถ เรือ จักรยาน ในเรื่องของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการดูแลจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สภาพชุมชนควรมีทัศนียภาพสวยงาม สภาพแวดล้อมดี เหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรเห็นด้วยมากในประเด็นดังต่อไปนี้

- ควรตกแต่งบ้านและสถานที่ต่างๆ ในชุมชนให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ

- ควรมีบุคลากรเพียงพอที่จะรองรับการท่องเที่ยว
- ควรจัดมัคคุเทศก์เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ
- ควรให้บริการอื่นนอกเหนือจากการเข้าชม เช่น การจัดแสดงประเพณี

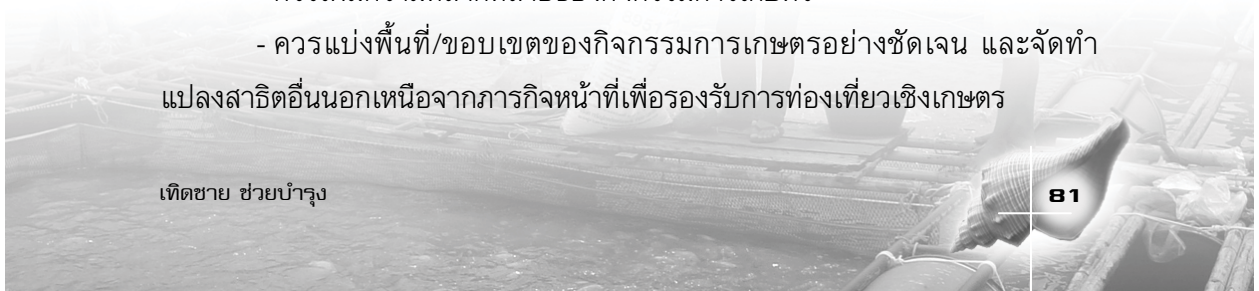
วัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดจำหน่ายผลผลิตของชุมชน

- ชุมชนควรนำผลผลิตมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว
- ชุมชนควรมีการสาธิตการแปรรูปสินค้าเกษตรแก่นักท่องเที่ยว
- ควรให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรม เช่น การปลูก การขยายพันธุ์พืช

การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การแปรรูปและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- ควรเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร
- ควรแบ่งพื้นที่/ขอบเขตของกิจกรรมการเกษตรอย่างชัดเจน และจัดทำ

แปลงสาธิตอื่นนอกเหนือจากภารกิจหน้าที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าเกษตรอำเภอและเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการเกษตรควบคู่ไป ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นการบูรณาการด้านการท่องเที่ยวกับภาคเกษตรกรรมเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรในลักษณะยั่งยืนด้วย การจัดให้มีการท่องเที่ยวประเภทนี้ นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมพื้นที่เกษตรกรรม ย่อมทำให้เกษตรกรมีทางเลือกและมีรายได้เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันยังมีผลทางอ้อมคือเกษตรกรหรือคนในชุมชนจะเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอาชีพของตนเอง นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังส่งเสริมและขยายแหล่งท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ และหันกลับมาเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น และยังสอดคล้องกับกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่ให้ความสนใจและนิยมการเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติกันมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกร

ด้านโครงสร้าง ควรสนับสนุนให้มีการทำแผนที่อย่างชัดเจน สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอโดยเน้นความเป็นธรรมชาติ มีมาตรการลดภาวะความเสี่ยงและการทำลายสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ควรจัดเตรียมและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเหมาะสม มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการจ้างงานในชุมชนและประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย

ด้านการบริการ ควรมีแหล่งบริการข้อมูลหรือศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวและมีเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยว มีผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน และแสดงขั้นตอนการผลิตทางการเกษตร

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วม ทุกองค์กรในชุมชนและบุคลากรภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างเกษตรกร ชุมชน หน่วยงานที่รับผิดชอบ และผลักดันให้เครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรขับเคลื่อนได้

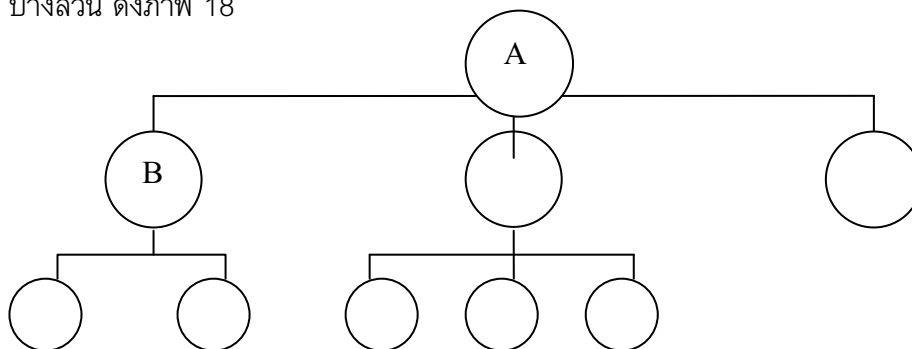

ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น ขาดงบประมาณที่นำมาใช้บริหารงาน กฎระเบียบต่างๆ ของภาครัฐไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ความไม่พร้อมของชุมชน การบริหารจัดการที่ไม่เป็นธรรม เกษตรกรบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพราะรายได้ในปัจจุบันเพียงพอต่อการดำรงชีวิตแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมอื่นเพิ่มเติม ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในชุมชน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างยาก เป็นต้น

4.4.3 เครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เกษตรอำเภอและเกษตรกรเห็นด้วยกับการสร้างเครือข่าย โดยได้จัดทำรายชื่อและที่อยู่ซึ่งสมาชิกเครือข่ายเข้าใจเป้าหมายในการรวมตัวทำกิจกรรม ซึ่งควรจัดให้มีกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เกิดการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึงและสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิก ทั้งนี้ การสร้างเครือข่ายต้องไม่คำนึงถึงเพศ วัย การศึกษา อาชีพและรายได้แต่อย่างใด

รูปแบบเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเป็นแบบข่ายงานแบบลดหลั่น (Hierarchical Network) กล่าวคือ เป็นเครือข่ายที่มีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่ติดต่อสื่อสารไปยังสมาชิกในระดับถัดไป โดยที่สมาชิกลำดับถัดไปมีโอกาสติดต่อสื่อสารกันเองได้บางส่วน ดังภาพ 18

ที่มา : เอกชัย แสงมณี และคณะ, 2551

ภาพ 18 แสดงเครือข่ายงานแบบลดหลั่น (Hierarchical Network)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การสร้างเครือข่ายเกษตรกรรมมีความสำคัญมาก เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน โดยเน้นการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของแต่ละกลุ่มหรือชุมชน เนื่องจากการสร้างเครือข่ายเกษตรกรรมเป็นรูปแบบการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ (Non-Formal Group) ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมจึงเกิดขึ้นโดยอิสระภายใต้การตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มหรือชุมชน สมาชิกทุกคนจึงเป็นเจ้าของเครือข่ายร่วมกัน และเพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มรวดเร็วขึ้น เกษตรอำเภอแต่ละอำเภอ จะเป็นพี่เลี้ยงให้การสนับสนุน แนะนำ และให้คำปรึกษาต่อสมาชิก

4.4.4 หลักสูตรอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเกษตรอำเภอและเกษตรกร

เกษตรอำเภอและเกษตรกรเห็นด้วยกับหลักสูตรอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเกษตรอำเภอและเกษตรกร เพราะเนื้อหาสาระสามารถเข้าใจได้ง่าย ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้รับการอบรมเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติงานในทางที่ดีขึ้น

ดังนั้น เพื่อเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีหลักสูตรการอบรมด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบในองค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกัน โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. เพื่อสร้างความเข้าใจและทักษะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้แก่เกษตรอำเภอ เกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อถอดบทเรียนจากประสบการณ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. เพื่อหาแนวทาง วิธีการ ในการส่งเสริมและบริหารการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ในระดับท้องถิ่นเชิงบูรณาการ

ระยะเวลาอบรม

จำนวน 2 วัน

หลักสูตรการอบรม

เรื่องที่ 1 การสรุปบทเรียนจากประสบการณ์การส่งเสริมการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.1.2 เพื่อวางแผนการจัดการร่วมกันด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร

1.2 เนื้อหา

1.2.1 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.2.2 การประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.2.3 การสรุปบทเรียนจากประสบการณ์การส่งเสริมการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร

เรื่องที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.1 วัตถุประสงค์

2.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร

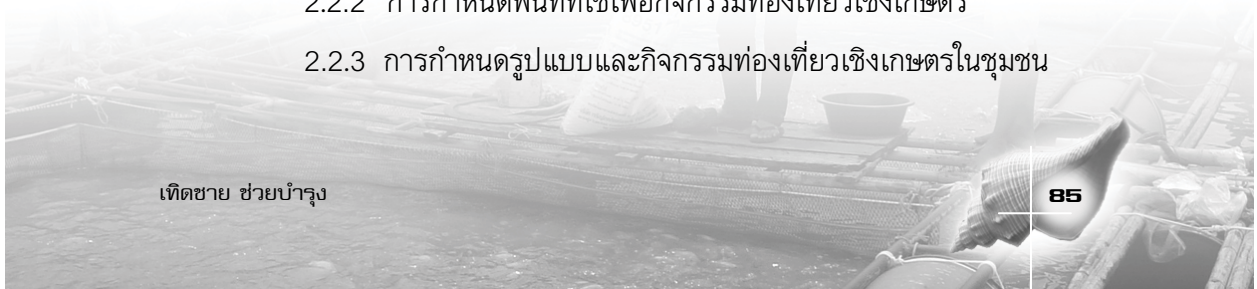
2.1.2 เพื่อกำหนดรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2 เนื้อหา

2.2.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2.2 การกำหนดพื้นที่ที่ใช้เพื่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2.3 การกำหนดรูปแบบและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เรื่องที่ 3 กระบวนการ วิธีการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1 วัตถุประสงค์

3.1.1 เพื่อให้มีความเข้าใจในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1.2 เพื่อกำหนดรูปแบบและวิธีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2 เนื้อหา

3.2.1 กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2.2 วิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

เรื่องที่ 4 การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

4.1 วัตถุประสงค์

4.1.1 เพื่อวางแผนการจัดการร่วมกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.1.2 เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.2 เนื้อหา

4.2.1 การวางแผนและการกำหนดพื้นที่ที่ใช้เพื่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.2.2 การกำหนดรูปแบบและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

เรื่องที่ 5 การสร้างการมีส่วนร่วมในการบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.1 วัตถุประสงค์

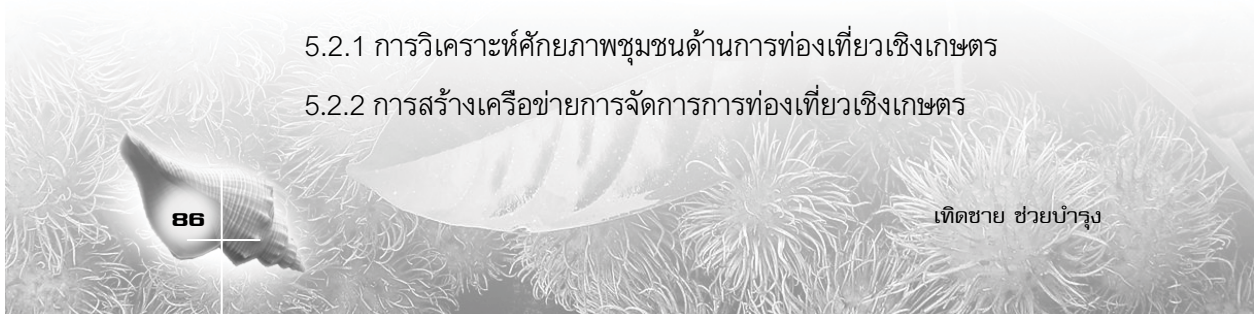
5.1.1 เพื่อวางแผนการจัดการร่วมกันในการจัดระบบบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยว

5.1.2 เพื่อสร้างเครือข่ายการบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.2 เนื้อหา

5.2.1 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.2.2 การสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.2.3 การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการระบบการบริการเพื่อ
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

เรื่องที่ 6 การศึกษาดูงานในพื้นที่เป้าหมาย

6.1 วัตถุประสงค์

6.1.1 เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะที่จำเป็นในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

6.2 เนื้อหา

6.2.1 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยว

6.2.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

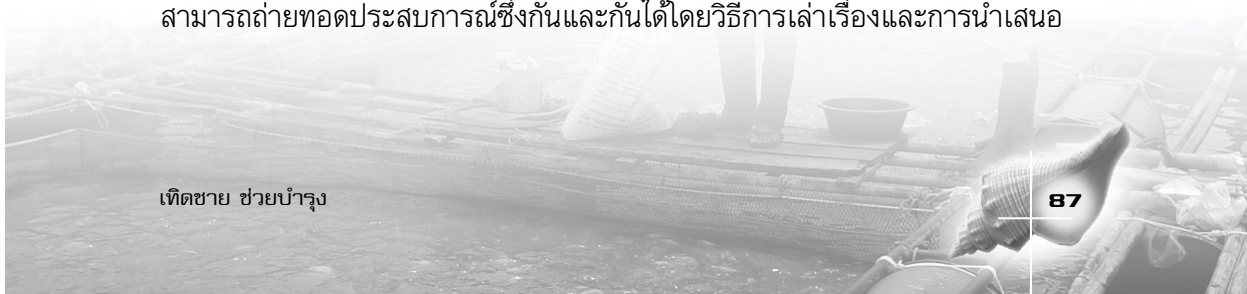
6.2.3 การกำหนดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กระบวนการและวิธีการอบรม

1. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์
2. การระดมความคิดเห็น
3. การบรรยาย
4. การปฏิบัติการ
5. การศึกษาดูงานนอกสถานที่

กิจกรรมการอบรม

การจัดกิจกรรมการอบรมตามหลักสูตรนี้ใช้กระบวนการจัดการความรู้ เป็น
แนวทางหลักในการอบรม เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรม
มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายใต้ประสบการณ์การดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่
ประสบความสำเร็จมาแล้วซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ที่ดีที่สุด (Best practice) และ
สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้โดยวิธีการเล่าเรื่องและการนำเสนอ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.5 เครือข่ายองค์ความรู้...เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยอาศัยการรวบรวมองค์ความรู้ทางการเกษตรท้องถิ่นและทัศนคติของเกษตรกร ที่มีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยรวมผ่านเกษตรกรในพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 เขต 2 และเขต 3 ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่เกษตรกร ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความรักและเห็นคุณค่าในอาชีพของผู้ปกครอง เป็นการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างการเกษตรกับการจัดการการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในการสืบทอดอาชีพเกษตรกรรม จึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมให้ทันสมัย ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีทั้ง 3 เขต ได้จัดทำหลักสูตรเกษตรท้องถิ่นบูรณาการกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้และเทคโนโลยีใช้ในการสอนนักเรียน

ส่วนการรวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นได้ศึกษาองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น และทัศนคติของเกษตรกรอำเภอและเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรอำเภอและเกษตรกรที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัด สุราษฎร์ธานี นำมาวิเคราะห์และประมวลผล สุดท้ายได้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเกษตรกรอำเภอและเกษตรกรอีกด้วย

ดังนั้น เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว การใช้หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนเกษตรกรอำเภอและเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ จึงเป็นหนึ่งกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อเสริมความพร้อมของเจ้าบ้านเพื่อรองรับผู้มาเยือน ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีสู่ความยั่งยืนต่อไป

ตอน 5
แนวทางการพัฒนา
ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยของ 11 โครงการ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับภาคเกษตรกรรมสู่การท่องเที่ยวและพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ โดยเกิดการเรียนรู้ การพัฒนาและการจัดการทั้งรูปแบบการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว การเสริมสร้างการเรียนรู้ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและภาควิชาการ การจัดการการตลาด การประชาสัมพันธ์และการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.1 สวนสมรมตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร

ปัจจุบันสวนสมรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเห็นในอำเภอบ้านนาสาร พนม และบ้านตาขุน ซึ่งเป็นสวนขนาดใหญ่และเก่าแก่กว่า 100 ปี เนื่องจากเป็นสวนที่ตกทอดมา 2-3 ชั่วอายุคน สวนสมรมเป็นสวนที่เจ้าของปลูกต้นไม้ทุกอย่างและปล่อยให้เติบโตตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชุมชนชาวปักษ์ใต้ที่สามารถปลูกพืชหลากหลายพันธุ์ไว้ในแปลงเดียวกัน มีทั้งต้นไม้เก่าแก่อายุมากๆ และต้นกล้าอ่อนๆ ประเภทเพ็ญผลใบ ร่มถึงเถาวัลย์ ผัก พืชที่ใช้เป็นอาหาร สมุนไพรเพื่อยารักษาโรค และอื่นๆ ทำให้บรรยากาศในสวนสมรมร่มรื่น เย็นสบาย จึงเป็นคุณลักษณะที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้ แต่เกษตรกรหรือเจ้าของสวนสมรมส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและขาดผู้เชื่อมโยงสวนสมรมสู่การท่องเที่ยว พัสตรา เรื่องศรี และคณะ (2551) จึงศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการสื่อความหมายและสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในกรณีศึกษาสวนสมรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้ระดับท้องถิ่น สู่การจัดการการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการยกระดับสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

ความรักและตระหนักในคุณค่าของวิถีชีวิตและอาชีพ อีกทั้ง ยังสร้างงานสร้างรายได้
แก่เจ้าของสวนสมรม ชุมชนและธุรกิจท่องเที่ยวได้อีกด้วย

ที่มา : พัสตรา เรื่องศรี และคณะ, 2551

ภาพ 19 สวนสมรมตำบลคลองปราบ

5.1.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมภายในสวนสมรมที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว

รูปแบบการจัดกิจกรรมภายในสวนสมรมที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวควรมีทั้ง
รูปแบบกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริม ดังนี้

กิจกรรมหลัก ควรประกอบด้วย

- 1) กิจกรรมทัวร์สวนสมรม ได้แก่ ศึกษาเยี่ยมชมพันธุ์พืชในสวนสมรม
ฟังการบรรยายเกี่ยวกับสวนสมรม วิธีการทำสวนสมรม เป็นต้น
- 2) กิจกรรมการศึกษาดูงานการทำสวนสมรม โดยนักท่องเที่ยวสามารถ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทดลองปฏิบัติหรือเก็บผลไม้เองได้
- 3) กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านอื่นๆ
เช่น การล่องแพป่ามาเลี้ยงในสวนผลไม้ ศึกษาอาชีพการล่องแพบนภูเขาและเยี่ยมชม
ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านฉมนัน เป็นต้น
- 4) กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสวนสมรม ซึ่งมี
ผลผลิตตลอดปี เช่น การทำทุเรียนกวน การทำน้ำสุมไพรและการทำสะตอดอง

เทิดชาย ช่วยบำรุง

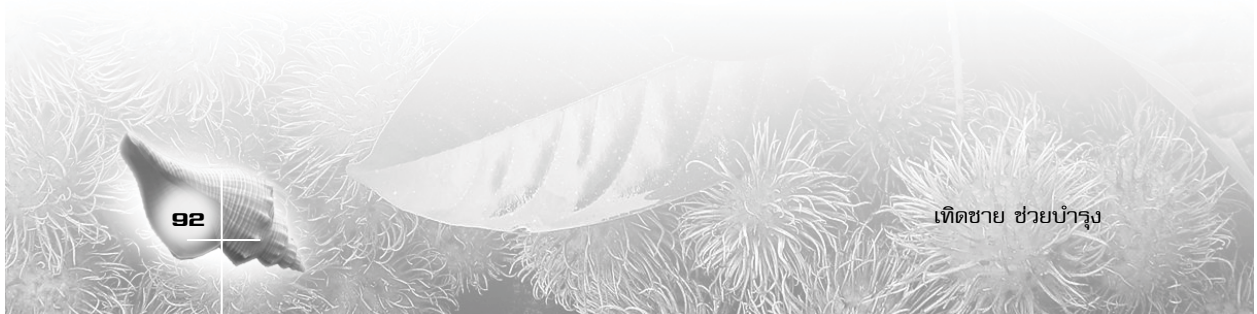

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่ไม่รู้จักสวนสมรม แต่อยากเที่ยวสวนสมรมเพราะเป็นการศึกษาดูงาน พักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาวัฒนธรรมและเปลี่ยนบรรยากาศ โดยปกตินักท่องเที่ยวจะทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือญาติมากที่สุด รองลงมาคือ ทราบจากสื่อประเภทต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ตและหนังสือ ทั้งนี้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจโดยรวมในระดับมาก และหากศึกษาในรายประเด็นพบว่า กิจกรรมทัวร์สวนสมรม เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุด คือ การได้เยี่ยมชมพันธุ์พืชในสวนสมรมและรับประทานอาหารร่วมกับเจ้าของสวนสมรม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ รองลงมา คือ ศึกษาและทดลองทำเครื่องจักสานและกิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น การนวด อบ ประคบสมุนไพร ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่จะให้ความสนใจ กิจกรรมศึกษาดูงาน การประกอบอาชีพการทำสวนสมรม มากที่สุด คือ ฟังการบรรยายวิธีการทำสวนสมรมและร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ รองลงมา คือ เก็บผลไม้ในสวนสมรมตามฤดูกาลพร้อมซื้อกลับบ้านและทดลองกรีดยาง ส่วนกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่น ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจในระดับมากที่สุด คือ ชมการหล่อผึ้งบนภูเขา รองลงมา คือ เยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านฉมัน

กิจกรรมเสริม แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยจะให้ความสนใจมากที่สุดต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อศึกษาวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยให้ความสนใจกับกิจกรรมขี่จักรยานเยี่ยมชมโบราณสถานมากที่สุด ซึ่งพบว่า ในระหว่างการท่องเที่ยวหรือเดินทางนั้น พบปัญหาด้านการสื่อสารกับชาวบ้านในท้องถิ่นมากที่สุด

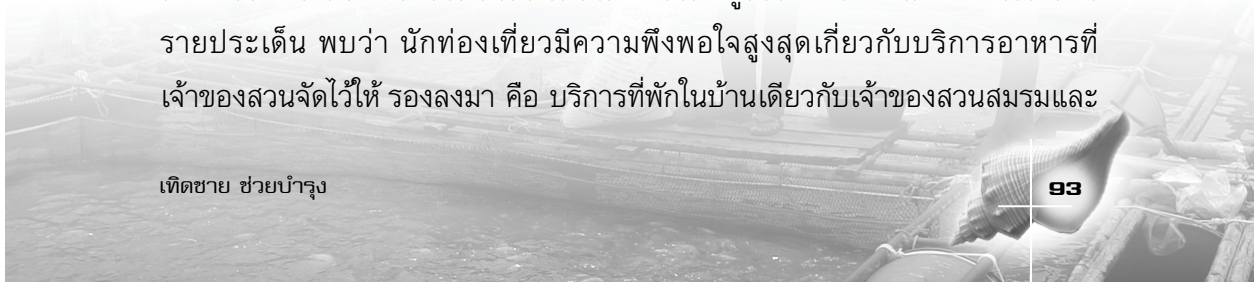
5.1.2 การสื่อความหมายในสวนสมรม

การสื่อความหมาย ควรประกอบด้วย ป้ายสื่อความหมาย เพื่อบอก แสดง หรืออธิบายข้อมูลและเรื่องราว ที่น่าสนใจทั้งในสภาพพื้นที่ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าใจข้อมูลหรือเรื่องราว ซึ่งเป็นเครื่องมือ ในการถ่ายทอดข้อมูลสู่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึง คุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวเห็นด้วยกับการจัดการสื่อ ความหมายแต่ละประเภท การสื่อความหมายด้วยป้ายแสดงเส้นทางศึกษาสวนสมรม และป้ายชื่อต้นไม้ในสวนเป็นการสื่อความหมายที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด รองลงมา คือ คู่มือการนำเที่ยวสวนสมรม สิ่งที่นักท่องเที่ยวเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ชุม แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับกิจกรรมของสวนสมรม นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเห็นว่า ควรเพิ่มสัญลักษณ์ป้ายบอกทางที่เป็นภาษาอังกฤษเพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว และควรเพิ่มแหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวให้มากขึ้นด้วย

5.1.3 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสมรม

การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสมรม แบ่งเป็น 3 ด้าน

- 1) ที่พัก ได้แก่ พักร่วมกับเจ้าของสวน พักแยกจากบ้านเจ้าของสวนแต่อยู่ ภายในบริเวณสวน
- 2) อาหาร ได้แก่ รับประทานอาหารร่วมกับเจ้าของสวน มีร้านอาหารที่ได้ มาตรฐานไว้บริการ
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่ต้องการในการท่องเที่ยวสวนสมรม ได้แก่ ป้ายบอกทางไปสวนสมรม การบริการน้ำดื่มสะอาด ห้องน้ำสาธารณะในสวนสมรม ความเพียงพอของสาธารณูปโภค ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ศูนย์รักษาความปลอดภัย ศูนย์บริการอินเทอร์เน็ต ร้านจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและของที่ระลึก และ มัคคุเทศก์ในการนำชมสวนสมรม โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสมรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสูงสุดเกี่ยวกับบริการอาหารที่ เจ้าของสวนจัดไว้ให้ รองลงมา คือ บริการที่พักในบ้านเดียวกับเจ้าของสวนสมรมและ

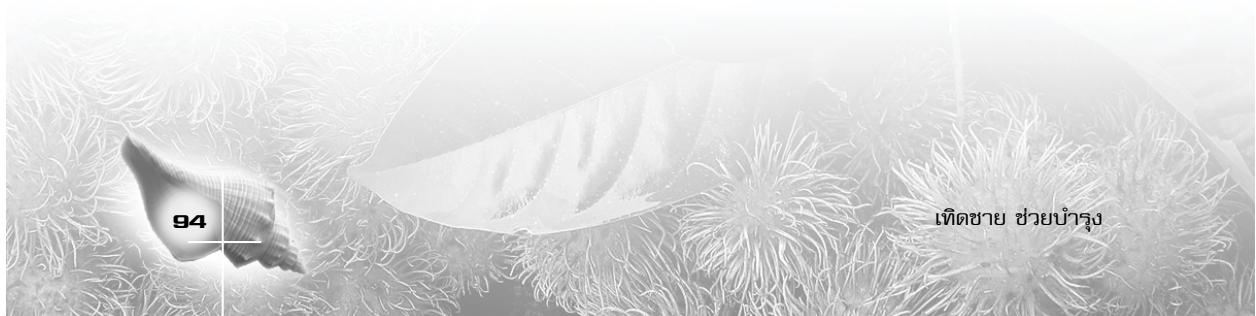
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การบริการน้ำดื่มสะอาด ห้องน้ำสาธารณะ ณ แหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ ทั้งนี้ การให้คำแนะนำเป็นภาษาอังกฤษ ก็ยังเป็นสิ่งสำคัญที่นักท่องเที่ยวต้องการมากด้วยเช่นกัน

5.2 สวนปาล์มน้ำมันวันทนา กอบิน 7 กองพลที่ 4 กองบัญชาการ ยุทธทางอากาศ อำเภอฟุนพิน

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของสุราษฎร์ธานี เนื่องจากเป็นพืชผลิตรองน้ำมันที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าน้ำมันพืชชนิดอื่น ทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด ด้วยมีต้นทุนการผลิตและราคาต่ำกว่าน้ำมันพืชชนิดอื่น อีกทั้งน้ำมันปาล์มยังเป็นน้ำมันพืชที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลายทั้งในสินค้าอุปโภคและบริโภค ปาล์มน้ำมันเจริญเติบโตได้ดีในเขตอากาศร้อนชื้น ดังนั้น ภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่บริเวณใกล้เส้นศูนย์สูตรจึงเหมาะในการปลูกปาล์มน้ำมัน ทั้งนี้ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเนื้อที่การเพาะปลูกปาล์มน้ำมันมากเป็นอันดับสองของประเทศ รองจากจังหวัดกระบี่ ด้วยผลตอบแทนจากการปลูกปาล์มน้ำมันดีกว่าการปลูกพืชชนิดอื่น เช่น ยางพาราและการทำนา ประกอบกับปริมาณความต้องการน้ำมันปาล์มภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลกมีแนวโน้มสูงขึ้น จึงเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกไปทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม ต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมันมีแนวโน้มสูงและคุณภาพผลผลิตมีผลกระทบต่อเปอร์เซ็นต์น้ำมัน อีกทั้งปาล์มน้ำมันมีราคาตกต่ำในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ซึ่งมีผลผลิตออกมามากกว่ากำลังการผลิตของโรงงาน ดังนั้นการยกระดับสวนปาล์มน้ำมันสู่การท่องเที่ยว จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับเกษตรกรที่จะมีรายได้เสริมเพิ่มขึ้น

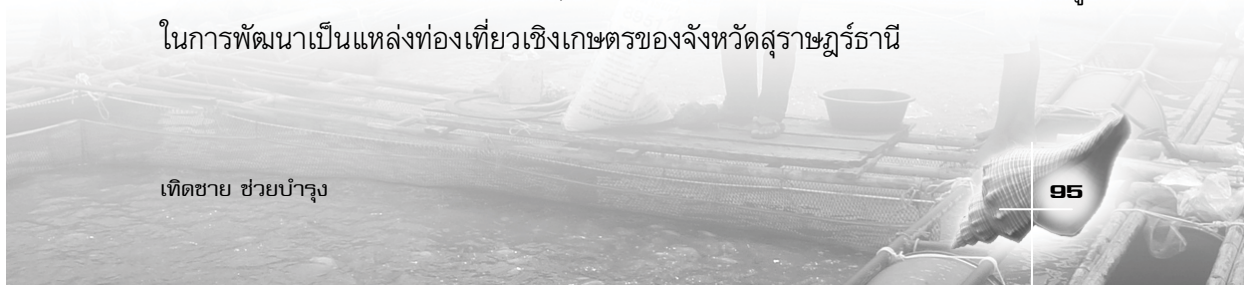

ที่มา : นิรมล เสริมทรัพย์ และคณะ, 2551

ภาพ 20 สวนปาล์มน้ำมัน

สวนปาล์มน้ำมันวันทนาจึงน่าจะเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวสวนปาล์มได้ ซึ่งสวนปาล์มน้ำมันวันทนาดังอยู่ในพื้นที่กองบิน 7 กองพลบินที่ 4 กองบัญชาการ ยุทธทางอากาศ อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน พันธุ์เทเนอรา ทั้งสิ้น 920 ไร่ จำนวน 13 แปลง ซึ่งเกิดจากแนวความคิดที่จะจัดการ พื้นที่ว่างเปล่าทั้งหมดในกองบิน 7 ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้เสริมมาพัฒนาหน่วยงาน และเพื่อส่งเสริมให้ข้าราชการและครอบครัวมีรายได้พิเศษจากการทำงานใน สวนปาล์มนอกเวลาราชการ ตลอดจนเป็นแหล่งฝึกอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่ให้กับ ทหารกองประจำการ ประกอบกับกองบิน 7 ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรปาล์มน้ำมัน กองบิน 7 เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลการศึกษา และพัฒนาสวนปาล์มแบบครบวงจรด้วยเทคโนโลยีแผนใหม่ อีกทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยี ความรู้ ความเข้าใจแก่ข้าราชการ หน่วยงานและประชาชนโดยทั่วไป จะได้เข้ามา ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันกับ กลไกตลาดและศูนย์วิชาการอื่นๆ ที่สำคัญประการหนึ่งคือสนับสนุนการศึกษาพัฒนา น้ำมันเชื้อเพลิงจากพืช (Bio Diesel) ดังนั้นสวนปาล์มน้ำมันวันทนา จึงมีศักยภาพสูง ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เทิตชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นิรมล เสริมทรัพย์และคณะ (2551) ได้ศึกษาการจัดการการตลาดในองค์กรภาครัฐเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาสวนปาล์มน้ำมัน วันทนา กองบิน 7 กองพลที่ 4 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาส่วนผสมทางด้านการตลาด สำหรับสวนปาล์มน้ำมัน วันทนาฯ และเพื่อสร้างแผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ซึ่งส่วนผสมทางด้านการตลาดที่ได้จะเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาองค์กรภาครัฐได้ ทำให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ และยังสามารถวางแผนทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดรายได้แก่องค์กรภาครัฐอีกทางหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนปาล์มน้ำมัน

5.2.1 ส่วนผสมทางด้านการตลาดสำหรับสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

ส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ มีดังนี้

1) **ด้านผลิตภัณฑ์** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

2) **ด้านราคา** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับราคาที่คุ้มค่าและราคาที่ถูก

3) **ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านความสะดวกในการติดต่อขอเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก และทำเลที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวในระดับมากและปานกลางเท่ากัน

4) **ด้านการส่งเสริมการขาย** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ในระดับมาก ส่วนการให้ส่วนลดในกรณีต่างๆ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

5) **ด้านบุคลากร** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านพนักงานมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว มีอัธยาศัยดี แต่งกายสะอาด เรียบร้อย เหมาะสม

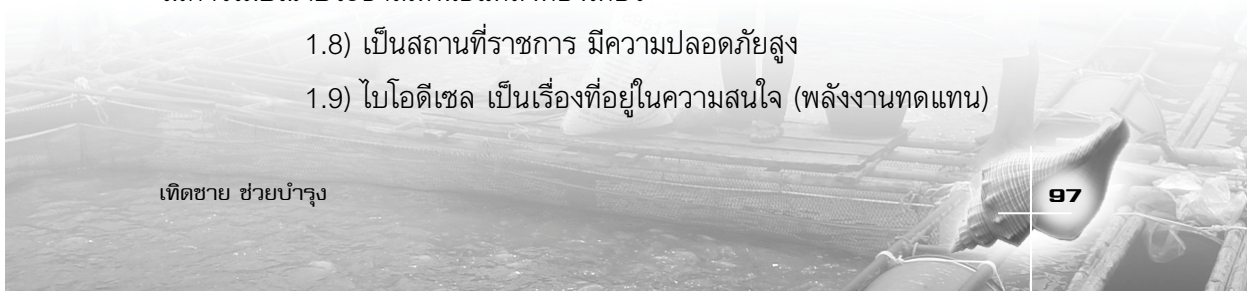
6) **ด้านกายภาพ** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากต่อความสวยงาม ความร่มรื่น ความสะอาดและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น เช่น ร้านขายของชำ ร้านขายของที่ระลึก นวดแผนโบราณ เป็นต้น และให้ความสำคัญในระดับปานกลางต่อการมีคู่มือและข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง

7) **ด้านกระบวนการ** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อ ความสอดคล้องและประสานกันของกิจกรรมต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวในระดับมากและให้ความสำคัญต่อความรวดเร็วในการให้บริการในระดับปานกลาง

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ พบว่า

1) **จุดแข็งของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ**

- 1.1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่แปลกใหม่ น่าสนใจ
- 1.2) เป็นศูนย์การเรียนรู้การเกษตรเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันแห่งใหม่
- 1.3) กลุ่มลูกค้าที่สำคัญ คือ ชาวสวนปาล์มที่จะได้นำความรู้มาปรับใช้ในส่วนของตนเอง ทั้งความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการเกษตร
- 1.4) อยู่ห่างจากตัวเมือง มีสาธารณูปโภคและการคมนาคมที่ดีทั้งทางอากาศและทางบก
- 1.5) สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมอื่นที่หลากหลาย เช่น การชมเครื่องบินรบ สนามกอล์ฟ มีสวนน้ำ กิจกรรมทางการทหาร สวนน้ำปิกนิกเวทเป็นต้น
- 1.6) ทำเลของสถานที่เป็นเมืองหน้าด่านได้เปรียบแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ (ยุทธศาสตร์ที่ตั้ง)
- 1.7) มีสถานีวิทย์กระจายเสียงภายในกองบิน 7 ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว
- 1.8) เป็นสถานที่ราชการ มีความปลอดภัยสูง
- 1.9) ไปโอดิเซล เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจ (พลังงานทดแทน)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.10) มีพื้นที่ขนาดกว้างขวาง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมากสามารถจัดสรรพื้นที่ได้เต็มศักยภาพ

1.11) เป็นจุดต่อระยะของนักท่องเที่ยว

1.12) มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างคืน เป็นต้น

2) จุดอ่อนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนา

2.1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ยังไม่มีชื่อเสียง

2.2) เป็นส่วนราชการจึงอาจมีกฎระเบียบที่เข้มงวดและมีข้อจำกัด

2.3) เนื่องจากเป็นส่วนราชการ นโยบายต่างๆ อาจเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเปลี่ยนผู้บริหาร

2.4) อาจประสบผลขาดทุน เนื่องจากเป็นส่วนราชการ ซึ่งไม่หวังผลกำไร

2.5) หากมีพืชเพียงชนิดเดียว (ปาล์มน้ำมัน) นักท่องเที่ยวอาจไม่สนใจ

2.6) ขาดการประชาสัมพันธ์

2.7) ไม่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มากนัก เนื่องจากไม่สามารถบริโภคผลได้เหมือนเช่น สวนผลไม้

2.8) มีความน่าสนใจน้อยกว่าสวนผลไม้ เช่น เงาะ มังคุด ทุเรียน เป็นต้น

2.9) นักท่องเที่ยวยังไม่คุ้นเคยกับการเที่ยวในค่ายทหารที่มีระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด

2.10) กลุ่มลูกค้าน่าจะมีเฉพาะเกษตรกร กลุ่มลูกค้าอื่นให้ความสนใจน้อย

2.11) ไม่มีชื่อเสียง ไม่เป็นที่รู้จัก ไม่ค่อยได้รับความนิยม

2.12) ขาดการสนับสนุนจากทางราชการ

2.13) การขาดความเข้าใจของบุคลากรในกองบิน 7 อาจส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2.14) ขาดแคลนบุคลากร ผู้มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

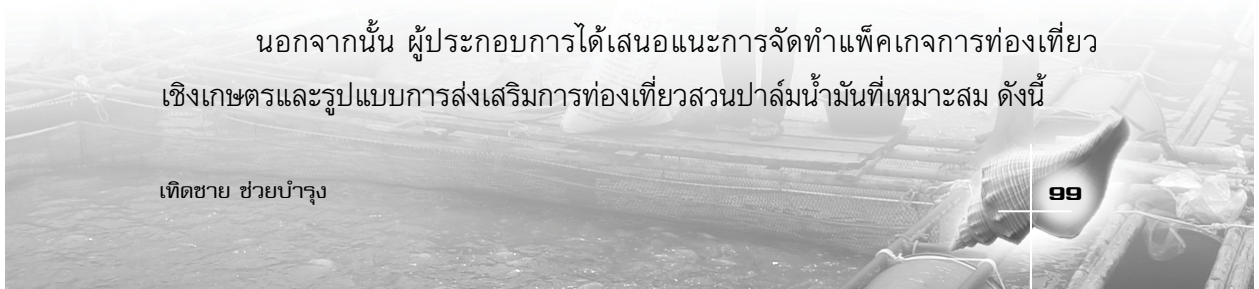
3) โอกาสในการพัฒนาให้สวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- 3.1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันยังมีจำนวนน้อย จึงมีคู่แข่งน้อยราย
- 3.2) ประชาชนให้ความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมสวนปาล์มน้ำมันมากขึ้น
- 3.3) ในปัจจุบันภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสนใจพลังงานทดแทน (ไบโอดีเซล) มากขึ้น
- 3.4) นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ
- 3.5) จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นเมืองท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมาก

4) อุปสรรคในการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

- 4.1) ความไม่แน่นอนของนักท่องเที่ยว
- 4.2) พื้นที่ภาคใต้มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี อาจเป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยว
- 4.3) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันมีตลาดที่แคบ เฉพาะกลุ่ม
- 4.4) พื้นที่ใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่น่าสนใจมากกว่า เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน เขื่อนรัชชประภา เป็นต้น
- 4.5) สภาวะเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
- 4.6) อาจไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวในพื้นที่เนื่องจากมีความคุ้นเคยกับสวนปาล์มน้ำมันอยู่แล้ว
- 4.7) ผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวภาคใต้

นอกจากนั้น ผู้ประกอบการได้เสนอแนะการจัดทำแพ็คเกจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวสวนปาล์มน้ำมันที่เหมาะสม ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1) รูปแบบแพ็คเกจและราคาในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน

การกำหนดแพ็คเกจการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต่างกัน ตัวอย่างแพ็คเกจการท่องเที่ยว เช่น

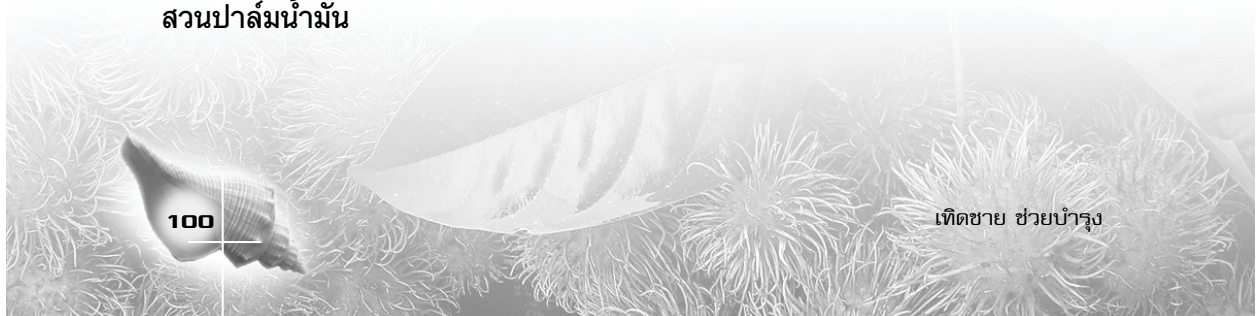
ก. แพ็คเกจ 2 วัน 1 คืน

ฟังการบรรยายการสาธิตและชมนิทรรศการเกี่ยวกับการทำสวนปาล์ม น้ำมัน ชมผลผลิตจากปาล์ม น้ำมัน นั่งรถชมทัศนียภาพของสวนปาล์ม สัมผัสวิถีชีวิตการทำสวนปาล์ม น้ำมัน เข้าที่พัก แคมป์ไฟ บริการอาหารค่ำ (อาหารพื้นเมือง) ชมการแสดงพื้นเมือง ดั้นเช้าวร้อมบริการอาหารเช้า และเยี่ยมชมพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ในกองบิน 7 เยี่ยมชมฝูงบิน 701 ฟังบรรยายสรุปภารกิจการบิน (การปกป้องผลประโยชน์ของชาติทางอากาศและทางทะเล) กิจกรรมทางการทหาร นั่งเรือในสวนน้ำปักษ์ปกเขตวน เลือกซื้อของฝากของที่ระลึก (นอกจากนี้อาจใช้บริการในกิจกรรมอื่นๆ ตามความสนใจ เช่น กิจกรรมขับรถ AGV เพื่อการท่องเที่ยว ปั่นจักรยานเสือภูเขา กิจกรรมทางการทหาร เช่น ใต้หน้าผา กระโดดหอ เป็นต้น)

ข. แพ็คเกจ 1 วัน

ฟังการบรรยาย การสาธิตและชมนิทรรศการเกี่ยวกับการทำสวนปาล์ม น้ำมัน ชมผลผลิตจากปาล์ม น้ำมัน นั่งรถชมทัศนียภาพของสวนปาล์ม สัมผัสวิถีชีวิตการทำสวนปาล์ม น้ำมัน และเยี่ยมชมพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ในกองบิน 7 เยี่ยมชมฝูงบิน 701 ฟังบรรยายสรุปภารกิจการบิน (การปกป้องผลประโยชน์ของชาติทางอากาศและทางทะเล) บริการอาหารกลางวัน (อาหารพื้นเมือง) นั่งเรือในสวนน้ำปักษ์ปกเขตวน เลือกซื้อของฝากของที่ระลึก (นอกจากนี้อาจใช้บริการในกิจกรรมอื่นๆ ตามความสนใจ เช่น กิจกรรมขับรถ AGV เพื่อการท่องเที่ยว ปั่นจักรยานเสือภูเขา กิจกรรมทางการทหาร เช่น ใต้หน้าผา กระโดดหอ เป็นต้น)

2) รูปแบบของการส่งเสริมการขายสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน

1) การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่ชอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีอยู่ทั่วโลก

2) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านพันธมิตรทางธุรกิจ เช่น บริษัทนำเที่ยว โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น

3) การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ เช่น นิตยสารการท่องเที่ยว โทรทัศน์ วิทยุ แผ่นพับ ใบปลิว

4) การให้ส่วนลดเมื่อมีนักท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ

5) การประชาสัมพันธ์ผ่านการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

6) การจัดนิทรรศการหรือการออกบูธในเทศกาลหรืองานต่างๆ

3) วิธีการจำหน่ายแพ็คเกจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

1) จำหน่ายโดยตรง

2) จำหน่ายผ่านอินเทอร์เน็ต

3) จำหน่ายผ่านพันธมิตรทางธุรกิจ เช่น บริษัทนำเที่ยว โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น

4) จำหน่ายผ่านสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

5) จำหน่ายผ่านบูธในการจัดงานหรือนิทรรศการต่างๆ

4) ลักษณะที่เหมาะสมของบุคลากรของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

1) ควรมีความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน

2) มีอัธยาศัยดี ร่าเริง รักงานบริการ

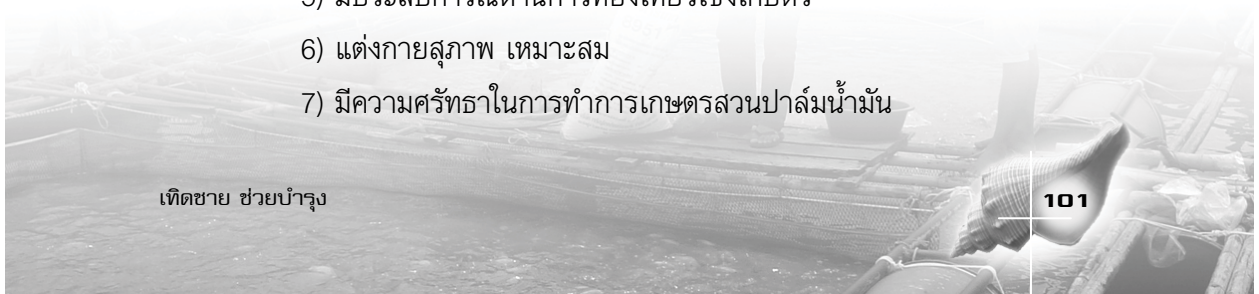
3) บุคลิกภาพดี สามารถพูดภาษาอังกฤษได้

4) เป็นนักอนุรักษ์และนักการตลาดที่ดี

5) มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

6) แต่งกายสุภาพ เหมาะสม

7) มีความศรัทธาในการทำการเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- 8) มีใบอนุญาตมัคคุเทศก์
- 9) มีความคิดสร้างสรรค์ ไหวพริบดี
- 10) ควรเป็นคนที่ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความรักและห่วงแหนท้องถิ่น

5) ลักษณะทางกายภาพ (ภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวก) ที่เหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนา

- 1) ร่มรื่น สวยงาม สามารถพักผ่อนหย่อนใจเป็นครอบครัวได้
- 2) สะอาดและเป็นระเบียบ
- 3) มีสถานที่สำหรับการตั้งแคมป์หรือปิกนิก
- 4) มีสถานที่สำหรับการประชุมหรือจัดสัมมนา
- 5) จัดสวนดอกไม้สำหรับเป็นมุมถ่ายภาพ
- 6) มีห้องพักรวมสิ่งอำนวยความสะดวก
- 7) มีรถรับ-ส่งไปยังแหล่งท่องเที่ยว
- 8) มีบ่อตกปลา
- 9) มีร้านขายของชำ ร้านขายของที่ระลึก ของฝาก สินค้าหนึ่งตำบล

หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

- 10) บริการเดินทให้เช่า
- 11) มีร้านอาหารที่อร่อย สะอาด บรรยากาศดีและบริการดี
- 12) มีสัตว์สวยงามเพื่อสร้างความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว
- 13) มีหน้าผาจำลอง
- 14) มีสปา นวดแผนโบราณ
- 15) มีห้องสุขา ห้องน้ำที่สะอาด
- 16) มีระบบการเก็บและกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลที่ดี
- 17) มีป้ายเตือนนักท่องเที่ยวหรือป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ
- 18) มีที่จอดรถสะดวก กว้างขวาง ปลอดภัยและเพียงพอ
- 19) มีการจัดอาคารสถานที่ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่
- 20) มีบริการรถ AGV ให้เช่า หรือบริการม้าสำหรับนักท่องเที่ยว

21) มีบริการอาหารพื้นบ้าน ซึ่งใช้วัสดุจากธรรมชาติหรือหาได้ภายในชุมชน เช่น ใช้ใบตองห่ออาหาร หรือใช้กระบอกลูกไม้ในการหุงข้าว เป็นต้น

22) มีแผ่นพับแสดงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว

6) กระบวนการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

- 1) ควรเป็นระบบที่ง่าย ชัดเจน
- 2) จัดเรียงไว้อย่างเหมาะสม ไม่ซับซ้อน ไม่ยืดเยื้อ
- 3) อาจใช้เทคโนโลยีช่วยในการให้บริการ เช่น การจำหน่ายบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น
- 4) มีการประสานงานของแต่ละฝ่ายอย่างเป็นระบบ
- 5) ลดเวลาการรอของนักท่องเที่ยวให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

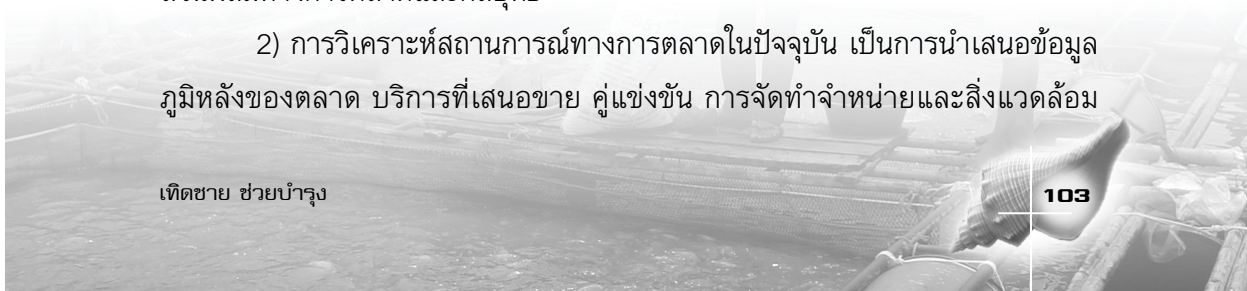
5.2.2 แผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

การกำหนดแผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ได้ดำเนินการวิเคราะห์สถานการณ์และโอกาสทางการตลาด (SWOT Analysis) เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรคและโอกาสของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดก็จะอาศัยจุดแข็งและโอกาส เพื่อชิงความได้เปรียบทางการตลาด เพื่อสร้างยอดนักท่องเที่ยว สร้างชื่อเสียงและผลกำไรในอนาคต โดยมีส่วนผสมทางการตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทางการตลาดในการสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับในคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน

แผนการตลาดของสวนปาล์มน้ำมันวันทนา ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1) บทสรุปสำหรับผู้บริหารและเนื้อหาของแผน เป็นการสรุปประวัติความเป็นมาของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ และอธิบายแผนการตลาด บริการที่เสนอขาย ตลาดเป้าหมาย ระดับการขายและกำไรที่คาดว่าจะได้รับ คู่แข่งขัน การกำหนดส่วนผสมทางการตลาดและกลยุทธ์

2) การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาดในปัจจุบัน เป็นการนำเสนอข้อมูลภูมิหลังของตลาด บริการที่เสนอขาย คู่แข่งขัน การจัดทำจำหน่ายและสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มหภาค โดยมีการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านตลาด ผลิตภัณฑ์ การแข่งขัน การจัดจำหน่าย และสิ่งแวดล้อมมหภาค

3) การวิเคราะห์ SWOT เป็นการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของสวนปาล์มน้ำมันวันทนา

4) การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการตลาด ซึ่งเป็นการตัดสินใจกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนการตลาด ซึ่งมีทั้งด้านการเงินและการตลาด

5) การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เป็นการแบ่งส่วนตลาด โดยแบ่งตามเกณฑ์ภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ จิตวิทยาและพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีการกำหนดตลาดเป้าหมาย โดยแยกเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักและเป้าหมายรอง มีการวางตำแหน่งบริการที่เสนอขาย โดยอาศัยปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งการเรียนรู้ด้านการเกษตรปาล์มน้ำมัน พลังงานไบโอดีเซลและการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย สะดวกสบาย มีการกำหนดส่วนผสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย บุคลากร กายภาพและกระบวนการ

6) การกำหนดแผนปฏิบัติงาน ซึ่งจะแสดงว่าแผนการตลาดมีโปรแกรมที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างไร ซึ่งจะประกอบด้วย กิจกรรม ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ การดำเนินงานและงบประมาณ

7) งบกำไรขาดทุนโดยประมาณการ เป็นการประมาณการยอดขายได้และค่าใช้จ่าย

8) การควบคุม ประกอบด้วย การวิเคราะห์การขาย ค่าใช้จ่ายทางการตลาด ส่วนผสมทางการตลาด ความพอใจของลูกค้าเป้าหมายและการเงิน

จากแผนการตลาดของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาในเบื้องต้น สามารถสรุปได้ดังนี้

สถานการณ์ทางการตลาดในปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนา ได้รับการเกื้อหนุนจากปัจจัยต่างๆ เช่น กระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศของภาครัฐ แนวโน้มความต้องการองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการทำสวนปาล์มน้ำมัน

และพลังงานไบโอดีเซล พฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เน้น
ความประหยัดและความคุ้มค่า คักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีกิจกรรมที่
หลากหลาย เพียบพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก ระบบสาธารณูปโภคและ
การคมนาคมที่สะดวก เป็นต้น

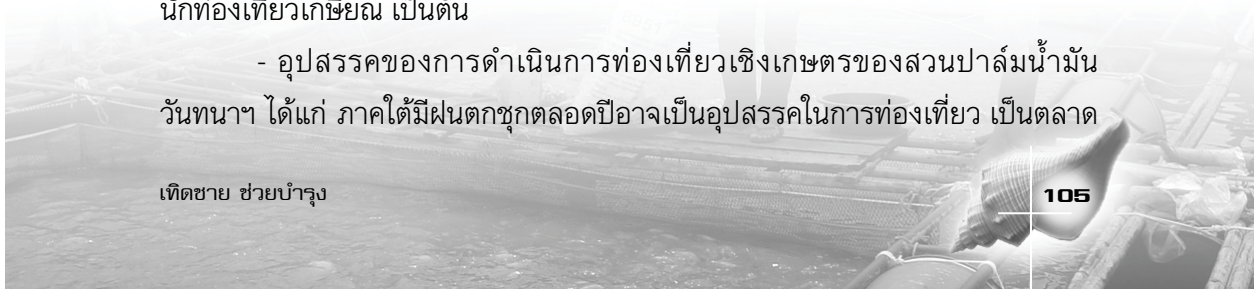
สถานการณ์คู่แข่งในตลาดของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ มิได้มากนัก ทั้ง
คู่แข่งทางตรงและทางอ้อม โดยมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่สำคัญ ได้แก่ การจำหน่าย
ผ่านเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การจำหน่ายผ่าน อินเทอร์เน็ตและการจำหน่ายผ่าน
บูธในการจัดงานหรือนิทรรศการต่างๆ ซึ่งสรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคได้
ดังนี้

- จุดแข็งของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ได้แก่ การเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตรและศูนย์การเรียนรู้การเกษตรแห่งใหม่ ทำเลที่ตั้งไม่ไกลจากตัวเมือง
สาธารณูปโภคและการคมนาคมที่สะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย
เครื่องมือประชาสัมพันธ์ที่ดี พื้นที่กว้างขวาง การบริการได้มาตรฐานในราคาที่เหมาะสม เป็นต้น

- จุดอ่อนของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ได้แก่ การเป็นแหล่งท่องเที่ยว
ที่ยังไม่มีชื่อเสียง มีกฎระเบียบเข้มงวดในการเข้าชม กฎเกณฑ์ นโยบาย
อาจปรับเปลี่ยนไปตามผู้บริหารแต่ละสมัย ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ผลปาล์มไม่
สามารถรับประทานได้เหมือนผลไม้ชนิดอื่น ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญทางด้าน
การจัดการการท่องเที่ยว เป็นต้น

- โอกาสความเป็นไปได้ในการพัฒนาสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ได้แก่
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันน้อย ทำให้คู่แข่งน้อย ประชาชนสนใจ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านสวนปาล์มน้ำมันมากขึ้น ภาครัฐและเอกชนให้
ความสนใจพลังงานทดแทน รัฐบาลมีนโยบายให้การสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว
ภายในประเทศมากขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการบินและการให้บริการของ
สายการบินต้นทุนต่ำ การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวสตรี นักท่องเที่ยวเยาวชน
นักท่องเที่ยวเกษียณ เป็นต้น

- อุปสรรคของการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนปาล์มน้ำมัน
วันทนาฯ ได้แก่ ภาครัฐมีแผนตักตูดตลอดปีอาจเป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยว เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม พื้นที่ใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่น่าสนใจกว่า สภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันมีผลต่อการท่องเที่ยว กลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่ค่อยให้ความสนใจ เพราะคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม ผลกระทบจากความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการแข่งขันทางการตลาดจากประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ทางการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ต้องการกำไรสุทธิร้อยละ 20 ของยอดขายได้ และจะเพิ่มขึ้นปีละร้อยละ 5 ทุกปี โดยต้องการรายได้ในปีแรกประมาณ 3,000,000 บาท วัตถุประสงค์ด้านการตลาดที่สำคัญ คือ สร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับนักท่องเที่ยว สร้างค่านิยมและทัศนคติที่ดีด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมุ่งเน้นความหลากหลายของกิจกรรมและเสริมสร้างภาพลักษณ์โดยรวมของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ได้แบ่งส่วนทางการตลาดตามประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ โดยมีตลาดเป้าหมายหลัก ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรที่มีความร่มรื่น สวยงามและเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตรและพลังงานไบโอดีเซล ส่วนกลุ่มรองอาจเป็นลูกค้าในอนาคตของแหล่งท่องเที่ยว นอกเหนือจากนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร สัดส่วนกลุ่มหลักต่อกลุ่มรองเท่ากับ 7 : 3

สวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ กำหนดตำแหน่งของผลิตภัณฑ์โดยอาศัยปัจจัยหลัก 2 ประการ ได้แก่ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งการเรียนรู้ด้านการเกษตรปาล์มน้ำมัน และพลังงานไบโอดีเซล และการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย สะดวกสบาย โดยมีส่วนผสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย บุคลากร กายภาพและกระบวนการ อีกทั้งมีแผนปฏิบัติงาน ที่แสดงว่าแผนการตลาดมีโปรแกรมที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างไร ซึ่งจะประกอบด้วย กิจกรรม ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ การดำเนินงานและงบประมาณ มีงบกำไรขาดทุนโดยประมาณการ แสดงยอดขายได้ ค่าใช้จ่ายที่ได้จากการพยากรณ์ ตลอดจนการควบคุมซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์การขาย ค่าใช้จ่ายทางการตลาด ส่วนผสมทางการตลาด ความพอใจของลูกค้าเป้าหมายและทางการเงิน

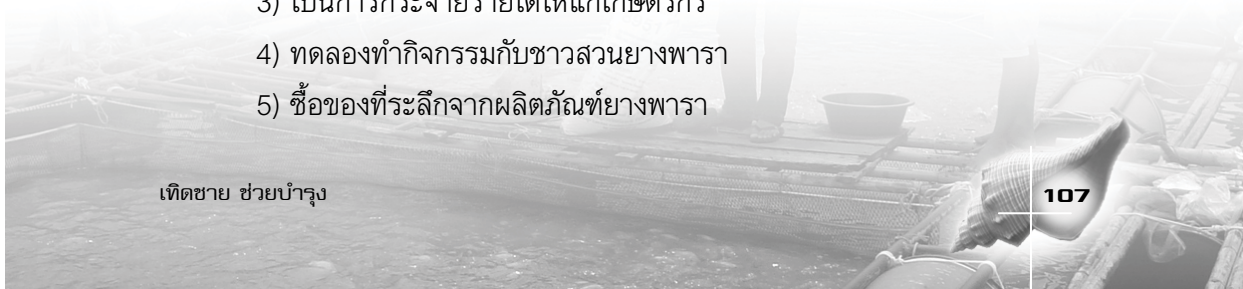
5.3 สวนยางพาราตำบลพรุฬ อำเภอบ้านนาสาร

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุดของประเทศ พื้นที่เพาะปลูกในปี 2549 ประมาณ 1.8 ล้านไร่ มีผลผลิตรวม 468,085 ตัน คิดเป็นมูลค่า 29,707 ล้านบาท จากผลผลิตจำนวนดังกล่าว ทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องมากมายที่ใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบในการผลิต พืชัย สุขวุ่น และคณะ (2551) ได้ศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราของตำบลพรุฬ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อหาความเป็นไปได้ของการท่องเที่ยวสวนยางพารา ซึ่งแต่เดิมกิจกรรมนี้อาจไม่ได้จัดอยู่ในกิจกรรมหลักของการท่องเที่ยว แต่ในระยะหลังการท่องเที่ยวเริ่มมีความหลากหลายยิ่งขึ้น การประยุกต์วัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การประกอบอาชีพเกษตรกรรมในสาขาต่างๆ สู่การท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย การศึกษานี้เป็นการสำรวจความเป็นไปได้ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนยางพารา ความต้องการในการท่องเที่ยวในสวนยางพาราของนักท่องเที่ยวและความต้องการในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในสวนยางพาราที่ตำบลพรุฬ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี อันนำไปสู่การกำหนดแนวทางและรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในสวนยางพารา รูปแบบการประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรมชาวสวนยางพาราในด้านการสื่อความหมายต่อนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้แก่ชาวสวนยางพารา อย่างไรก็ตามชุมชนสวนยางพาราของตำบลพรุฬมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาด้านผลผลิตทางเกษตรกรรมภายใต้ชื่อ “ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลพรุฬ” ซึ่งสมาชิกของกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพสวนยางพาราและต้องการที่จะทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราเพื่อเพิ่มรายได้

5.3.1 ความต้องการการท่องเที่ยวสวนยางพาราของนักท่องเที่ยว

เหตุผลที่นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวสวนยางพารา มีดังนี้

- 1) เที่ยวชมและเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนยางพารา
- 2) เป็นทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 3) เป็นการกระจายรายได้ให้แก่เกษตรกร
- 4) ทดลองทำกิจกรรมกับชาวสวนยางพารา
- 5) ซื้อของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์ยางพารา

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นอกจากนั้นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด 9 อันดับแรก ประกอบด้วย

- 1) เที่ยวชมและทดลองวิถีกรีดยางพารา
- 2) รับฟังการบรรยายวิถีชีวิตชาวสวนยางพารา
- 3) เที่ยวชมและทดลองเก็บน้ำยางพารา
- 4) เที่ยวชมและทดลองรีดแผ่นยางพารา
- 5) เที่ยวชมและทดลองเพาะปลูกต้นกล้ายางพารา
- 6) เที่ยวชมพืชเศรษฐกิจที่ปลูกเสริมในสวนยางพารา
- 7) ร่วมทำของที่ระลึกซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์จากใบยางพารา
- 8) รับฟังการบรรยายความหลากหลายและธรรมชาติของสวนยางพารา
- 9) พักค้างแรมและชมวิถีชีวิตยามค่ำคืนของชาวสวนยางพารา

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราที่คล้ายคลึงกันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เช่น ต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวน ต้องการทดลองทำการผลิตยางพาราในขั้นตอนต่างๆ ทั้งการกรีดยาง การเก็บน้ำยาง การรีดยางแผ่นและต้องการให้กิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นการเพิ่มรายได้แก่ชาวสวนยางพารา แต่แตกต่างกันในด้านความต้องการด้านกิจกรรม โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต้องการทำกิจกรรมตามที่ตนต้องการก่อนกิจกรรมอื่น คือ ต้องการทดลองกรีดยางพาราเป็นอันดับแรก ต่อมาทดลองรีดแผ่นยางและการเก็บน้ำยางตามลำดับ ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความต้องการกิจกรรมแรกเหมือนกัน คือ การกรีดยางพารา แต่กิจกรรมรองลงมา คือ ต้องการรับฟังการบรรยายสภาพวิถีชีวิตของชาวสวน ซึ่งแตกต่างกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่สนใจรับฟังการบรรยายสภาพวิถีชีวิตของชาวสวนเป็นอันดับสุดท้าย

กล่าวโดยสรุป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่าการท่องเที่ยวสวนยางพาราสามารถที่จะจัดให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ และต้องการจะเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนยางพารา โดยต้องการกิจกรรมการทดลองกรีดยางพารามากที่สุด

5.3.2 ความต้องการการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สาเหตุที่ต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวสวนยางพารา ประกอบด้วย

1) เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนยางพารา ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวสวนยางพาราก็เป็นการถ่ายทอดความรู้จากชาวสวนยางพาราสู่นักท่องเที่ยว ซึ่งต้องการให้นักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ได้เห็นการทำงานของชาวสวนยางพารา เพื่อเป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร เพื่อปลูกฝังให้รักอาชีพเกษตรกรและเข้าใจสภาพปัญหาของเกษตรกร นอกจากนี้ก็รู้สึกว่าจะตนเองจะมีประโยชน์ในการให้ความรู้แก่ผู้อื่น การมาเยือนของนักท่องเที่ยวเป็นการยกระดับความภาคภูมิใจให้แก่ชาวสวน โดยคิดว่าตนเองก็มีประโยชน์ต่อสังคม อย่างน้อยก็มีผู้สนใจจะเรียนรู้วิถีชีวิตและเข้าถึงภูมิปัญญาที่เขามีอยู่ ความรู้สึกเช่นนี้เป็นการร่วมกิจกรรมในฐานะผู้ให้บริการโดยเต็มใจมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมโดยหวังผลตอบแทน

2) กิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้ชาวสวนยางพาราได้ปรับปรุงสวนยางพาราให้อยู่ในสภาพที่ดี ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว เพราะเมื่อตกลงว่าจะนำสวนของตนเองเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวแล้ว ชาวสวนยางพาราก็รู้สึกว่าจะต้องปรับปรุงสภาพสวนยางพาราให้อยู่ในสภาพดี ไม่ให้หล้ารกเกินกว่าจะเป็นเส้นทางเดินได้ มีการตัดแต่งกิ่งที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการเที่ยวชม มีการทำทางเดินเท้าที่เหมาะสม มีการตรวจสอบสภาพของถ้วยรับน้ำยางให้อยู่ในสภาพดี มีการทำความสะอาดอุปกรณ์ต่างๆ จัดระเบียบของเครื่องมือเครื่องใช้ให้เหมาะสมแก่การใช้งาน ปรับปรุงสวนตนเองให้มีสภาพน่าอยู่และมีความปลอดภัย

3) ชาวสวนยางพาราสามารถมีรายได้เพิ่มจากกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา เป็นประเด็นที่ชาวสวนคำนึงถึงเป็นอันดับหลัง เพราะไม่ได้คาดหวังรายได้จากนักท่องเที่ยวมากนัก หากแต่การต้อนรับนักท่องเที่ยว มีความจำเป็นต้องจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่มสำหรับนักท่องเที่ยว ฉะนั้นค่าใช้จ่ายที่ชาวสวนยางพาราต้องการจากนักท่องเที่ยว คือ ค่าอาหารและเครื่องดื่มที่จัดเลี้ยงเป็นหลัก

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

และพยายามเก็บให้ต่ำที่สุด เพราะหากกำหนดราคาไว้มากนักนักท่องเที่ยวก็จะไม่เดินทางมาเที่ยวชมอีก

การกำหนดราคาจากการท่องเที่ยวให้มีราคาถูกเพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนยางพาราเป็นการเริ่มต้นการจัดการการท่องเที่ยวแบบนี้และชาวสวนยางพาราไม่คาดหวังรายได้จากการท่องเที่ยวมากนัก เพราะชาวสวนยางพาราคำนึงถึงรายได้จากผลผลิตของยางพาราเป็นหลัก ส่วนการท่องเที่ยวเป็นเพียงการแลกเปลี่ยนความรู้แก่ผู้มาเยือน แต่หากมีรายได้เพิ่มจากกิจกรรมนี้ก็ถือเป็นผลพลอยได้มากกว่า

4) การที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวในสวนยางพารา ทำให้ชาวสวนยางพารามีความภาคภูมิใจและเกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทำสวนยางพารา การประกอบอาชีพทำสวนยางพาราถือเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาอันยาวนาน

5) ชาวสวนยางพาราเห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราเป็นการกระตุ้นกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี แม้จังหวัดสุราษฎร์ธานีจะมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทั้งทางทะเล ภูเขา เขื่อนและศิลปวัฒนธรรม เป็นต้นก็ตาม แต่ชาวสวนยางพาราเห็นว่า การเพิ่มแหล่งและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยจัดให้มีการท่องเที่ยวสวนยางพารา จะทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ในขณะเดียวกันเป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราจึงมีความสอดคล้องและหนุนเสริมการท่องเที่ยวในภาพรวมของจังหวัดให้ดีขึ้น

6) กิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลพุนพิน โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราเป็นส่วนหนึ่งของแผนเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งเดิมได้กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ว่าจะจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (บริเวณที่ชาวสวนยางพาราจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอยู่ใกล้ภูเขาซึ่งมีร่องรอยของการวางฐานกำลังในอดีต ในกรณีการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับรัฐบาล) ด้วยเหตุดังกล่าวชาวสวนจึงเห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราที่จัดขึ้นควรได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล

ด้วย เพราะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลพรุพี และจะเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีร่องรอยการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในอดีตดังกล่าว

7) ชาวสวนยางพาราเห็นว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราจะทำให้เกิดความร่วมมือกันของชาวสวนและนำไปสู่กิจกรรมอื่นๆ ทางเกษตรได้ เนื่องจากการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะนำไปสู่การประชุมเพื่อหารือในกิจกรรมอื่นๆ ด้วย เช่น การทำปุ๋ย การทำแปลงต้นกล้าเพื่อจำหน่ายกล้ายางพาราแก่ชุมชนอื่นๆ การตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าการรวมกลุ่มกันเพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา ก็จะเกิดกิจกรรมกลุ่มแบบอื่นๆ ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง

8) ชาวสวนยางพาราเห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยอาศัยผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย อีกทั้งเกิดการเรียนรู้ในการวางแผน การจัดการความรู้ การจัดเตรียมอาหาร การดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์และการแบ่งปันรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นการเรียนรู้กระบวนการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และอาจเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ ที่ต้องการจัดการการท่องเที่ยวในสวนยางพาราต่อไป

สิ่งที่ต้องจัดเตรียมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวสวนยางพารา ดังนี้

1) ความรู้ เป็นการทบทวนความรู้ในการผลิตหรือกิจกรรมการทำสวนยางพาราในชีวิตประจำวัน เพื่อจัดระบบให้ง่ายแก่การอธิบายต่อนักท่องเที่ยว เช่น การคัดเลือกต้นกล้า การให้ปุ๋ย การกรีดยางพารา การใช้เครื่องมือแบบต่างๆ เพื่อเตรียมถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยว

2) สถานที่ การจัดเตรียมสถานที่เพื่อรองรับการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวก ความปลอดภัยในการเที่ยวชม การเตรียมป้ายบอกทาง การทำความสะอาดสถานที่ รวมทั้งการเตรียมห้องน้ำไว้รองรับการใช้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บริการของนักท่องเที่ยว การเตรียมสถานที่จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3) เอกสาร ซึ่งทำเป็นคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปในการท่องเที่ยวในสวนยางพารา ประกอบด้วยประวัติชุมชน วิถีชีวิตชาวสวนยางพารา ภูมิปัญญาในการทำสวนยางพารา กิจกรรมการท่องเที่ยว ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราของชุมชนแห่งนี้ด้วย

4) ผู้นำเที่ยวในสวนยางพารา ซึ่งผู้นำเที่ยวประจำสวนต้องฝึกทักษะในการสื่อสารอย่างมีระบบและบอกวิถีชีวิตเป็นขั้นตอน และสามารถตอบคำถามของนักท่องเที่ยวได้อย่างกระจ่าง รวมทั้งยังสามารถสาธิตการทำกิจกรรมต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวได้

กล่าวโดยสรุป คือ ชาวสวนยางพารามีความต้องการที่จะจัดการการท่องเที่ยวสวนยางพารา เพราะเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการพัฒนาด้านเกษตรกรรม โดยเฉพาะสวนยางพารา และเป็นการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวสวนโดยรวมให้ดีขึ้นได้ ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีความต้องการท่องเที่ยวสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 68.8 ด้วยเหตุผลเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวน เป็นทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อกระจายรายได้แก่เกษตรกรและทดลองทำกิจกรรมโดยรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการ ประกอบด้วย 1) การชมการสาธิตและทดลองกรีดยางพารา 2) การรับฟังการบรรยายวิถีชีวิต 3) การทำกิจกรรมต่างๆ ตามวิถีชีวิตชาวสวนยางพารา ตั้งแต่การเพาะปลูกจนถึงการนำผลผลิตไปจำหน่าย

ชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่ต้องการให้มีการท่องเที่ยวสวนยางพาราโดยให้เหตุผลหลักๆ คือ 1) เป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนและต้องการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น 2) ทำให้เกิดการดูแลสุขภาพยางพาราให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม 3) สามารถสร้างรายได้เพิ่มนอกจากการขายผลผลิต 4) เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทำสวนยางพารา 5) เป็นการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัด ทั้งนี้

ชาวสวนยางพาราต้องจัดเตรียมสิ่งต่างๆ เพื่อการท่องเที่ยว ดังนี้ 1) เตรียมความรู้ 2) สถานที่ 3) ห้องน้ำ 4) ป้ายบอกทาง 5) เอกสารประชาสัมพันธ์ 6) ผู้นำชมสวนยางพารา

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารานั้น ประกอบด้วย

1) รับฟังการบรรยายวิถีชีวิตชาวสวนยางพาราในแง่มุมต่างๆ ตั้งแต่การคัดเลือกพื้นที่ การเพาะต้นกล้า การปลูก ดูแล การแนะนำอุปกรณ์ การกรีดเก็บน้ำยาง การกรีด ฯลฯ

2) แนะนำคู่มือการท่องเที่ยวสวนยางพารา ประกอบด้วย ประวัติชุมชน วิถีชีวิตชาวสวน ภูมิปัญญาในการทำสวนและการทำงานของนักท่องเที่ยว

3) เดินทางเข้าสวนยางพาราและชมการสาธิตและทำกิจกรรมการผลิตยางพารา

4) ประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและจัดทำของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์ยางพารา

รูปแบบที่เหมาะสมกับการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา คือ การจัดทำแผ่นพับ โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย 1) ประวัติชุมชน 2) วิถีชีวิตชาวสวน 3) ภูมิปัญญาในการทำสวน 4) กิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา 5) ข้อควรระวังในการท่องเที่ยวสวนยางพารา 6) การติดต่อเพื่อเข้าชมและทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

ที่มา : พิชัย สุขวุ่น และคณะ, 2551

ภาพ 21-22 กิจกรรมในสวนยางพารา

เทิตชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.3.5 การสื่อความหมายกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราของตำบลพรุ

พิ

1) การอบรมชาวสวนยางพาราในการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นผู้สื่อความหมายที่ดีนั้น เนื้อหาที่ใช้ในการอบรมควรประกอบด้วย

- การพูดเพื่อสื่อความหมาย เป็นการฝึกอธิบายความให้ชัดเจนอย่างเป็นระบบเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจได้ง่าย

- บุคลิกของผู้นำเที่ยวที่ดีซึ่งต้องมีความรู้และความมั่นใจในการสื่อสารแก่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก

- การเตรียมความรู้ที่จะถ่ายทอดแก่นักท่องเที่ยวอย่างเป็นขั้นตอนครบถ้วนถูกต้องและเชื่อมโยงความรู้อย่างมีเหตุผล

- การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถรับสารได้อย่างสะดวกและถูกต้อง

- การสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราและแนะนำความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เพราะผู้นำเที่ยวต้องสาธิตและอธิบายวิธีทำไปพร้อมกัน จึงต้องเตรียมตัวเป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถแนะนำความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวได้

2) การจัดทำป้ายแสดงการสื่อความหมายในจุดต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวต้องทำกิจกรรมในสวนยางพารา เช่น

- ป้ายแผนผังแสดงเส้นทางการเดินชมและทำกิจกรรมตามจุดต่างๆ

- ป้ายแสดงการสาธิตการกรีดยางพารา

- ป้ายแสดงการสาธิตการเก็บน้ำยางพารา

- ป้ายแสดงการสาธิตวิธีการทำแผ่นยางพารา

- ป้ายจุดแสดงเครื่องมือและอุปกรณ์ทำสวนยางพารา

- ป้ายแสดงพื้นที่เพาะต้นกล้ายางพารา

- ป้ายแสดงการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา

- ป้ายสถานที่เก็บปุ๋ยสำหรับยางพารา

- ป้ายแสดงสถานที่ทำของที่ระลึกจากส่วนประกอบต่างๆ ของยางพารา

- ป้ายเตือนความปลอดภัยในด้านต่างๆ

กล่าวโดยสรุป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะท่องเที่ยวในสวนยางพารา ด้วยเหตุผลที่ต้องการจะเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนยางพารา ส่วนชาวสวนยางพาราก็มีความต้องการที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา เพราะต้องการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนยางพารา ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราที่จะเกิดขึ้นนั้น ชาวสวนยางพาราต้องมีความพร้อมหลายด้าน เช่น การปรับปรุงสวนยางพารา การเตรียมห้องน้ำ การเตรียมการให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรม เตรียมผู้นำเที่ยวและเตรียมคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นการสร้างความภาคภูมิใจแก่ชาวสวนยางพารา เพราะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่นจึงรู้สึกว่ามีคุณค่าเพิ่มขึ้น

5.4 ชุมชนลีเล็ด อำเภอฟุนพิน

ลีเล็ดเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอฟุนพิน มีพื้นที่ประมาณ 17,266 ไร่ มีประชากรประมาณ 3,800 คน ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน คือ บ้านบางใหญ่ฝั่งขวา บ้านคลองราง บ้านบางใหญ่ฝั่งซ้าย บ้านบางบุตร บ้านบางปลา บ้านบางโนน บ้านคลองกอและบ้านบางทิง

สภาพทั่วไปของตำบลลีเล็ดจะเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำไหลผ่านและบางส่วนอยู่ติดกับทะเล มีน้ำเค็มท่วมถึง เป็นพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ในอดีตแต่ละหมู่บ้านจะสัญจรไปมาโดยเส้นทางทางน้ำซึ่งมีเส้นทางนับร้อยสาย สภาพพื้นที่ดังกล่าวทำให้ประชากรที่อาศัยในบริเวณที่ราบต่ำประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ติดกับทะเลจะประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน และในปัจจุบันมีการทำนาทุ่งร่วมด้วย

ลักษณะของภูมิอากาศจะมี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน เพราะได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงใต้และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้ฤดูร้อนและฤดูฝนมีระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปัจจุบันลีเล็ดมีความเจริญมากขึ้น จากที่เคยสัญจรทางน้ำก็เปลี่ยนเป็นการคมนาคมทางบก มีถนนตัดใหม่เกิดขึ้นหลายสายเชื่อมโยงอำเภอต่างๆ ซึ่งสะดวกสบายมากขึ้น บ้านเรือนของผู้คนจากที่เคยตั้งอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง ได้เคลื่อนย้ายมาสร้างใกล้ถนน แต่ยังคงความเป็นวิถีชนบท

ชุมชนลีเล็ดมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเข้มงวดในการใช้เครื่องมือในการจับสัตว์น้ำและนิยมนำเครื่องมือประมงพื้นบ้านมาใช้ ได้แก่ กระบอก ลอบใหญ่ ป้อง (ช้อนปึก) แห อวนปู เบ็ดกุ้ง ตะขอเกี่ยวปู เซงเลง ลอบปูทะเล โซหับปู โซหับกุ้ง โซหับปลา ฉมวก แร้วปูและกรำ เป็นต้น ชุมชนลีเล็ดมีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์และสัตว์น้ำนานาชนิดที่ขยายพันธุ์และเจริญเติบโตอยู่ โดยแยกเป็นพรรณไม้ที่ขึ้นชายฝั่ง ได้แก่ ลำพู จาก แสมทะเล โกงกางใบเล็ก ตะบูนขาว ตาตุ่มทะเล ถั่วดำ ฝาดดอกขาว ประททะเล ปอทะเลและเหงือกปลาหมอ เป็นต้น ส่วนสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในคลองลีเล็ด ได้แก่ ปูแสมหรือปูเค็ม ปูก้ามดาบ ปูทะเล กุ้งหัวมัน กุ้งกุลาดำ กุ้งแชบ๊วย กุ้งตักแตน แมงดาถ้วย ปลาดิน ปลาดุกทะเล ปลาตะกรับจุดหรือปลากระทะ (ปลาขี้เก็ง) ปลากระบอก ปลากระพงขาว หอยกะพง นกกระยาง นกแขวก ลิงแสม ตะกวดและหิ้งห้อย เป็นต้น

ชุมชนลีเล็ดได้รับการคัดเลือกจากโครงการส่งเสริมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง (CHARM-REST) ว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว เพราะมีชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ชายฝั่งซึ่งเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์ทะเลต่างๆ อีกทั้งเป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพด้านการประมงและการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งการปลูกป่า ปลูกไม้ผล การปลูกมะพร้าว การเลี้ยงตัวง การจักสาน การทำกะปิ โดยเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายในด้านการประกอบอาชีพและยังคงรักษารัฐวิธิตแบบดั้งเดิมจึงมีความเหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอย่างยิ่ง

ภัทรวดี อินทปนต์ และคณะ (2551) ได้ศึกษากลยุทธ์การสร้างตราและการประชาสัมพันธ์ของชุมชนลีเล็ด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อค้นหาคักยภาพ จุดเด่น จุดด้อยและความพร้อมของพื้นที่ในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

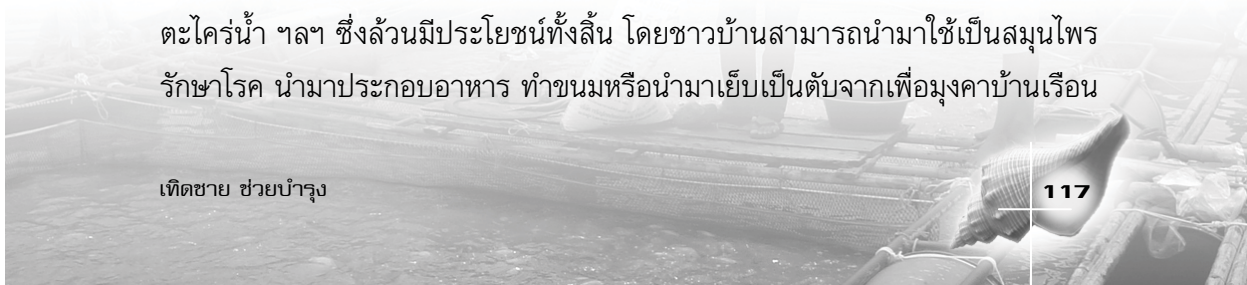
ที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และเพื่อให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต ซึ่งนอกจากจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีแล้ว ยังต้องสร้างคุณค่าและตรา (Brand) ของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ลูกค้าสามารถจดจำได้และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของชุมชนได้เป็นอย่างดี ตลอดจนการสร้างกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการตลาดอันเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั่นเอง

5.4.1 จุดเด่น-จุดด้อยของชุมชนลิเล็ด

จุดเด่นของชุมชนลิเล็ด

จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลิเล็ด คือ ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ซึ่งมีพื้นที่กว่า 8,000 ไร่ ที่สำคัญคือ ป่าชายเลนชุมชนลิเล็ดมีความพิเศษกว่าป่าชายเลนอื่นเพราะนอกจากเป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์แล้วยังเป็นป่าชายเลนแห่งแรกของประเทศที่เกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ ด้วยความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และน้ำบริเวณนั้นมีความสะอาดไม่ถูกรบกวนจากขยะและสารเคมีปนเปื้อนจึงทำให้พรรณไม้ต่างๆ ในป่าชายเลนขึ้นได้เองตามธรรมชาติ จนได้รับการยกย่องจากองค์การพัฒนาทรัพยากรชายฝั่งทะเล (CHARM) ถึงความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศชายฝั่งและเป็นที่ลือชื่อในหมู่นักอนุรักษ์ป่าชายเลนว่าเป็นผืนป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ในอันดับต้นๆ ของเมืองไทย จึงทำให้นักท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนี้ไม่พลาดกิจกรรมการนั่งเรือชมทัศนียภาพรอบๆ ป่าชายเลน

กิจกรรมการนั่งเรือชมป่าชายเลนเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบเพราะนอกจากจะได้เห็นความมหัศจรรย์ของป่าชายเลนที่ขยายอาณาเขตได้เองแล้ว นักท่องเที่ยวยังได้เรียนรู้ระบบนิเวศจากกลุ่มชาวบ้านที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ชาวลิเล็ดมีความภาคภูมิใจในทรัพยากรของท้องถิ่นเพราะป่าชายเลนของชุมชนลิเล็ดประกอบด้วยพืชพันธุ์ธรรมชาตินานาชนิด เช่น ลำพู โกงกาง แสม ถั่ว ลำพูหิน ตะบูน หลุมพอ ชี้เตื่อน แสม ประทะเล เหงือกปลาหมอ จาก ลำแพน หน่อเขียน ปอทะเล ตะไคร่น้ำ ฯลฯ ซึ่งล้วนมีประโยชน์ทั้งสิ้น โดยชาวบ้านสามารถนำมาใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรค นำมาประกอบอาหาร ทำขนมหรือนำมาเย็บเป็นตับจากเพื่อมุงคาน้ำเรือน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ได้อีกด้วย โดยก้านซึ่งเป็นผู้นำชุมชนมีนโยบายที่จะทำให้ป่าชายเลนของลีเล็ดเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางธรรมชาติ มีต้นไม้พุดได้ที่สามารถให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยวแล้ว ตลอดสองข้างทางในการชมธรรมชาติป่าชายเลน นักท่องเที่ยวสามารถพบสัตว์ป่านานาชนิด ได้เรียนรู้พฤติกรรมสัตว์ เช่น การว่ายน้ำข้ามไปหาอาหารของลิงแสมในป่า การหาอาหารของนกนางนวล ฯลฯ ซึ่งนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ที่ไม่เหมือนแหล่งท่องเที่ยวอื่น

นอกจากนี้ กิจกรรมการนั่งเรือชมหิ่งห้อยในตอนกลางคืนของชุมชนลีเล็ดเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบมาก เพราะนอกจากนักท่องเที่ยวจะได้ชมบรรยากาศในลำคลองยามค่ำคืนท่ามกลางแสงระยิบระยับของหิ่งห้อยแล้ว ยังได้ศึกษาวงจรชีวิตของหิ่งห้อยอีกด้วย จุดเด่นของชุมชนลีเล็ดอีกประเด็นหนึ่งก็คือ การมีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ น้ำในลำคลองที่สะอาดปราศจากยาฆ่าแมลงและสารปนเปื้อนจึงทำให้บริเวณนี้มีหิ่งห้อยจำนวนมาก นักท่องเที่ยวจึงสามารถศึกษาและเรียนรู้วงจรชีวิตของหิ่งห้อยและชมความงามของแสงระยิบระยับของหิ่งห้อยตลอดลำคลอง

ชุมชนมีความต้องการนำเสนอธรรมชาติป่าชายเลนที่เป็นทรัพยากรอันสมบูรณ์ของชุมชนลีเล็ดต่อนักท่องเที่ยว เพราะชุมชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มจัดการการท่องเที่ยวขึ้นมาเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ป่าชายเลน อีกทั้งยังร่วมกันตั้งเป็นกลุ่มอนุรักษ์ขึ้นมาโดยกำหนดเขตการอนุรักษ์และเข้มงวดในการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำ มิให้มีการล่อลวงเข้าไปจับสัตว์น้ำในบริเวณอนุรักษ์ เพื่อเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ ตลอดจนมีการเฝ้าระวังไม่ให้คนล่อลวงเข้าเขตอนุรักษ์ผืนป่าชายเลนบริเวณที่มีการอนุรักษ์ เมื่อไม่ถูกรบกวนจึงส่งผลให้ป่าชายเลนมีการเจริญงอกงาม ทำให้สัตว์น้ำมีปริมาณเพิ่มขึ้น อันนำมาซึ่งรายได้จากการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างจริงจัง

นอกจากนี้องค์กรพัฒนาทรัพยากรชายฝั่ง (CHARM) ได้ให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนและให้การสนับสนุนชาวบ้านให้เห็นศักยภาพของพื้นที่ชุมชนลีเล็ดว่ามีความสามารถในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ในอนาคต จึงได้นำโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม (REST) เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการด้าน

การท่องเที่ยวจากการได้รวมกลุ่มกันเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรและการจัดการการท่องเที่ยว ทำให้ชาวชุมชนลีเล็ดมีความรักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ ภาคภูมิใจในทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนของตนเองเป็นอย่างมาก จึงมีความต้องการในการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์และประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกและความตระหนักอันเป็นการต่อยอดการอนุรักษ์ให้กับชาวชุมชนเองและถ่ายทอดความรู้สึกแก่นักท่องเที่ยวผู้นั้นเอง (www.greenzonethailand.com)

นอกจากทรัพยากรธรรมชาติแล้วชุมชนลีเล็ดยังมีวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจเรียนรู้ เช่น วัฒนธรรมชุมชนในด้านการทำประมงพื้นบ้านที่หาดูได้ยาก ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ดูกิจกรรมการถักกระดานจับปู การใช้ลอบดักปลา การจับกุ้ง การคราดหอย ได้พักในโฮมสเตย์ร่วมกับชาวบ้านเพื่อสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน การร่วมรับประทานอาหารแบบที่ก้านั้นเรียกว่า “ข้าวหม้อแกงหม้อ” โดยชาวบ้านจะนำอาหารมารวมกันซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านภาคใต้โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกรับประทานได้ตามใจชอบ จุดเด่นที่สำคัญอีกอย่างของชุมชนลีเล็ด คือ ความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนลีเล็ดที่สามารถรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ โดยชุมชนลีเล็ดเป็นชุมชนนำร่องของกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นได้เรียนรู้กระบวนการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ซึ่งชุมชนลีเล็ดได้รับรางวัลในการจัดการการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2550 เป็นการประกันคุณภาพอีกด้วย

ข้อดีของชุมชนลีเล็ด

ข้อดีของชุมชนลีเล็ด คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่หลากหลาย ดังนั้น การที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างต่อเนื่องจึงยังไม่สามารถทำได้ ประกอบกับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนสุราษฎร์ธานีนั้นมีกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัยด้วย ดังนั้น ถ้าต้องการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะต้องมีการปรับกิจกรรมเพื่อรองรับกับความต้องการนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตาราง 8 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลีเล็ด

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ol style="list-style-type: none"> 1. ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะป่าชายเลนที่มีขนาดใหญ่และสามารถขยายอาณาเขตได้ตามธรรมชาติโดยไม่ต้องอาศัยมนุษย์ช่วยปลูก 2. การคมนาคมสะดวกเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายเพราะอยู่ใกล้ถนนสายหลัก 3. ระบบนิเวศที่สมบูรณ์เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ 4. การบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วม ชุมชนจึงมีความรู้ในด้านการจัดการการท่องเที่ยว 5. ชาวบ้านมีอัธยาศัยไมตรีดีและตระหนักในการให้บริการพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว 6. มีความปลอดภัย ไม่มีคดีอุกฉกรรจ์ 7. ราคาถูกเหมาะสมแก่ผู้เดินทางเป็นหมู่คณะ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ป้ายบอกทางยังไม่ครอบคลุม 2. ขาดการตลาดและการประชาสัมพันธ์ 3. ไม่มีศูนย์ข้อมูลที่สมบูรณ์แบบและไม่มีผู้ที่คอยรับนักท่องเที่ยวประจำ 4. กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่หลากหลายสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ
โอกาส	อุปสรรค
<ol style="list-style-type: none"> 1. หน่วยงานราชการมีนโยบาย แผนงานและให้การสนับสนุน 2. องค์การพัฒนาชายฝั่ง (CHARM) คัดเลือกกว่าเป็นแหล่งสมบูรณ์ทางระบบนิเวศ 3. ชาวบ้านและ ททท.ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยว 4. มีการสร้างเครือข่ายในระหว่างผู้นำชุมชน จนเป็นที่รู้จักและมีการสร้างเครือข่ายชุมชนนำร่องของโครงการ CBT (Community Based Tourism) 5. ชุมชนได้รับรางวัลการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รัฐบาลไม่สนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง 2. ฤดูมรสุมไม่สามารถจัดการการท่องเที่ยวได้ 3. ชุมชนลีเล็ดอยู่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นจึงไม่สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งอื่นได้

ที่มา : ภัทรวดี อินทปັນติ และคณะ, 2551

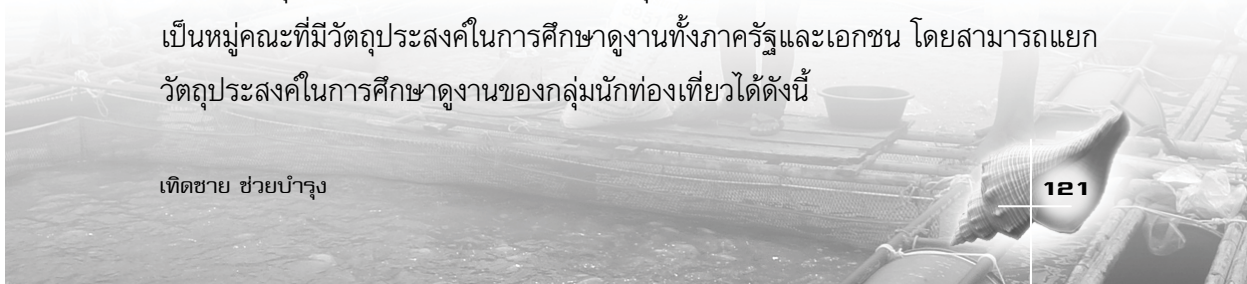
จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของชุมชนลีเล็ด พบว่า ชุมชนลีเล็ดมีจุดแข็ง คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีความพิเศษของ ผืนป่าชายเลนที่สามารถขยายหรือขึ้นได้เองโดยไม่ต้องปลูก อันเป็นจุดเด่นที่น่าสนใจ จึงทำให้นักท่องเที่ยวต้องการศึกษาเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบ นิเวศ มีการบริหารจัดการที่ดี ชาวบ้านให้ความสำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งด้านการมีส่วนร่วม การบริหารจัดการและความปลอดภัย มีการคมนาคมที่สะดวก และมีราคาถูก เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากภาครัฐและองค์กรต่างๆ ให้ การสนับสนุน ตลอดจนมีการพัฒนาเพื่อการสร้างเครือข่ายในการจัดการการท่องเที่ยว จนได้รับรางวัลเป็นการประกันคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว เมื่อนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์ก็จะสามารถกำหนดตำแหน่งของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ด ได้ดังนี้

1) กำหนดตำแหน่งฐานะทางการตลาดของผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชน ลีเล็ดตามลักษณะเฉพาะจุดเด่นและผลประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ พบว่า ชุมชนลีเล็ดมี จุดเด่น คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะป่าชายเลนและระบบนิเวศ ที่พิเศษกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่สามารถขยายพื้นที่จนกว้างใหญ่และงอกขึ้นเองได้ ตามธรรมชาติ

2) กำหนดตำแหน่งฐานะทางการตลาดของผลิตภัณฑ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชน ลีเล็ดจากลักษณะของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ พบว่า ชุมชนลีเล็ดมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นหมู่คณะที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดูงานและเรียนรู้ ธรรมชาติ จากการวิเคราะห์ตำแหน่งฐานะทางการตลาดของชุมชนลีเล็ด จะได้ภาพ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรทาง ธรรมชาติเหมาะสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาและเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติ

5.4.2 กลุ่มเป้าหมายทางการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลีเล็ด

กลุ่มเป้าหมายทางการตลาดที่ทางชุมชนต้องการ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทาง เป็นหมู่คณะที่มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดูงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยสามารถแยก วัตถุประสงค์ในการศึกษาดูงานของกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นหมู่คณะที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและการอนุรักษ์ป่าชายเลน เช่น กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ฯลฯ

2) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นหมู่คณะที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ด

3) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นหมู่คณะที่มีวัตถุประสงค์ในศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและสัมผัสวิถีชุมชน

เหตุผลที่ชุมชนลีเล็ดเลือกกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้ศึกษาดูงาน เพราะนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเดินทางเป็นหมู่คณะและมีการนัดหมายล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ที่มารวมกลุ่มกันในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นั้น แต่ละคนล้วนประกอบอาชีพส่วนตัว ทั้งเป็นเกษตรกร ทำอาชีพประมง รับราชการ หรือกลุ่มอาชีพอื่นๆ ซึ่งตามปกติต้องทำงานในอาชีพของตนเอง แต่เมื่อได้รับการนัดหมายจากกลุ่มก็จะมีการรวมกลุ่มกันมาให้การต้อนรับและบริการนักท่องเที่ยวเป็นครั้งคราวได้เท่านั้น

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาศึกษาดูงานและเรียนรู้ เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายชัดเจนในการเดินทางสามารถจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน ซึ่งทางกลุ่มชาวบ้าน ให้เหตุผลอีกว่า การต้อนรับนักท่องเที่ยวประเภทกลุ่มศึกษาดูงานและเรียนรู้ทำให้ชาวชุมชนสามารถเตรียมการได้ทัน สำหรับขั้นตอนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว นั้น เมื่อทางชุมชนได้รับการนัดหมายจากนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังชุมชน โดยนักท่องเที่ยวต้องระบุวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่ต้องการ โดยจะมีกิจกรรมต่างๆ ให้เลือกตามความเหมาะสมและต้องระบุด้วยว่าเป็นการเดินทางมาท่องเที่ยวแบบพักค้างคืนหรือมาแบบเข้าไปเย็นกลับ ซึ่งเมื่อทราบจำนวนนักท่องเที่ยวและสิ่งทีนักท่องเที่ยวต้องการแล้ว ชาวบ้านจะมีการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว แบ่งหน้าที่ในแต่ละกิจกรรมการต้อนรับ เช่น การจัดลำดับการให้บริการเรือเพื่อพา

นักท่องเที่ยวชมป่าชายเลนในตอนกลางวันและกิจกรรมชมหิ่งห้อยในตอนกลางคืน การจัดลำดับเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดเตรียมอาหาร และมัคคุเทศก์ พร้อมกับสำรวจความพร้อมด้านต่างๆ ในการจัดลำดับการให้บริการ ของกลุ่มนั้นจะมีการหมุนเวียนกันตามลำดับ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสในการบริการนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึงเพื่อให้มีรายได้ที่เท่าเทียมกันนั่นเอง สำหรับ การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว นั้น รายได้จากการเก็บค่าบริการนักท่องเที่ยว คนละ 100 บาท เข้าเป็นส่วนกลางสำหรับเป็นค่าบริหารจัดการของชุมชน และเมื่อ ชาวสมาชิกชุมชนมีรายได้จากการจัดการการท่องเที่ยว เช่น มีรายได้จากการทำ บ้านพักโฮมสเตย์หรือมีรายได้จากนักท่องเที่ยวเช่าเรือออกไปดูป่าชายเลน รายได้จาก การเป็นมััคคุเทศก์ ค่าอาหาร ค่ากิจกรรมต่างๆ จะถูกหักรายได้ร้อยละ 10 เพื่อเข้า ส่วนกลางไว้บริหารจัดการชุมชนต่อไป

ชุมชนลีเล็ดมีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละ 100 คน สำหรับการมาเข้าไปเย็นกลับ ส่วนนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนโฮมสเตย์ ชุมชนสามารถ รองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละ 50 คน เพราะชุมชนนี้มีโฮมสเตย์ 14 หลัง โดย ไม่ต้องการให้นักท่องเที่ยวรู้สึกแออัด จึงจำกัดให้นักท่องเที่ยวได้เพียงหลังละ 4 คน เท่านั้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตร่วมกับเจ้าของ บ้านพักโฮมสเตย์ได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับกิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวก็เหมาะสม สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดูงานมากกว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวแบบ อื่นๆ

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตาราง 9 ลักษณะเด่นของชุมชนลีเล็ดเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ใกล้เคียง

แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ ทางการท่องเที่ยว	ชุมชนลีเล็ด	บ้านถ้ำผึ้ง	คลองร้อยสาย บางใบไม้	ตำบลหงาว (จังหวัดระนอง)
สิ่งดึงดูดใจทางการ ท่องเที่ยว	มีธรรมชาติป่าชายเลน อุดมสมบูรณ์ขนาดใหญ่ และสามารถขึ้นได้เอง มีระบบนิเวศที่ควรค่า แก่การศึกษาเรียนรู้ อย่างครบวงจร	มีบ่อน้ำ ต้นทรายดูดเป็น การท่องเที่ยว เดินป่าดูถ้ำ น้ำตก	มีธรรมชาติป่าชายเลน และวิถีชีวิตชุมชน เช่น สวนมะพร้าว	มีธรรมชาติ ป่าชายเลนของ ศูนย์วิจัย ป่าชายเลน มีภูเขาหญ้าและ น้ำตกหงาว
การเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว	อยู่ใกล้กับถนนสายหลัก สามารถเดินทางเข้า แหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย ห่างจากตัวเมือง 12 กม.	ห่างจากตัวเมือง 85 กม.	อยู่ใกล้กับถนนสายหลัก สามารถเดินทางเข้า แหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย ห่างจากตัวเมือง 12 กม.	อยู่ในจังหวัด ระนองห่างจาก ตัวเมืองระนอง ประมาณ 13 กม.
สิ่งอำนวยความสะดวก	จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ ครบถ้วนเป็นระบบ ตั้งแต่ช่วงรับจอง	มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ บริการ นักท่องเที่ยว	มีเรือให้บริการ ในการนำเที่ยว	-
กิจกรรมทางการ ท่องเที่ยว	ศึกษาระบบนิเวศและ การอนุรักษ์ธรรมชาติ และเรียนรู้วิถีชีวิต ชุมชน วัฒนธรรม โบราณสถาน	เดินเท้าศึกษา ธรรมชาติถ้ำ น้ำตก บ่อน้ำต้น ทรายดูด	นั่งเรือดูวิถีชีวิตชุมชน	เที่ยวน้ำตก ภูเขาหญ้า และ ศูนย์วิจัย ป่าชายเลน
บ้านพัก (โฮมสเตย์)	มีโฮมสเตย์ที่ได้ มาตรฐานและมีความ พร้อมในการให้บริการ ถึง 14 หลังไว้บริการ พักร่วมกับชาวบ้าน เพื่อศึกษาวิถีชีวิต	มีโฮมสเตย์ให้ บริการแก่นัก ท่องเที่ยว	มีโฮมสเตย์ที่ได้ มาตรฐานและมีความ พร้อมในการให้บริการ 5 หลัง	-
ราคา	ค่ากองทุน 100 บาท อาหาร 100 บาท ที่พักคืนละ 100 บาท	คนละ 825 บาท	-	-

ที่มา : ภัทรวดี อินทปนต์ และคณะ, 2551

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ดเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบเดียวกันในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น คลองร้อยสายในบาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี แหล่งท่องเที่ยวถ้ำผิ้ง อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีและแหล่งท่องเที่ยวตำบลหงาว จังหวัดระนอง สรุปได้ดังนี้

ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทั้งสามแหล่ง คือ ชุมชนลีเล็ด ชุมชนคลองร้อยสายและแหล่งท่องเที่ยวตำบลหงาว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่คล้ายคลึงกัน คือ มีป่าชายเลนสำหรับศึกษาธรรมชาติ แต่ป่าชายเลนที่ชุมชนลีเล็ดมีความพิเศษกว่าเพราะมีความสมบูรณ์ของธรรมชาติและระบบนิเวศมากพอที่ทำให้ต้นไม้ในป่าชายเลนสามารถงอกได้เองโดยไม่ต้องปลูก ส่วนแหล่งท่องเที่ยวบ้านถ้ำผิ้งเป็นลักษณะการเดินป่า ดูน้ำตกและถ้ำ

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 4 แหล่งท่องเที่ยวข้างต้นแล้วพบว่าชุมชนลีเล็ดมีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด เพราะอยู่ใกล้อำเภอเมืองและมีถนนสายหลักผ่านแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดสถานที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวและมีป้ายบอกทางตลอดการเดินทาง

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนลีเล็ดจะมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น อาหารและกิจกรรมการท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ดจะเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมต่างๆ จึงเป็นการศึกษาและเรียนรู้ธรรมชาติ ระบบนิเวศและวิถีชีวิตของชุมชน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนคลองร้อยสายและตำบลหงาว แต่ที่ต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น คือ กิจกรรมต่างๆ จะเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นชุมชนนาร่องของโครงการ CBT (Community Based Tourism) และการได้รับรางวัลการจัดการการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2550

ด้านที่พัก โฮมสเตย์ของชุมชนลีเล็ดและชุมชนคลองร้อยสาย ได้รับมาตรฐานจากชมรมมาตรฐานโฮมสเตย์ในด้านคุณภาพการให้บริการ แต่ที่ชุมชนลีเล็ด

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มีจำนวนโฮมสเตย์ทั้งสิ้น 14 หลัง ชุมชนคลองร้อยสายมีโฮมสเตย์จำนวน 5 หลัง และที่ชุมชนลีเล็ดมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในโฮมสเตย์ หลังละไม่เกิน 4 คน เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวรู้สึกแออัดและสามารถศึกษาวิถีชีวิตชาวชุมชนได้อย่างทั่วถึง

ด้านราคา นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวที่ชุมชนลีเล็ดจะต้องเสียค่าใช้จ่ายคนละ 100 บาทเพื่อเข้ากองทุนของชุมชน ค่าอาหาร คนละ 100 บาท และค่าที่พักคนละ 100 บาท

5.4.4 ตรา (Brand) ของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ด

จากการพิจารณาตำแหน่งผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ด ประกอบกับการพิจารณาองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีลักษณะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่คล้ายคลึงกันในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสร้างตราแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ด คำขวัญและเครื่องหมายสัญลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ดที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและกลุ่มลูกค้าทางการตลาดได้ดังนี้

1) ตรา (Brand) แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ด

เพื่อเป็นการสื่อสารให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ได้ทราบภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ด จึงใช้ตราผลิตภัณฑ์ว่า “**ลีเล็ด ผืนป่าชายเลนแห่งการอนุรักษ์**” โดยใช้กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดซึ่งกำหนดให้ลีเล็ดมีตำแหน่งผลิตภัณฑ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาการอนุรักษ์ธรรมชาติป่าชายเลนและระบบนิเวศธรรมชาติ สื่อให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการศึกษาและเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยวประเภทศึกษาและเรียนรู้ธรรมชาติ นักอนุรักษ์เป็นหมู่คณะที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและเรียนรู้ธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติโดยชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน เพื่อเป็นการแสดงถึงภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางกายภาพที่เป็นแหล่งธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์แวดล้อมด้วยป่าชายเลนและความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเล ให้สามารถสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายได้

2) คำขวัญ (Slogan) ของชุมชน

เพื่อเป็นการสื่อสารให้นักท่องเที่ยวได้ทราบภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์
การท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ด จึงได้กำหนดคำขวัญของแหล่งท่องเที่ยวว่า

“อุดมสมบูรณ์ด้วยสัตว์น้ำ

แหล่งทะเลงามคลองร้อยสาย

ฝูงนกทะเลมีมากมาย

ชมทิวทัศน์ต้นไม้ป่าชายเลน”

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ
ทั้ง สัตว์น้ำ เช่น ปลา ปู กุ้ง หอยชนิดต่างๆ ความงดงามของทะเลซึ่งแวดล้อมไปด้วย
ป่าไม้ชายฝั่งนานาพันธุ์ และเป็นแหล่งอาหารของนก เมื่อนั่งเรือออกไปจะพบฝูงนก
และมีคลองน้อยใหญ่ที่เชื่อมต่อกันหลายร้อยสาย ทิวทัศน์ป่าชายเลน ซึ่งเหมาะแก่
การศึกษาและเรียนรู้ในความหลากหลายของระบบนิเวศ โดยสร้างการรับรู้ให้แก่
นักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนลีเล็ดแล้ว นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัส
ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและยังได้เรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
ป่าชายเลนจากชาวบ้าน ซึ่งเป็นความพิเศษแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น

จุดเด่นที่สัมพันธ์กันของแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัส
การเดินทางมาท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ด เป็นเสมือนภาพลักษณ์ที่ทำให้นักท่องเที่ยว
จะต้องจดจำและรับรู้ในคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ด ทั้งความอุดมสมบูรณ์
ของสัตว์น้ำ ป่าชายเลนและทรัพยากรธรรมชาติที่งดงามที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัส
โดยแยกเป็นกิจกรรมต่างๆ ได้ ดังนี้

- การอนุรักษ์ป่าชายเลน ชุมชนลีเล็ดมีจุดเด่น คือ ป่าชายเลนที่มี
ความอุดมสมบูรณ์ที่สุดผืนหนึ่ง และมีความพิเศษกว่าที่อื่น คือ สามารถขึ้นได้เองตาม
ธรรมชาติ เนื่องจากการอนุรักษ์ของชุมชน ดังนั้นกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนจึง
เป็นหัวใจสำคัญในการแสดงถึงภาพลักษณ์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี

- การจัดการแบบมีส่วนร่วม ชาวชุมชนลีเล็ดมีการรวมกลุ่มกันเป็น
กลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งได้รับเลือกให้เป็นโครงการนำร่องของ
การท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT (Community Based Tourism) สำหรับชุมชนลีเล็ด
แล้วได้รับเลือกให้เป็นชุมชนตัวอย่างในเรื่องของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ซึ่งในปี 2550 ได้รับรางวัลการจัดการท่องเที่ยวดีเด่นโดยชุมชนอีกด้วย ดังนั้นเมื่อ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ท่องเที่ยวที่ชุมชนลีเล็ดก็เห็นศักยภาพของชาวชุมชนลีเล็ดและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

- วัฒนธรรมประเพณี ชุมชนลีเล็ดเป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน จะเห็นได้จากบริเวณชุมชนมีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญ ทำให้มีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเข้าไปศึกษาและเรียนรู้ ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวชุมชนและเกิดความหวงแหนวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามไว้ เช่น การเล่นลิเกป่าของกลุ่มชาวบ้านที่ยังคงอนุรักษ์ไว้โดยหาได้ยากในปัจจุบัน ประเพณีการทำบุญสวดคล่อง ฯลฯ

- การได้เรียนรู้และสัมผัสวิถีชุมชน ชุมชนลีเล็ดแม้จะเป็นตำบลที่อยู่ติดกับอำเภอเมืองของจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ชาวชุมชนที่นี่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้จากชาวชุมชนยังคงรักษาวิถีชีวิตแบบพื้นบ้านให้ดำรงอยู่ เช่น การทำประมงพื้นบ้าน การถักกระดานจับปู การทำกะปิ หรือบ้านของชาวชุมชนบางหลังยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของบ้านเรือนในถิ่นใต้ คือ เรือนปั้นหยา ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาพักในชุมชนแห่งนี้นอกจากจะได้เรียนรู้แหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจแล้ว ยังได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชาวบ้านในชุมชนซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ เป็นความประทับใจที่น่าจดจำในความเป็นเอกลักษณ์ของชาวชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยวอีกด้วย

3) เครื่องหมายสัญลักษณ์ (Logo) ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลีเล็ด

การสร้างสัญลักษณ์ (Logo) ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลีเล็ดใช้ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ดเป็นตัวกำหนดสัญลักษณ์ดังกล่าวเพื่อสื่อสารให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้ทราบภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของชุมชนลีเล็ด จึงได้กำหนดสัญลักษณ์ตราผลิตภัณฑ์ลีเล็ดภายใต้รูปร่างกลมโดยมีรูปมือรองอยู่ใต้ภาพซึ่งสื่อให้เห็นถึงความร่วมมือของชาวชุมชนลีเล็ดในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สัญลักษณ์เป็นการแทนลักษณะทางกายภาพของชุมชน ลีเล็ดที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่พบเห็นได้ เช่น ผืนป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่ง กุ้ง หอย ปู ปลาและฝูงนกนางนวลที่พบบริเวณป่าชายเลนของชุมชนลีเล็ด ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถนั่งเรือชมความงดงามของผืนป่าชายเลนและทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งได้ ดังภาพ 23

ที่มา : ภัทรวดี อินทปันติ และคณะ, 2551

ภาพ 23 เครื่องหมายสัญลักษณ์ (Logo) ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลิเล็ด

5.4.5 กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ของกลุ่มเป้าหมาย

วิธีส่งเสริมการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลิเล็ดเพื่อให้สามารถสื่อสารผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวไปยังกลุ่มลูกค้าได้อย่างเหมาะสม กระตุ้นให้เกิดการรับรู้และการตอบสนองต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวลิเล็ดให้มีความสอดคล้องกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย จึงเลือกใช้วิธีการสื่อสารตราผลิตภัณฑ์โดยการประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะทำการประชาสัมพันธ์ตราผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของชุมชนลิเล็ดผ่านสื่อไปยังกลุ่มลูกค้าได้อย่างชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนลิเล็ดเกิดประสิทธิผล จึงต้องกำหนดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับตราผลิตภัณฑ์และพฤติกรรมของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ซึ่งผลการศึกษา พบว่า กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นนักเรียน นักศึกษาและกลุ่มคนทำงานที่ชอบการอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นคนในท้องถิ่นภาคใต้ มีการรับรู้ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต โดยมาท่องเที่ยวที่ชุมชนลิเล็ดจากการบอกต่อจากผู้ที่เคยมาเที่ยว จึงนำข้อมูลมากำหนดกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับตราผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลิเล็ด โดยเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบของเอกสารแนะนำ (Brochure) ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ให้กับลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย และเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลีเล็ด ภายใต้ตราลีเล็ดสื่อไปยังลูกค้า ให้เกิดการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชนกับลูกค้า ซึ่งการกำหนดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์นั้นสามารถทำได้โดยแยกเป็นกิจกรรมที่เป็นการสื่อสารทั้งภายในและภายนอก โดยสร้างภาพลักษณ์และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีของแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

5.5 สวนทุเรียนบ้านเขาป้อม อำเภอเกาะสมุย

การทำเกษตรกรรมบนเกาะสมุยประกอบด้วยการทำนา ทำสวนผลไม้ สวนยางพาราและการประมง สำหรับสวนผลไม้ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ สวนมะพร้าว สวนยางพาราและสวนทุเรียน โดยเฉพาะสวนทุเรียนมีพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ที่เขาป้อม ซึ่งเป็นภูเขาอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะในเขตตำบลลิปะน้อยและตำบลลิปะใหญ่ เป็นพื้นที่การเกษตรที่สำคัญของเกาะสมุย เพราะนอกจากสวนทุเรียนที่ปลูกครอบคลุมพื้นที่กว่า 1,000 ไร่ แล้ว ยังมีสวนมะพร้าว มังคุดและลองกอง ด้วยสภาพภูมิอากาศค่อนข้างเย็นสบาย มีฝนตกชุกจึงมีน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับทำการเกษตร ผลผลิตส่วนใหญ่ส่งออกไปยังประเทศจีนและไต้หวัน ส่วนหนึ่งส่งจำหน่ายแก่พ่อค้าคนนอกเกาะและส่วนที่เหลือจำหน่ายบนเกาะ ทุเรียนของเขাপ้อมส่วนใหญ่เป็นพันธุ์หมอนทอง พันธุ์ดั้งเดิมนั้นนำมาจากจังหวัดนนทบุรีเมื่อประมาณปี 2493 โดยนายนิ่ม ทองสุข และนายเนียบ ศรีฟ้า โดยในครั้งแรกที่นำกิ่งพันธุ์มานั้นเกษตรกรทั้งสองคนนำมาทดลองปลูกบริเวณริมคลองสระเกศและริมคลองท่าลิหยา จากนั้นได้ขยายพันธุ์ขึ้นไปปลูกบนเขาป้อมซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำจำนวนหลายร้อยไร่ ด้วยความสูงจากระดับน้ำทะเล 650 เมตร ทำให้เขาป้อมเป็นจุดชมวิวที่สวยงาม ในแต่ละปีจะมี นักท่องเที่ยวที่สนใจวิถีชีวิตเกษตรกรของชาวเกาะนิยมเดินทางไปชมวิวและชมสวนทุเรียน ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการผ่านบริษัททัวร์ที่ร่วมมือกับเกษตรกรเจ้าของสวนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเอง

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในสวนทุเรียนเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวระหว่างเที่ยวชมในแหล่งเกษตร ทั้งความปลอดภัยในการเดินทาง ความปลอดภัยจากสารพิษหรือสารเคมีต่างๆ ที่

เกษตรกรใช้ในไร่สวน รวมถึงสารตกค้างในผลไม้และอาหารที่นักท่องเที่ยวชิม หรือซื้อ เป็นของฝากของที่ระลึก ซึ่งวิชชุตา ให้เจริญ และคณะ (2552) ได้ศึกษาการจัดการ ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนทุเรียนบ้านเขาป้อม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการจัดการ ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวสวนทุเรียนบ้านเขาป้อมและเป็น แนวทางในการจัดการความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน ชุมชนอื่นๆ ต่อไป

5.5.1 สภาพทั่วไปของเกาะสมุย

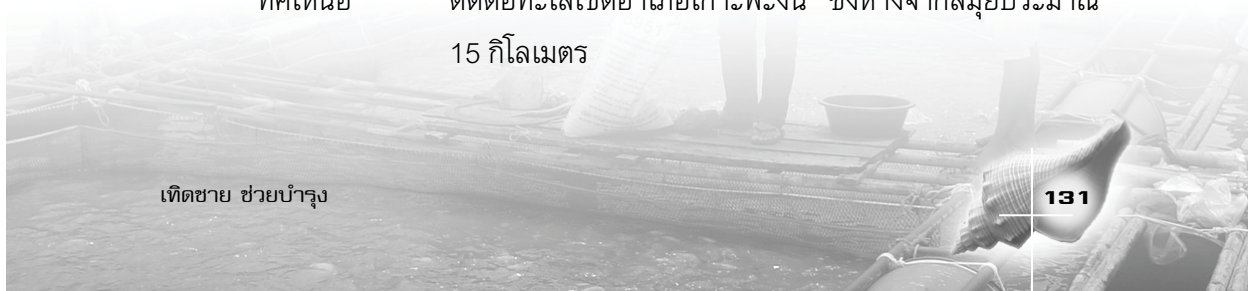
เกาะสมุย เป็นหมู่เกาะที่ตั้งบนไหล่ทวีป (Continental Island) อยู่ตอนกลาง ของอ่าวไทย นอกชายฝั่งทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประมาณ 84 กิโลเมตร ระหว่างเส้นรุ้งที่ 9 องศา 30 ลิปดาเหนือและเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก ห่างจากแผ่นดินใหญ่ประมาณ 20 กิโลเมตร

เกาะสมุยประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่ประมาณ 53 เกาะ มีเนื้อที่รวมประมาณ 314 ตารางกิโลเมตร ในบรรดาเกาะเล็กเกาะน้อยเหล่านี้ เกาะสมุยมีขนาดใหญ่ที่สุด รองลงมา คือ เกาะพะลวยและเกาะอื่นๆ ได้แก่ เกาะแตน เกาะแม่เกาะ เกาะนกเขา เกาะเชือก เกาะลัม เกาะวัวจิว เกาะหลัก เกาะริกัน เกาะวัวตาหลับ เป็นต้น (เกาะที่ รวมกลุ่มอยู่กับเกาะพะลวยและเกาะแม่เกาะนั้นรวมเรียกว่า "หมู่เกาะอ่างทอง")

ด้วยพื้นที่เฉพาะเกาะสมุยราว 247 ตารางกิโลเมตร กว้าง 21 กิโลเมตรและ ยาว 25 กิโลเมตร ทำให้เกาะสมุยมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศ รองจาก เกาะภูเก็ตและเกาะช้าง จังหวัดตราด

อาณาเขต เกาะสมุยล้อมรอบด้วยผืนน้ำของอ่าวไทย มีอาณาเขตติดต่อกับ ทะเลในเขตอำเภอใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อทะเลเขตอำเภอเกาะพะงัน ซึ่งห่างจากสมุยประมาณ 15 กิโลเมตร

เทิดชาย ช่วยบำรุง

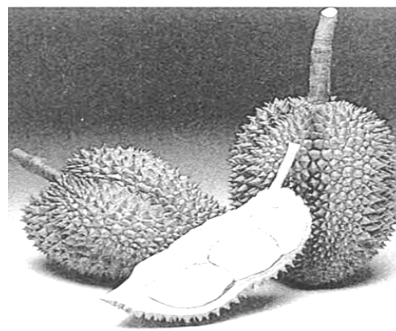

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ทิศใต้ ติดต่อทะเลเขตอำเภอนม จังหวัดนครศรีธรรมราช
อยู่ห่างจากเกาะสมุย 40 กิโลเมตร
ทิศตะวันออก ติดทะเลอ่าวไทย
ทิศตะวันตก ติดทะเลเขตอำเภอดอนสัก กาญจนดิษฐ์ เมืองสุราษฎร์ธานี
ท่าฉางและไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.5.2 บริบทของสวนทุเรียนบ้านเขาป้อม

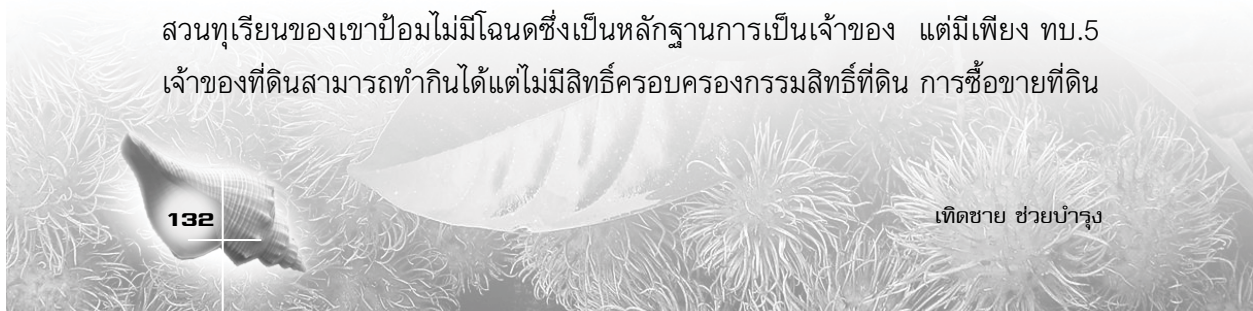

ที่มา : www.tourkohchang.com และ <http://learners.in.th>

ภาพ 24-25 ทุเรียนและสวนทุเรียน

พื้นที่ของเขาป้อม เขาป้อมเป็นภูเขาที่ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะสมุย มีความสูงประมาณ 650 เมตร เป็นสถานที่ตั้งจานเรดาร์เพื่อตรวจจับผู้บุกรุกที่เข้ามาประเทศไทยทั้งด้านฝั่งทะเลอ่าวไทยและอันดามัน อยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานทหารอากาศ ห่างจากท่าเรือเฟอร์รี่หน้าทอน ประมาณ 3 กิโลเมตร สามารถเดินทางได้ทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์

ภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นเนินเขาสูง พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกจัดจองเป็นสวนผลไม้ของชาวบ้าน โดยเฉพาะสวนทุเรียนที่ครอบคลุมพื้นที่กว่า 11,700 ไร่ พื้นที่สวนทุเรียนของเขาป้อมไม่มีโฉนดซึ่งเป็นหลักฐานการเป็นเจ้าของ แต่มีเพียง ทบ.5 เจ้าของที่ดินสามารถทำกินได้แต่ไม่มีสิทธิ์ครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน การซื้อขายที่ดิน

เทิดชาย ช้วยบำรุง

มีเพียงการตกลงเจรจากันด้วยวาจาเท่านั้น ปัจจุบันเจ้าของสวนทุเรียนเขาป้อมบางส่วนเป็นชาวต่างชาติที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินอยู่ในเกาะสมุย

สภาพภูมิอากาศ เป็นแบบมรสุม อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดในเดือนเมษายน-พฤษภาคม อยู่ที่ 37 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ระหว่างเดือนธันวาคม-มกราคม ประมาณ 18.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 21 องศาเซลเซียส ฝนตกบ่อยที่สุดในช่วงเดือนพฤศจิกายน

จำนวนประชากร มีประมาณ 3,684 คน เป็นชาวไทยพุทธ 2,200 คน และไทยอิสลาม 1,684 คน

อาชีพ การทำสวนทุเรียน จำหน่ายของที่ระลึก เช่น ลินค้ำ งานฝีมือ ทำการประมง ธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น งานโรงแรม บริษัทนำเที่ยว

สภาพทั่วไปด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเขาป้อม การทำสวนทุเรียนบนเขาป้อมซึ่งเป็นที่มาของการท่องเที่ยวสวนทุเรียนในปัจจุบัน เมื่อปี 2493 เกษตรกรชาวเกาะสมุย 2 คน คือ นายนิ่ม ทองสุข และนายเนียบ ศรีฟ้า ได้ยืมที่ดินค้ำพิ้งเกี่ยวกับทุเรียนเมืองนนทบุรี จึงอยากนำมาปลูกที่เกาะสมุยบ้างโดยเดินทางไปซื้อกิ่งทุเรียนจากเมืองนนท์มาปลูก โดยนายเนียบนำทุเรียนมาปลูกในส่วนที่อยู่ในตำบลลิปะน้อย ส่วนนายนิ่มนำมาปลูกที่บ้านสวนทุเรียน ตำบลหน้าเมือง เนื่องจากความช่างสังเกตของทั้งสองคนเห็นว่าการปลูกทุเรียนที่เมืองนนท์นั้นชาวสวนจะขุดคุ้ยน้ำแล้วยกกรองสูงจึงนำพันธุ์ทุเรียนมาทดลองปลูกบริเวณริมคลองสระเกษและริมคลองท่าสีหยาก่อนในลักษณะผสมผสานกับสวนมะพร้าวและผลไม้อื่นๆ เช่น มังคุด ลางสาดและเงาะจากการทดลอง พบว่า ได้ผลดีมาก ดังนั้นนายนิ่ม ทองสุข จึงได้ขยายพันธุ์ทุเรียนขึ้นไปปลูกบนเขาป้อมซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำในพื้นที่จับจองของตนกว่า 5,000 ไร่ ในระยะเริ่มต้นสวนของทั้งสองคนปลูกทุเรียนมากมายหลากหลายพันธุ์ ท้ายที่สุดก็ค้นพบว่า ทุเรียนที่ได้รับความนิยมที่สุดมีอยู่เพียงไม่กี่พันธุ์ จึงเปลี่ยนจากทุเรียนที่ไม่ได้รับความนิยมเป็นทุเรียนพันธุ์ใหม่ ซึ่งได้แก่ พันธุ์หมอนทอง ก้านยาวและชะนี นับได้ว่านายนิ่มเป็นเกษตรกรสวนทุเรียนรุ่นบุกเบิกบนเขาป้อม เพราะต่อมามีชาวท้องถิ่นเริ่มทยอยเข้าไปจับจองที่ดินทำมาหากินจนถึงปัจจุบัน ในช่วงปี 2519 นายนิ่มได้ตกแต่งสวนทุเรียนของตนเองให้มีลักษณะเป็นอุทยานในวรรณคดี โดยกันพื้นที่สวนด้านที่มี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ธารน้ำไหลผ่านตัดแปลงตกแต่งด้วยรูปปั้นในวรรณคดี ซึ่งยึดหลักให้คติธรรมสอนใจในบาป บุญ คุณ โทษ นรกและสวรรค์ ภายหลังเมื่อนายนิมเสียชีวิตลง ทายาทจึงได้เปิดสวนให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมอุทยาน โดยเริ่มต้นเมื่อประมาณปี 2545 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งนักท่องเที่ยวทั่วไปนิยมเรียกสวนแห่งนี้ว่า “สวนตานิมหรือน้ำตกตานิม” ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติรู้จักกันในชื่อ “เมจิกการ์เดน (Magic Garden)”

พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกบนเขาป้อมส่วนใหญ่เป็นทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ซึ่งส่งไปจำหน่ายยังประเทศจีนเป็นหลัก รองลงมา คือ ใต้หวัน อินโดนีเซียและกลุ่มประเทศยุโรปบางส่วนที่นิยมในรสชาติของทุเรียนไทย ปัจจุบันมีหน่วยงานด้านการเกษตรเข้ามาดูแล แนะนำและให้ความช่วยเหลือเกษตรกรอย่างใกล้ชิด ทั้งด้านขั้นตอนการผลิต คุณภาพทุเรียน การปรับสภาพดิน การสร้างสวน การปลูกต้นหญ้าแฝกเพื่อดูดซับสารพิษ การใช้ปุ๋ยชีวภาพ งดการใช้สารเคมีเพื่อผลผลิตจะได้ปลอดจากสารพิษและช่วยลดปัญหาดินเสื่อม โดยเฉพาะการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการทำสวนทุเรียน ผลผลิตทุเรียนหมอนทองของเขาป้อม มีผลผลิตปีละ 1 ครั้ง มีระยะเวลาเติบโตประมาณ 7 เดือน ระหว่างเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน เป็นช่วงที่มีผลผลิตมากที่สุดของปี ทุเรียนมีคุณภาพดี เม็ดงาม รสชาติหอมหวานและอร่อย น้ำหนักทุเรียนคุณภาพ ตั้งแต่ 5 กิโลกรัม ส่วนทุเรียนผลเล็กน้ำหนักน้อยเป็นทุเรียนตกขนาด หรือเรียกว่า “ทุเรียนตกไซ้” เกษตรกรนิยมแกะเนื้อทุเรียนไปทอดจำหน่าย

การจำหน่ายผลผลิตทุเรียนของเขาป้อมนั้น นอกจากเกษตรกรจะปฏิบัติตามโครงการพัฒนาคุณภาพของสำนักงานเกษตรอำเภอเกาะสมุยแล้ว เกษตรกรเขาป้อมยังได้จัดตั้ง “ชมรมไม้ผล” มีสมาชิกชมรมจำนวน 250 คน จากสวนทุเรียน เพื่อรวบรวมผลผลิตทุเรียนให้กับพ่อค้าคนกลาง ในราคากิโลกรัม 13 บาท ยกเว้นเจ้าของสวนทุเรียนบางรายที่นำทุเรียนไปยังตลาดกลาง อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ด้วยตนเองเพื่อให้ได้ราคาเพิ่มขึ้น

อุปสรรคและปัญหาของพื้นที่ ชาวสวนทุเรียนเขาป้อมมีปัญหาหลายประการ อาทิ ปัญหาการลงทุนสูง ทั้งค่าแรงงาน ค่าอุปกรณ์ ปุ๋ยราคาสูง การจำหน่ายทุเรียนราคาตกต่ำในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน เนื่องจากพ่อค้าคนกลางกว้านซื้อในราคาต่ำ แข่งขันกับราคาจำหน่ายของเกษตรกรและเป็นการซื้อตัดหน้าเข้าแช่ตู้เย็น

ของนายทุนเพื่อนำทุเรียนมาขายในช่วงที่มีทุเรียนน้อย ในราคาเช่าตู้แช่กีโลกรัมละ 1 บาท กรณีดังกล่าวเกษตรกรเขาป้อม อำเภอสมุย ได้หารือกันเพื่อแก้ปัญหาและเห็นว่าควรเช่าเหมาตู้คอนเทนเนอร์รวบรวมทุเรียนบรรจุทุกข้ามฝั่งไปส่งยังตลาดกลางด้วยตนเอง

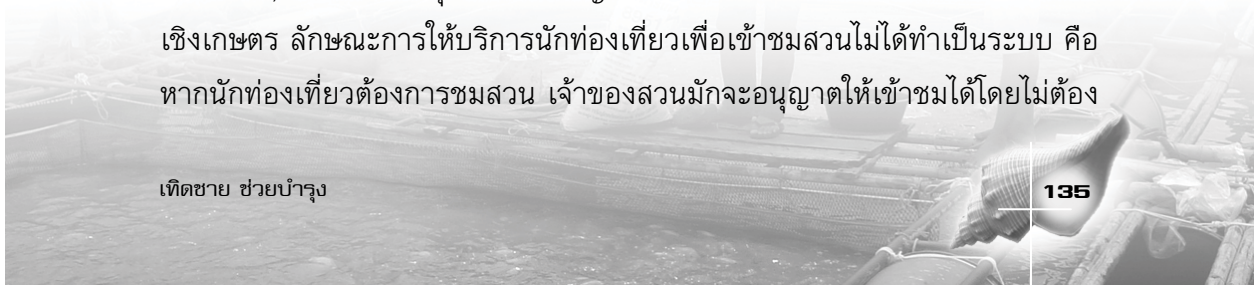
อีกประการหนึ่ง คือ การคมนาคมของเขาป้อมยังไม่มีหน่วยงานได้รับผิดชอบโดยตรง ถนนที่ใช้ในปัจจุบันเกษตรกรลงเงินร่วมกันสร้างเพื่อสัญจรเอง บางตอนของถนนไม่ได้มาตรฐาน เป็นหลุมเป็นบ่อ เป็นอันตรายต่อการเดินทางขึ้น-ลง ทั้งต่อเกษตรกรและนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนที่มีน้ำท่วมขัง นักท่องเที่ยวที่ไม่ชำนาญเส้นทางมักเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งโดยเฉพาะการเดินทางโดยรถจักรยานยนต์

ในภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเขาป้อมนั้น ลักษณะกิจกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นไปโดยธรรมชาติ คือ ชมสวนและเรียนรู้วิถีชีวิตของผลไม้ นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยวจะมีมัคคุเทศก์เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยตนเองยังมีข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูล โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอุปสรรคด้านการสื่อสารกับเจ้าของสวน ส่วนใหญ่จึงทำได้เพียงชมอย่างเดียว สวนทุเรียนที่มีความพร้อมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากที่สุด คือ สวนทุเรียนตานิม เพราะนอกจากสวนทุเรียนแล้ว ยังมีพื้นที่ที่กั้นเป็นอุทยานวรรณคดีที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเที่ยวชมเพื่อความเพลิดเพลินนอกจากความรู้ทางการเกษตรที่จะได้รับ

5.5.3 สภาพการจัดการความปลอดภัยการท่องเที่ยวสวนทุเรียนบ้านเขาป้อม

ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะการจัดการความปลอดภัยในการท่องเที่ยวสวนทุเรียนบ้านเขาป้อมในปัจจุบันยังไม่มีระบบที่ชัดเจน ทั้งนี้มีเงื่อนไขที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1) เจ้าของสวนทุเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลักษณะการให้บริการนักท่องเที่ยวเพื่อเข้าชมสวนไม่ได้ทำเป็นระบบ คือ หากนักท่องเที่ยวต้องการชมสวน เจ้าของสวนมักจะอนุญาตให้เข้าชมได้โดยไม่ต้อง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จ่ายค่าธรรมเนียม แต่เป็นการเดินชมด้วยตนเอง ยกเว้นนักท่องเที่ยวบางรายที่ชอบพูดคุยซักถามจึงจะได้ข้อมูลเพิ่มเติม เจ้าของสวนทุเรียนบางรายที่มีเวลามากพออาจนำชมสวนด้วยตนเอง ในกรณีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมักประสบปัญหาด้านการสื่อสารกับเจ้าของสวน การเข้าเยี่ยมชมจึงเป็นไปในลักษณะแวะถ่ายรูปเป็นที่ระลึกมากกว่าการท่องเที่ยวแบบจริงจัง

2) การท่องเที่ยวโดยบริษัทนำเที่ยว นักท่องเที่ยวจะมีคัคเทศก์เป็นผู้คอยดูแล อำนวยความสะดวกและให้ข้อมูล ข้อควรปฏิบัติในการท่องเที่ยวตามแหล่งต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่บริษัทนำเที่ยวมักผูกขาดเลือกสวนทุเรียนตานิมเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้แก่ลูกค้าของตน จากข้อได้เปรียบด้านความพร้อมของสถานที่ การประสานงานในเรื่องการจัดการความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว จึงจำกัดอยู่แค่เพียงสวนเดียว โดยไม่กระจายไปสู่สวนทุเรียนอื่นๆ

สำหรับการจัดการความปลอดภัย เนื่องจากพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นสวนทุเรียนในความรู้สึกของคนทั่วไปลักษณะของหนามทุเรียนที่มีความแหลมคมก่อให้เกิดอันตรายได้ เช่น การเดินชนลูกทุเรียนหรือถูกผลทุเรียนร่วงหล่นจากต้นโดนนักท่องเที่ยวในระหว่างเดินชมสวน ความต้องการอันดับหนึ่งของนักท่องเที่ยวจึงต้องการให้มีการดูแลอันตรายจากกิ่งไม้หรือสิ่งอื่นๆ ที่อาจร่วงหล่นใส่จนเกิดอันตรายรองลงมา คือ ต้องการให้มีการทำป้ายเตือนเพื่อความปลอดภัยตามจุดเสี่ยงต่างๆ การจัดการความปลอดภัยของเส้นทางคมนาคมและลานจอดรถ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับเคมีภัณฑ์ในการเพาะปลูกที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การดูแลความปลอดภัยจากการโจรกรรมทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว การให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยในการเที่ยวชมสวนทุเรียน การจัดรถพยาบาลฉุกเฉินกรณีนักท่องเที่ยวเกิดอุบัติเหตุ การจัดอุปกรณ์เสริมเพื่อการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เช่น ไม้ค้ำยันในขณะเดินชมสวนหรือในพื้นที่ลื่น การให้ความรู้เกี่ยวกับสัตว์มีพิษที่อาจแฝงตัวอยู่ในสวนและการจัดการเส้นทางเดินชมสวนทุเรียนที่มีความเหมาะสม ตามลำดับ

ทั้งนี้ สวนทุเรียนแต่ละแห่งควรมีห้องน้ำที่สะอาดไว้บริการ มีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่นั้นๆ การจัดทำป้ายบอกทาง รวมถึงการจัดระบบจราจรให้เกิดความปลอดภัย

ที่มา : วิชชุดา ให้เจริญ และคณะ, 2552

ภาพ 26-28 ป้ายเตือนให้ระวังศีรษะจากการร่วงหล่นของผลทุเรียนหรือกิ่งไม้

5.5.4 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการความปลอดภัยในการท่องเที่ยวสวนทุเรียนบ้านเขาป้อม

1) เจ้าของสวนทุเรียนบ้านเขาป้อม

เจ้าของสวนทุเรียนถือว่ามีส่วนสำคัญในการจัดการความปลอดภัยในการท่องเที่ยวสวนทุเรียนที่สุด เพราะกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสวนทุเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นนักท่องเที่ยวเห็นว่าชาวสวนมีระบบการบริหารจัดการและรักษาความปลอดภัยที่ดี บทบาทในการจัดการความปลอดภัยของเจ้าของสวนจึงประกอบด้วย

1.1) การพัฒนาสถานที่ในจุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่มีความปลอดภัย โดยเฉพาะสวนทุเรียนบ้านเขาป้อมซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกที่ลาดชัน มีความแตกต่างของระดับพื้นที่ค่อนข้างสูง การเตรียมความพร้อมของทางเดินสำหรับเที่ยวชมจึงเป็นสิ่งแรกที่เจ้าของสวนต้องดำเนินการ โดยจัดทำเป็นขั้นบันไดในเส้นทางลาดชันและมีราวจับสำหรับการเดินขึ้น-ลงของนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันสวนที่ดำเนินการปรับปรุงบ้างแล้วคือสวนทุเรียนของตานิม แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ก็ต้องได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติม

1.2) การให้ข้อมูลความปลอดภัยในการเที่ยวชมสวนแก่นักท่องเที่ยว เจ้าของสวนจะบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยเบื้องต้นเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงสถานที่พักการบรรยาย โดยรวมอยู่ในการบรรยายบริบทต่างๆ ของพื้นที่ ข้อมูลที่เป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเที่ยวชมสวน ประกอบด้วย

การทอ้งเทียวเชิงเกษตรสุราษฏรธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การทอ้งเทียวย่างยั่งยืน

การแต่งกายที่รัดกุม การระมัดระวังในการเดินตามเส้นทาง การระมัดระวังในการทำกิจกรรมตามจุดต่างๆ การปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อมีอุบัติเหตุเล็กๆ น้อยๆ และการสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเมื่อเกิดเหตุอันตราย

1.3) การดูแลให้นักทอ้งเทียวทำกิจกรรมอย่างปลอดภัย เจ้าของสวนต้องเตรียมสถานที่ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเก็บผลทุเรียน การเดินชมภูมิทัศน์ในจุดต่างๆ ที่มีกิจกรรมการทอ้งเทียว ต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับป้องกันไม่ให้เกิดอันตราย โดยเฉพาะกิจกรรมการทดลองเก็บผลทุเรียนก็ควรมีการเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม เตรียมผู้สาธิตที่เหมาะสมและเตรียมการช่วยเหลือนักทอ้งเทียวหากเกิดอันตรายขึ้น

1.4) การแสดงป้ายเตือนความปลอดภัยในจุดต่างๆ เนื่องจากสวนทุเรียนบ้านเขาป้อมมีสภาพพื้นที่ลาดชันและเป็นป่า จึงอาจมีสัตว์มีพิษอาศัยอยู่หรืออาจมีการร่วงหล่นของผลทุเรียนหรือกิ่งไม้เกิดขึ้นได้ ดังนั้นจำเป็นต้องมีการติดป้ายให้ระวังอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ โดยแสดงไว้ในจุดที่นักทอ้งเทียวสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

1.5) การเตรียมผู้บรรยายกิจกรรมต่างๆ ของสวนทุเรียนและการสาธิต โดยพิจารณาถึงการสื่อสารที่ชัดเจน มีความรู้เกี่ยวกับสวนทุเรียนเป็นอย่างดีและสามารถเป็นผู้สาธิตกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ ได้

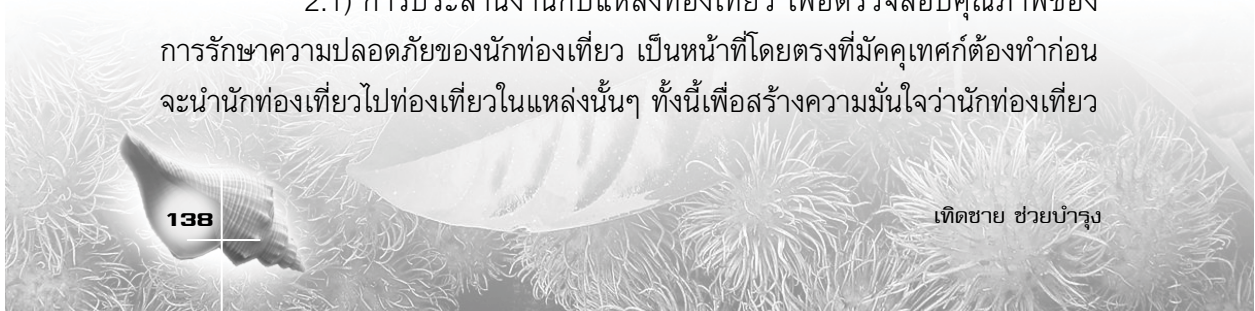
1.6) การเตรียมระบบการสื่อสารและการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานภายนอกเมื่อเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉินแก่นักทอ้งเทียว เช่น หน่วยกู้ภัยฉุกเฉิน ตำรวจ โรงพยาบาล เป็นต้น

เหล่านี้เป็นบทบาทของเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของสวนทุเรียนที่ต้องดำเนินการให้ครบถ้วนเพื่อรักษาความปลอดภัยของนักทอ้งเทียวในขณะที่เที่ยวชมสวน

2) บทบาทของมัคคุเทศก์และบริษัททัวร์

บทบาทของมัคคุเทศก์ในการดูแลความปลอดภัยของนักทอ้งเทียวเพื่อการเที่ยวชมสวนทุเรียนบ้านเขาป้อม ประกอบด้วย

2.1) การประสานงานกับแหล่งทอ้งเทียว เพื่อตรวจสอบคุณภาพของการรักษาความปลอดภัยของนักทอ้งเทียว เป็นหน้าที่โดยตรงที่มัคคุเทศก์ต้องทำก่อนจะนำนักทอ้งเทียวไปทอ้งเทียวในแหล่งนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจว่านักทอ้งเทียว

จะสามารถท่องเที่ยวด้วยความปลอดภัยทุกขั้นตอน ซึ่งหากตรวจสอบแล้วพบว่ามี ความปลอดภัยไม่เพียงพอก็ควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขโดยเร็วและอาจใช้เงื่อนไข การนำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวก็ต่อเมื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย เพียงพอ ไมเช่นนั้นจะไม่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในแหล่งดังกล่าว

2.2) การสื่อสารให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตนในขณะที่เที่ยวชมเพื่อให้เกิด ความปลอดภัย เป็นการอธิบายความจำเป็นของการรักษาความปลอดภัยของพื้นที่ ท่องเที่ยว ดังนั้น นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตามเงื่อนไขของแหล่งท่องเที่ยวอย่าง เคร่งครัด ทั้งนี้มีบุคคลซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดนักท่องเที่ยวมากที่สุด ควรสื่อสารพูดคุยซึ่ง สามารถทำได้ดีกว่าผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ

2.3) การสื่อสารและประสานงานกับฝ่ายต่างๆ เมื่อนักท่องเที่ยว ประสบอุบัติเหตุในระหว่างการท่องเที่ยว มีบุคคลต้องมีทักษะในการประสานงานกับ ฝ่ายต่างๆ อย่างรวดเร็วเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับการช่วยเหลือโดยเร็ว ดังนั้น มีบุคคลจึงต้องมีเครือข่ายการสื่อสารกับฝ่ายต่างๆ อย่างครบถ้วน เช่น การสื่อสาร กับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว หน่วยกู้ภัยฉุกเฉิน โรงพยาบาลและเจ้าหน้าที่ตำรวจ

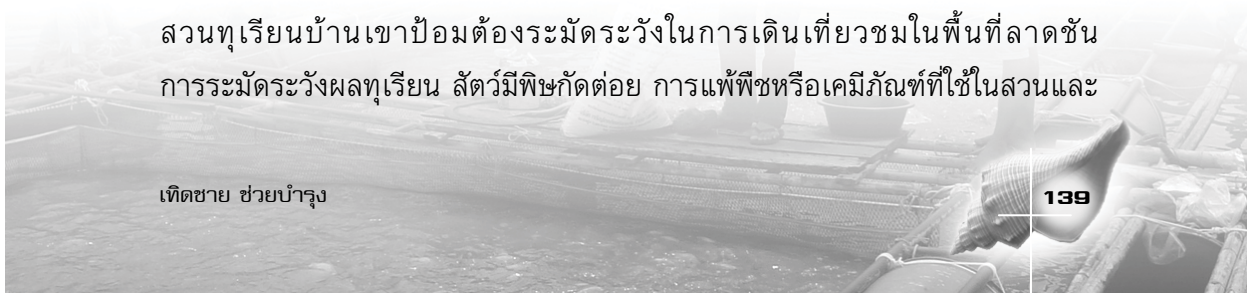
บทบาทหลักของมีบุคคลนอกจากการนำเที่ยวแล้วยังอยู่ในฐานะเป็น คนกลางในการสื่อสารและประสานงานเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวกับ เครือข่ายต่างๆ และทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวในการให้ความร่วมมือปฏิบัติตาม เงื่อนไขของการรักษาความปลอดภัย

3) นักท่องเที่ยว

บทบาทของนักท่องเที่ยวในการสร้างความปลอดภัยในกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นการมุ่งเน้นการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความปลอดภัย โดยมี องค์ประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

3.1) การป้องกัน นักท่องเที่ยวต้องมีจิตสำนึกในการป้องกันตนเอง ไม่ให้ได้รับอันตรายจากการท่องเที่ยว โดยพิจารณาตามสถานการณ์ว่าตนเองจะมี ความปลอดภัยหรือไม่ แล้วระมัดระวังป้องกันตนเองในเบื้องต้น

3.2) การปฏิบัติตามข้อเสนอนแนะของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเที่ยวชม สวนทุเรียนบ้านเขาป้อมต้องระมัดระวังในการเดินเที่ยวชมในพื้นที่ลาดชัน การระมัดระวังผลทุเรียน ล้วนมีพิษกัดต่อย การแพ้พิษหรือเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในสวนและ

การทองเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปฏิบัติตามป้ายเตือนต่างๆ ฉะนั้น นักท่องเที่ยวจึงต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัยของตัวเอง

3.3) การแก้ไขสถานการณ์เมื่อเกิดเหตุต่างๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจได้รับอุบัติเหตุที่เป็นอันตรายจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ในเบื้องต้นนักท่องเที่ยวจึงต้องมีทักษะในการแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การสื่อสารกับคนอื่นให้ช่วยเหลือ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การประสานงานกับมัคคุเทศก์และเจ้าของสวน เป็นต้น

4) ตำรวจท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่

บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งตำรวจท่องเที่ยวและตำรวจในพื้นที่ มีบทบาทสำคัญต่อการรักษาความปลอดภัยในกิจกรรมท่องเที่ยว 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1) การให้ความรู้เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นการให้ข้อเสนอแนะในการเดินทางไปท่องเที่ยวในที่ต่างๆ อย่างปลอดภัย เช่น พื้นที่ที่เป็นป่าเขา นักท่องเที่ยวอาจประสบอุบัติเหตุจากสิ่งใดบ้าง การป้องกันเหตุและการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องควรทำอย่างไร ซึ่งบทบาทนี้เป็นหน้าที่ของตำรวจโดยตรงในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้อง

4.2) การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อเกิดอันตรายจากการท่องเที่ยว ในส่วนนี้ต้องอาศัยการประสานงานของผู้เกี่ยวข้องในกลุ่มที่ทำกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ เจ้าของสวน ดังนั้นเมื่อผู้เกี่ยวข้องได้ประสานขอความช่วยเหลือในกรณีต่างๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ต้องมีการสื่อสารระหว่างกันและปฏิบัติงานอย่างรวดเร็ว เพื่อให้การช่วยเหลืออย่างทันทีและดูแลนักท่องเที่ยวให้เกิดความปลอดภัยภายใต้สถานการณ์ต่างๆ

5.5.5 รูปแบบการจัดการความปลอดภัยของการท่องเที่ยวสวนทุเรียนบ้านเขาป้อม

1) เจ้าของสวนทุเรียน

เจ้าของสวนทุเรียนบ้านเขาป้อมมีรูปแบบการจัดการความปลอดภัยของการท่องเที่ยวสวนทุเรียนโดยเน้นการจัดเตรียมขั้นตอนต่างๆ ในการให้ความรู้ด้านความปลอดภัย บริหารจัดการด้านสถานที่และการทำงานต่างๆ ให้เกิด

ความปลอดภัย เช่น การบรรยายเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในการเที่ยวชมสวนทุเรียน การปรับพื้นที่และเส้นทางให้เหมาะสม การติดตั้งป้ายเตือนภัย การสื่อสารกับหน่วยงานภายนอกเมื่อนักท่องเที่ยวประสบอุบัติเหตุฉุกเฉิน

2) นักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมีรูปแบบการจัดการความปลอดภัยโดยมุ่งเน้นการป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอันตรายจากการท่องเที่ยว เช่น การแต่งกายที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวสวนทุเรียน การเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางที่กำหนด การปฏิบัติตามป้ายเตือนต่างๆ มีความรู้ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและมีทักษะในการสื่อสารเพื่อขอความช่วยเหลือจากเครือข่ายต่างๆ ได้

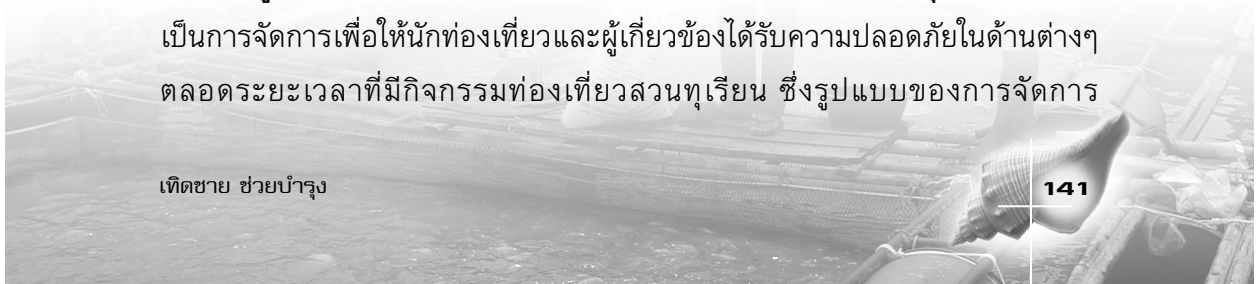
3) ภาครัฐและบริษัททัวร์

ภาครัฐและบริษัทนำเที่ยวเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยในส่วนของการตรวจสอบสถานที่ท่องเที่ยวให้เกิดความปลอดภัยก่อนนำนักท่องเที่ยวไปเที่ยวชมและเสนอแนะให้มีการปรับปรุงในจุดที่อาจมีอันตราย มีการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ก็ต้องมีเครือข่ายในการสื่อสารกับหน่วยงานอื่นๆ อย่างรวดเร็วเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในกรณีเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉินและสามารถปฐมพยาบาลในเบื้องต้นได้

4) ตำรวจท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่

ตำรวจท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่มีส่วนในการบริหารจัดการความปลอดภัยโดยเป็นฝ่ายที่ให้ข้อมูลในการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวแบบต่างๆ ซึ่งหากเป็นการท่องเที่ยวสวนทุเรียนบ้านเขาป้อมก็ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากการเที่ยวในพื้นที่ป่า พื้นที่ลาดชัน อีกทั้งยังมีหน้าที่ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่ประสบอุบัติเหตุได้รับความช่วยเหลืออย่างรวดเร็วเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

รูปแบบการจัดการความปลอดภัยของการท่องเที่ยวสวนทุเรียนเขาป้อม
เป็นการจัดการเพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องได้รับความปลอดภัยในด้านต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวสวนทุเรียน ซึ่งรูปแบบของการจัดการ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ความปลอดภัยประกอบด้วยขั้นตอนการบริหารจัดการ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการต้อนรับนักท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ การจัดการท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวและความรู้เบื้องต้นด้านความปลอดภัย 2) ขั้นตอนการทำกิจกรรมท่องเที่ยว ได้แก่ การเดินทางตามเส้นทางท่องเที่ยวในสวนทุเรียน โดยมีเจ้าของสวนทุเรียนหรือตัวแทนเป็นผู้นำเที่ยวตามจุดต่างๆ และการสาธิตกิจกรรมทางการเกษตร และ 3) ขั้นตอนการประชุมเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการความปลอดภัยในการท่องเที่ยวสวนทุเรียน

1) ขั้นตอนการต้อนรับนักท่องเที่ยว

1.1) การกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยเจ้าของสวน โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ วัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวสวนทุเรียน ซึ่งต้องการให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวสวนทุเรียน เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินและได้ทำกิจกรรมแบบชาวสวนทุเรียน เช่น การเพาะต้นกล้า การปลูก การดูแลรักษา การเก็บผลทุเรียน การปอกผลทุเรียน การขนส่ง การตลาดหรือการซื้อขายทุเรียน

1.2) การบรรยายความจำเป็นที่จะต้องมีการดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเมื่อมาท่องเที่ยวสวนทุเรียน เนื่องจากกิจกรรมท่องเที่ยวบางส่วนอาจเกิดอันตรายขึ้นได้ ข้อมูลที่เป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเที่ยวชมสวนประกอบด้วย

- การชี้แจงให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมได้ดูแลการแต่งกายให้มีความรัดกุมเหมาะแก่การเดินในสวนและทำกิจกรรมต่างๆ เช่น สวมใส่รองเท้าที่สามารถเดินไปตามพื้นที่ในสวนได้อย่างสะดวกและไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการเดินทางแต่งกายด้วยชุดรัดกุมเพื่อไม่ให้เสื้อผ้าไปเกี่ยวกับต้นไม้ระหว่างทางเพราะเป็นทางเดินแคบๆ รวมทั้งการสละพาสปอร์ตที่เหมาะสมแก่การเดินทางลาดชันหรือฝากสัมภาระไว้ที่สำนักงานของแหล่งท่องเที่ยว

- การชี้แจงวิธีเดินตามเส้นทางท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นการแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบว่าสภาพเส้นทางเป็นอย่างไร จุดใดบ้างที่มีความลาดชัน การเดินทางในจุดนั้นๆ ควรทำอย่างไร รวมถึงการเตือนไม่ให้นักท่องเที่ยวเดินออกนอกเส้นทางที่กำหนดซึ่งอาจเกิดอันตรายได้เพราะไม่ได้เตรียมเส้นทางไว้ก่อน รวมทั้งต้องระมัดระวังกิ่งไม้ ผลทุเรียน ภูมิแพ้จากเคมีภัณฑ์ พืชหรือต้นหญ้า รวมถึงสัตว์มีพิษต่างๆ

- การชี้แจงให้นักท่องเที่ยวทราบข้อควรระวังในการทำกิจกรรมตามจุดต่างๆ โดยอธิบายให้เห็นว่ากิจกรรมตามจุดต่างๆ จะทำอะไรบ้างและมีข้อควรระวังอย่างไร เช่น ขั้นตอนของการทดลองเก็บผลทุเรียน สิ่งให้นักท่องเที่ยวควรระวัง คือ การรับผลทุเรียนที่โยนลงมาจากต้น กิจกรรมนี้ควรมีการสวมถุงมือและกำหนดระยะการรับให้ถูกต้องและระวังความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นได้

- การสาธิตการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ในขณะที่เดินทางท่องเที่ยวและทำกิจกรรมนั้นนักท่องเที่ยวอาจเกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ เช่น ข้อเท้าแพลง หนามทุเรียนตำหรือถูกสัตว์มีพิษกัดต่อย ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้อาจเกิดขึ้นแม้จะป้องกันแล้วก็ตาม นักท่องเที่ยวจึงควรมีความรู้เบื้องต้นในการปฐมพยาบาลก่อนส่งตัวให้แพทย์รักษาต่อไป

- การสื่อสารให้ผู้อื่นทราบเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือได้รับอันตราย ในขั้นตอนนี้เป็นการแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบว่า วิธีการสื่อสารกับผู้อื่นเมื่อตนเองประสบอันตรายหรือเพื่อนนักท่องเที่ยวคนอื่นได้รับอันตรายควรติดต่อหรือสื่อสารกับเจ้าของสวน มัคคุเทศก์หรือหน่วยกู้ภัยอย่างไร โดยใช้เครื่องมือสื่อสารหรือให้สัญญาณอื่นๆ เพื่อให้ทราบว่ากำลังเกิดอันตราย

1.3) การอธิบายเนื้อหาของกลุ่มการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยเนื้อหาในกลุ่มประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวสวนทุเรียน 2) รูปแบบการรักษาความปลอดภัยการท่องเที่ยวสวนทุเรียน ซึ่งมีเนื้อหาแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะมีความปลอดภัย เช่น การแต่งกายรัดกุม การสวมรองเท้าที่เหมาะสม การเดินตามเส้นทางที่กำหนดและการทำ กิจกรรมแบบชาวสวนที่ต้องระมัดระวัง ทั้งในการเก็บผลทุเรียน การเคลื่อนย้าย การปอกผลทุเรียน รวมทั้งเส้นทางเดินชมที่มีระดับ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ความลาดชันแตกต่างกันมาก 3) วิธีปลูกพญาบาลเบื้องต้นเมื่อเกิดอันตรายจากการท่องเที่ยวสวนทุเรียน และ 4) หมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของโรงพยาบาลและหน่วยรักษาความปลอดภัยที่สามารถแจ้งเหตุด่วนได้

1.4) เป็นการบรรยายกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนทุเรียน ซึ่งประกอบด้วย

1) การนำชมสถานที่เพาะต้นกล้า การขยายพันธุ์ 2) การนำชมความหลากหลายทางชีวภาพของสวนทุเรียน 3) การนำชมวิธีการเก็บผลทุเรียน การขนส่งและการปอกผลทุเรียน และ 4) การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

2) ขั้นตอนการทำกิจกรรมท่องเที่ยว

ขั้นตอนการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นการเดินทางตามเส้นทางท่องเที่ยวในสวนทุเรียน โดยมีเจ้าของสวนทุเรียนหรือตัวแทนเป็นผู้นำเที่ยวตามจุดต่างๆ และการสาธิตกิจกรรมทางการเกษตร

เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับฟังการบรรยายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนทุเรียนและการจัดการความปลอดภัยเบื้องต้นแล้ว ลำดับต่อมาเป็นการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวภาคสนาม โดยมีชาวสวนเป็นผู้นำชมตามเส้นทางที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจะมีป้ายต่างๆ บอกจุดที่ต้องทำกิจกรรม เช่น จุดเพาะต้นกล้าและสาธิตการขยายพันธุ์ จุดสาธิตการเก็บผลทุเรียน เป็นต้น โดยตลอดเส้นทาง การท่องเที่ยวจะมีป้ายเตือนเพื่อความปลอดภัยติดตั้งไว้ตามจุดที่เหมาะสม เช่น ป้ายเตือนให้ระวังเส้นทางลาดชัน ป้ายเตือนให้ระวังผลทุเรียนขณะทำกิจกรรมท่องเที่ยวหรือป้ายเตือนให้ระวังสัตว์มีพิษที่อาจทำอันตรายได้

2.1) จุดแรกที่นักท่องเที่ยวจะได้ชม คือ แปลงเพาะต้นกล้าและการขยายพันธุ์ ในส่วนนี้หากมีการสาธิตการขยายพันธุ์ก็ควรระวังอันตรายจากกิ่งไม้และมดที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตัดหรือกรีดกิ่งพันธุ์

2.2) การเที่ยวชมสวนทุเรียน กิจกรรมนี้เป็นการบรรยายลักษณะทางชีวภาพของสวนทุเรียน นักท่องเที่ยวอาจจะระวังกิ่งไม้ ผลทุเรียนที่อาจร่วงหล่นได้ ระวังเส้นทางเดินที่เป็นลื่นเนินสูงชันและแคบ สัตว์มีพิษประเภทต่างๆ การแพ้เคมีภัณฑ์ที่ใช้ในส่วน ทั้งนี้รวมถึงพืชและต้นหญ้าบางชนิดด้วย

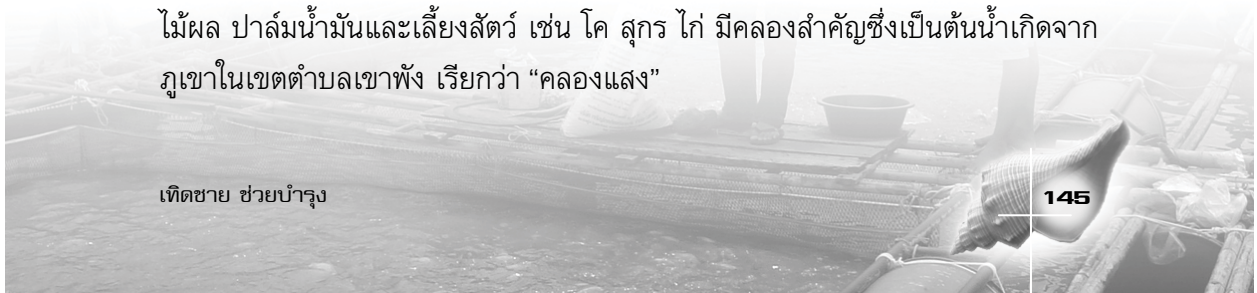
2.3) การชมการสาธิตวิธีเก็บผลทุเรียน กิจกรรมนี้อาจมีปัญหาเรื่องการรักษาความปลอดภัยมากที่สุด เพราะการเก็บผลทุเรียนต้องมีผู้เกี่ยวข้อง 2 คน คือ ผู้ที่อยู่บนต้นทุเรียนคอยเก็บผลทุเรียน แล้วโยนให้คนข้างล่างคอยเก็บ ซึ่งผู้เก็บจะใช้กระสอบป่านรองรับโดยให้หนามทุเรียนเกี่ยวกับกระสอบ การเก็บผลทุเรียนต้องอาศัยความชำนาญและทักษะที่ต้องฝึกฝน ดังนั้น นักท่องเที่ยวควรระมัดระวังทั้งในขณะเป็นผู้ชมและต้องระมัดระวังเพิ่มขึ้นหากเป็นผู้ทดลองทำกิจกรรมดังกล่าว ส่วนการขนส่งผลทุเรียนก็ต้องมีการโยนผลทุเรียนไปตามจุดต่างๆ ซึ่งผู้รับก็ต้องสวมถุงมือและมีสมาธิกับการทำงาน ส่วนการปอกผลทุเรียนนั้นชาวสวนจะสาธิตการปอกทุเรียนที่ถูกวิธีและข้อควรระวังเพื่อไม่ให้เกิดอันตราย ซึ่งหากนักท่องเที่ยวต้องการทดลองทำก็ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมาก

3) ขั้นตอนการประชุมหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนทุเรียน

กิจกรรมนี้เป็นการประชุมหลังจากที่นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ และทุกคนได้รับความปลอดภัยจากการท่องเที่ยว อาจถือได้ว่าเป็นการพักผ่อนก่อนเดินทางกลับ ในกิจกรรมดังกล่าวจะเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ที่ควรมีการพัฒนาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นหรืออาจเป็นการตอบข้อซักถามเพิ่มเติมในเรื่องที่นักท่องเที่ยวต้องการทราบ ซึ่งกิจกรรมนี้อาจเป็นการประเมินการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวได้ระดับหนึ่ง

5.6 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของตำบลเขาวง อำเภอบ้านตาขุน

ตำบลเขาวงอยู่ในอำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านสวนทุเรียน หมู่ที่ 2 บ้านบางสาว หมู่ที่ 3 บ้านในทอน หมู่ที่ 4 บ้านเขาวง หมู่ที่ 5 บ้านวังขุมและหมู่ที่ 6 บ้านถ้ำน้ำ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของอำเภอบ้านตาขุน เป็นป่า ภูเขาและอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ (เขื่อนรัชชประภา) มีพื้นที่ราบประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นดินอุดมสมบูรณ์ใช้ประโยชน์ในด้านเกษตรกรรมและปศุสัตว์ร้อยละ 90 โดยส่วนใหญ่ปลูกยางพารา ไม้ผล ปาล์มน้ำมันและเลี้ยงสัตว์ เช่น โค สุกร ไก่ มีคลองสำคัญซึ่งเป็นต้นน้ำเกิดจากภูเขาในเขตตำบลเขาพัง เรียกว่า “คลองแสง”

การทองเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

- **มรดกทางธรรมชาติ** อาทิตี พื้นที่ป่าในหมู่ที่ 6 มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในความดูแลรักษาของหน่วยรักษาป่าที่ 3 และพื้นที่ปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติตามโครงการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวงเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ดูแลรักษาด้วย พืชพันธุ์ที่สำคัญของตำบลเขาวง คือ ไม้ราชพฤกษ์ที่ใช้สำหรับการจัดสร้างเสาหลักเมืองซึ่งตัดจากหมู่ที่ 1 ต้นน้ำลำธารและแหล่งน้ำสำคัญของตำบล คือ คลองพุมดวง คลองบางสาว หนองยุบ ซึ่งราษฎรในบริเวณใกล้เคียงได้ใช้ประโยชน์ตลอดมา

- **มรดกทางวัฒนธรรม** ในตำบลเขาวงไม่มีโบราณสถานที่ให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน แต่มีโบราณวัตถุที่ได้จากการเก็บรวบรวมไว้โดยคณะครู อาจารย์ ผู้นำท้องถิ่นและได้จัดเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชน นักเรียน นักศึกษาและเยาวชน ได้แก่ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันและอาวุธโบราณ ซึ่งมีอายุนับร้อยปี ทั้งหมดนี้ได้รวบรวมไว้ที่โรงเรียนบ้านวังขุม หมู่ที่ 1 และอีกส่วนหนึ่งได้จัดเก็บไว้ที่ห้องศิลปวัฒนธรรมวิภาวดีโรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา หมู่ที่ 4

- **เอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น** อาทิตี งานประจำปีวันผลไม้วังขุม ซึ่งจัดขึ้นทุกปีเพื่อเผยแพร่ผลผลิตทางการเกษตรของหมู่บ้านให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอาชีพทางการเกษตรในหมู่บ้านให้ดีขึ้น ก่อให้เกิดรายได้กับชุมชนและสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ กลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรรปลอดสารพิษ (ขมิ้นชัน) โดย ผู้นำชุมชนและกลุ่ม คือ นายวินัย ฤทธิกุล หมู่ที่ 5 ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ ได้แก่ ขมิ้นผง ซึ่งกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้ออกหนังสือรับรองว่ากลุ่มผู้ปลูกขมิ้นชันเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบอยู่ในเกณฑ์รับรองคุณภาพสมุนไพรไทย ปี 2544 ให้แก่กลุ่มสมุนไพรในชุมชน โดยผู้นำชุมชนและกลุ่ม คือ นายสุขสร สรรพา อยู่หมู่ที่ 1 ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ ได้แก่ สบู่ขมิ้น พิมเสน ยาหม่อง น้ำผึ้ง ในปัจจุบันชุมชนได้จัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรผ่านพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อโดยตรงที่สวนและส่วนหนึ่งจำหน่ายที่ร้านคำริมถนนสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้เส้นทางผ่านไปเขื่อนรัชชประภาและอุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งกมลวัลย์ โมราศิลป์ และคณะ (2551) ได้ศึกษา “ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของตำบลเขา

วง อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของตำบลเขาวง ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดบทบาทหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ ทั้งนี้จะส่งผลให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์ตนเองและมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตนเอง อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนให้มีความยั่งยืนต่อไป

5.6.1 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลเขาวง

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในมุมมองของกลุ่มตัวแทนเกษตรกร

จุดแข็ง

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

1. พื้นที่ตำบลเขาวงตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น เขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก
2. มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศสดชื่น ทิวทัศน์สวยงาม ลักษณะทั่วไปยังคงความเป็นธรรมชาติอยู่มาก
3. ธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ทั้งดิน น้ำ มีคลองพุมดวงไหลผ่าน เหมาะแก่การทำการเกษตรทำให้มีผลผลิตออกตามฤดูกาล
4. มีประเพณีท้องถิ่นที่จัดทำทุกปี เช่น งานวันผลไม้วังชุม

ด้านการจัดการ

1. มีวิทยากรที่สามารถให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้ทางด้านการเกษตรได้

ด้านการเข้าถึง

1. การคมนาคมในเส้นทางหลักสะดวก

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จุดอ่อน

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

1. ยังไม่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวในสวน
2. ขาดแหล่งจำหน่ายผลผลิต

ด้านการจัดการ

1. ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยว เช่น การต้อนรับนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการ
2. สถานที่ไม่พร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ไม่มีห้องน้ำสาธารณะ ไม่มีจุดแวะพัก ไม่มีจุดสำหรับการทำกิจกรรม
3. เกษตรกรยังขาดความสามัคคี ขาดการมีส่วนร่วมเนื่องจากประชาชนมีงานประจำจึงรวมกลุ่มได้ยาก
4. ขาดความรู้ด้านการจัดการภายในสวน
5. ขาดความรู้ด้านการผลิต

โอกาส

1. สร้างความเข้มแข็งในชุมชนและก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานด้านการเกษตร
2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกิดอาชีพและรายได้เสริมให้กับเกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง
3. การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

อุปสรรค

1. การส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอกไม่ต่อเนื่อง
- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในมุมมองของกลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จุดแข็ง

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

1. พื้นที่เหมาะแก่การทำการเกษตร มีความอุดมสมบูรณ์ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและมีผลไม้หลากหลายชนิด เช่น ลองกอง ทุเรียน ลิ้นจี่ มะละกอ เป็นต้น ขายได้ตลอดปี
2. มีผู้นำที่เข้มแข็งและมีความพร้อม รวมถึงเกษตรกรมีความสามัคคี
3. สภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ดี มีแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง เช่น เขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก
4. มีจุดจำหน่ายผลผลิตของชุมชนในเส้นทางท่องเที่ยวหลักที่ไปเขื่อนรัชชประภาและอุทยานแห่งชาติเขาสก

ด้านการจัดการ

1. มีวิทยากรประจำพื้นที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรได้

ด้านการเข้าถึง

1. การคมนาคมสะดวก

จุดอ่อน

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

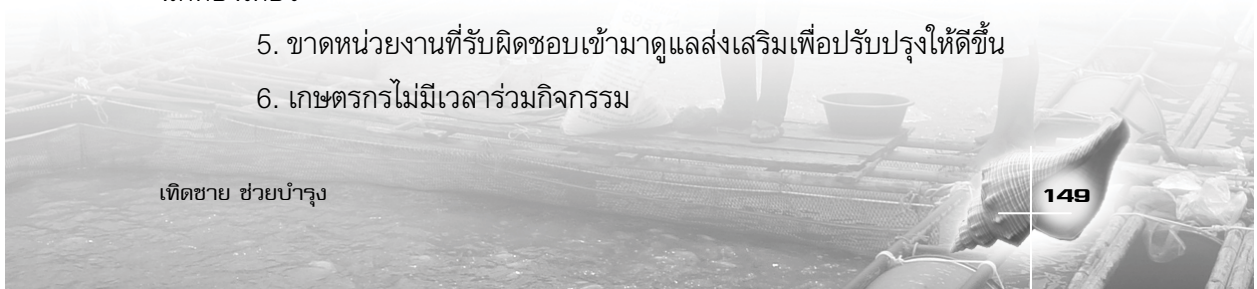
1. เกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. องค์กรที่รับผิดชอบผลผลิตทางเกษตรยังให้ความสนใจน้อย

ด้านการจัดการ

1. ไม่มีป้ายประชาสัมพันธ์บอกแหล่งท่องเที่ยว
2. การจัดบ้านเรือนยังไม่เป็นระเบียบ
3. วิทยากรในพื้นที่มีน้อย
4. ขาดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น การบริการ การต้อนรับ

นักท่องเที่ยว

5. ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามาดูแลส่งเสริมเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น
6. เกษตรกรไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ด้านการเข้าถึง

1. ถนนในหมู่บ้านบางสายแคบ ไม่เหมาะในการใช้เป็นเส้นทางท่องเที่ยว

โอกาส

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ใกล้เคียงมีน้อยสามารถพัฒนาให้เป็นทางเลือกใหม่ในการท่องเที่ยวได้
2. สถานศึกษาในท้องถิ่นมีศักยภาพที่จะผลิตบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
3. ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมากขึ้น ทำให้มีงบประมาณสำหรับการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

อุปสรรค

1. การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ส่งผลให้ผลไม้ไม่ออกตามฤดูกาล อาจส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ
3. วัสดุทางการเกษตรมีราคาสูง
4. ภาครัฐหรือเอกชนดำเนินการไม่ต่อเนื่อง

จากผลการศึกษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของตำบลเขาวงในมุมมองของตัวแทนเกษตรกรและตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า จุดแข็งของตำบลเขาวง ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำการเกษตร ปลูกผลไม้ได้หลากหลายประเภท ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและมีจำหน่ายตลอดปี และมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญใกล้เคียง เช่น เขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นต้น ด้านจุดอ่อนของตำบลเขาวง คือ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว เช่น การบริการ การต้อนรับ ฯลฯ เกษตรกรไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมและยังไม่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่วนโอกาสของตำบลเขาวง คือ การส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมตามนโยบายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นโยบายการค้าเสรีทำให้มี

โอกาสเปิดตลาดการค้าผลิตผลการเกษตรและการท่องเที่ยว การให้ความสำคัญเรื่อง การท่องเที่ยวของทุกภาคส่วนและควมมีศักยภาพของสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นที่ จะผลิตบุคลากรด้านการท่องเที่ยว อุปสรรคของตำบลเขาวง คือ ขาดการสนับสนุน ส่งเสริมจากหน่วยงาน เช่น ความรู้ด้านการเกษตร สาธารณูปโภคพื้นฐานและชุมชน ขาดความเข้มแข็ง

5.6.2 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม ของตำบลเขาวง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้เครื่องมือด้านการบริหารจัดการ คือ แมทริกซ์ TOWS (TOWS Matrix) กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อค้นหาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของตำบลเขาวง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามเทคนิค A-I-C ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างและนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ โครงการและบทบาทหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งได้ผลการศึกษาดังตาราง 10

ตาราง 10 แสดง TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง = S	จุดอ่อน = W
	(S1) มีผลผลิตทางการเกษตร และสินค้า OTOP ที่มี คุณภาพและหลากหลาย	(W1) เกษตรกรขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการ การท่องเที่ยว
	(S2) ทัศนียภาพสวยงาม เหมาะแก่การท่องเที่ยวและ ตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว สำคัญ	(W2) เกษตรกรไม่มีเวลาร่วม กิจกรรม
	(S3) มีการจัดงานผลไม้เป็น ประจำทุกปี	(W3) ไม่มีกิจกรรม การท่องเที่ยวภายในสวนและ สถานที่ไม่พร้อมในการรองรับ นักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

<p>ปัจจัยภายนอก</p> <p>โอกาส = O</p> <p>(O1) ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีนโยบายเพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ อีกทั้งส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วม</p> <p>(O2) นโยบายการค้าเสรีทำให้มีโอกาสเปิดตลาดการค้าผลิตผลทางการเกษตรและการท่องเที่ยว</p> <p>(O3) ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญเรื่องการท่องเที่ยวและให้การส่งเสริมมากขึ้น</p> <p>(O4) สถานศึกษาในท้องถิ่นมีศักยภาพที่จะผลิตบุคลากรด้านการท่องเที่ยว</p>	<p>กลยุทธ์รุกไปข้างหน้า (SO)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มช่องทาง การจัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร - พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนและมีคุณภาพ - ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์งานผลไม้ประจำปี 	<p>กลยุทธ์พัฒนาภายใน (WO)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเสริมสร้างความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม - พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลเขาวง
<p>อุปสรรค = T</p> <p>(T1) การส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอกไม่ต่อเนื่อง</p> <p>(T2) ชุมชนขาดความเข้มแข็ง</p>	<p>กลยุทธ์สร้างพันธมิตร (ST)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การแปรรูปผลไม้ - การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนภายในประเทศ 	<p>กลยุทธ์ปรับเปลี่ยน (WT)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

ที่มา : กมลวัลย์ โมราศิลป์ และคณะ, 2551

ร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม ของตำบลเขาวง

วิสัยทัศน์ (Vision)

เป็นแหล่งเรียนรู้การเกษตร ผู้นำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน
ยกระดับสินค้าการเกษตรสู่สากล

เป้าประสงค์ (Goal)

1. เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและเพิ่มมูลค่าสินค้า OTOP
2. เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร
3. เพิ่มรายได้ให้เกษตรกรและชุมชน
4. มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้มาตรฐาน
5. พัฒนาขีดสมรรถนะของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน
6. เป็นเมืองน่าอยู่ ชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นยุทธศาสตร์

จากการวิเคราะห์ SWOT ของตำบลเขาวง พบว่า ประเด็นหลักที่เป็นปัญหา
ซึ่งควรได้รับการแก้ไข คือ

1. การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรและสินค้า OTOP
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน
3. การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว
4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของตำบลเขาวง

เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของตำบลเขาวง ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรและสินค้า

OTOP

1. ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าทางการเกษตร เช่น การแปรรูปผลไม้ การออกแบบบรรจุภัณฑ์

2. การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

1. พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนภายในประเทศ

2. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลเขาวง

3. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนและมีคุณภาพ

4. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์งานผลไม้ประจำปี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้านการ

การท่องเที่ยว

1. การเสริมสร้างความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

1. การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

โครงการที่ชุมชนมีความเห็นว่าควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน เรียงตามลำดับ

ความสำคัญ ดังนี้

1. โครงการจัดตั้งศูนย์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประจำตำบล

2. โครงการฝึกอบรมการออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าทางการเกษตร

3. โครงการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4. โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

เชิงเกษตรของตำบลเขาวง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.6.3 บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของตำบลเขาวง

ตาราง 11 การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรและสินค้า OTOP	1. เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและเพิ่มมูลค่าสินค้า OTOP 2. เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร 3. เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรและชุมชน	1. ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าทางการเกษตร 2. การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร	1.1 โครงการฝึกอบรมการออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าทางการเกษตร เช่น ผลไม้ ขมิ้นชัน 1.2 โครงการอบรมการแปรรูปผลไม้ 1.3 โครงการจัดตั้งศูนย์ OTOP ตำบลเขาวง 2.1 โครงการนำสินค้าทางการเกษตรเข้าสู่ตลาดออนไลน์ 2.2 โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการตลาดออนไลน์ 2.3 โครงการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการตลาดกับภาคส่วนต่างๆ	- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม - พัฒนาชุมชน - ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 11 - พัฒนาชุมชน - องค์การบริหารส่วนตำบล - ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 11 - ศูนย์ส่งเสริมการส่งออก - ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 11 - ศูนย์ส่งเสริมการส่งออก - ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 11 - ศูนย์ส่งเสริม

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			2.4 โครงการจัดตั้งศูนย์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประจำตำบล	การส่งออก - องค์การบริหารส่วนตำบล
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน	4. ตำบลเขาวงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้มาตรฐาน	3. การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนภายในประเทศ 4. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลเขาวง 5. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืนและมีคุณภาพ	3.1 โครงการเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน 3.2 โครงการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.1 โครงการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.2 โครงการจัดทำรายการนำเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลเขาวง 5.1 โครงการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนชุมชนด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 5.2 โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว 5.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมภายในตำบล	- สถาบันการศึกษา - การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี - สถาบันการศึกษา - สถาบันการศึกษา - สถาบันการศึกษา - สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			5.4 โครงการปรับปรุงการคมนาคมภายในตำบล 5.5 โครงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5.6 โครงการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสินค้าทางการเกษตรของตำบล 5.7 โครงการเสริมศักยภาพบุคลากรภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว 6.1 โครงการยกระดับงานผลไม้ประจำปี	- สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด - สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด - สถาบันการศึกษา - สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี - การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี
การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว	5. พัฒนาขีดสมรรถนะของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน	7. การเสริมสร้างความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม	7.1 โครงการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 7.2 โครงการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยว 7.3 โครงการฝึกอบรมทักษะการให้บริการ	- สถาบันการศึกษา - สถาบันการศึกษา - สถาบันการศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	โครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			นักท่องเที่ยว 7.4 โครงการอบรม ยุวมัคคุเทศก์ 7.5 โครงการศึกษาดู งานการท่องเที่ยว เชิงเกษตร 7.6 โครงการจัดทำ ฐานข้อมูลทรัพยากร การท่องเที่ยวของ ชุมชน	- สถาบันการ ศึกษา - องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด - สถาบันการ ศึกษา
การเสริมสร้าง ความเข้มแข็ง ของชุมชน	6. เป็นเมืองน่าอยู่ ชุมชนเข้มแข็ง	8. การเสริมสร้าง การมีส่วนร่วม ของชุมชน	8.1 โครงการศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการ จัดการการท่องเที่ยว เชิงเกษตรของตำบล เขาวง 8.2 โครงการเสริมสร้าง ความร่วมมือระหว่าง ชุมชนและท้องถิ่น ในการจัดการ การท่องเที่ยว	- สถาบันการ ศึกษา - องค์การบริหาร ส่วนตำบล - พัฒนาชุมชน

ที่มา : กมลวัลย์ โมราศิลป์ และคณะ, 2551

หน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของตำบลเขาวง ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 11 พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.7 กลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา

ไชยาเป็นดินแดนที่เจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณ หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ยืนยันความจริงข้อนี้อย่างเด่นชัดด้วยประวัติศาสตร์อันยาวนาน การสั่งสมมรดกทางวัฒนธรรมของไชยาที่เหลือไว้เป็นมรดกแก่คนรุ่นหลังมากมาย ศาสนา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม อาหาร เป็นต้น ไข่เค็มไชยานับเป็นภูมิปัญญาการถนอมอาหารชนิดหนึ่งเพื่อเก็บไว้บริโภคนานๆ ชาวไชยารู้จักการถนอมอาหารและปฏิบัติกันมาแต่โบราณ เนื่องจากอำเภอไชยา มีพื้นที่เกษตรกรรม มีการทำนามากที่สุดในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงเป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำมาแต่โบราณกาล เกษตรกรจะเลี้ยงเป็ดควบคู่ไปกับการทำนา ลักษณะการเลี้ยงเป็ดเป็นแบบธรรมชาติ ปล่อยให้เป็ดหากินเอง ซึ่งมีผลให้ไข่เป็ดที่ได้มีลักษณะฟองโต ไข่แดงสีแดงสดและรสชาติอร่อย ต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบให้สามารถเก็บไข่เป็ดไว้ได้นานๆ และสามารถนำไปผลิตเป็นอาหารได้หลายชนิด ทำให้ตลาดไข่เค็มไชยาสามารถขยายได้อย่างต่อเนื่อง และในสถานการณ์ที่ไทยเปิดการค้าเสรีภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) ซึ่งรองรับโดยองค์การการค้าโลก (WTO) ไข่เค็มไชยาจึงเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทยอีกชนิดหนึ่งในข้อตกลงที่เป็นชื่อสินค้าที่บ่งบอกถึงแหล่งผลิตของไทยที่ขึ้นชื่อในด้านความอร่อยจนได้รับการกล่าวถึงในคำขวัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ว่า “เมืองร้อยเกาะ เงาะอร่อย หอยใหญ่ ไข่แดง แหล่งธรรมะ” คำว่า “ไข่แดง” ในคำขวัญนั้น คือ ไข่เค็มไชยานั่นเอง

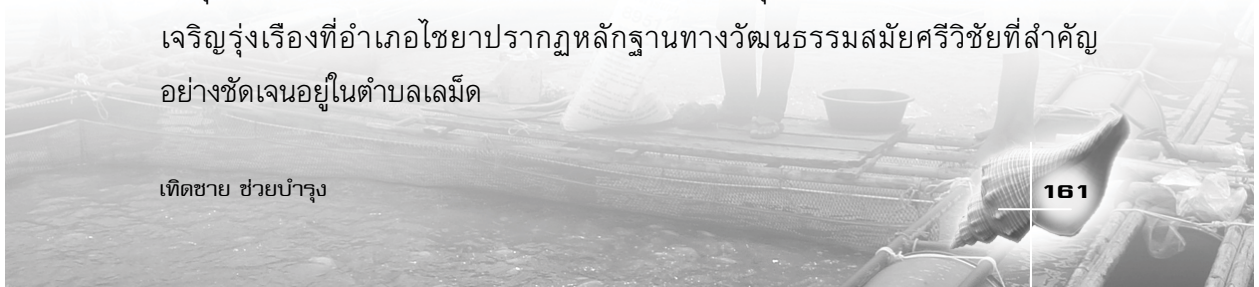
อาชีพผลิตและจำหน่ายไข่เค็มไชยาเป็นประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา จึงนับได้ว่าเป็นไข่เค็มที่มีชื่อเสียงมากเพราะมีคุณภาพดี เนื่องมาจากการเลี้ยงเป็ดที่มีอาหารในธรรมชาติกินอย่างสมบูรณ์ ขนาดของไข่ฟองโตและมีรสชาติอร่อย แต่เดิมร้านขายไข่เค็มตั้งอยู่บริเวณใกล้สถานีรถไฟไชยา ส่วนใหญ่จะเป็นร้านโกดัง ร้านแม่กิม ร้านแม่กิมจั่วและร้านไข่เค็มทุกชื่อล้วนมีเชื้อสายจีนทั้งนั้น สาเหตุที่มีการขายไข่เค็มแถวสถานีรถไฟ เนื่องจากผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นผู้โดยสารรถไฟ ต่อมาท่านพุทธทาสได้สร้างสวนโมกขังขึ้น ก็มีผู้คนที่ศรัทธาในคำสอนของท่านมาปฏิบัติธรรมที่สวนโมกขัง ขากลับก็ซื้อไข่เค็มกลับไป นานวันเข้าก็มีผู้คนที่รู้จักไข่เค็มไชยามากขึ้น จึงทำให้ตลาดขาย

ไข่เค็มไชยาได้ย้ายมาตั้งอยู่บริเวณหน้าสวนโมกข์สองข้างทางของถนนเพชรเกษม นับได้ว่าท่านพุทธทาสเป็นผู้มีบทบาทในด้านการตลาดของไข่เค็มไชยาเป็นอย่างมาก เนื่องจากการมีของท่านจึงทำให้มีคนแวะเวียนมาเยี่ยมเมืองไชยาไม่ขาดสายตราบนานเท่านาน ซึ่งส่งผลให้ไข่เค็มเป็นสินค้าที่เป็นของฝากจากเมืองไชยาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาพื้นที่การเกษตรจากภายในจังหวัดสู่การพัฒนาเพื่อให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โสภณ บุญล้ำ และคณะ (2551) จึงได้ศึกษา “รูปแบบ กิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอ ไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยศึกษาบริบทชุมชนทั้งระดับตำบล ระดับ หมู่บ้านและบริบทของกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยา พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการทำ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในบริเวณ ใกล้เคียง เพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงเกษตรของกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยาและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เชื่อมโยง กับกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยา ซึ่งมีผลการศึกษา ดังนี้

5.7.1 บริบทชุมชนและบริบทของกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยาเพื่อนำไปสู่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบริบทชุมชน

ตำบลเลม็ดเป็นหนึ่งใน 9 ตำบลของอำเภอไชยา มีพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 76 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอไชยา ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 3 กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานีประมาณ 60 กิโลเมตร ตำบลเลม็ดมีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 7 หมู่บ้าน รวม 969 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,266 คน ลักษณะภูมิประเทศของตำบลเลม็ดประกอบด้วย ที่ราบสูงบริเวณเชิงเขาอยู่ทางทิศตะวันตกของตำบลเลม็ด บริเวณล้นทรายเป็นพื้นที่อยู่ระหว่างแนวชายเขาไปถึงชายฝั่งทะเล ที่ราบชายฝั่งทะเลอยู่ทางทิศตะวันออกของอ่าวบ้านดอน มีลำคลองที่สำคัญ 2 สาย คือ คลองไชยาและคลองตะเคียน ลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน สภาพอากาศร้อนชื้น นักวิชาการกลุ่มหนึ่งเชื่อว่าอาณาจักรนี้เคยเจริญรุ่งเรืองที่อำเภอไชยาปรากฏหลักฐานทางวัฒนธรรมสมัยศรีวิชัยที่สำคัญอย่างชัดเจนอยู่ในตำบลเลม็ด

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

พื้นที่ตำบลเลม็ด เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในอดีตข้าวของชาวไชยามีชื่อเสียงมากโดยมีชื่อเรียกกันติดปากว่า “ข้าวหอมไชยา” ลักษณะพิเศษของข้าวที่นี่คือมีกลิ่นหอมทั้งในขณะเริ่มออกรวงและนำไปหุงเป็นข้าวสวย

อาชีพเลี้ยงเปิดไข่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงให้ชาวบ้านตำบลเลม็ดได้เปิดไต่ทุ้งดูเหมือนจะเป็นสัตว์เลี้ยงชนิดเดียวที่ยังไม่ถูกคุกคามจากนายทุนมากนักและยังถือเป็นช่องทางให้ผู้เลี้ยงระดับชาวบ้านสามารถที่จะยึดเป็นอาชีพ สร้างรายได้เลี้ยงตัวเองให้อยู่รอดได้ ชาวบ้านหันมาเอาดีกับอาชีพเลี้ยงเปิดไต่ทุ้ง ปลายปี 2546 มีการระบาดของโรคไข้หวัดนก อาชีพเลี้ยงเปิดไต่ทุ้งจะเริ่มหายไปจากท้องนาตำบลเลม็ด การเลี้ยงเปิดไต่ทุ้งต้องเป็นระบบฟาร์มปิดเท่านั้น เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อ ปัจจุบันอาชีพเลี้ยงเปิดไต่ทุ้งของชาวบ้านในตำบลเลม็ด มีเปิดในคอกของชาวบ้านประมาณ 25,950 ตัว ปริมาณไข่เปิดเฉลี่ยวันละ 19,610 ฟอง แสดงให้เห็นว่าอาชีพเลี้ยงเปิดไต่ทุ้งของชาวบ้านกำลังเป็นทางเลือกใหม่ของชุมชนแห่งนี้ ปัจจุบันคอกเปิดไต่ทุ้งกระจายอยู่ทั่วไป เปิดที่นิยมเลี้ยงมากที่สุดเป็นเปิดพันธุ์กากี้แคมป์เบลล์และเปิดพันธุ์นครปฐม มีผู้นำพันธุ์มาจากภาคกลางจำหน่ายให้กับชาวบ้าน แต่ปัจจุบันมีการนำเปิดสาวอายุ 5 เดือนมาขายให้กับชาวบ้าน เมื่อนำมาเลี้ยงต่อประมาณ 1 เดือนก็จะเริ่มออกไข่ต่อเนื่องประมาณ 1-2 ปี หลังจากนั้นนำไปขายส่งให้กับพ่อค้าเพื่อทำเปิดพะไลต่อไป

การผลิตไข่เค็มตามประเพณีดั้งเดิมของอำเภอไชยา ต้องใช้ไข่เปิดที่เลี้ยงปล่อยทุ้ง ไข่จึงจะมีคุณภาพดีเพราะเปิดมีอาหารในธรรมชาติกินอย่างสมบูรณ์ ขนาดของไข่ฟองโต มีรสชาติอร่อย โดยมีผลมาจากอาหารจำพวก กุ้ง หอย ปู ปลาและสัตว์น้ำขนาดเล็ก ในปัจจุบันความต้องการของตลาดไข่เค็มไชยามีมากขึ้น ไข่เปิดสดมีไม่เพียงพอในการผลิต ผู้ผลิตไข่เค็มไชยาจึงมักจะมีการผลิตแบบครบวงจร คือ เป็นทั้งผู้เลี้ยงเปิดและผลิตไข่เค็มไชยาขาย เมื่อไข่เปิดที่เลี้ยงแบบปล่อยทุ้งมีไม่เพียงพอสำหรับความต้องการของผู้ผลิตและผู้บริโภค เกษตรกรจึงหันมาเลี้ยงเปิดเป็นล่าเป็นสัน โดยเน้นการให้อาหารใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด

ชาวบ้านที่อาศัยทางทิศตะวันออกของตำบลเลม็ดบริเวณใกล้ชายฝั่งทะเลส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ คือ การเป็นชาวประมงพื้นบ้าน

ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของผู้ชาย สัตว์น้ำสำคัญที่จับได้จากการทำประมงได้แก่ ลูก
หอย ลูกกุ้งและลูกปลา ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการทำประมง จะมีคนไปซื้อสัตว์น้ำ
เล็กๆ เหล่านี้ไปเป็นอาหารเปิด เพราะราคาถูกและทำให้เปิดไขตก ไข่ฟองโตและไข่
แดงมี สีแดงเข้ม โดยเฉพาะหอยพวงนิยมนำมาใช้เลี้ยงเปิดกันมาก

1) บริบทไข่เค็มไชยา

ปี พ.ศ. 2446 ได้รับการบอกเล่าจากผู้สูงอายุในอำเภอไชยาในสมัยที่รัฐบาล
สยามสร้างทางรถไฟสายใต้ซึ่งมีคนจีนชื่อนายจี แซ่ปะ เป็นช่างทำสะพานเหล็ก
ทางรถไฟสายใต้ ตั้งแต่ชุมพรถึงสุราษฎร์ธานี สืบเชื้อสายชาวจีนกวางตุ้ง เดิมอยู่ปาก
น้ำอำเภอหลังสวน ได้ย้ายมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ดอนโรงทอง อำเภอเมืองไชยาสมัยนั้น
และเห็นว่าไข่เปิดของอำเภอไชยามีลักษณะพิเศษ คือ ไข่แดงเป็นมัน รสชาติอร่อย
จุดนี้เองทำให้เกิดแรงบันดาลใจให้นายจี แซ่ปะ คิดหาวิธีที่จะทำให้เก็บไข่ไว้ให้ได้
นานที่สุดและได้ปรึกษากับชาวบ้านเพื่อหาวิธีการ จึงเกิดความคิดว่าน่าจะนำมอดอง
กับน้ำเกลือ มีวิธีทดสอบน้ำเกลือว่าเค็มพอที่จะดองได้หรือยังต้องทำโดยการนำน้ำมา
ต้มแล้วใส่เกลือ สักพักก็ใช้ข้าวเย็นที่สุกแล้วนำมาใส่ลงไป ในน้ำเกลือที่เตรียมไว้
ถ้าข้าวลอยก็แปลว่าน้ำเกลือพร้อมที่จะนำมอดองไข่เปิดที่เตรียมไว้ แล้วทิ้งไว้สักระยะ
หนึ่งถึงจะนำมาต้มรับประทาน ปรากฏว่าเค็มมากไปไม่อร่อยเก็บไว้ได้ไม่นานและ
ไม่สะดวกต่อการนำไปเป็นของฝาก หลังจากนั้นได้คิดหาวิธีการทำไข่เค็มให้สามารถ
เก็บไว้ได้นานสะดวกในการผลิตและขนส่ง โดยใช้ดินเหนียวผสมกับเกลือป่นนำมาพอก
กับไข่เปิดผสมในอัตราส่วนพอเหมาะ คลุกซี้เข้าเคลือบเก็บไว้พอประมาณ แล้วนำมา
ต้ม รับประทานปรากฏว่าได้รับรสชาติอร่อย ไข่แดงเป็นมัน จึงได้เรียกว่าไข่เค็มและ
เปลี่ยนแปลงกระบวนการทำมาเรื่อยๆ จนได้มีการค้นพบว่าดินจอมปลวกเป็นดินที่มี
ความเหนียวสามารถนำมาผสมเกลือและพอกไข่ได้ดีกว่าดินชนิดอื่นๆ อีกทั้งรสชาติ
ของไข่เค็มที่ได้ก็มีรสชาติอร่อยน่ารับประทาน จึงได้พัฒนามาเป็นการใช้ดินจอมปลวก
ผสมกับเกลือและน้ำที่สะอาดแล้วนำมาคลุกซี้เข้าเคลือบทำให้ถนอมไข่เปิดไว้ได้นาน
และสามารถรักษารสชาติความอร่อยน่ารับประทาน มีความเป็นเอกลักษณ์ของไข่เค็ม
ไชยาและสร้างชื่อเสียงแก่อำเภอไชยามาจนถึงปัจจุบัน

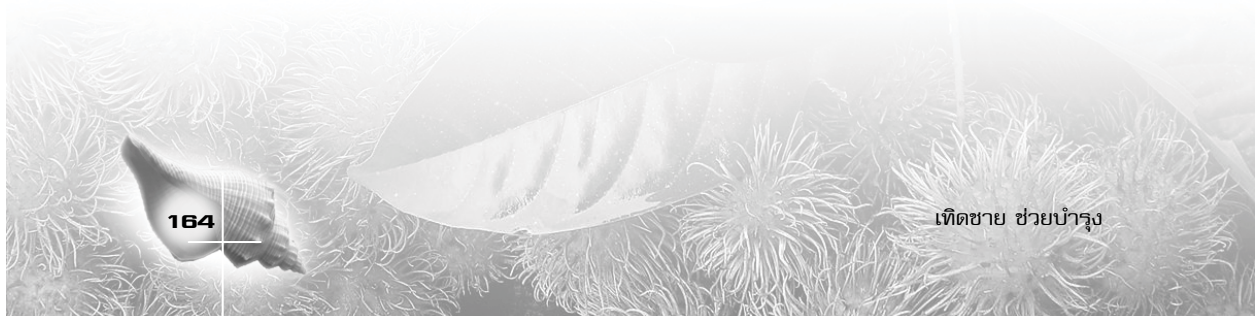

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2) บริบทกลุ่มผลิตไข่เค็มไชยา

จากอดีตชาวบ้านนาทราย หมู่ที่ 5 ตำบลเลม็ด แทบทุกครัวเรือนประกอบอาชีพทำนามาตั้งแต่บรรพบุรุษและปัจจุบันยังคงประกอบอาชีพทำนาอยู่เช่นเดิม แม้พื้นที่บางส่วนขณะนี้จะถูกแบ่งไปเป็นสวนปาล์มไปบ้างแล้ว แต่ประชากรส่วนใหญ่ยังคงทำนา อันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตลอดมา ปี พ.ศ. 2543 การทำนาถูกทำลายอย่างหนักจากการระบาดของหอยเชอร์รี่ที่กัดกินต้นข้าวทำให้ได้รับความเสียหายเป็นอันมาก ดังนั้น เมื่อผลผลิตที่ได้ลดลง ต่างก็ร่วมกันมองหาอาชีพเสริมให้แก่ครัวเรือนและชุมชน ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการแจกพันธุ์เป็ดไข่ให้ทุกครัวเรือนเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมรายได้ เพราะชุมชนต่างก็มีประสบการณ์ในการเลี้ยงเป็ดมานาน ประกอบกับมีข้าวเปลือกเป็นอาหารหลักของเป็ดไข่อย่างพอเพียง นอกเหนือจากอาหารธรรมชาติในทุ่งนา กลุ่ม อสม. หมู่ที่ 5 ตำบลเลม็ด ที่รวมตัวกันเพื่อเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งต่างก็มองหากิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมรายได้ จึงมองเห็นช่องทางในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก จึงได้ตกลงกันทำไข่เค็มเพื่อจำหน่ายเป็นครั้งแรก โดยตั้งเป้าหมายการผลิตไข่เค็มที่มีคุณภาพจากสูตรดั้งเดิมเป็นไข่เค็มไชยาแท้ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะ คือ ความมัน สีแดงธรรมชาติ จากการที่เป็ด กินข้าวเปลือกและเป็นความมันจากส่วนผสมอาหารจากหัวกุ้งสด ที่หาได้ไม่ยาก เพราะอยู่ใกล้ทะเล เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2545 มีสมาชิกครั้งแรก 13 คน ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 16 คน หญิง 12 คน ชาย 4 คน โดยการรวมหุ้นกันคนละ 1,000 บาท ช่วยกันคิดค้นทดลองทำจากสูตรที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว แจกจ่ายให้ทดลองชิมในหมู่สมาชิก เมื่อรสชาติคงที่และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปแล้ว จึงผลิตไข่เค็มออกจำหน่ายโดยนำไปฝากขาย ณ ตลาดไข่เค็มที่มีร้านขายอยู่ก่อนแล้ว บริเวณถนนเอเชีย (หน้าวัดสวนโมกข์) โดยการนำเสนอจุดเด่นไข่เค็มของกลุ่ม คือ ไข่ที่แดง รสชาติมัน อร่อย ไม่เค็มจัด ฟองโต ซึ่งได้การตอบรับอย่างกว้างขวางจากกลุ่มลูกค้าและได้รับรางวัลแห่งความภูมิใจมากมาย

ที่มา : โสภณ บุญล้ำ และคณะ, 2551

ภาพ 30-31 กิจกรรมการทำไข่เค็มไชยา

5.7.2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่สนใจกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มผลิตไข่เค็มไชยาเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 31-40 ปี สถานภาพโสด ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐและพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรเอกชน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและปริญญาตรี ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ต่างจังหวัด ช่วงเวลาที่ใช้เดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง 5-10 วัน การท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาอยู่กับกลุ่มญาติและครอบครัว ใช้เวลาในการท่องเที่ยวประมาณครั้งละ 1-2 ชั่วโมง ใช้จ่ายส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทาง รู้จักแหล่งท่องเที่ยวจากคำบอกเล่า หนังสือ วารสารและหนังสือพิมพ์ ไม่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่กลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยา และส่วนใหญ่บอกว่ากลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยาสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้และอยากจะมาเที่ยวที่กลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยาเพื่อเที่ยวชมและเรียนรู้วิถีชีวิตของกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มและอยากซื้อของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม โดยได้ระบุกิจกรรมที่อยากให้กลุ่มดำเนินการเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากที่สุด 5 ลำดับ ได้แก่ มีผู้นำเที่ยวที่มีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยามีการสาธิต/แสดง/ให้นักท่องเที่ยวได้ชมการผลิตไข่เค็ม เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง มีผลผลิตไข่เค็มให้นักท่องเที่ยวได้ชิมและจำหน่ายนักท่องเที่ยวและมีการจัดแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้จะมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มผลิต

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ไข่เค็มไชยาแล้ว นักท่องเที่ยวอยากจะไปเที่ยวสวนโมกขพลารามและวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร

5.7.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในบริเวณใกล้เคียง เพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเชื่อมโยงไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่น พบแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1) สวนโมกขพลาราม

สวนโมกขพลารามตั้งอยู่บริเวณเขาพุทธทอง ริมทางหลวงหมายเลข 41 บริเวณกิโลเมตรที่ 134 เดิมชื่อวัดธารน้ำไหล มีท่านพุทธทาสภิกขุเป็นผู้ริเริ่มสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2502 เพื่อเป็นสถานที่แสวงหาความสงบและศึกษาธรรม มีโรงมหรสพทางวิญญาณ ประกอบด้วยภาพศิลป์ บทกวี คติธรรมคำสอนในพุทธศาสนานิกายต่างๆ ภาพพุทธประวัติ ภาพจำลองจากภาพหินสลัก เรื่องพุทธประวัติในอินเดียรอบบริเวณมีลักษณะร่มรื่นเหมาะสำหรับเป็นที่ฝึกอบรมจิตใจและศึกษาพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีสวนรุกขชาติเขาพุทธทอง ซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับสวนโมกขพลาราม เป็นสถานที่รวบรวมพรรณไม้ต่างๆ ที่มีค่าไว้มากมาย

2) สวนโมกขนานาชาติ

สวนโมกขนานาชาติ หรือที่เรียกกันว่า “ธรรมาศรมนานาชาติ” ก็เกิดขึ้นบนสวนมะพร้าวแห่งหนึ่งซึ่งอยู่คนละฝั่งถนน ห่างจากสวนโมกขพลาราม อำเภอยาไชยา ประมาณ 2 กิโลเมตร ท่านพุทธทาสปรารภเล่นๆ ในตอนเริ่มก่อตั้งว่า เราจะทำ “แก๊งค์โลก” นอกจากจัดให้มีการประชุมระหว่างชาติ ศาสนา นิกาย กลุ่ม ฯลฯ เพื่อความร่วมมือและนำไปสู่สันติภาพของโลกแล้ว ยังจัดให้มีการอบรมธรรมะอย่างจริงจังทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติทุกๆ เดือน หลักสูตรที่อบรมจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ หลักสูตรสำหรับชาวต่างชาติ หลักสูตรสำหรับชาวไทยและยังมีหลักสูตรพิเศษที่จัดให้หน่วยงานต่างๆ อีกด้วย หลักสูตรสำหรับชาวต่างชาติจะมีขึ้นในวันที่ 1-10 ของทุกเดือนตลอดปี ผู้ที่สนใจจะต้องมาที่สวนโมกขนานาชาติในวันสิ้นเดือนก่อนการอบรม

ไม่มีการจองล่วงหน้า โดยการรับเข้าอบรมจะต้องมีการสัมภาษณ์ก่อน การอบรมจะเป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษ การสวดมนต์เป็นภาษาบาลีและแปลเป็นภาษาอังกฤษ เน้นการปฏิบัติ โดยจะรับรุ่นละไม่เกิน 120 คน หลักสูตรของคนไทยจะมีทุกๆ วันที่ 19-27 ของทุกเดือนตลอดปี ผู้ที่สนใจจะต้องมาที่สวนโมกขนิมิตนาชาติในช่วงเช้าวันที่ 19 เพื่อป้องกันการมาแล้วไม่ได้ร่วมกิจกรรมหรืออย่างน้อยก่อน 4 โมงเย็น ไม่มีการจองล่วงหน้าเช่นเดียวกันและไม่มีค่าใช้จ่ายเพราะได้รับการสนับสนุนในส่วนนี้จากธรรมทานมูลนิธิ

3) วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร

วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร อยู่ที่ตำบลเวียง ห่างจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีประมาณ 54 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 41 และแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 4011 เลี้ยวซ้ายบริเวณกิโลเมตรที่ 137 ประกอบด้วยองค์พระเจดีย์โบราณสถานที่สร้างขึ้นตามแบบลัทธิมหายาน ตั้งแต่ครั้งอาณาจักรศรีวิชัยรุ่งเรืองรอบองค์พระธาตุเจดีย์เล็กๆ 4 ทิศ ล้อมรอบด้วยวิหารคด ซึ่งประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ขนาดต่างๆ โดยรอบทั้ง 4 ด้าน พระธาตุไชยานับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยาตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามวัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี อาคารหลังแรกด้านหน้าจัดแสดงประติมากรรมศิลาและสำริดที่ค้นพบในเมืองไชยาเก่า ได้แก่ เทวรูปพระนารายณ์และพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ส่วนอาคารที่สองเป็นที่จัดแสดงหลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย และอยุธยา

5) วัดรัตนารามหรือวัดแก้ว

วัดรัตนารามหรือวัดแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านวัดแก้ว ตำบลเลม็ด จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ห่างจากวัดพระบรมธาตุไชยาประมาณ 1 กิโลเมตร วัดแก้วเป็นวัดเก่าแก่ ไม่ทราบแน่ชัดว่าสร้างในสมัยใด สันนิษฐานกันว่าเจดีย์วัดแก้วสร้างสมัยเดียวกับเจดีย์วัดพระบรมธาตุไชยา คือ ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14-15 มีโบราณสถานที่สำคัญ เรียกว่า เจดีย์วัดแก้ว อันเป็นโบราณสถานที่เป็นสถาปัตยกรรมแบบก่ออิฐ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ไม้ถือปูน ฐานล่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีมุข 4 ด้าน ระหว่างมุขทำเป็นย่อมุม ไม้สิบสอง มีทางเดินไปยังห้องกลางขององค์เจดีย์ทางซุ้มด้านทิศตะวันออก ซึ่งภายในมีพระพุทธรูปปางมารวิชัยประดิษฐานอยู่ทุกซุ้ม กองโบราณคดีกรมศิลปากรได้ขุดแต่งบูรณะในปี พ.ศ. 2519-2522

6) วัดหลง

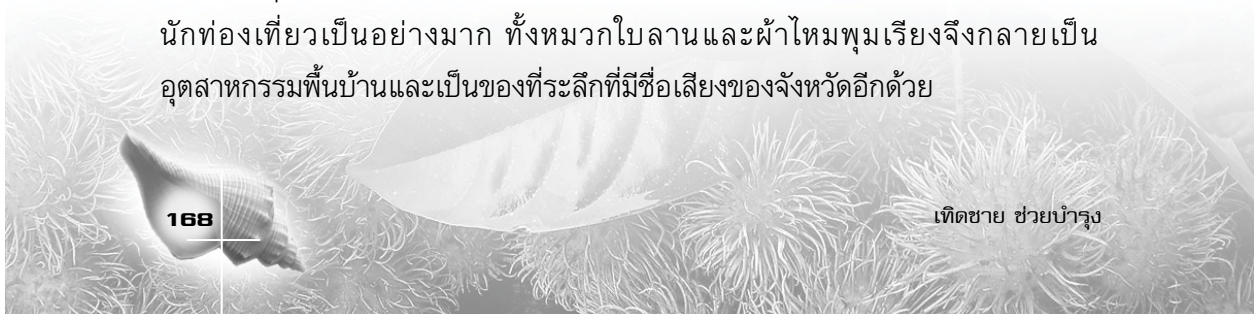
วัดหลงตั้งอยู่ที่บ้านวัดหลง อยู่ติดกับวัดรัตนาราม เป็นวัดเก่าแก่ไม่ทราบแน่ชัดว่าสร้างในสมัยใด สันนิษฐานว่าเจดีย์ของวัดนี้สร้างสมัยเดียวกับเจดีย์วัดพระบรมธาตุไชยา ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14-15 เป็นเจดีย์ที่ทิ้งร้างมานานจนชำรุด เหลือแต่ซากอิฐและฐานรากของเจดีย์กองโบราณคดี กรมศิลปากรได้ขุดแต่งบูรณปฏิสังขรณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2524-2527 ทำให้สภาพของรูปทรงเจดีย์ชัดเจนขึ้น

7) บ่อน้ำพุร้อนเขาใน

บ่อน้ำพุร้อนเขาใน อยู่บริเวณหมู่ที่ 2 บ้านวัดแก้ว ตำบลเลม็ด ห่างจากที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ด 200 เมตร และบ่อน้ำพุร้อนเขานอกอยู่บริเวณสวนโมกขนานาชาติ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 6 บ้านปากด่าน นอกจากนี้ยังมีแหล่งศึกษาธรรมชาติเขาพุทธทองบริเวณรอบๆ สวนโมกขพลาราม

8) บ้านพุมเรียง

บ้านพุมเรียง ตั้งอยู่ที่ตำบลพุมเรียง ห่างจากอำเภอไชยาประมาณ 6 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านของชาวไทยมุสลิมซึ่งอยู่ปะปนกับชาวไทยพุทธ บรรพบุรุษของชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่อพยพมาจากปัตตานีและสืบเชื้อสายมาจากชนชั้นสูงที่ถูกกวาดต้อนหรืออพยพมาจากไทรบุรี ที่หมู่บ้านพุมเรียงแห่งนี้มีชื่อเสียงทางด้านการทอผ้าไหมลายดั้งเดิม ซึ่งเป็นผ้าที่มีลวดลายสวยงามคุณภาพดี และมีลักษณะเด่นต่างจากผ้าไหมของภาคอื่นๆ คือ การทอยกดอกด้วยไหมและดินอันเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านพุมเรียง ในปัจจุบันได้มีการทอลวดลายแบบไทยที่สวยงามมากมาย เช่น ลายดอกพิกุล ลายก้านแย่ง ลายก้านต่อดอก ลายพุ่มข้าวบิณฑ์หรือลายเทพพนม สำหรับชาวไทยพุทธส่วนใหญ่จะมีอาชีพสานหมวกจากใบลานซึ่งได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ทั้งหมดวกใบลานและผ้าไหมพุมเรียงจึงกลายเป็นอุตสาหกรรมพื้นบ้านและเป็นของที่ระลึกที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอีกด้วย

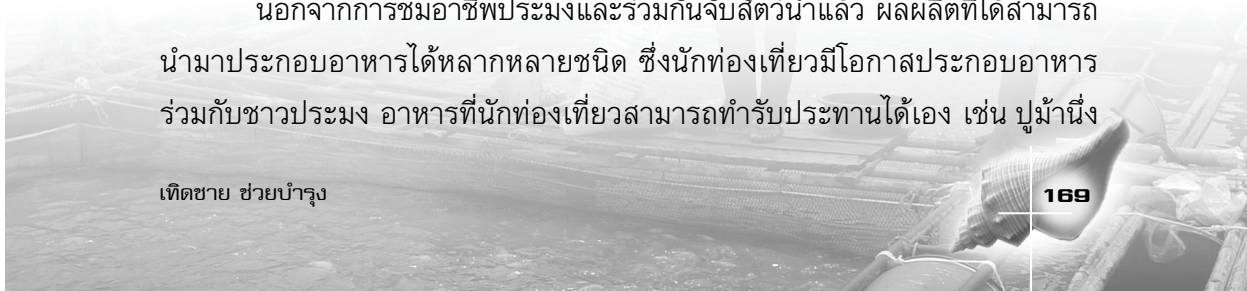
9) แหล่มโพธิ์

แหล่มโพธิ์ ในปัจจุบันตั้งอยู่หมู่ที่ 5 เขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา ห่างจากเมืองโบราณไชยา ประมาณ 10 กิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือติดกับ หมู่บ้านแหลมทราย ทิศตะวันออกติดกับทะเล ทิศใต้ติดกับกุโบว์ (บริเวณฝั่งศพ ของชาวมุสลิม) ทิศตะวันตกจดคลองใหญ่พุมเรียง สภาพภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ ของราชพัสดุ ลักษณะทั่วไปเป็นดินทรายร่วน มีชาวประมงจับจองอาศัยอยู่กันเอง อาชีพหลักทำประมง อาชีพรองค้าขายและรับจ้างทั่วไป บริเวณแหล่มโพธิ์เป็น เนินทรายสูงและป่าโปร่งบริเวณปากน้ำเป็นที่ตั้งของชุมชนในอดีต ทางด้านทะเล ฝั่งตะวันออก เป็นดินโคลน เป็นป่าโกงกาง งอกถุดออกมาจากหาดทรายเป็นแนวยาว ไปถึงแหลมชุย

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนแหล่มโพธิ์มีสภาพบ้านเรือนค่อนข้างหนาแน่นตั้งอยู่ ใกล้ลำคลอง เพราะสะดวกในการทำประมง แหล่มโพธิ์เป็นชุมชนเล็กๆ ที่มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยวคือชายหาดแหล่มโพธิ์เป็นจุด ดึงดูดความสนใจของผู้มาเยือนและประทับใจในชายหาดที่มีความสะอาด ปัจจุบันมี นักท่องเที่ยวมาพักผ่อนเพิ่มมากขึ้น

เนื่องจากชุมชนแหล่มโพธิ์เป็นชุมชนที่อยู่ติดชายทะเลและมีอาชีพเกี่ยวกับ ประมงชายฝั่ง ดังนั้นกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงเป็นการท่องเที่ยว พร้อมๆ กับการชมวิถีชีวิตการทำประมงไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีในชุมชน ได้แก่ การล่องเรือลงพื้นที่ชมทิวทัศน์อ่าวพุมเรียง กิจกรรมย่อยในการล่องเรือ ได้แก่ การตกเบ็ด ชมนกน้ำและนกทะเลนานาชนิด ชูดหอยและจับหอย จับปูเปี้ยว เที่ยวชม ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ ชมหิ่งห้อย ตัวเงิน ตัวทอง ลิงกัง ปลาตีน เที่ยว เกาะเสียดตากอากาศ ชมโครงการเลี้ยงปูม้าในคอกและร่วมกันจัดการทรัพยากร ชายฝั่งในการสร้างที่อยู่อาศัยให้สัตว์น้ำและห่วงโซ่อาหารอย่างยั่งยืน เช่น การสร้าง ปะการังเทียม การจัดเรือไปดูป่าเชิงอนุรักษ์ ดูหอยขาว หอยไฟไหม้ หอยตลับ จับหอยรอกและหอยอื่นๆ รวมทั้งศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในอาชีพประมง

นอกจากการชมอาชีพประมงและร่วมกันจับสัตว์น้ำแล้ว ผลผลิตที่ได้สามารถ นำมาประกอบอาหารได้หลากหลายชนิด ซึ่งนักท่องเที่ยวมีโอกาสประกอบอาหาร ร่วมกับชาวประมง อาหารที่นักท่องเที่ยวสามารถทำรับประทานได้เอง เช่น ปูม้านี้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปูดำนึ่ง หอยต้ม พร้อมน้ำจิ้มที่ทำเอง ปลาตุ๋นทะเลผัดเผ็ด ปลาทรายและปลาลิ้นหมา คลุกเกลือแล้วทอด แกงส้มปลากระบอกกับผักพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งอาหารเหล่านี้สามารถทำรับประทานได้ในครอบครัวของชาวประมง เนื่องจากเป็นชุมชนที่ทำอาชีพประมง ดังนั้นสินค้าจึงเป็นสัตว์น้ำและอาหารที่แปรรูปจากสัตว์น้ำ สินค้าทางการเกษตรที่จัดจำหน่ายและสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ได้แก่ กุ้ง กุ้ง เนื้อปูม้า ปลาเก๋า หอยแครงและกุ้งเคยซึ่งเป็นกุ้งตัวเล็กๆ ที่เดินทางมาตามร่องน้ำ โดยกุ้งเคยเมื่อช้อนได้ก็จะนำไปแปรรูปเป็นกะปิ สำหรับทำน้ำพริกและทำเครื่องแกงซึ่งเป็นสินค้าแปรรูปขึ้นชื่อของชุมชนแห่งนี้

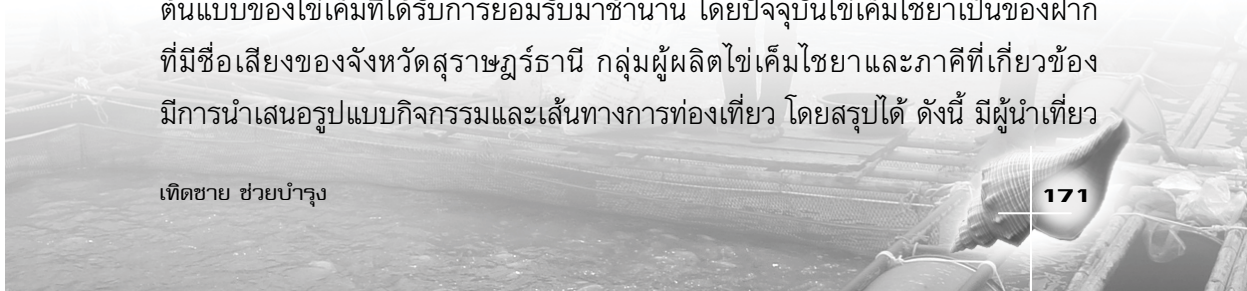
5.7.4 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผลิตไข่เค็มไชยา

อำเภอไชยา เป็นเมืองไข่แดง แหล่งธรรมชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญของจังหวัดโดยเฉพาะไข่แดงหมายถึงไข่เค็มไชยา เป็นมรดกทางวัฒนธรรมในการถนอมอาหารโดยใช้เกลือ มาหลายชั่วอายุคนแล้ว หลายหน่วยงานการันตีให้ไข่เค็มไชยาเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ นำจะนำไข่เค็มมาเป็นจุดขายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรที่มีอาชีพผลิตไข่เค็มได้อีกช่องทางหนึ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลเลม็ดยินดีที่จะสนับสนุนโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานและงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอไชยา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผลิตไข่เค็มไชยาควรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำไข่เค็มทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ตั้งแต่การเตรียมไข่ การเตรียมดินสำหรับพอกไข่ การพอกไข่เค็มและการบรรจุหีบห่อ นักท่องเที่ยวจะได้ภูมิใจในการมีส่วนร่วมซึ่งก่อให้เกิดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ทั้งนี้ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างอาคารศูนย์ให้บริการข้อมูลและมีศูนย์กลางจำหน่ายไข่เค็มและของที่ระลึกไว้บริการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ถ้าจะมีผลผลิตไข่เค็มให้นักท่องเที่ยวได้ชิมด้วย หลังจากที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวกลุ่มผลิตไข่เค็มไชยาแล้ว ควรมีผู้นำเที่ยวที่มีความรู้ความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยวอื่นในอำเภอไชยาด้วย เพื่อก่อให้เกิดการกระจายรายได้และช่วยลดความยากจนในหมู่ครัวเรือนที่มี รายได้ต่ำ ส่งผลดีกับระบบเศรษฐกิจในภาพรวม สอดคล้องกับแนวคิดหนึ่ง

ที่รัฐบาลกำลังให้การส่งเสริมและผลักดันในขณะนี้ กลุ่มผลิตไข่เค็มไชยาที่จะเข้าร่วมโครงการต้องมีป้ายนิทรรศการแสดงกิจกรรมที่ชัดเจนครบถ้วนทุกขั้นตอน โดยตั้งแสดงไว้ที่ทำการกลุ่มในตำแหน่งที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้ง่าย พร้อมทั้งจัดผู้รู้ทำหน้าที่บรรยายกรรมวิธีการผลิตไข่เค็มไว้บริการนักท่องเที่ยวด้วย อีกทั้งกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยาคควรจัดที่พักไว้รองรับนักท่องเที่ยวและให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมวิถีชีวิตกับชุมชนและควรมีบริการอาหารที่ทำมาจากผลผลิตภายในกลุ่มผลิตไข่เค็มนั้นๆ เพื่อสร้างความประทับใจนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามการจัดการแสดงประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อดึงดูดให้คนมาเยือนด้วย ซึ่งตำบลเลม็ดมีประเพณี วัฒนธรรมและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับงานสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีจับปี๊บเดือน ประเพณีลากพระ ประเพณีรับส่งตายาย เป็นต้น ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรโดยใช้ทรัพยากรการเกษตรที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ การเลือกรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสิ่งที่ท้องถิ่นมีอยู่และสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมภายนอก จึงเป็นเรื่องท้าทาย จุดมุ่งหมายสุดท้ายของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน คือ การให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ (มีรายได้) จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากที่สุด ซึ่งเป็นสิ่งท้าทายผู้บริหารท้องถิ่นเช่นเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป กลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยามีแนวทางการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสามารถเชื่อมโยงไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นได้ เนื่องจากอำเภอไชยาเป็นดินแดนที่เจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณ โดยดูได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และทางโบราณคดี ด้วยความหลากหลายด้านสภาพทางภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศและทัศนียภาพที่สวยงาม โดยมีวัฒนธรรมการเกษตรที่เป็นวิถีชีวิตและเกิดจากภูมิปัญญา มีไข่เค็มไชยาที่เป็นเอกลักษณ์ เมื่อเอ่ยถึงคำว่า “ไข่เค็ม” เชื่อได้ว่าทุกคนต้องคิดถึงอำเภอไชยา ซึ่งเป็นแหล่งผลิตไข่เค็มที่มีชื่อเสียงมาช้านาน โดยเฉพาะจุดเด่นที่ไข่แดงมีสีสด มันเยิ้ม รสชาติมันอร่อย ไข่ขาวนิ่ม ถือได้ว่าเป็นต้นแบบของไข่เค็มที่ได้รับการยอมรับมาช้านาน โดยปัจจุบันไข่เค็มไชยาเป็นของฝากที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยาและภาคีที่เกี่ยวข้องมีการนำเสนอรูปแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว โดยสรุปได้ ดังนี้ มีผู้นำเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่มีความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศูนย์ให้บริการนักท่องเที่ยว มีการสาธิต/ การแสดงให้นักท่องเที่ยวได้ชมการผลิตไข่เค็ม มีการบรรยายกรรมวิธีการผลิตไข่เค็ม แบบดั้งเดิม มีการปักค้างแรมและร่วมกิจกรรมวิถีชีวิตกับชุมชน โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง มีผลผลิตไข่เค็มให้นักท่องเที่ยวได้ชมและจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว โดยมีการบริการอาหารที่ทำมาจากผลิตผลภายในกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็ม มีป้ายนิทรรศการแสดงกิจกรรมที่ครบถ้วนชัดเจน และมีการจัดแสดง ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประชาชนได้นำเสนอประกอบด้วย สวนโมกขพลาราม วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร บ้านพุมเรียง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา กลุ่มผลิตไข่เค็มไชยาและแหลมโพธิ์

5.7.5 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผลิตไข่เค็มไชยา

อำเภอไชยามีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลากหลายประเภท แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในแต่ละประเภทประกอบด้วย

1) ประเภทแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ประกอบด้วย วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา วัดแก้ว วัดหลง กลุ่มผู้ผลิตไข่เค็ม อสม.

2) ประเภทธรรมชาติ ประกอบด้วย บ่อน้ำพุร้อน ป่าไทรงาม หมู่บ้านพุมเรียง และแหลมโพธิ์

3) ประเภทธรรมะ ประกอบด้วย สวนโมกขพลาราม สวนโมกษณานาชาติ ความเหมาะสมด้านเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวเส้นทางและ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ประชาชนร่วมกันเสนอประกอบด้วยเส้นทางต่อไปนี้

เส้นทางที่ 1 สวนโมกขพลาราม วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา กลุ่มผลิตไข่เค็ม อสม. บ้านพุมเรียง แหลมโพธิ์

เส้นทางที่ 2 วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยา วัดแก้ว วัดหลง กลุ่มผลิตไข่เค็ม อสม. บ่อน้ำพุร้อน สวนโมกษณานาชาติ

เส้นทางที่ 3 สวนโมกษณานาชาติ บ่อน้ำพุร้อน วัดแก้ว วัดหลง กลุ่มผลิตไข่เค็ม อสม. บ้านพุมเรียง แหลมโพธิ์

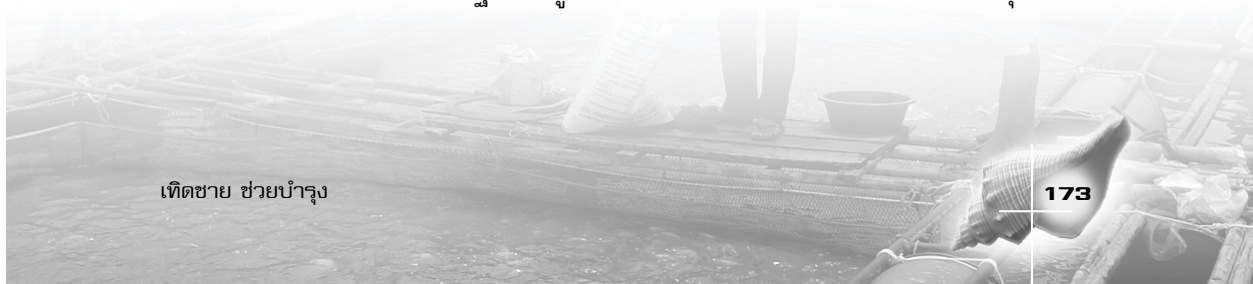
ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงไปสู่แหล่งอื่นที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 กลุ่มผลิตไข่เค็มไชยา 1 วัน

- 07.30 น. ออกเดินทางจากเมืองสุราษฎร์ธานี
- 09.30 น. ถึงสวนโมกขพลาราม เพื่อแสวงหาความสงบและศึกษาธรรมะ
- 11.00 น. ถึงวัดพระบรมธาตุไชยาและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยานมัสการพระบรมธาตุเข้าศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปกรรมและสำริดที่ค้นพบในเมืองไชยา
- 11.45 น. ถึงกลุ่มผลิตไข่เค็ม อสม. ศึกษาเรียนรู้วิธีการทำผลิตภัณฑ์และอร่อยกับอาหารกลางวันที่ทำจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตไข่เค็ม ก่อนกลับซื้อของฝาก
- 14.30 น. ถึงบ้านพุมเรียง ศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของกลุ่มทอผ้า
- 15.30 น. ถึงแหลมโพธิ์ ชมหาดทรายชายทะเลและรับประทานอาหารทะเลสด
- 16.30 น. เดินทางกลับ
- 18.00 น. ถึงเมืองสุราษฎร์ธานี

เส้นทางที่ 2 กลุ่มผลิตไข่เค็มไชยา 1 วัน

- 07.30 น. ออกเดินทางจากเมืองสุราษฎร์ธานี
- 09.30 น. ถึงวัดพระบรมธาตุไชยาและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยานมัสการพระบรมธาตุ เข้าศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปกรรมและสำริดที่ค้นพบในเมืองไชยา
- 11.00 น. ถึงวัดแก้ว วัดหลง ศึกษาโบราณสถานสถาปัตยกรรมแบบก่ออิฐไม่ถือปูนสร้างสมัยเดียวกับเจดีย์วัดพระบรมธาตุไชยา

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- 11.45 น. ถึงกลุ่มผลิตไข่เค็ม อสม. ศึกษาเรียนรู้วิธีการทำผลิตภัณฑ์และอร่อยกับอาหารกลางวันที่ทำจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตไข่เค็มก่อนกลับซื้อของฝาก
- 14.30 น. ถึงบ่อน้ำพุร้อนเขาใน เพื่ออาบน้ำแร่ โดยน้ำพุร้อน มีคุณสมบัติบำรุงรักษาผิวพรรณซึ่งมีน้ำร้อนไหลตลอดเวลา
- 15.30 น. ถึงสวนโมกษณานาชาติ เพื่อแสวงหาความสงบและศึกษาธรรมะ
- 16.30 น. เดินทางกลับ
- 18.00 น. ถึงเมืองสุราษฎร์ธานี

เส้นทางที่ 3 กลุ่มผลิตไข่เค็มไชยา 1 วัน

- 07.30 น. ออกเดินทางจากเมืองสุราษฎร์ธานี
- 09.30 น. ถึงสวนโมกษณานาชาติ เพื่อแสวงหาความสงบและศึกษาธรรมะ
- 11.00 น. ถึงบ่อน้ำพุร้อนเขาใน เพื่ออาบน้ำแร่ โดยน้ำพุร้อน มีคุณสมบัติบำรุงรักษาผิวพรรณซึ่งมีน้ำร้อนไหลตลอดเวลา
- 11.45 น. ถึงวัดแก้ว วัดหลง ศึกษาโบราณสถานสถาปัตยกรรมแบบก่ออิฐไม่ถือปูนสร้างสมัยเดียวกับเจดีย์วัดพระบรมธาตุไชยา
- 12.30 น. ถึงกลุ่มผลิตไข่เค็ม อสม. ศึกษาเรียนรู้วิธีการทำผลิตภัณฑ์และอร่อยกับอาหารกลางวันที่ทำจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตไข่เค็มก่อนกลับซื้อของฝาก
- 14.30 น. ถึงบ้านพุมเรียง ศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของกลุ่มทอผ้า
- 15.30 น. ถึงแหลมโพธิ์ ชมหาดทรายชายทะเลและรับประทานอาหารทะเลสด
- 16.30 น. เดินทางกลับ
- 18.00 น. ถึงเมืองสุราษฎร์ธานี

อย่างไรก็ตามอำเภอไชยายังมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่ระหว่างการพัฒนา ซึ่งจะมีเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มขึ้นอีกในโอกาสต่อไป แหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอไชยาอยู่ในความรับผิดชอบของหลายพื้นที่ ทั้งเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล 4-5 แห่ง การเชื่อมโยงและสร้างระบบที่เป็นเอกภาพ รองรับการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่ควรดำเนินการให้เรียบร้อยโดยเร็ว นอกจากนี้ยังมี แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอใกล้เคียงอีกจำนวนหนึ่ง การเชื่อมโยงเส้นทางและ กิจกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ต่างๆ ให้สูงขึ้น

5.8 การเลี้ยงหอยในอำเภอกาญจนดิษฐ์

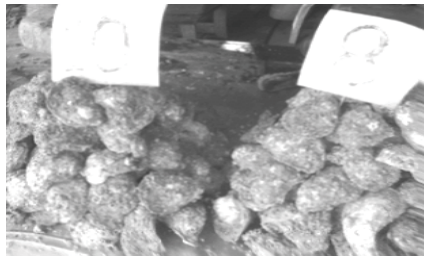
สุราษฎร์ธานีมีชื่อเสียงด้านหอย จะเห็นได้จากคำขวัญของจังหวัด “เมืองร้อยเกาะ เงาะอร่อย หอยใหญ่ ไข่แดง แหล่งธรรมชาติ” โดยเฉพาะ อำเภอกาญจนดิษฐ์จะมีประชาชนประกอบอาชีพเลี้ยงหอยเป็นจำนวนมาก เนื่องจาก พื้นที่เหมาะแก่การเลี้ยงหอย อีกทั้งหอยยังเป็นอาหารทะเลที่นิยมบริโภคกัน อย่างแพร่หลาย มีคุณค่าสูงทั้งทางเศรษฐกิจและโภชนาการ การเลี้ยงหอยใน อำเภอกาญจนดิษฐ์จึงมีศักยภาพพอที่จะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่ปัญหา ที่สำคัญ คือ ชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูล ทักษะและศักยภาพในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะการถ่ายทอดแก่ชุมชน โดยใช้ คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สู่นักท่องเที่ยว อิระยูทธ์ ขุนศรีแก้ว และคณะ (2551) จึงศึกษา “การจัดการข้อมูลการท่องเที่ยวด้วยระบบคอมพิวเตอร์ อย่างง่าย : กรณีศึกษาการเลี้ยงหอยในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดย รวบรวมข้อมูลด้านการบริการการท่องเที่ยวทางการเกษตรและการเลี้ยงหอยเพื่อ สร้างโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับถ่ายทอดข้อมูลการเลี้ยงหอยสู่นักท่องเที่ยว ตลอดจน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่มา : ธีระยุทธ์ ขุนศรีแก้ว และคณะ, 2551

ภาพ 32-37 หอยชนิดต่างๆ

5.8.1 ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงหอย

ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวสำหรับเกษตรกร ควรประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของการเลี้ยงหอย การเลือกทำเลเลี้ยงหอย ระบบการเลี้ยง การรวบรวมพันธุ์ ต้นทุนและผลตอบแทน ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงหอยและการเก็บเกี่ยวผลผลิตหอย

ด้านการบริการท่องเที่ยวทางการเกษตรและการเลี้ยงหอยประกอบด้วย ข้อมูลดังต่อไปนี้ คือ

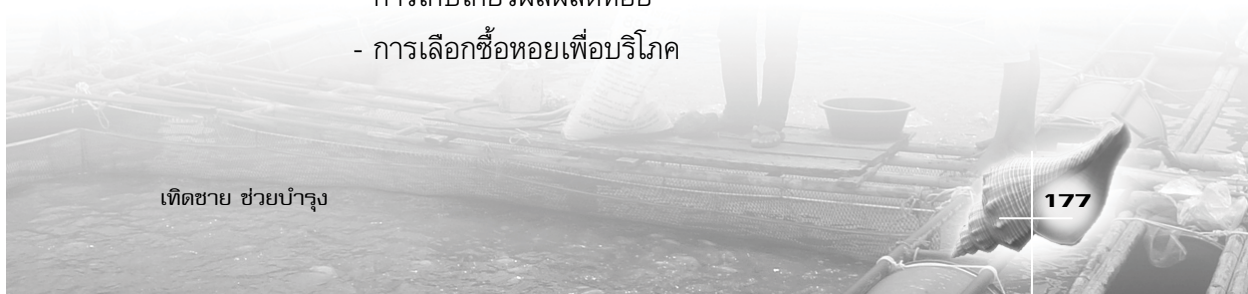

- ประวัติความเป็นมาของการเลี้ยงหอย
- การเลือกทำเลเลี้ยง
- ระบบการเลี้ยง
- การรวบรวมพันธุ์
- ต้นทุนและผลตอบแทน
- การเก็บเกี่ยวผลผลิตหอย
- ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงหอย
- คุณค่าทางโภชนาการ
- การเลือกซื้อหอย
- ประโยชน์ของเปลือกหอย
- เมนูอาหารที่ทำจากหอย

5.8.2 ข้อมูลด้านการเลี้ยงหอย

พื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ มีความเหมาะสมต่อการทำฟาร์มเลี้ยงหอย ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดี การทำฟาร์มหอยสามารถส่งเสริมเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงหอย ควรประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของการเลี้ยงหอย
- การเลือกทำเลเลี้ยง
- ระบบการเลี้ยง
- การเตรียมแปลงเลี้ยง
- การรวบรวมพันธุ์
- การจัดการและดูแลรักษา
- ต้นทุนและผลตอบแทน
- ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงหอย
- การเก็บเกี่ยวผลผลิตหอย
- การเลือกซื้อหอยเพื่อบริโภค

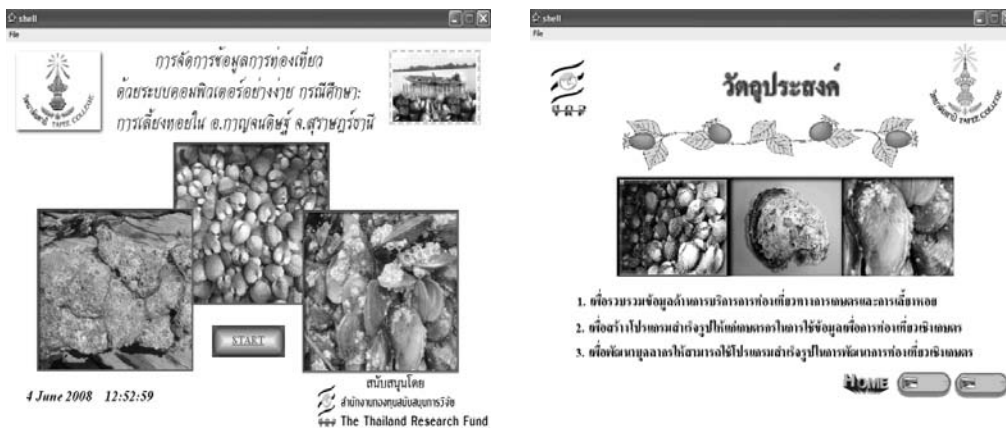

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.8.3 โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับใช้ข้อมูลของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยว

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการใช้งานคอมพิวเตอร์ ไม่มีความชำนาญในการใช้งานคอมพิวเตอร์ ดังนั้น โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับใช้ข้อมูลของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวควรมีลักษณะที่สามารถค้นหาข้อมูลที่สนใจได้รวดเร็ว เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวกและง่ายในการใช้งาน เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยยังขาดความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์

ที่มา : อีระยุทธ์ ขุนศรีแก้ว และคณะ, 2551

ภาพ 38-39 โปรแกรมสำเร็จรูปในการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงหอย

5.8.4 วิธีการพัฒนาศักยภาพให้สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการพัฒนาการท่องเที่ยว

เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องระบบคอมพิวเตอร์น้อย ไม่มีความชำนาญในการใช้งานคอมพิวเตอร์ ดังนั้น ในการจัดอบรมการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงหอย จึงจำเป็นต้องมีการอบรมความรู้เบื้องต้นด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์ เพื่อปูพื้นฐานในการใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ และอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการใช้ข้อมูลของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยว

ดังนั้น ในการจัดโครงการอบรมและพัฒนาเกษตรกรให้สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรมีกำหนดการ ดังตาราง 12

ตาราง 12 ตัวอย่างกำหนดการการอบรมและพัฒนาเกษตรกรให้สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการพัฒนาการท่องเที่ยว

เวลา	กำหนดการ
08.30 น. - 09.00 น.	- ลงทะเบียน
09.00 น. - 09.10 น.	- กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ
09.10 น. - 10.30 น.	- ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้งานคอมพิวเตอร์
10.30 น. - 10.45 น.	- รับประทานอาหารว่าง
10.45 น. - 12.00 น.	- ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้งานคอมพิวเตอร์ (ต่อ)
12.00 น. - 13.00 น.	- รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น. - 14.30 น.	- การใช้งานโปรแกรมการใช้ข้อมูลการเลี้ยงหอย
14.30 น. - 14.45 น.	- รับประทานอาหารว่าง
14.45 น. - 16.00 น.	- ปฏิบัติการจริงในการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับใช้ข้อมูลของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยว
16.00 น. - 16.15 น.	- ปิดโครงการอบรม

ที่มา : ธีระยุทธ์ ขุนศรีแก้ว และคณะ, 2551

วิธีการพัฒนาเกษตรกรให้สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีดังนี้ ควรมีการอบรมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ การอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้งานโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับใช้ข้อมูลของเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดสัมมนาในหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวทางการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว ตลอดจนการศึกษาดูงานในฟาร์มหอยที่ประสบความสำเร็จ

เทิดชาย ช่วยบำรุง

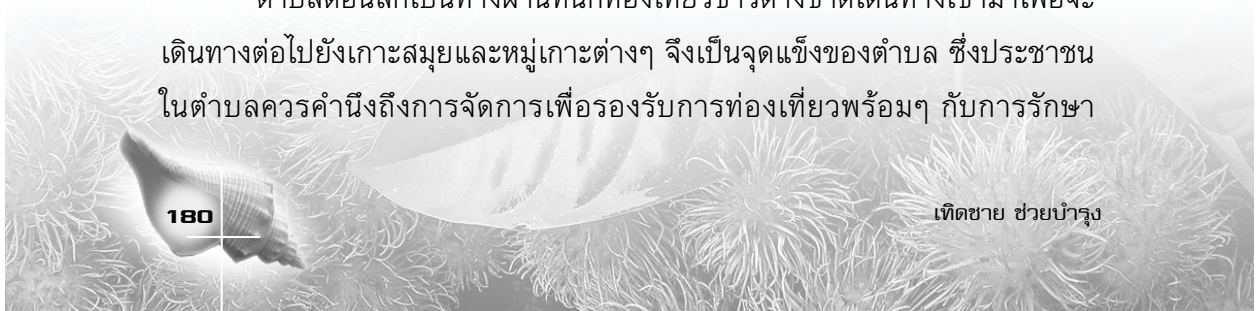
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.9 กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก

ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก มีระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 401 และ 4142 จากศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ค่อนไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เทศบาลตำบลดอนสักมีพื้นที่ 21 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน สภาพพื้นที่ติดกับอ่าวไทยและเป็นเมืองหน้าด่าน เป็นประตูสู่แหล่งท่องเที่ยวในอ่าวไทย มีปากคลองดอนสักเป็นคลองสำคัญ สองฝั่งคลองเป็นป่าชายเลน สภาพพื้นที่เหมาะที่จะพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางการประมงและพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางท่าเทียบเรือ เทศบาลตำบลดอนสักมีเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงถึงท่าเทียบเรือจังหวัดระนอง จังหวัดภูเก็ตหรือเมืองฝั่งตะวันตกของภาคใต้ ซึ่งสามารถขนถ่ายสินค้าได้เร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย รวมทั้งสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเลเนื่องจาก เทศบาลตำบลดอนสักเป็นเส้นทางและมีท่าเรือเฟอร์รี่ที่จะเดินทางไปถึงเกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่าและหมู่เกาะต่างๆ ในอ่าวไทย ส่วนพื้นที่ทางทิศตะวันออกเฉียงเป็นที่ราบเชิงเขามีลักษณะภูมิประเทศเหมาะแก่การทำการเกษตร เช่น ทำสวนยาง สวนผักผลไม้ ฯลฯ มีสภาพภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้นใกล้เส้นศูนย์สูตรมีอากาศอบอุ่นตลอดทั้งปี อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 29 องศาเซลเซียส มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นเมืองและคนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการประมง เพราะชุมชนมีที่ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลตลอดจนมีคลองขนาดใหญ่ที่ใช้จอดเรือประมง นอกจากนี้ก็มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างและค้าขาย ส่วนชาวต่างด้าวส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้างตามสถานประกอบการแปรรูปและเรือประมง และประชากรต่างถิ่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลดอนสักนั้นจะประกอบอาชีพรับราชการค้าขายและประมง (เทศบาลตำบลดอนสัก อ้างถึงใน สมมาส เล็งสุข และคณะ, 2551)

ตำบลดอนสักเป็นทางผ่านที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาเพื่อจะเดินทางต่อไปยังเกาะสมุยและหมู่เกาะต่างๆ จึงเป็นจุดแข็งของตำบล ซึ่งประชาชนในตำบลควรคำนึงถึงการจัดการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวพร้อมๆ กับการรักษา

วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติภายในตำบลให้มากที่สุด และจุดแข็งที่สำคัญของตำบลอีกประการหนึ่ง คือ ความหลากหลายของทรัพยากรทางทะเล โดยเฉพาะการประมงชายฝั่ง ส่วนด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ในตำบลมีฐานะความเป็นอยู่ในระดับที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้มาตรฐาน จปฐ. โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก อันได้แก่ ทำนา ทำสวน การประมงและมีรายได้เสริมจากการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน ซึ่งชาวดอนสักส่วนใหญ่ประกอบอาชีพสวนยางพาราสวนผลไม้และทำประมงเป็นหลัก อีกทั้งมีการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำปศุสัตว์และประมงที่มีการจัดการเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม น่าจะสามารถเพิ่มจำนวนผลผลิตต่อพื้นที่ได้ จึงน่าจะมีการส่งเสริมให้สิ่งแวดล้อมของตำบลดอนสักดีขึ้น พัฒนาไปสู่การเกษตรที่ยั่งยืนมากขึ้น ส่วนในพื้นที่ป่าชายเลน ชุมชนควรรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์และวางแผนการจัดการโดยมีกรมป่าไม้คอยให้คำแนะนำการจัดการเพิ่มเติมและศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอาจจะประสานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อพิจารณาแนวทางการจัดการป่าชายเลนให้สอดคล้องกับการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป ทั้งนี้ชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะจัดการป่าชายเลนเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียวหรือจัดการเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการศึกษาความเหมาะสมและจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 107 ตำบล โดยความร่วมมือระหว่างภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับกรมพัฒนาที่ดิน (www.idd.go.th/Lddwebsite/Webpld/I/))

สมมาส เล็งสุย และคณะ (2551) ได้ศึกษา “รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสักอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการพัฒนา กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดระบบบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและเตรียมพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวต่อไป

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.9.1 ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก

ผลการศึกษาแบ่งศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสักออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ และ 3) ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนี้

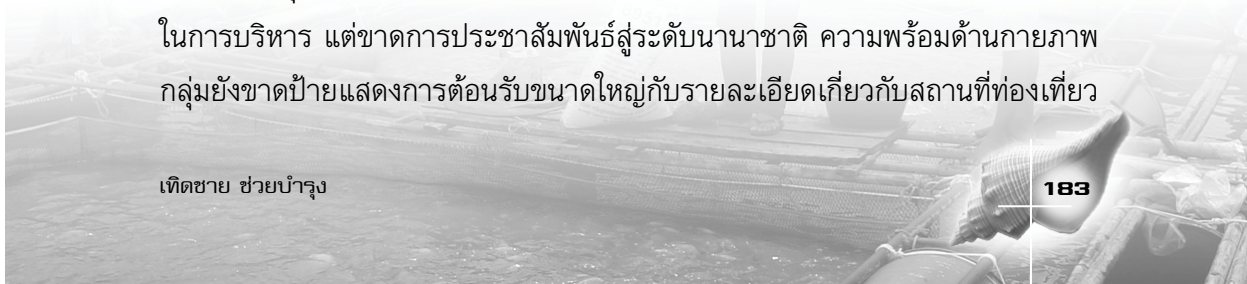
1) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ กลุ่มพัฒนาอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก ได้รวมกลุ่มจนได้รับรองขึ้นทะเบียนเป็นกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชนของโครงการสนับสนุนด้านสังคม (Social Support Project : SSP) เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 (เอกสารของกลุ่มพัฒนาอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์น้ำดอนสัก อ้างถึงในสมมาส เล็งสุข และคณะ, 2551) ต่อมากรมประมงได้ตรวจคุณภาพของสัตว์น้ำในกระชังของร่องประธานกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำดอนสัก ชื่อ นายคมสัน หนูวิน ปรากฏว่าผ่านการรับรองจากกรมประมงในการผลิตสัตว์น้ำขึ้นปลอดภัย โดยนายวิระ เจริญพักตร์ เป็นผู้ให้การรับรอง เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2547 ทางกลุ่มจึงส่งบุคคลดังกล่าวเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร “ประมงอาสา” เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2548 เพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ จากการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง ร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และร่วมรักษาความสะอาดของปากคลองดอนสัก ทำให้ทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลดอนสัก สภาวัฒนธรรมและอำเภอดอนสัก ประกาศเกียรติคุณของกลุ่มให้เป็นเครือข่ายแหล่งเรียนรู้และมีผลงานดีเด่นด้านการเลี้ยงปลาในกระชัง จนทำให้โรงเรียนต่างๆ เดินทางมาท่องเที่ยวในโครงการน้ำใสทั่วไทยดูจุน้ำพระทัยพระราชินี โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พังบรรยายการเลี้ยงปลาน้ำกร่อยและล่องเรือชมธรรมชาติ ซึ่งมีทั้งที่นั่งห้อยในบางที่นั่งห้อยและในคลองบ้านห้วยชมแหล่งทรัพยากรสมบูรณ์ ต้นโกงกางขนาดใหญ่และปลูกไม้โกงกางป่าชายเลน ซึ่งการมีส่วนร่วมของกลุ่มในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งผลให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน

2) ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ การเข้าถึงกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำปัจจุบันมีเรือของศูนย์ 3 ลำ ใช้ในการรับ-ส่งนักท่องเที่ยวและกลุ่มต่างๆ ที่สนใจศึกษาประมง สัตว์น้ำและชมธรรมชาติของป่าชายเลน เพราะสภาพแวดล้อมสวยงามสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ โดยมีศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลาในกระชัง น้ำพุร้อนในป่าชายเลนเขาท่าเสาและลงเรือล่องคลองดอนสักเพื่อชมความงามจากแสงระยิบระยับจากหิ่งห้อยนับล้านตัวบนต้นโกงกางสองฝั่งคลองในบางที่ห้อย ชมต้นโกงกางขนาดใหญ่ สูงกว่า 10 เมตร ที่บางตังหีบ ชมปูแสมและลิงแสม ชมสวนกล้วยไม้ ดอกหน้าวัว นมัสการพระบรมสารีริกธาตุที่วัดเขาสุวรรณประดิษฐ์ (หลวงพ่อจ้อย) และชมพิพิธภัณฑสถานซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวดอนสัก บริเวณข้างเคียงยังมีหาดนางกำสามารถชมโลมานานาชนิด แต่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ เพราะหลายคนเกรงว่าการท่องเที่ยวลักษณะนี้จะนำความสกปรกมาสู่คลองและไม่น่าจะดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้มากเท่าเกาะสมุยซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก

3) ด้านศักยภาพในด้านการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ในด้านร้านอาหารและบริการต่างๆ อำเภอดอนสักมีอาณาเขตติดกับทะเล บริเวณที่เรียกว่าอ่าวบ้านดอนติดอ่าวไทยฝั่งตะวันออกถึง 2 ด้าน จึงเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพประมงน้ำเค็ม ทั้งในรูปแบบประมงชายฝั่งและประมงน้ำลึก มีแพปลาจับซื้ออาหารทะเลทั้งสดและแห้ง และการแปรรูปทุกชนิดแบบครบวงจร อาชีพดังกล่าวสร้างรายได้ให้แก่ชาวดอนสักปีละหลายร้อยล้านบาท แต่ที่เป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมี 2 อย่าง คือ กะปิและกุ้งแห้ง

ในส่วนของจุดพักผ่อนและจุดพักรถของนักท่องเที่ยวในอำเภอดอนสัก ยังอยู่ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลดอนสัก การบริการแบบโฮมสเตย์ (Home Stay) ทางกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีความพร้อมเพียง 3 ครัวเรือน การบริหารจัดการตลาด ชุมชนมีความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับหนึ่ง และเป็นอิสระในการบริหาร แต่ขาดการประชาสัมพันธ์สู่ระดับนานาชาติ ความพร้อมด้านกายภาพกลุ่มยังขาดป้ายแสดงการต้อนรับขนาดใหญ่กับรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

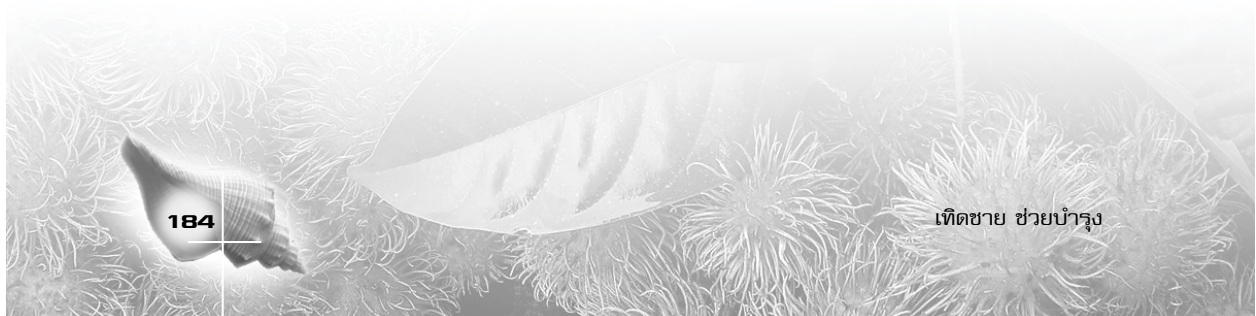
การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

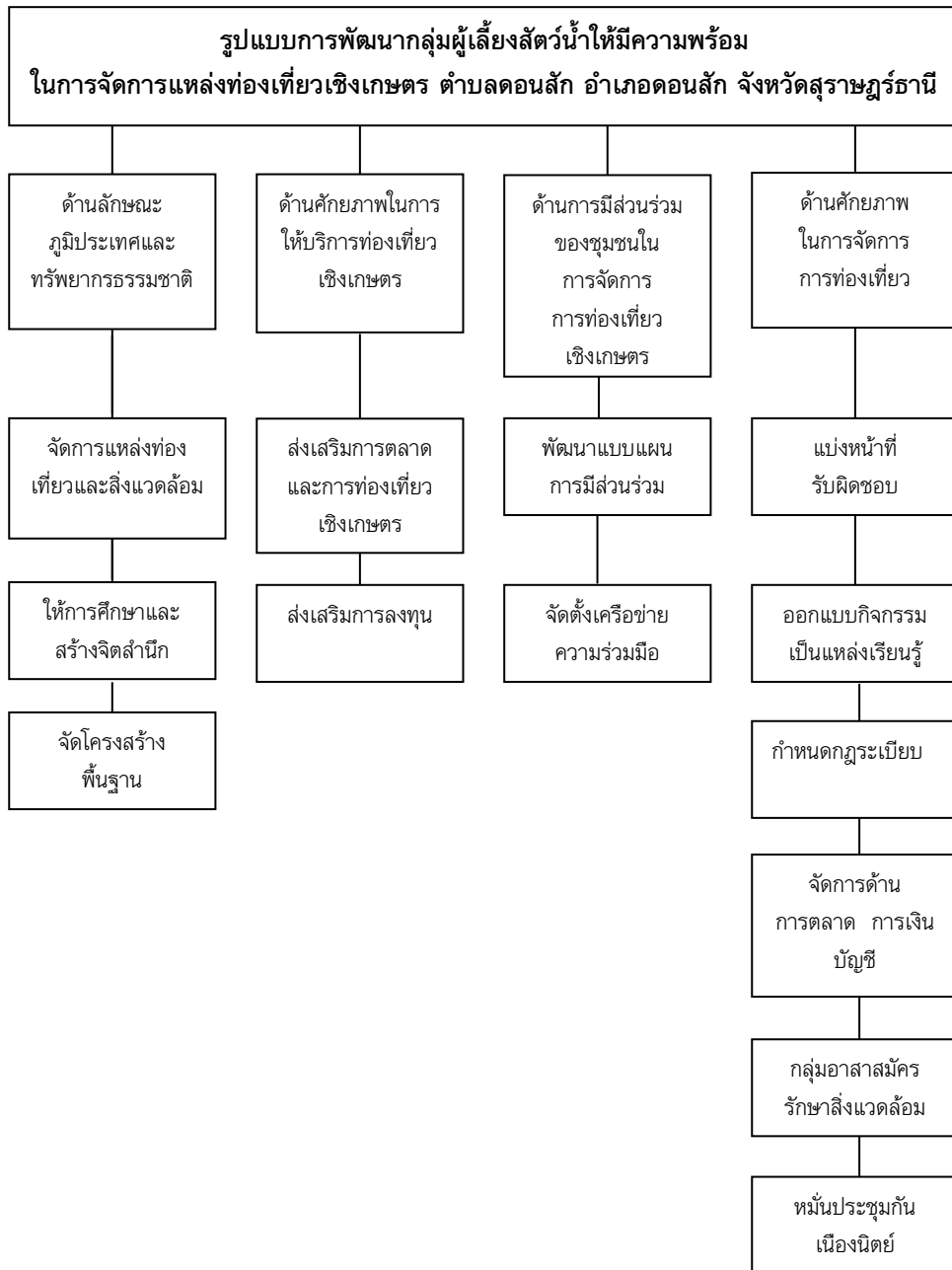
ทั้งไฟฟ้าและน้ำประปา ต้องพึ่งพารัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.9.2 รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก

รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการพัฒนากิจการบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารจัดการของผู้ประกอบการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ และการจัดเตรียมความพร้อมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ

ในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการวางแผน กำหนดกรอบโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน จัดระบบข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่วนการส่งเสริมการตลาดและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มกำกับกับการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทิศทางที่เหมาะสม โดยพัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านการลงทุนผลิตสินค้าและบริการ สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจและติดตามประเมินผล สนับสนุนพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยการเพิ่มความรู้และทักษะในการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรสนับสนุนให้กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำรักษาความสะอาดคลองดอนสัก และกลุ่มต้องมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป ซึ่งสรุปเป็นรูปแบบ ได้ดังภาพ 40

ที่มา : สมมาส เล็งสุย และคณะ, 2551

ภาพ 40 รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลดอนสัก

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.10 ชุมชนแหลมโพธิ์ ตำบลพุมเรียง อำเภอเมือง

ชุมชนแหลมโพธิ์เป็นชุมชนหนึ่งในตำบลพุมเรียง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งชาวแหลมโพธิ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งมายาวนาน มีการทำฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น ฟาร์มหอยแครง แต่เกษตรกรที่ทำฟาร์มเลี้ยงหอยแครงดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงทำให้เกิดคอกหอยแครงร้าง ทำให้สัตว์น้ำต่างๆ เข้ามาอยู่อาศัย เช่น พะยูน โลมาและฉลาม อีกทั้งยังมีที่พักอาศัยสำหรับเจ้าของคอกหอยซึ่งสามารถดัดแปลงเป็นที่พักนักท่องเที่ยวที่จะมาเยี่ยมชมสัตว์น้ำต่างๆ เหล่านั้นได้

ที่มา : จุฑามาศ กระจำศรี และคณะ, 2551

ภาพ 41 หาดแหลมโพธิ์

ในชุมชนแหลมโพธิ์จึงเกิดกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งขึ้นโดยมีเป้าหมายในการอนุรักษ์และจับสัตว์น้ำที่มีขนาดพอเหมาะเท่านั้นและไม่จับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่ โดยเฉพาะปูม้าหากจับได้ตัวเล็กก็จะปล่อยลงสู่ทะเล ในการจับสัตว์น้ำแต่ละครั้งตามภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งมีความน่าสนใจและเป็นสิ่งหนึ่งที่น่าจะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนเพื่อศึกษาหาความรู้พร้อมกับการบริโภคอาหารทะเลที่สดใหม่หรือนักท่องเที่ยวอาจจับสัตว์ทะเลได้ด้วยตัวเองและได้เรียนรู้ถึงการนำสัตว์ทะเลเหล่านั้นมาประกอบอาหารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและชื่นชมธรรมชาติริมฝั่งทะเลไปพร้อมๆ กันด้วย แต่พื้นที่ดังกล่าวยังไม่มีการจัดการข้อมูลให้เป็นระบบหรือกล่าวได้ว่า

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังกล่าวยังไม่มีมีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักทั้งด้านกิจกรรม ข้อมูลการท่องเที่ยว ตลอดจนยังไม่มีมีการจัดระบบข้อมูลให้ง่ายต่อการบอกเล่าหรือการสืบค้น

ที่มา : จุฑามาศ กระจำศรี และคณะ, 2551

ภาพ 42-43 กิจกรรมการประมงที่ชุมชนแหลมโพธิ์

จุฑามาศ กระจำศรี และคณะ (2551) จึงศึกษา “การจัดการความรู้สู่เรื่องเล่าของชุมชนแหลมโพธิ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน” เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ด้านต่างๆ ของชุมชนแหลมโพธิ์ สร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับชุมชนแหลมโพธิ์และเรื่องราวแบบเรื่องเล่าของชุมชนแหลมโพธิ์ โดยเผยแพร่เรื่องราวของชุมชนแหลมโพธิ์ผ่านทางเว็บไซต์และหนังสือ

5.10.1 ข้อมูลองค์ความรู้ของชุมชนแหลมโพธิ์

องค์ความรู้ของชุมชนแหลมโพธิ์ ประกอบด้วย 10 ด้าน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของอำเภอไชยา เทศบาลตำบลพุมเรียงและชุมชนแหลมโพธิ์ 2) แหลมโพธิ์ในอดีต 3) โบราณสถานและโบราณวัตถุ 4) ทรัพยากรชายฝั่ง 5) การประกอบอาชีพ 6) เครื่องมือในการประกอบอาชีพ 7) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน 8) กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนเกษตร 9) ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 10) อาหารและสิ่งแปรรูปสินค้าทางการเกษตร

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

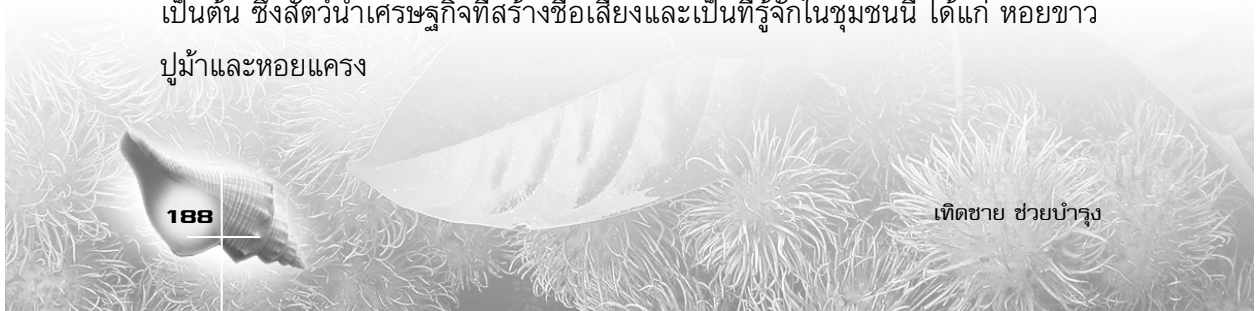
การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ชุมชนแหลมโพธิ์ ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 5 เทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีการทำอาชีพประมงเป็นหลัก สภาพภูมิประเทศเป็นดินทรายร่วน ป่าโปร่ง ป่าโกงกางและป่าชายเลนเป็นส่วนใหญ่ การตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันตั้งอยู่ใกล้ลำคลองเพื่อความสะดวกในการประกอบอาชีพ ประมง แหลมโพธิ์เป็นชุมชนเล็กที่มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีชายหาดที่สวยงาม เหมาะแก่การท่องเที่ยว

แหลมโพธิ์ในอดีตเป็นที่ตั้งของอำเภอไชยา รุ่งเรืองมาจากอาณาจักรศรีวิชัย โดยมีหลักฐานจากโบราณสถานและโบราณวัตถุที่หลงเหลืออยู่ เช่น ซากเรือโบราณ บ่อน้ำโบราณ ลูกปัดลวดลายต่างๆ เป็นต้น แหลมโพธิ์เคยเป็นเมืองท่าที่สำคัญ ในการค้าขายระหว่างเมืองไชยากับชาติต่างๆ ในตะวันตก เป็นสถานที่ที่พระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงนำกองทัพเรือแะเพื่อตรวจกองทัพบก ในสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาเยี่ยมราษฎรที่นี่ด้วย มีการสร้าง พลับพลาที่ประทับ ปัจจุบันสถานที่แห่งนี้เป็นร้านอาหารที่เรียกว่า “พลับพลาซีฟู้ด”

โบราณสถานและโบราณวัตถุที่พบอยู่ในชุมชนแหลมโพธิ์เป็นสิ่งยืนยันได้ถึง ความเจริญรุ่งเรืองในอดีตเป็นอย่างดี โบราณสถานที่มีความสัมพันธ์กันคือบ่อน้ำ โบราณซึ่งเป็นบ่อน้ำจืดที่สร้างขึ้นสำหรับคนที่แะผ่านได้ดื่มกิน ส่วนศาลาพ้อตาและ เจ้าแม่ละอองแก้ว เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่สักการะของคนเดินทางไกล ชาวเรือและ ชาวประมงต่างๆ นอกจากนั้นแกนไม้เรือสำเภา ท่าเจดีย์ ถ้วยขามที่แตกหัก ลูกปัดสี เป็นสิ่งที่เคยค้าขายกันในบริเวณชายทะเลแหลมโพธิ์และยังคงหลงเหลือให้เห็น จนปัจจุบัน

ชุมชนแหลมโพธิ์มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะทรัพยากร สัตว์น้ำที่พบเห็นอย่างชุกชุม ได้แก่ ปลากระพง ปลากระบอก ปลากระเบน พะยูน โลมา ปลาลิ้นหมา ปลาทู ร่าย ปลาช่อน ปลาดุกทะเล กุ้ง กุ้ง ปู หอย สาหร่าย เป็นต้น ซึ่งสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สร้างชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในชุมชนนี้ ได้แก่ หอยขาว ปูม้าและหอยแครง

ชาวชุมชนแหลมโพธิ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งเป็นหลัก ซึ่งสัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปลา หอย ปู กุ้งและอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีอาชีพเสริม เช่น การรับจ้างทั่วไป การรับจ้างแกะปูม้าในโรงงานและอาชีพค้าขาย เป็นต้น

การจับสัตว์น้ำแต่ละประเภทจะใช้เครื่องมือที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับรูปแบบของสันดอนแต่ละแห่ง ระบบน้ำขึ้น-น้ำลง ความลึกของระดับน้ำ ความชำนาญในการใช้เครื่องมือแต่ละประเภท เช่น อวนเข็นปลาทราย ใช้จับปลาทรายและปลากระบอก ตะขอใช้หาปูดำ เสียมใช้หาหอย เบ็ดใช้ตกปลา เรือหัวโทงเป็นพาหนะในการนำชาวประมงไปวางลอบในทะเล ลอบปลาและลอบพันปูม้า ใช้จับปลาและปูม้า อวนปูใช้จับสัตว์น้ำได้เกือบทุกประเภท เป็นต้น

การท่องเที่ยวในชุมชนแหลมโพธิ์ เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเพื่อชื่นชมความงามตามธรรมชาติและชมวิถีชีวิตของชาวประมง ร่วมเรียนรู้การอนุรักษ์และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ชมบรรยากาศและทิวทัศน์รอบอ่าวพุมเรียงซึ่งยังคงมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์อยู่เป็นอันมาก กิจกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งเกษตรกรรมซึ่งเกี่ยวกับอาชีพประมงเป็นหลัก โดยนักท่องเที่ยวสามารถร่วมกับชาวชุมชนแหลมโพธิ์ ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการประมงได้ นักท่องเที่ยวจะได้ความรู้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยคนในชุมชนจะบรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

ประเพณีและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนใหญ่เหมือนกับท้องถิ่นอื่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมา ส่วนการทำเครื่องมือประมง เช่น แร้ว แห อวน ลอบพันปูม้านั้น นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสังเกตการณ์และศึกษาวิธีทำได้ทุกขั้นตอนจากชาวประมงในชุมชน

นอกจากชาวชุมชนแหลมโพธิ์จะมีอาชีพจับสัตว์น้ำไว้บริโภคและจำหน่ายเป็นสินค้าสดแล้ว บางส่วนที่เหลือยังนำมาแปรรูปเป็นสินค้าซึ่งเป็นการถนอมอาหารเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเหล่านั้นด้วย ซึ่งสัตว์น้ำที่นิยมนำมาแปรรูป ได้แก่ เนื้อปูม้า ปลาเก๋า หอยแครง กุ้ง กุ้งและกุ้งเคย ซึ่งสินค้าเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ถอดความรู้เป็นเรื่องราวของชาวมุขชนแหลมโพธิ์ เพื่อนำเสนอองค์ความรู้สู่เรื่องราวของชาวมุขชนแหลมโพธิ์ ในรูปแบบของเว็บไซต์ (www.agro-tourism-suratthani.com) และหนังสือเรื่องราวเล่าเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชาวมุขชนแหลมโพธิ์อย่างยั่งยืน

5.10.2 วิธีแปลงข้อมูลองค์ความรู้สู่เรื่องราวเล่า

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ประกอบด้วยกระบวนการหลักๆ ได้แก่ การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และการเรียนรู้ และเพื่อให้มีการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงมีการใช้เครื่องมือหลายประเภทในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งการช่วยให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงความรู้ได้โดยสะดวก เพื่อที่จะส่งเสริมการจัดการความรู้ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (Story Telling) ด้วยการถอดความจากความรู้ดั้งเดิมที่คัดเลือกมาเพียงบางส่วนที่น่าสนใจ ผูกโยงเป็นเรื่องราวเชิงนิทานโดยใช้ตัวละครเด่น 1 ตัว พูดถึงเนื้อหาและความรู้ของชาวมุขชนแหลมโพธิ์ นับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของผู้คนในดินแดนพุมเรียงและแหลมโพธิ์ เพื่อให้ผู้อ่านได้ค้นหาความสำคัญและความเป็นมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน เทคนิคการเล่าเรื่องนี้เป็นวิธีการเผยแพร่ข้อมูลต่อผู้สนใจและกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

ในด้านการท่องเที่ยว การเล่าเรื่องราวมีจุดเด่นที่น่าสนใจ คือ เรื่องเล่ามีความต่อเนื่องทางอารมณ์ความรู้สึก เน้นการพานักท่องเที่ยวย้อนอดีตเพื่อสร้างแนวคิดให้ตามติดคิดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อหลายสิบหรือร้อยปีก่อน การเล่าเรื่องใช้แนวคิดอ้างอิงเนื้อเรื่องจากความรู้ในแต่ละหมวดความรู้หรือเรื่องเดิม โดยยกตัวอย่างตัวละครขึ้นมาในรูปของการตื้นที่เกี่ยวข้อที่เป็นตัวเด่นขึ้นมา 1 ตัวและแวดล้อมไปด้วยตัวการ์ตูนรองอีก 2-3 ตัว การเล่าเรื่องเน้นความเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนซึ่งผู้อ่านสามารถติดตามเรื่องราวได้เหมือนเข้าไปอยู่ในเรื่องเล่าบทนั้นจริงๆ โดยแบ่งเรื่องเล่าออกเป็นจำนวน 25 ฉาก ในรูปแบบของนิทานชื่อว่า “เรื่องเล่าจากแหลมโพธิ์”

5.10.3 เว็บไซต์ที่เสนอองค์ความรู้สู่เรื่องเล่า

ที่มา : จุฬามาศ กระจำศรี และคณะ, 2551

ภาพ 44 ตัวอย่างฉากเรื่องเล่าของชุมชนแหลมโพธิ์

การนำเสนอองค์ความรู้สู่เรื่องเล่าของชุมชนแหลมโพธิ์ในลักษณะของเว็บไซต์ ได้พัฒนาเว็บไซต์ด้วยโปรแกรม Macromedia Flash ร่วมกับโปรแกรมอื่น เพื่อนำเสนอเรื่องเล่าในรูปของภาพการ์ตูนเคลื่อนไหวพร้อมเสียงผ่านเว็บไซต์ จะเป็น การนำเสนอในลักษณะที่ผู้ชมสามารถคลิกแต่ละฉากเพื่อชมเรื่องเล่าของแหลมโพธิ์ จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้ ซึ่งแต่ละฉากผู้ชมสามารถอ่านข้อความหรือจะคลิกเพื่อ ฟังเสียงเล่าจากปุ่มฟังเนื้อเรื่องก็ได้ ทำให้เกิดรูปแบบการใช้สื่อเพื่อการสื่อความหมาย และให้ความรู้เผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมายได้ดีอีกทางหนึ่ง โดยเว็บไซต์ดังกล่าวมีชื่อว่า “เรื่องเล่าจากแหลมโพธิ์” เข้าถึงได้ที่ www.agro-tourism-suratthani.com

5.11 สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร

ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เดิมเป็นส่วนหนึ่งของตำบลพุนพรี ในอดีตมีลักษณะเป็นป่ารกชัฏ มีสัตว์ป่าชุกชุมโดยเฉพาะเสือ ซึ่งชาวบ้านไม่กล้าที่จะสัญจรคนเดียวในยามค่ำคืนเพราะเสือออกมาทำร้ายชาวบ้าน ทางทางจึงส่งเจ้าหน้าที่ผู้มีฝีมือมาปราบเสือจนราบคาบ จึงได้ชื่อว่า “บ้านคลองปราบ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เลื้อย” แต่ต่อมาเรียก “บ้านคลองปราบ” จนกระทั่งปี 2528 ได้แยกตัวจากตำบลพุมพรี มาเป็นตำบลคลองปราบ โดยมีพื้นที่ 62.20 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ราบเชิงเขาเหมาะแก่การทำสวนผลไม้และสวนยางพารา มีสถานที่สำคัญในตำบลที่คนรู้จักกันทั่วไป ได้แก่ ลำน้ำกงสงฆ์ถ้ำขรม วัดถ้ำพระ สวนสละอาทิตย์และสวนการเรียนรู้สมุนไพรดอยสลิต ซึ่งเป็นโครงการเศรษฐกิจพอเพียง หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์มและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยวัชรวิ พิษผล และคณะ (2551) ได้ศึกษา “รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อรวบรวมข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร ที่เอื้อต่อศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ออกแบบเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรและเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพร และกำหนดรูปแบบการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับสวนสมุนไพร

ที่มา : www.salaartit.com

ภาพ 45-46 สวนสมุนไพรดอยสลิต

5.11.1 ข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในตำบลคลองปราบ

ตำบลคลองปราบมีไม้ใช้สอยพืชเศรษฐกิจและสมุนไพร โดยรวมจำนวน 212

ชนิด จำแนกดังนี้

1) ไม้ไผ่จะสุญพันธุ์โดยรวมจำนวน	53	ชนิด
2) พืชสมุนไพรโดยรวมจำนวน	159	ชนิด

ไม้ไผ่กล้วยพันธุ์ 53 ชนิด ซึ่งหมายรวมถึงไม้ยืนต้นที่ไผ่จะกล้วยพันธุ์ เฉพาะในพื้นที่ตำบลคลองปราบ เนื่องจากชาวบ้านได้นำไปใช้สอยจนเกือบหมด รวมทั้งชาวบ้านที่เปลี่ยนอาชีพซึ่งมีการตัดต้นไม้เพื่อเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกพืชชนิดอื่น เช่น การปลูกยางพารา ปลูกปาล์ม จึงทำให้ไม้ดั้งเดิมกล้วยพันธุ์ ได้แก่ ตะเคียนทอง โดหนาม อินทนิล กระเทียมขี้หมูเขา ขนุนโหนด จำปาทอง สุหรียญทอง รักป่า แคยอดดำ กฤษณา ทัง มะไฟป่า เลือดควาย ยอป่า ยาง สุหรียญนก เงาะป่า ไม้เกียบ ลำแพน ไม้ ปอจาง ขุนปาน แหวง เทพขาวโร กระดังงาดัน สาย ยอม กำไล มะไฟกา จำกั๊ด จำปามุก ตะแบก พยอม พลับ จิกภูเขา จิกนม กะพงศ์ทอง มะหาด วาหิน ชะเมา ตะเคียนหมี ดีปลี ค้างคั่ง กอ พรายวน ฝามม้อ ตาเล่อ กระท้อนป่า ดง เอาะ ขี้หนอน ยางทะเลและส้มโก

พืชสมุนไพรในสวน 159 ชนิด เป็นพืชที่ใช้ทำเป็นส่วนประกอบของยา ซึ่งยังไม่ได้มีการผสมปรุงหรือแปรสภาพสำหรับการนำมาใช้นั้น อาจมีการดัดแปลงรูป ลักษณะของสมุนไพรให้ใช้ได้สะดวกขึ้น เช่น การหั่นให้มีขนาดเล็กหรือตากแห้งแล้ว นำมาบดเป็นผง ได้แก่ กระชาย กระชายดำ กระดอม กระดังงาดัน กระตูกไก่ขาว กระตูกไก่อดำ กระตือ กระตือแดง กระตือแดงดอกยาว กระพาโหม กระเพราขาว กระเพราแดง กระวาน กล้วยทองหน้าแห้ง กล้วยน้ำว่า กล้วยน้ำว่ากาดำ กาหลง กาหลงร้าง กำจัด กำลั้งหนุมาร ขมิ้นเครือตัวผู้ ขมิ้นเครือตัวเมีย ขมิ้นดั่ง ขมิ้นทอง ขมิ้นอ้อย ข่าตาแดง ข่าเล็ก ข่าใหญ่ ขี้กาติน ขี้กาแดง ขี้เหล็ก ขี้เหล็กเลือด เข็มขาว เข็มทอง คมบาง คร่ำ ครุ่ม จำปา จำปูน ฉะพริ้ว ชมพู ชะมวงย่าน ช้างพลูช้าง ชิงช้าชาลี ชุมเห็ด แซมไซ แซะ ดอกมะลิ ดอกมะลิป่า ตะไคร้ ตะไคร้หอม ตาลดำ ตาลลูกติด ตำลึง ตีนเป็ด เตบป่า เต่าเกียจ เต่าร้าง แดงหนู ทนดี ทองกลาง ทับทิม ทุ้งฟ้า นมสวรรค์ดอกขาว นมสวรรค์ดอกแดง นมอินทร์ นางแย้ม น้ำข้าว น้ำดับไฟ น้ำนมราชสีห์ เนรฤๅษี บอระเพ็ด โบรา ปายสาร ปล้าป่า เปราะกระแจะจันทร์ ผักกูด ผักกูดผี ผักเบ็ดแดง ผักมะมะ ผักหวานช้าง ฝั่สัสสุ ฝนแสนหา พยาสรวพยา พลับพลึง พลุป่า พังงูเขียว พังงูแดง พุทธรักษา เพกา แพงพวยขาว ไพล ไพลเสก ฟ้าแลบ มะขาม มะเดื่อชุมพร มะเดื่อหอม มะพร้าว มะไฟเต่า มะยมหอม มะระขี้นก มะละกอ มะแว้ง มะแว้งขม มะหาด มูกหลวง ไม้ซ่อนดีหมา ย่านนาง ยาหนูตัน แร็ด ลูกใต้ใบ วานกุมารทอง วานขมิ้นขาว วานงาช้าง วานใจดำ วานชกมดลูก วานตะขาบ วานทิพเนต วานนางจิต วานนางติด วานเปราะหอม วานพระอินทร์ วานเพชรชะหัง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ว่านมหากาฬ ว่านมหาจักรพรรดิ ว่านมหาเพชร ว่านลำพันติง ว่านสีทิศ
ว่านแสงอาทิตย์ ว่านหนุมารนั่งแท่น ว่านหอมแดง ว่านหางช้าง สบ้า สบ้าหูลิง
สบู่เลือดแดง ส้มกำป่า ส้มกุ่ม ส้มเคย ส้มชะมวงนก ส้มชะมวงเล็ก ส้มชะมวงใหญ่
ส้มป่อย ส้มมะนาว ส้มมะยม ส้มโม่งว้าว ส้มโอ สังกระณี สาวหลง หงอนไก่ กล้วยาปันตอ
กล้วยาลิธี หนอนตายยาก หนามบรรทัด หมาก หยิหระ หว่า ทิวเบื้องด้วย หูหมี่และ
ไหลปิด

5.11.2 บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพร

บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพร ประกอบด้วยทั้งหมด 6 จุด

1. **บริเวณที่ทำการศูนย์ (จุดชมวิว)** เป็นจุดที่สูงที่สุดในเนื้อที่ 30 ไร่ ภายใน
บริเวณสวนสมุนไพร

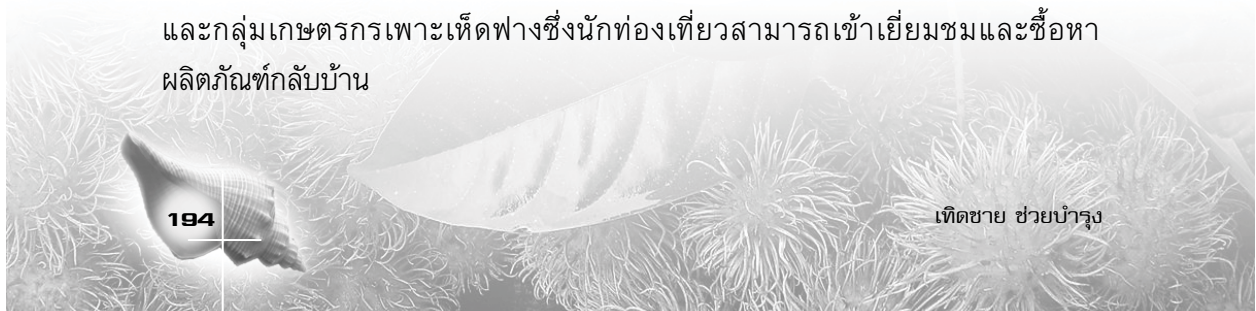
2. **ป่าไม้ธรรมชาติ** ห่างจากจุดชมวิวประมาณ 150 เมตร จะประกอบไปด้วยป่าไม้ธรรมชาติที่ใกล้สูญพันธุ์และมีสรรพคุณทางยาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เช่นเดียวกับพืชสมุนไพร

3. **น้ำตกหินงาม** เป็นน้ำตกที่มีอยู่ในบริเวณสวนสมุนไพรห่างจากบริเวณที่ทำการศูนย์ประมาณ 300 เมตร ในบริเวณนี้สามารถแวะชมไม้ตะกั่วซึ่งเป็นไม้ที่นิยมปลูกในปัจจุบันเนื่องจากดูแลง่ายและโตเร็ว พร้อมทั้งในบริเวณนี้ยังสามารถแวะชมพรรณไม้หายาก เช่น ต้นจำปาทอง

4. **สวนเกษตรผสมผสาน** บริเวณนี้เป็นสวนเกษตรผสมผสานประกอบด้วยสมุนไพรประมาณ 10 ไร่ เดินทางจากน้ำตกผ่านพรรณไม้นานาชนิดสองข้างทางจะมีต้นชาซึ่งช่วยยึดหน้าดินเช่นเดียวกับหญ้าแฝกแต่ต้องใช้เวลาในการปลูกนานกว่า อีกทั้งยังมีว่านสาวหลง ซึ่งมีกลิ่นหอมและยังสามารถใช้สกัดเป็นน้ำหอมได้

5. **สวนสมุนไพรกลางแจ้ง (แปลงเพาะชำกล้าไม้)** บริเวณนี้เป็นแปลงสาธิตกลางแจ้งของโครงการซึ่งจะมีการเพาะชำกล้าไม้สมุนไพร สามารถที่จะนำกลับไปปลูกที่บ้านได้

6. **สวนพืชเศรษฐกิจ** บริเวณด้านล่างของสวนสมุนไพรประกอบด้วยสวนปาล์มและกลุ่มเกษตรกรเพาะเห็ดฟางซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าเยี่ยมชมและซื้อหาผลิตภัณฑ์กลับบ้าน

5.11.3 เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพร

เนื่องจากเป็นระยะเริ่มต้นในการทดลองท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีนักท่องเที่ยวเข้าไปในสวนสมุนไพรจำนวนน้อยจึงกำหนดให้มีเส้นทางหลักในการเดินเท้าเพื่อท่องเที่ยวในสวนสมุนไพรเพียง 1 เส้นทางเท่านั้น แต่หากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้น ก็สามารถที่จะเพิ่มเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรได้ตามความเหมาะสม เพราะ จุดแวะแต่ละแห่งสามารถเชื่อมต่อกันได้

การใช้เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพร ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง จากจุดชมวิว ระยะทางในการเดินเท้าประมาณ 600 เมตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

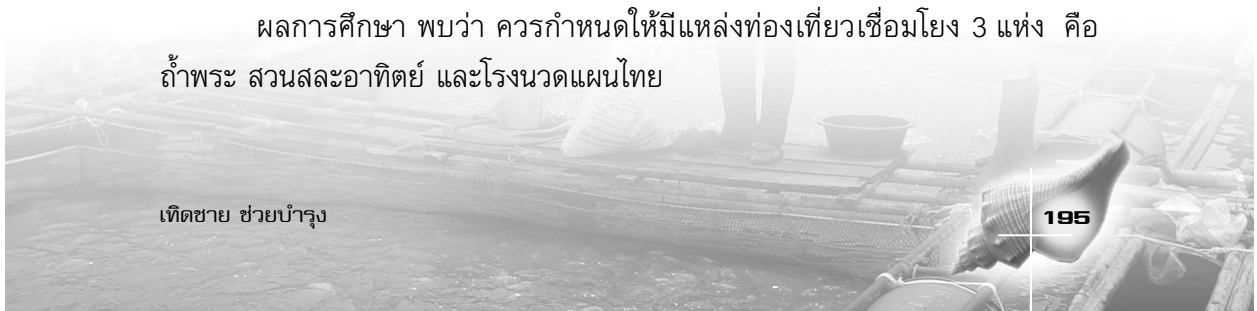
1. เริ่มจากที่ทำการศูนย์ผ่านจุดชมวิวเดินเท้าขึ้นภูเขาเพื่อแวะชมป่าไม้ธรรมชาติซึ่งมีระยะทางห่างจากจุดชมวิวประมาณ 150 เมตร
2. เดินทางไปน้ำตกหินงาม ระยะทางห่างจากป่าไม้ธรรมชาติประมาณ 150 เมตร
3. หลังจากนั้นเดินลงเพื่อชมสวนเกษตรผสมผสานเนื้อที่ 10 ไร่ ประกอบด้วยพืชสมุนไพรนานาชนิดจากน้ำตกหินงามมายังสวนเกษตรผสมผสานระยะทางประมาณ 250 เมตร
4. จากนั้นเดินออกสู่บริเวณกลางแจ้งเพื่อชมแปลงสาธิตโครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์มซึ่งเป็นแปลงเพาะชำกล้าไม้
5. ทักทายชมพืชเศรษฐกิจและฟาร์มเห็ด

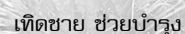
5.11.4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงและเส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดเป็นเส้นทางเชื่อมโยงมีทั้งที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ทางด้านการเกษตรและด้านสุขภาพ ประกอบด้วย

- ถ้ำขมิ้น
- ถ้ำพระ
- สวนสละอาทิตย์
- โรงนวด

ผลการศึกษา พบว่า ควรกำหนดให้มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง 3 แห่ง คือ ถ้ำพระ สวนสละอาทิตย์ และโรงนวดแผนไทย

สวนสมุนไพร ศาลาหรือน้ำนั่งพักผ่อน จุดทิ้งขยะ ลานจอดรถ ป้ายอาคารสถานที่
จัดอบรมและสัมมนา บริการอาหารและเครื่องดื่มและสถานที่พักค้างคืน

การจัดกิจกรรมภายในสวนสมุนไพร ควรมีรายละเอียด ดังนี้

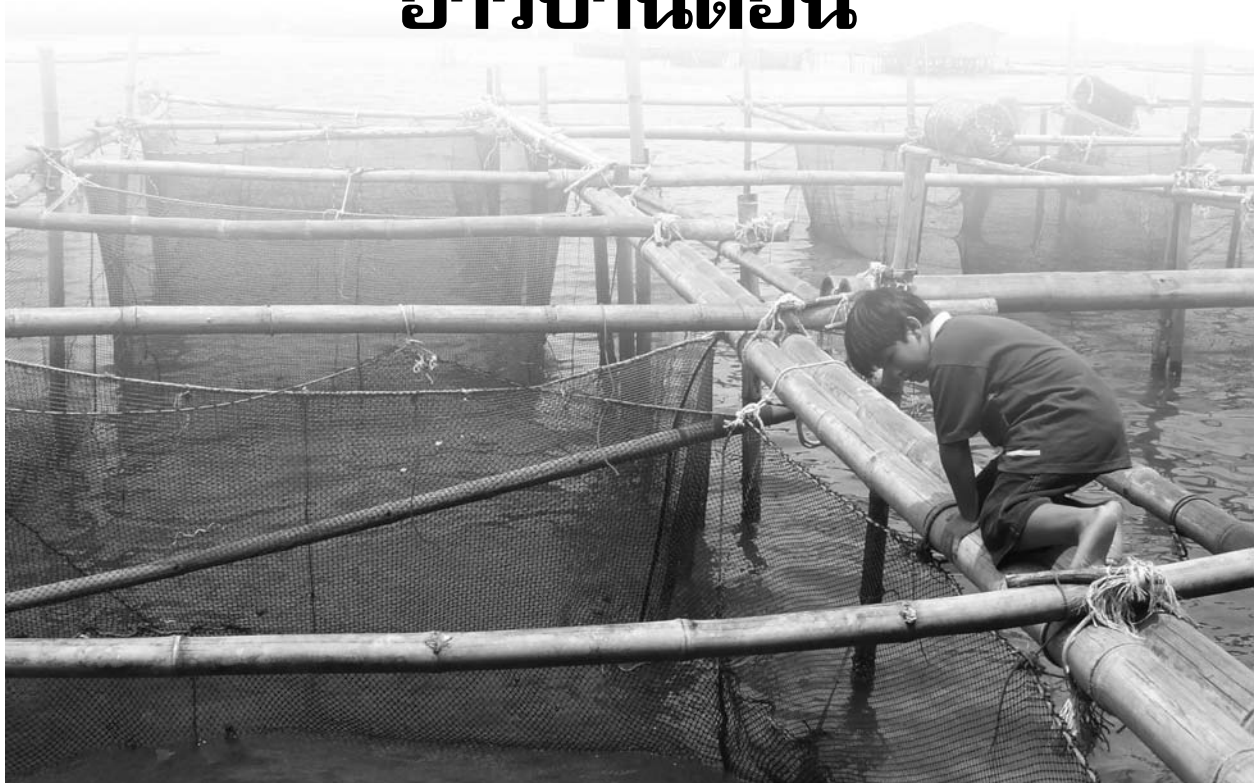
1. นักท่องเที่ยวพร้อมกันที่บริเวณที่ทำการศูนย์ ฟังการบรรยายความเป็นมา
และเส้นทางท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว
2. นักท่องเที่ยวเดินชมสวนสมุนไพรโดยมีมัคคุเทศก์แนะนำการเดินทางและ
จุดสำคัญต่างๆ 4 จุด (ระยะเวลาประมาณ 45 นาที)
3. นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมายังบริเวณที่ทำการศูนย์ รับประทานอาหาร
กลางวันซึ่งมีส่วนประกอบของพืชสมุนไพรและวัตถุดิบภายในท้องถิ่น
4. นักท่องเที่ยวลงเยี่ยมชมชมบริเวณสวนสมุนไพรกลางแจ้งและแปลงสาธิต
(จุดที่ 5) นักท่องเที่ยวสามารถซื้อหาพันธุ์พืชสมุนไพรกลับบ้านได้
5. นักท่องเที่ยวชมบริเวณแปลงเพาะเห็ดของกลุ่มสมาชิก ซึ่งนักท่องเที่ยว
สามารถซื้อผลิตภัณฑ์กลับบ้านได้

5.11.6 การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน สวนสมุนไพร

การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนสมุนไพร
ควรมีป้ายต่างๆ รวมถึงป้ายอาคาร ป้ายแนะนำสวนสมุนไพร ป้ายบอกทางทั้งภายในและ
ภายนอกสวนสมุนไพร คู่มือและเอกสารแนะนำสวนสมุนไพร เพราะสามารถสร้างความ
พึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ โดยผลการศึกษาครั้งนี้ได้จัดทำแผ่นพับแนะนำ
สถานที่ท่องเที่ยว คู่มือแนะนำสวนสมุนไพร รวมถึงแผ่นป้ายสื่อความหมายตามจุด
ต่างๆ และป้ายชื่อสมุนไพรที่ติดตามต้นสมุนไพร อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งใน
การประชาสัมพันธ์และการสื่อความหมายทั้งในและนอกแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตรได้ และเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเพิ่มแหล่งท่องเที่ยว
ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ชาวสุราษฎร์ธานี
 อีกทั้งยังแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังกล่าวยังสามารถนำไป
กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในเชิงปฏิบัติได้จริงต่อไปในอนาคต

ตอน 6
การจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
อำเภอบ้านดอน

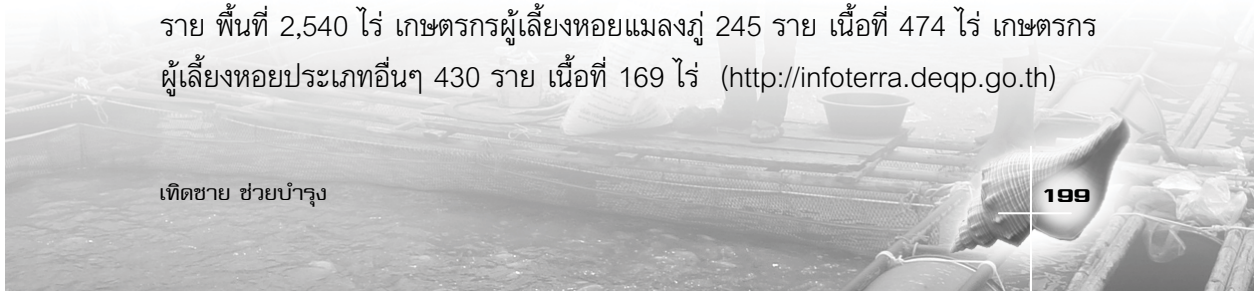

อ่าวบ้านดอนเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเคยเจริญรุ่งเรืองในสมัยศรีวิชัยโบราณ เป็นเส้นทางค้าขายเชื่อมต่อระหว่าง 2 มหาสมุทร คือ มหาสมุทรอินเดียทางด้านตะวันออกและมหาสมุทรแปซิฟิกทางด้านตะวันตก เป็นอ่าวที่มีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำโดยเฉพาะแหล่งขยายพันธุ์ของปลาที่มีคุณภาพ ปัจจุบันอ่าวแห่งนี้ยังใช้ประโยชน์ด้านการเพาะเลี้ยงหอยหลายประเภท การเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่เกิดในบริเวณอ่าวบ้านดอน จึงมีผลกระทบต่อประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและบุคคลทั่วไป

อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขนาดใหญ่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่ประมาณ 477 ตารางกิโลเมตร ระดับน้ำขึ้น-ลงในแต่ละวันแตกต่างกันประมาณ 2.1 เมตร โดยมีความเร็วกระแสน้ำ 2.04 กิโลเมตร/ชั่วโมง พื้นที่ดังกล่าวได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในเดือนตุลาคม-กันยายน มีผลทำให้ฝนตกชุกในช่วงเดือนพฤศจิกายน-มกราคมของทุกปี สภาพโดยทั่วไปของอ่าวบ้านดอนส่วนใหญ่เป็นหาดโคลน มีแม่น้ำไหลลงสู่อ่าว ได้แก่ แม่น้ำตาปี แม่น้ำพุมดวงและคลองอีก 7 สาย ชาวบ้านบริเวณรอบอ่าวบ้านดอนประกอบอาชีพเลี้ยงหอยตะกรมในบริเวณนี้มากกว่า 60 ปี ซึ่งต่อมารกรมประมงได้เข้าไปจัดระเบียบการเลี้ยงสัตว์น้ำโดยจัดให้เป็นพื้นที่อนุญาตอย่างถูกต้องสำหรับประชาชนในพื้นที่ให้เลี้ยงหอยโดยมีพื้นที่อนุญาตประมาณ 30,000 ไร่ ซึ่งในขณะที่มีการเลี้ยงหอยตะกรมนี้เอง ทำให้มีหอยกะพงเกิดขึ้นมากมายด้วยเช่นกัน ชาวบ้านได้นำหอยกะพงเหล่านี้มาใช้เป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ดไข่ ซึ่งเป็นที่มาของ “ไข่เค็มไชยา” ที่มีชื่อเสียงมาจนถึงปัจจุบัน

การพัฒนาด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่อ่าวบ้านดอนมีมาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2547 ได้มีการเลี้ยงหอยแครงและหอยแมลงภู่ในพื้นที่อ่าวบ้านดอนใกล้กับเกาะปราบ (ความลึกของน้ำประมาณ 4-10 เมตร) ทำให้พื้นที่เลี้ยงหอยตะกรมมีปริมาณเพิ่มขึ้น

สำหรับจำนวนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในอ่าวบ้านดอนปัจจุบันมีมากกว่า 3,100 ราย แบ่งเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเล 670 ราย พื้นที่ 23,000 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยแครง 1,435 ราย พื้นที่ 14,964 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยนางรม 295 ราย พื้นที่ 2,540 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ 245 ราย เนื้อที่ 474 ไร่ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยประเภทอื่นๆ 430 ราย เนื้อที่ 169 ไร่ (<http://infoterra.deqp.go.th>)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การเลี้ยงหอยทุกประเภทในอ่าวบ้านดอน เกษตรกรผู้เลี้ยงได้สร้างรายได้สำหรับเฝ้าแปลงหอยเพื่อป้องกันการลักขโมย ตลอดจนป้องกันการเข้ามาจับสัตว์น้ำของเรือประมงต่างๆ ในบริเวณแปลงเพาะเลี้ยง จึงทำให้มีชนเฝ้าคอกหอยเป็นจำนวนมากในบริเวณชายฝั่งอ่าวบ้านดอน ตั้งแต่อำเภอไชยา ท่าฉาง พุนพิน เมืองสุราษฎร์ธานี กาญจนดิษฐ์และดอนสัก

ชนาดังอยู่ในอ่าวมีบรรยากาศที่ดี ธรรมชาติงดงาม มีวิถีชีวิตและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ไม่น้อย ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในบริเวณคอกหอย ทำให้นายสมชาย ลินมา เจ้าของสินมานะฟาร์มได้ทดลองทำการท่องเที่ยวแบบใหม่เรียกว่า “ฟาร์มสเตย์ (Farmstay)” ขึ้นในอ่าวบ้านดอน โดยใช้ฟาร์มหอยของตนเองเป็นสถานที่พักผ่อนและเป็นจุดท่องเที่ยว ซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวผู้รักธรรมชาติ โดยมีนักท่องเที่ยวใช้บริการในปี 2548 ประมาณ 5,000 คน โดยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 90 และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติร้อยละ 10

จากความสำเร็จของคุณ สมชาย ลินมา จึงทำให้เจ้าของฟาร์มหอยอื่นๆ ที่อยู่ในพื้นที่ให้ความสนใจและพัฒนาชนาในฟาร์มหอยของตนเองเพื่อรับรองการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 3 ราย และคาดว่าจะมีผู้สนใจรายอื่นๆ พัฒนาฟาร์มของตนเองเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในอนาคต

การท่องเที่ยวในพื้นที่เพาะเลี้ยงชายฝั่งในอ่าวบ้านดอนในลักษณะของฟาร์มสเตย์ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ลักษณะพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการต่างๆ การนำเที่ยวตลอดจนสภาพแวดล้อมมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไป ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวยังอาจรบกวนหอยที่เลี้ยงไว้ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ ตามมาในอนาคต ในขณะที่ผู้เลี้ยงหอยที่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวในฟาร์มของตนเองยังขาดความรู้ ความเข้าใจและระบบการจัดการด้านคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยว ซึ่งอาจทำให้การท่องเที่ยวในอ่าวบ้านดอนในอนาคตเกิดปัญหาได้ สอรัฐ มาบุญ และคณะจึงศึกษาวิจัยเพื่อเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์ ในพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในอ่าวบ้านดอนเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ดังกล่าวอย่างยั่งยืนต่อไป อีกทั้งเพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาและการจัดการแกพื้นที่อื่นๆ ด้วย

6.1 การเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวในบริเวณอ่าวบ้านดอนจังหวัด สุราษฎร์ธานี

สอรัฐ มากบุญ และคณะ (2551) ได้ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและประเมินศักยภาพหลังดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของอ่าวบ้านดอน วิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพหลังดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอน และรูปแบบพร้อมโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

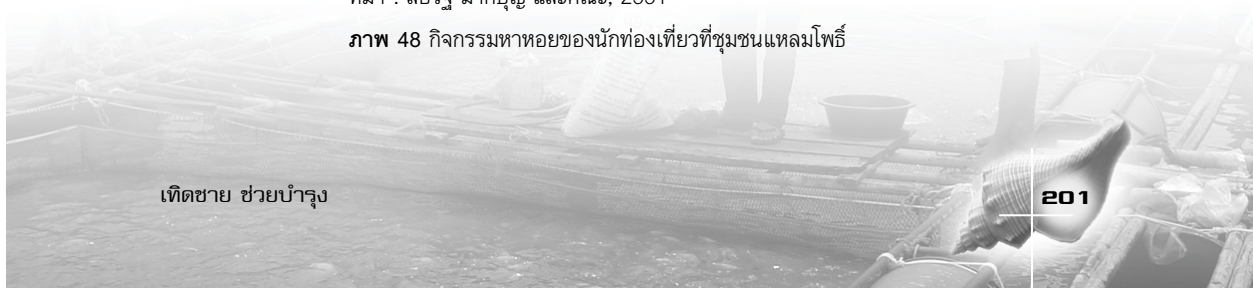
ผลการศึกษา พบว่า บริเวณรอบอ่าวบ้านดอน มีแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า 19 แห่ง ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวหลักที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมเยือนเป็นจุดหมายปลายทางจำนวน 6 แห่ง คือ

1. แหลมโพธิ์
2. บ้านลิเล็ด อำเภอบ้านดอน
3. คลองร้อยสาย (ในบาง) อำเภอเมือง
4. สีนม่านฟาร์ม อำเภอกาญจนดิษฐ์
5. ปากคลองกะแตะ
6. วัดเขาสวรรณประดิษฐ์

ที่มา : สอรัฐ มากบุญ และคณะ, 2551

ภาพ 48 กิจกรรมหาหอยของนักท่องเที่ยวที่ชุมชนแหลมโพธิ์

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่มา : สอรัฐ มาบุญ และคณะ, 2551

ภาพ 49 นักท่องเที่ยวล่องเรือชมสินมมานะฟาร์ม

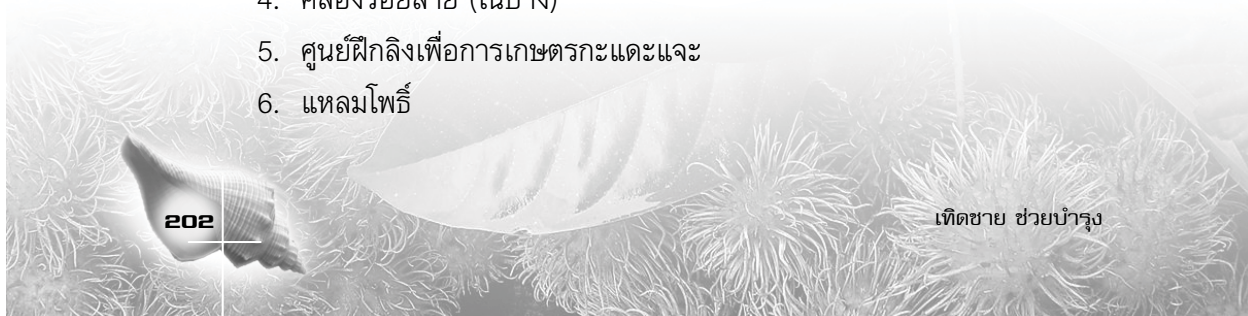
ที่มา : สอรัฐ มาบุญ และคณะ, 2551

ภาพ 50 วัดเขาสวรรณประดิษฐ์

นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปแหลมโพธิ์ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่มาจากพื้นที่ใกล้เคียง ส่วนอีกสามแห่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะกับผู้ประกอบการท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทเช่าเหมาลำเรือจะเดินทางไปยังสินมมานะฟาร์ม เกาะสมุยและบางส่วนจะล่องคลองท่องเที่ยวบริเวณในบางตามเส้นทางคลองร้อยสาย

จากการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเบื้องต้นโดยพิจารณาจากคุณค่าความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวด้านความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมตลอดจนข้อจำกัดต่างๆ ตลอดจนปริมาณการท่องเที่ยวที่มีในแต่ละพื้นที่ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพระดับดีและดีมากจำนวน 8 แห่ง ประกอบด้วย

1. ตลาดพุมเรียง
2. บ้านลิเล็ด
3. วัดเขาสวรรณประดิษฐ์
4. คลองร้อยสาย (ในบาง)
5. ศูนย์ฝึกยิงเพื่อการเกษตรกะแดะแฉะ
6. แหลมโพธิ์

เทิดชาย ช่วยบำรุง

7. สินมานะฟาร์ม

8. อ่าวพุมเรียง

นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในชั้นบุกเบิกใหม่จำนวน 4 แห่งซึ่งบางแห่งยังคงต้องรอเวลาอีกพอสมควร จึงจะมีความพร้อมทางการท่องเที่ยว เช่น แหลมซุย อำเภอไชยาและเกาะปราบที่ยังคงอยู่ในความดูแลของทหารเรือ

6.1.1 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรแยกส่วนในการพัฒนาเพราะแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดพลังในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในระดับมาก แต่หากจัดเป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาในลักษณะเชื่อมโยงจะสามารถเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและเป็นพลังในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ควรดำเนินการร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยโดยใช้สายน้ำหรือปากน้ำเป็นเขตในการรวมกลุ่มพัฒนา ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 กลุ่มอำเภอไชยา (ปากคลองไชยา-คลองตะกอบ) ได้แก่ พระบรมธาตุไชยา เมืองเก่าพุมเรียง แหลมโพธิ์ อ่าวพุมเรียง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มอำเภอพุนพิน (คลองพุนพิน-คลองราง) ได้แก่ เขาศรีวิชัย เขาพระอันนท สี่ลัด

กลุ่มที่ 3 กลุ่มอำเภอเมือง (ปากน้ำตาปี) ได้แก่ การท่องเที่ยวคลองร้อยสาย 6 ตำบล

กลุ่มที่ 4 กลุ่มปากคลองกะแดะ ได้แก่ ศูนย์ฝึกยิงเพื่อการเกษตรกะแดะและศูนย์ศึกษาป่าชายเลน ศาลเจ้าไหหลำ เคียงเลบุรี

กลุ่มที่ 5 กลุ่มปากคลองท่าทอง ได้แก่ เมืองเก่าท่าทอง วัดเขาพระนันทพิพิธภักดิ์เมืองท่าทอง สินมานะฟาร์มและชุมชนปากน้ำท่าทอง

กลุ่มที่ 6 กลุ่มปากคลองดอนสัก ได้แก่ วัดเขาสุวรรณประดิษฐ์ ป่าชายเลนดอนสักและอ่าวดอนสัก

6.1.2 โปรแกรมการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวที่ดำเนินการอยู่ยังขาดระบบการจัดการโดยเฉพาะพื้นที่ไชยา และปากคลองกะแดะจึงขาดการพัฒนาด้านกิจกรรมและการจัดโปรแกรม การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างอิสระตามที่นักท่องเที่ยวจะกำหนด การท่องเที่ยวยังขาด คุณภาพและมาตรฐานในหลายด้าน การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณอ่าวบ้านดอน มีข้อจำกัดทางกายภาพของพื้นที่ เส้นทางและท่าเรือ ระยะเวลาในการเดินทางและ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษา พบว่า โปรแกรมการท่องเที่ยวบริเวณ อ่าวบ้านดอน มีดังนี้

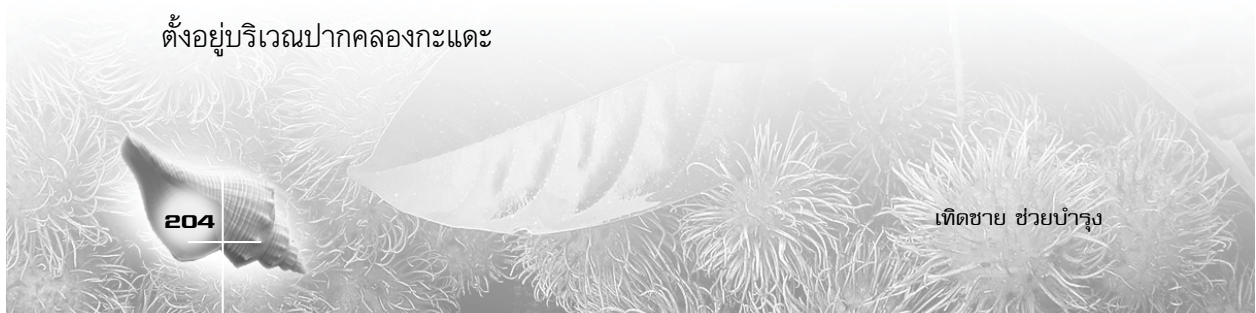
1) โปรแกรมการท่องเที่ยวในลักษณะของการเสริมศักยภาพที่ดำเนินการ อยู่เดิม ประกอบด้วย

1.1) การท่องเที่ยวไชยา-แหลมโพธิ์ เป็นโปรแกรมสำหรับครอบครัวที่มีพาหนะส่วนตัว เดินทางเพื่อไปพักผ่อน เล่นน้ำชายหาดและตกปลา ซึ่งปัจจุบันมี นักท่องเที่ยวจากบริเวณใกล้เคียงเดินทางไปท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในวันหยุดสุดสัปดาห์

1.2) การท่องเที่ยวบ้านลิเล็ด เป็นการท่องเที่ยวศึกษาป่าชายเลน ดูความสำเร็จของชุมชนในการขยายพื้นที่ป่าชายเลน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็น เยาวชน กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การท่องเที่ยวติดต่อผ่านกลุ่มท่องเที่ยวของชุมชน

1.3) การท่องเที่ยวคลองร้อยสาย เป็นการท่องเที่ยวชมทัศนียภาพ และวิถีชีวิตของคนและชุมชนริมฝั่งแม่น้ำตาปีและคลองสาขา และชมการรวมกลุ่ม ของหิ้งห้อยในยามค่ำคืน เป็นแหล่งท่องเที่ยวใกล้เมืองที่ผู้สนใจสามารถติดต่อผ่าน ชมรมท่องเที่ยวคลองร้อยสายได้

1.4) การท่องเที่ยวปากคลองกะแดะ เป็นการเดินทางไปรับประทาน อาหารทะเลบริเวณปากคลองกะแดะ ชมศาลเจ้าไหหลำเก่าแก่และบางส่วนไป พักค้างคืนเพื่อทำกิจกรรมบนขนาเฝ้าแปลงเลี้ยงหอยในทะเล การท่องเที่ยวยังไม่มี การจัดการที่ชัดเจน แต่หากต้องการที่พักในทะเลสามารถติดต่อได้ที่ร้านเคียงเล ซึ่ง ตั้งอยู่บริเวณปากคลองกะแดะ

1.5) การท่องเที่ยวคลองท่าทองและฟาร์มสเตย์ เป็นการท่องเที่ยว ล่องคลองตอนลัดชมชุมชนสองฝั่งคลอง ป่าชายเลน รับประทานอาหารทะเล เรียนรู้ การเพาะเลี้ยงหอยและการทำประมงชายฝั่งและพักผ่อน สัมผัสธรรมชาติกลางอ่าวที่ ลินมานะฟาร์ม การจัดการการท่องเที่ยวดำเนินการโดยคุณสมชาย ลินมา เจ้าของ ลินมานะฟาร์ม ร่วมกับชุมชนและโรงเรียนวัดเขาพระนัม

1.6) การท่องเที่ยววัดเขาสุวรรณประดิษฐ์ ตอนลัด เป็นการท่องเที่ยว วัดเพื่อเคารพบุปผินอดีตเจ้าอาวาส ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพบูชาของชาวพุทธ ทั่วไปและขึ้นฝั่งเพื่อสักการะพระบรมสารีริกธาตุภายในเจดีย์ขนาดใหญ่และชมทิวทัศน์ อ่าวตอนลัด

2) โปรแกรมการท่องเที่ยวใหม่

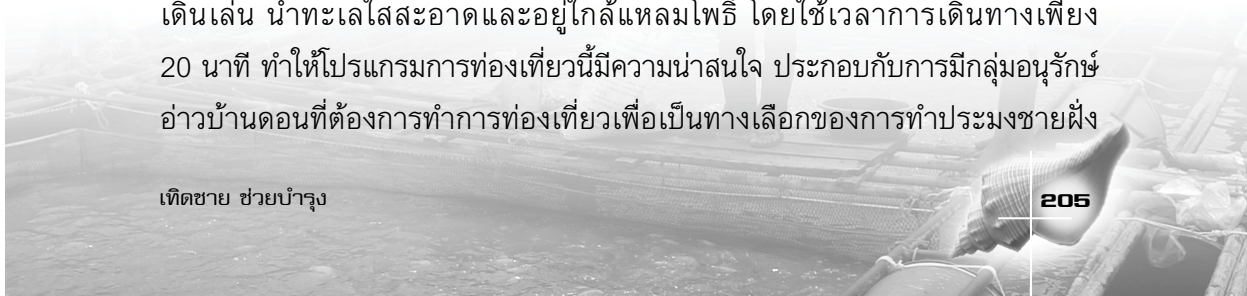
ผลการศึกษาได้ค้นพบศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและนำไปสู่การสร้าง โปรแกรมการท่องเที่ยวใหม่ที่สามารถดำเนินการได้ในปัจจุบันจำนวน 2 โปรแกรม คือ

2.1) โปรแกรมการท่องเที่ยวไชยา-อ่าวพุมเรียง

เป็นโปรแกรมที่เน้นการท่องเที่ยว และทำกิจกรรมอย่างหลากหลายใน อ่าวพุมเรียง ซึ่งเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงหอย เล่นน้ำทะเล และพักผ่อนบนบังกาลางอ่าว โดยกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบ ประกอบด้วย

- การลงอวนปูและจับปูม้า ปูทะเล
- การคราดหอยขาว หอยไฟไหม้บนเนินทรายยามน้ำทะเลลง
- การศึกษาการเพาะเลี้ยงปูม้า ปล่อยลูกปูม้าลงทะเล
- การตกปลา
- การส่องกุ้ง
- การชมปลากระโดดเล่นแสงไฟยามค่ำคืน
- การทำอาหารสดๆ จากสัตว์น้ำที่จับได้บนบังกาลางอ่าว

จากกิจกรรมที่สามารถทำได้หลากหลาย ประกอบกับการมีเกาะ ชายหาดให้ เดินเล่น น้ำทะเลใสสะอาดและอยู่ใกล้แหลมโพธิ์ โดยใช้เวลาการเดินทางเพียง 20 นาที ทำให้โปรแกรมการท่องเที่ยวนี้มีความน่าสนใจ ประกอบกับการมีกลุ่มอนุรักษ์ อ่าวบ้านดอนที่ต้องการทำการท่องเที่ยวเพื่อเป็นทางเลือกของการทำประมงชายฝั่ง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จึงทำให้มีความพร้อมด้านผู้ให้บริการและการนำเที่ยว โดยหากสามารถพัฒนาขนา
กลางอ่าวให้มีความพร้อมทั้งห้องอาบน้ำและห้องสุขา ก็จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว
ฟาร์มสเตย์ได้อีกแห่งหนึ่งในอ่าวบ้านดอน

2.2) โปรแกรมการท่องเที่ยวกาญจนดิษฐ์-ดอนสัก

โปรแกรมนี้เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวที่ใช้เวลา 1 วัน และ 2 วัน 1 คืน
เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ เมืองเก่า วัดที่สวยงาม ศึกษา
วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนและพักผ่อนในฟาร์มสเตย์บนขนาดใหญ่ใน
อ่าวกาญจนดิษฐ์ เป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการเดินทางเป็นกลุ่ม
เพื่อการเรียนรู้ พักผ่อน การประชุมสัมมนา มีสมาชิกตั้งแต่ 10-100 คน

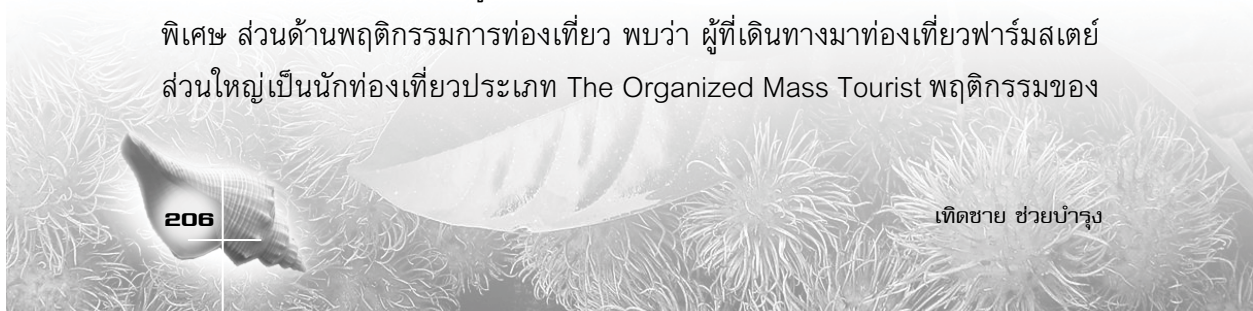
นอกจากโปรแกรมทั้งสองแล้ว ยังมีโปรแกรมการท่องเที่ยวอื่นที่สามารถ
พัฒนาได้ในอนาคต โดยต้องรอความพร้อมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามที่ได้
กล่าวมาแล้วและความพร้อมด้านการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหรือใน
กลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

6.2 อุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการศึกษาของวรรณวิชัย ทองอินทราช และคณะ (2551) เรื่อง
การวิเคราะห์อุปสงค์ อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาพื้นที่
อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ของ
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

6.2.1 อุปสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ความปลอดภัยใน
แหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เพิ่งเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก
และแหล่งท่องเที่ยวมีที่ตั้งอยู่กลางทะเล นักท่องเที่ยวจึงเน้นความปลอดภัยมากเป็น
พิเศษ ส่วนด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์
ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวประเภท The Organized Mass Tourist พฤติกรรมของ

นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักจะใช้บริการรายการท่องเที่ยวสำเร็จรูปที่มีบริการครบ เดินทางไปกับคณะทัวร์ มีผู้นำเที่ยวและมีบริการทุกอย่างที่ถูกจัดเตรียมไว้บริการ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาและวิเคราะห์ผลความคาดหวังหรือความต้องการที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์ ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำไปสู่การรับรู้ความต้องการซื้อบริการการท่องเที่ยว และบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ตามส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix-4 Ps) ดังนี้

1) ความคาดหวังเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Product) ทั้งด้านสิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว (Activity) และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ทั้งนี้ พบว่า ในด้านสิ่งดึงดูดใจในแหล่งเที่ยวนั้น นักท่องเที่ยวมักพิจารณาหรือคาดหวังในด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวจะพิจารณาหรือคาดหวังให้มีการให้ข้อมูลและระเบียบปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวคาดหวังให้มีการบรรจุรายการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก และในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังเป็นอันดับแรก คือ มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องให้เป็นที่ยุ้จักอย่างกว้างขวาง

2) ความคาดหวังเกี่ยวกับค่าบริการการท่องเที่ยว (Price) พบว่า ค่าแพ็คเกจท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อคนต่อวัน คือ ควรกำหนดให้มีราคาไม่เกิน 1,000 บาทต่อคนต่อวัน

3) ความคาดหวังเกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่าย (Place/Process of Delivery) พบว่า ควรเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านตัวแทนองค์กรต่างๆ เช่น หน่วยงานราชการ โรงเรียน ชมรม มูลนิธิต่างๆ หรือการบรรจุเป็นรายการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งของบริษัททัวร์ต่างๆ ในเขตภาคใต้ นอกจากการติดต่อโดยตรงมายังผู้แทนจำหน่าย ณ ฟาร์มสเตย์ และควรเผยแพร่ข้อมูลลงในคู่มือการท่องเที่ยวของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

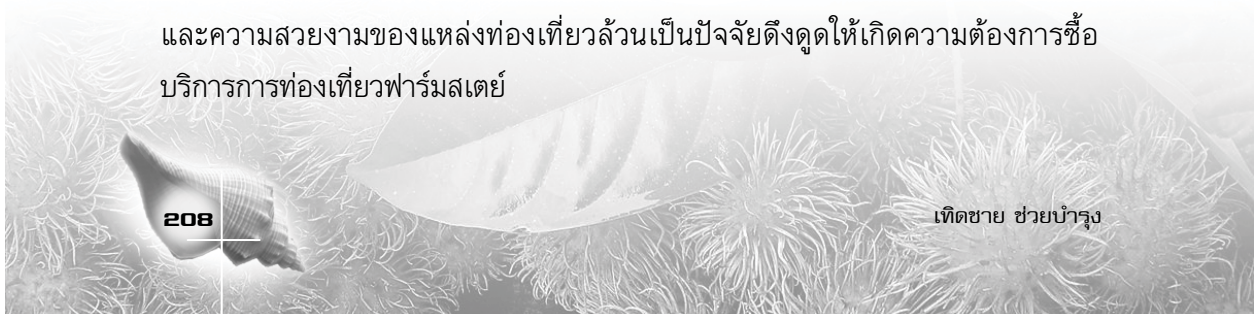
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4) ความคาดหวังเกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาด (Promotion) พบว่า ควรเพิ่มรูปแบบการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ประกอบกับมีบรรยากาศดี และควรมีการประชาสัมพันธ์ฟาร์มสเตย์อย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยขยายฐานลูกค้าให้มากขึ้น โดยการจัดทำแผ่นพับเสนอขายไปยังหน่วยงานต่างๆ หรือการจัดนิทรรศการแนะนำการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นต้น

6.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อ่าวบ้านดอน อันดับแรก คือ เพื่อน คนรู้จักหรือคนในครอบครัวแนะนำ รองลงมา คือ การต้องการศึกษาเรียนรู้ เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ความต้องการสัมผัสบรรยากาศความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยวไม่แพงและทราบจากการโฆษณาผ่านสื่อ เช่น โทรทัศน์ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าหลักเกณฑ์ทั่วไปที่นักท่องเที่ยวใช้พิจารณาตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยว มากที่สุดสามอันดับแรก คือ 1) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 2) บรรยากาศ/ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว และ 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยดังาด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าปัจจัยผลักดันซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น ส่วนปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจเดินทางมาเที่ยวฟาร์มสเตย์ สามอันดับแรก ได้แก่ 1) เพื่อน /คนรู้จักหรือคนในครอบครัวแนะนำ 2) ต้องการเรียนรู้/ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และ 3) ต้องการสัมผัสบรรยากาศ/ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลและแรงจูงใจจากผู้ใกล้ชิดซึ่งเกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวทำให้เกิดการบอกต่อ (Word of Mouth Communication) ทั้งสามอันดับที่เป็นผลมาจากการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวล้วนเป็นปัจจัยดึงดูดให้เกิดความต้องการซื้อบริการการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์

6.2.3 อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

ผู้ประกอบการที่ดำเนินการในลักษณะฟาร์มสเตย์ในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี 2 แห่ง ได้แก่ ลินมานะฟาร์มสเตย์และเคียงเลบุรี ดังนี้

1) **ลินมานะฟาร์มสเตย์** เปิดให้บริการการท่องเที่ยวในลักษณะฟาร์มสเตย์ มากกว่า 5 ปี เป็นกิจการเสริม รองจากการทำฟาร์มหอย ซึ่งเดิมสร้างเป็นที่พักสำหรับ ดูแลฟาร์มหอยอยู่กลางทะเล ต่อมามีความคิดว่าควรจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากบรรยากาศกลางทะเลมีบรรยากาศดี ตนเองมีที่พักกลางทะเลอยู่แล้วจึงได้ ปรับปรุงเพิ่มเติมให้สวยงามและสามารถรองรับปริมาณผู้เข้าพักได้และเจ้าของชอบ การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำฟาร์มหอย บริบทพื้นที่อ่าวบ้านดอนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่ผู้อื่น รวมทั้งเป็นกิจการเสริมที่สร้างรายได้ให้แก่ ตนเองและชุมชน ปัจจุบันลินมานะฟาร์มสเตย์สามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ได้ สำหรับกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวมีทั้งการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับหอยแครง/ หอยนางรม พื้นที่อ่าวบ้านดอน สาธิตการแกะหอยนางรมและบริการให้ชิม หอยนางรมสด กิจกรรมสันทนาการต่างๆ เช่น มีดนตรีโฟล์คซองระหว่างรับประทานอาหารกลางวัน หากพักค้างคืนจะมีกิจกรรมการแสดงหนังตะลุงสองภาษาหรือ การร้องคาราโอเกะเพื่อสร้างความบันเทิงให้แก่นักท่องเที่ยว การลงทุนในการตกแต่ง และขยายพื้นที่ฟาร์มสเตย์ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ใช้หลักความพอเพียงโดยค่อยๆ ขยับขยายจากทุนส่วนตัวต่อเติมไปเรื่อยๆตามกำลังที่ได้ โดยในอนาคตจะมีการขยาย พื้นที่และสร้างที่พักที่มีลักษณะแยกเป็นห้องพักส่วนตัว เพิ่มลานยื่นไปในทะเลเพื่อเป็น จุดชมวิวและเพิ่มห้องสุขาเป็น 4 ห้อง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่มา : วรรณวิษณีย์ ทองอินทราช และคณะ, 2551

ภาพ 51-54 บรรยากาศการท่องเที่ยวในสินมานะฟาร์ม

2) **เคียงเลบุรี** เปิดให้บริการการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์มาประมาณ 1 ปีเศษ มีลักษณะเป็นกิจการเสริม รองจากการทำกิจการร้านอาหารเคียงเล ซึ่งเป็นร้านอาหารที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำหน่ายอาหารทะเลและอาหารตามวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ เดิมฟาร์มสเตย์สร้างเป็นที่พักสำหรับดูแลฟาร์มหอยซึ่งอยู่กลางทะเล และเป็นที่พักผ่อนของเจ้าของและครอบครัว รวมทั้งใช้รับรองเครือญาติและเพื่อนๆ เช่นเดียวกับสินมานะฟาร์ม ต่อมาเมื่อมีความคิดว่าควรจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากบรรยากาศดี ตนเองมีที่พักกลางทะเลอยู่แล้ว จึงมีการปรับปรุงเพิ่มเติมให้สวยงาม และสามารถรองรับปริมาณผู้เข้าพักได้ และส่วนตัวก็มีร้านอาหารซึ่งสามารถให้บริการด้านอาหารและที่พักแก่นักท่องเที่ยวได้ รวมทั้งเป็นกิจการเสริมที่สร้างรายได้ให้แก่ตนเองและพนักงาน จึงได้จัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันเคียงเลบุรีสามารถ

รองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กที่ต้องการบรรยากาศเงียบสงบ มีความเป็นส่วนตัวและต้องการการพักผ่อนโดยแท้จริง เนื่องจากเคียงเลบุรีเน้นการพักผ่อนและการชื่นชมบรรยากาศรอบบริเวณฟาร์มสเตย์ มีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตามความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม เช่น การนำชมวิถีชีวิตของชาวประมงรอบบริเวณฟาร์มสเตย์ สาธิตวิธีการเลี้ยงหอยนางรมและหอยแมลงภู่ โดยมีขีดความสามารถทางการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ มีห้องพักแยกเป็นสัดส่วนจำนวน 3 ห้อง อนาคตจะค่อยๆ ขยับขยายต่อเติมไปเรื่อยๆ ตามกำไรที่ได้รับ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าเช่นเดียวกับลินมานะฟาร์ม ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้าพักประมาณร้อยละ 30 ของลูกค้าทั้งหมด โดยลูกค้าชาวต่างชาติได้รับการแนะนำจากมัคคุเทศก์อิสระ นอกจากนี้เคียงเลบุรียังเป็นเครือข่ายธุรกิจแหล่งท่องเที่ยวฟาร์ม สเตย์กับลินมานะฟาร์มอีกด้วย ผลการศึกษายังพบอีกว่าการทำแหล่งท่องเที่ยวในฟาร์มเป็นเรื่องยากสำหรับผู้ที่ไม่ได้ทำกิจการหลักเป็นการเลี้ยงหอยหรือทำประมง เนื่องจากต้องมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างที่พักกลางทะเลให้สอดคล้องกับทิศทางลม เพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้เข้าพัก อีกทั้งการลงทุนปรับปรุงและตกแต่งฟาร์มสเตย์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวจะใช้เงินทุนสูง ผู้ประกอบการมีความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวให้คุ้มกับเงินลงทุนที่ค่อนข้างสูง และการสร้างสะพานหรือท่าเรือเพื่อเป็นจุดรับ-ส่งนักท่องเที่ยว รวมทั้งการกำหนดกฎ ระเบียบ ที่ชัดเจนสำหรับการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว ทั้งนี้ หากได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐจะช่วยเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้กับอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ นอกจากการเดินทางไปเที่ยวเกาะสมุยซึ่งเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดีแล้ว

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่มา : วรณวิษณีย์ ทองอินทราช และคณะ, 2551

ภาพ 55-58 อาหารที่เคียงเลบุรี

ดังนั้น เมื่อมองในด้านอุปทานหรือการจัดการการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์ในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และความพึงพอใจเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวจะทำให้เห็นถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์ในเขตพื้นที่อ่าวบ้านดอน ซึ่งควรคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) สิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพอากาศในแหล่งท่องเที่ยว

2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องให้เป็นที่ยู้งอกอย่างกว้างขวาง มีป้ายประชาสัมพันธ์ บอกเส้นทาง สถานที่ ระยะทาง อย่างละเอียดชัดเจนและเพียงพอ และมีแผนที่แนะนำเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การให้ข้อมูลและระเบียบปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว มีมัคคุเทศก์บรรยายเกี่ยวกับ

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว และจัดเมนูอาหารตามวัฒนธรรมท้องถิ่น

4) กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การนำชมธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและการสันถนาการ

เมื่อเปรียบเทียบอุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่อำเภอบ้านดอน โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 4 ประเด็น ตามส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix -4 Ps) ดังนี้

1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) แบ่งตามองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่

1.1) สิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) จุดเด่นที่เป็นแรงดึงดูดใจให้มีผู้มาท่องเที่ยวในฟาร์มสเตย์อำเภอบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรอบๆ แหล่งท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีทิวทัศน์ที่สวยงามและมีบรรยากาศดีเหมาะแก่การท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อนและชื่นชมวิถีชีวิตผู้คนในชุมชน การทำประมงและบรรยากาศสวยงามตามธรรมชาติ สิ่งสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังและให้ความสำคัญในการพิจารณาคัดเลือกสถานที่ท่องเที่ยว คือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังให้ความเห็นว่าควรมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องจะทำให้สามารถรักษาบรรยากาศที่ดีและสร้างความประทับใจเช่นนี้ได้อย่างยิ่ง

1.2) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) จุดเด่นในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเป็นเรื่องบุคลากรและอาหาร ในส่วนของบุคลากรที่มีจิตบริการ (Service Mind) นักท่องเที่ยว เห็นว่า บุคลากรที่ให้บริการข้อมูลและดูแลนักท่องเที่ยวอย่างมีอัธยาศัยไมตรีและมีมีคฤเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถในการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว และในด้านอาหารนักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าอาหารมีความสดใหม่และจัดทำเมนูอาหารตามวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ใกล้บริเวณ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อ่าวบ้านดอนที่มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น สัตว์น้ำต่างๆ และสัตว์น้ำที่เลี้ยงไว้ก็สามารถนำมาปรุงอาหารเพื่อรับประทานได้ทันที สิ่งนี้นักท่องเที่ยวเห็นว่าควรมีการขยายเพิ่มเติม คือ ขีดความสามารถของที่พักในการรองรับนักท่องเที่ยวและระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เพียงพอ เช่น จำนวนห้องน้ำ เป็นต้น เพื่อรองรับและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

1.3) กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว (Activity) จุดเด่นในด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมนำชมวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวยังมีความประทับใจในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธิตการแกะหอยนางรมและการให้ชิมหอยนางรมสด กิจกรรมการฟังดนตรีโฟล์คของระหว่างรับประทานอาหารกลางวัน สิ่งนี้นักท่องเที่ยวต้องการให้ ผู้ประกอบการจัดเตรียมเพิ่มเติม คือ กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การนำชมธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมสันตนาการหรือกิจกรรมในรูปแบบการผจญภัยที่ตื่นเต้น

1.4) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) จุดเด่นในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นเรื่องความปลอดภัยในการเข้าถึงและเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สำหรับสิ่งนี้นักท่องเที่ยวเห็นว่าควรปรับปรุง คือ ป้ายบอกเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวไม่มีรถสาธารณะให้บริการในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง ผู้ที่เดินทางมาเที่ยวด้วยตนเองและผู้ que เดินทางมาเที่ยวเป็นครั้งแรก จะต้องอาศัยป้ายบอกทางที่ชัดเจนในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

2) ราคา (Price) ระดับราคาที่ถูกระบุจากผู้ประกอบการเป็นค่าบริการการท่องเที่ยว ซึ่งมีราคาไม่เกิน 1,000 บาท ต่อคนต่อวัน เป็นราคาที่เหมาะสม ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวยังจะได้รับส่วนลดตามจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มอีกด้วย

3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นการขายตรงไปยังผู้แทนกลุ่มของนักท่องเที่ยวมากกว่าผ่านตัวกลาง ซึ่งผู้ประกอบการเห็นว่าช่วงของกำไรยังอยู่ในระดับต่ำ หากผู้ประกอบการต้องจ่ายค่าตอบแทนให้กับนายหน้าจะทำให้ระยะเวลาคืนทุนยาวนานกว่าที่ควร

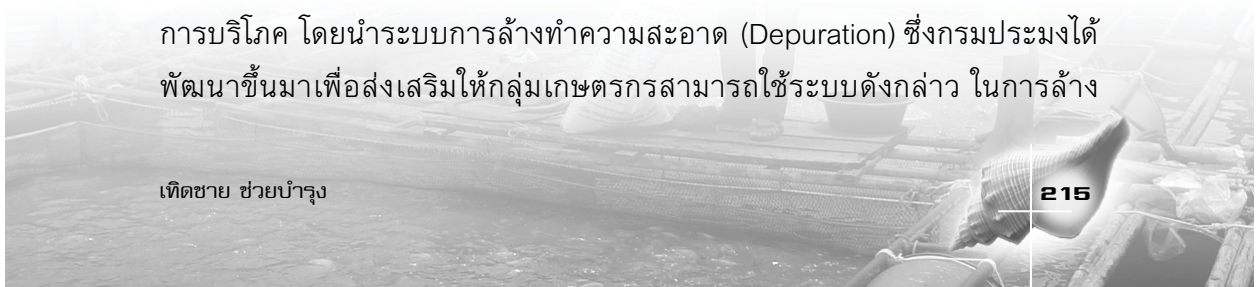

4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ช่องทางการจัดจำหน่ายเป็น การขายตรงไปยังผู้แทนกลุ่มของนักท่องเที่ยวมากกว่าเป็นการขายผ่านตัวกลาง สอดคล้องกับปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว คือ เพื่อน/คนรู้จัก/ คนในครอบครัวแนะนำ ดังนั้น การส่งเสริมการตลาดจึงเป็นไปในลักษณะ การประชาสัมพันธ์มากกว่าการโฆษณา หรือการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบอื่นที่ กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดการซื้อหรือเกิดความประทับใจอยากเดินทางมาท่องเที่ยว อีก และจะชักชวนผู้อื่นให้มาเที่ยว การส่งเสริมการตลาดจึงสามารถสื่อสารข้อมูลใน การส่งเสริมการตลาดผ่านบุคคลที่เคยมาท่องเที่ยวโดยการสร้างความประทับใจให้แก่ นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการบอกปากต่อปากชักชวนให้บุคคลอื่นเดินทางมาท่องเที่ยว ด้วย

6.2.4 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่วางอยู่บนฐานอุปสงค์อุปทาน ในพื้นที่อ่าวบ้านดอน

พื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นเว้าอ่าวที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภาคใต้ของประเทศไทย มี ลักษณะเป็นท้องทะเล รับน้ำจากแม่น้ำลำคลองน้อยใหญ่ 11 สาย มีความยาวของ แนวชายฝั่งประมาณ 120 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อันเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์จากตะกอนปากแม่น้ำต่างๆ ที่ไหลลงสู่อ่าวบ้านดอน จึงเป็นศูนย์รวมของความอุดมสมบูรณ์และแหล่งรวมความหลากหลายใน ระบบนิเวศทางทะเล ในปี พ.ศ. 2549 กรมประมงสำรวจพบว่า อ่าวบ้านดอนมี ลูกพันธุ์หอยแครงเกิดขึ้นตามธรรมชาติเป็นจำนวนมาก อันแสดงให้เห็นถึง ความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นของอ่าวบ้านดอน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นทำให้เกษตรกรที่เลี้ยง หอยแครง นำลูกพันธุ์ที่เกิดขึ้นมาเลี้ยงต่อให้เป็นหอยแครงขนาดใหญ่ และสามารถ ลดการนำเข้าลูกพันธุ์จากต่างประเทศ โดยคาดว่าจะสร้างรายได้ให้กับอ่าวบ้านดอน ไม่น้อยกว่า 50 ล้านบาท

จังหวัดสุราษฎร์ธานีให้ความสำคัญต่อผลผลิตหอยประเภทต่างๆ ที่ใช้ในการ บริโภค โดยนำระบบการล้างทำความสะอาด (Depuration) ซึ่งกรมประมงได้ พัฒนาขึ้นมาเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรสามารถใช้ระบบดังกล่าว ในการล้าง

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ทำความสะอาดหอย ก่อนที่จะนำไปจำหน่ายให้แก่ประชาชนทั่วไป นอกจากนั้นพื้นที่อ่าวบ้านดอนยังได้รับความช่วยเหลือจากโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง (Coastal Habitats and Resources Management Project : CHARM) ซึ่งเป็นความร่วมมือของสหภาพยุโรปและประเทศไทย ที่พยายามส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยมีระบบสุขอนามัยที่ดีโดยบ้านเรือนที่ใช้เฝ้าดูแลฟาร์มต้องมีถังบำบัด (ถัง SAT) ซึ่งในขณะนี้อยู่ในช่วงรณรงค์ให้เกษตรกรปฏิบัติตาม หากเกษตรกรรายใดที่สมัครใจและให้ความร่วมมือจะได้ไปรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการประมงที่ดี (Good Aquaculture Practise : GAP) จากกรมประมง ซึ่งคาดการณ์ว่าจะมีเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานีเข้าร่วมโครงการทุกส่วน

เหล่านี้ ล้วนเป็นความพยายามของกรมประมงในการจัดทำฟาร์มทะเล (Sea Farming) โดยให้ประชาชนในพื้นที่มีความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการจัดทำและใช้ทรัพยากรประมงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืน (Sustainable Fishery) ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีประโยชน์ในหลายด้าน อาทิ เป็นพื้นที่เฝ้าระวังการทำประมงผิดกฎหมาย เป็นแหล่งแพร่พันธุ์ ขยายพันธุ์และเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ เป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่ประชาชนทั่วไปได้มีบริโภคอย่างต่อเนื่อง และยังเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรประมงให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งโครงการดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลายาวนาน จึงจะประสบความสำเร็จ ดังเช่น กรณีของอ่าวบ้านดอนที่ต้องใช้เวลาอย่างน้อย 20 ปี ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ทรัพยากรสัตว์น้ำเหล่านี้ จะไม่มีวันหมดไปจากอ่าวบ้านดอน หากชุมชนร่วมมือกันอนุรักษ์

การตลาดการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์

1) ตลาดเป้าหมาย (Target Market)

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวฟาร์มสเตย์เป็นนักท่องเที่ยวประเภท The Organized Mass Tourist กล่าวคือ เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเป็นกลุ่ม/หมู่คณะ กับคณะทัวร์/องค์กร มีผู้นำทัวร์ ต้องการความรู้ลึกซึ้งตลอดทั้ง ค่ำคืน ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว มักเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีรายการท่องเที่ยวสำเร็จรูป มีบริการครบครัน ทั้งนี้ฟาร์มสเตย์

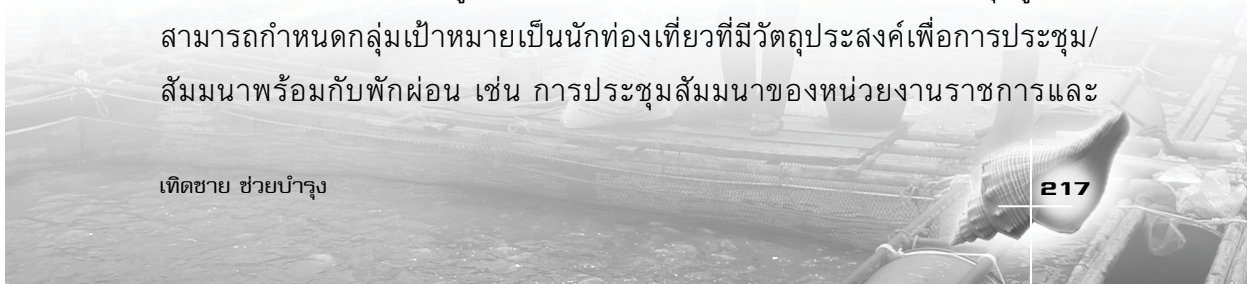

แต่ละแห่งมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน สามารถแบ่งส่วนตลาดหรือกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มที่แตกต่างกัน ดังนี้

สินมานะฟาร์มสเตย์ เป็นฟาร์มที่มีความพร้อมสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรม/ธรรมชาติท้องถิ่น (ทัศนศึกษา) และพักผ่อนไปพร้อมๆ กัน เนื่องจากมีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 100 คน/กลุ่ม มีลานโล่งในฟาร์มสเตย์สำหรับพักผ่อน/ทำกิจกรรมกลุ่ม/สนทนาการ/บรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากผู้ประกอบการมีกิจการหลักคือการเลี้ยงหอยแครงและหอยนางรม โดยผู้ประกอบการจะเป็นมัคคุเทศก์เองและบางครั้งจะจ้างมัคคุเทศก์น้อยซึ่งเป็นนักเรียนของโรงเรียนในท้องถิ่นที่สามารถบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำฟาร์มหอยแครงและหอยนางรม บริบทพื้นที่อ่าวบ้านดอนและวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้

เคียงเลบุรี มีความพร้อมสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยวพักผ่อน โดยต้องการความเป็นส่วนตัว/บรรยากาศเงียบสงบ เนื่องจากมีการแยกห้องนอนออกเป็นสัดส่วน (จำนวน 3 ห้อง) มีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ ได้ประมาณ 30 คน/กลุ่ม และเคียงเลบุรียังสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้านเมนูอาหารได้ตามใจชอบ เนื่องจากผู้ประกอบการมีกิจการหลักคือร้านอาหารเคียงเล ซึ่งเป็นร้านอาหารที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำหน่ายอาหารทะเลและอาหารตามวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ เคียงเลบุรีมีจำนวนการรองรับนักท่องเที่ยวได้น้อยกว่าฟาร์มสเตย์อื่น อาจมีการรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งมีกำลังซื้อสูง หากเป็นเช่นนั้นก็ควรปรับรูปแบบการจัดการฟาร์มสเตย์ให้รองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ จะทำให้สามารถเพิ่มระดับราคาให้สูงขึ้นได้

ทั้งนี้ หากผู้ประกอบการต้องการขยายปริมาณความต้องการการซื้อบริการการท่องเที่ยว ควรจัดให้มีรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เน้นกลุ่มลูกค้าที่สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการประชุม/สัมมนาพร้อมกับพักผ่อน เช่น การประชุมสัมมนาของหน่วยงานราชการและ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หน่วยงานภาคเอกชน โดยมีการพัฒนาการจัดลักษณะฟาร์มสเตย์ให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการท่องเที่ยวชมแยกเป็นสัดส่วนจากที่พัก มีโสตทัศนูปกรณ์ที่ใช้สำหรับการประชุม และกิจกรรมสันทนาการต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้

ผู้ประกอบการสามารถกำหนดลูกค้ากลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันและสามารถรวมตัวกันเพื่อเป็นเครือข่ายการค้าระหว่างกัน เป็นพันธมิตรในการติดต่อหาที่พักในลักษณะฟาร์มสเตย์ตามความต้องการที่แตกต่างกันของกลุ่มลูกค้า

2) ส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix -4 Ps)

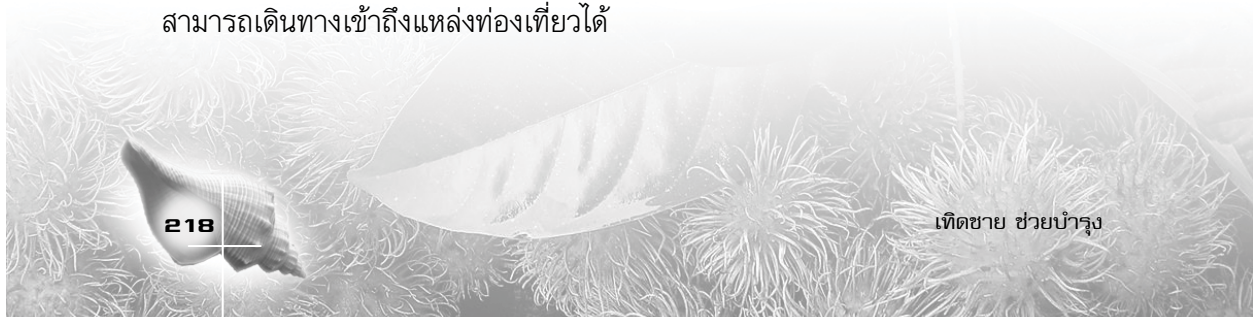
2.1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) แบ่งตามองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนี้

ด้านสิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

นักท่องเที่ยวประทับใจในความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างมากและนักท่องเที่ยวยังให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรอบแหล่งท่องเที่ยว เพราะต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวและต้องการกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการควรแจ้งข้อมูลการปฏิบัติตัวในการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ในแหล่งท่องเที่ยวก่อนเดินทางไปยังฟาร์มสเตย์ เขียนป้ายรณรงค์การปฏิบัติตนในฟาร์มสเตย์หรือกำหนดกติกาที่ชัดเจนร่วมกัน รวมทั้งมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

นักท่องเที่ยวพอใจสภาพเส้นทางไปแหล่งท่องเที่ยว และรู้สึกปลอดภัยในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว แต่มีความเห็นว่าควรมีป้ายประชาสัมพันธ์ บอกเส้นทาง สถานที่ ระยะทางอย่างละเอียดชัดเจนและเพียงพอ รวมทั้งมีแผนที่แนะนำเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว หากมีการจัดทำในส่วนนี้ให้ชัดเจนจะดึงดูดนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี หรือผู้ที่เดินทางด้วยพาหนะส่วนตัวให้สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenities)

นักท่องเที่ยวต้องการการให้ข้อมูลและระเบียบปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยว ก่อนที่จะเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว การมีมัคคุเทศก์บรรยายเกี่ยวกับวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดเมนูอาหารตามวัฒนธรรมท้องถิ่น

ด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว (Activity)

นักท่องเที่ยวต้องการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นำชมธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการ สันทนาการ/รีนเรจ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน สัมผัสบรรยากาศในแหล่งท่องเที่ยวและได้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวไปพร้อมๆ กัน

2.2) ด้านค่าบริการท่องเที่ยว (Price)

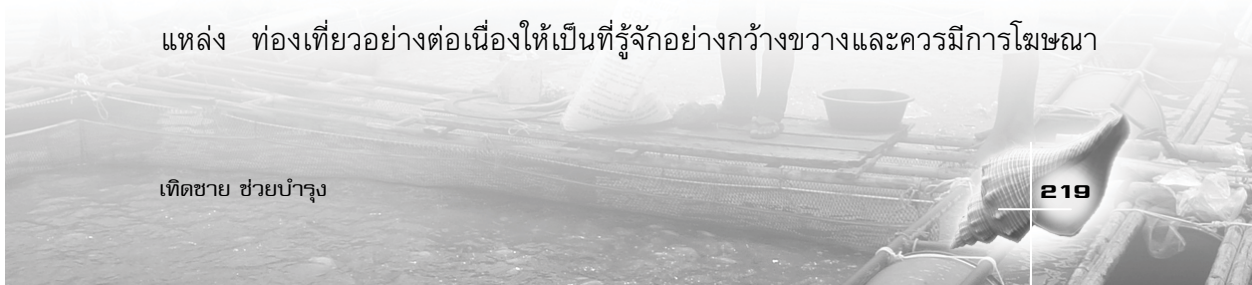
นักท่องเที่ยวเห็นว่าค่าบริการไม่ควรเกิน 1,000 บาทต่อคนต่อวัน โดยคิด ค่าใช้จ่ายรวมทุกอย่างในลักษณะเหมาจ่าย อาจมีการกำหนดราคาที่แตกต่างกันได้ตาม ลักษณะการจัดที่พักในฟาร์มสเตย์ ตลอดจนวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว นอกจากนี้การกำหนดราคาที่สูงขึ้นอาจมีรูปแบบ/กิจกรรมการจัดการฟาร์มสเตย์ เพิ่มเติม เพื่อให้ลูกค้ารู้สึกถึงความแตกต่างในแต่ละระดับราคา

2.3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยเพื่อน/คนในครอบครัว/ คนรู้จักแนะนำ ดังนั้นช่องทางการจัดจำหน่ายอาจติดต่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยว ฟาร์มสเตย์ผ่านหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงเรียน ชมรม บริษัท บริษัทนำเที่ยว เครือข่ายการท่องเที่ยวอาจเพิ่มเติมช่องทางการจัดจำหน่ายโดยการประชาสัมพันธ์ ผ่านเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2.4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

ควรจัดทำแผ่นพับ จัดนิทรรศการท่องเที่ยวและบรรจุข้อมูลรายการ การท่องเที่ยวรวมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นการประชาสัมพันธ์ แหล่ง ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและควรมีการโฆษณา

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงาน เช่น หน่วยงานราชการ บริษัท โรงแรม ห้างร้าน สมาคมต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวยังเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญที่สุด เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวอยู่บริเวณกลางทะเล ความปลอดภัยทั้งทางด้านลักษณะโครงสร้างของที่พัก อุปกรณ์ เช่น เสื้อชูชีพ ยารักษาโรค ในกรณีที่พิกค้างคืนผู้ประกอบการต้องมีการกำหนดแผนฉุกเฉิน เช่น เรือยนต์และพนักงานรองรับในกรณีฉุกเฉินหรือเจ็บป่วยเฉียบพลัน เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชอบเดินทางท่องเที่ยวในฤดูร้อน ประกอบกับ แหล่งท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวทางทะเล ในฤดูร้อนแหล่งท่องเที่ยวจะมีบรรยากาศที่สวยงามและมีสภาพอากาศที่ดี ผู้ประกอบการควรติดตามข้อมูลสภาพอากาศและแจ้งนักท่องเที่ยว และเตรียมแผนสำรองหากสภาพอากาศแปรปรวน จัดประกอบกิจการในหน้ามรสุม/ฤดูฝน เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

เหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และผู้ประกอบการการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์ในพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถดำเนินต่อเนื่องและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่อาจมีจำนวนมากขึ้นได้ในอนาคต เรียกได้ว่า “รู้เขา รู้เรา” ก็ว่าได้

6.3 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอ่าวบ้านดอนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวในพื้นที่เพาะเลี้ยงชายฝั่งในอ่าวบ้านดอนในลักษณะของฟาร์มสเตย์เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการต่างๆ การนำเที่ยว ตลอดจนสภาพแวดล้อม มีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวโดยทั่วไป การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในแนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดความรัก ความหวงแหนและเห็นคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้น การอาศัยประชาชนที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความจำเป็น

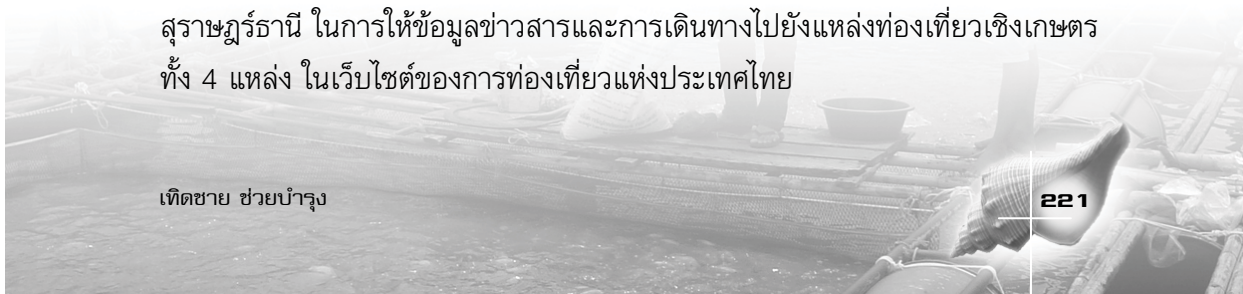
อย่างยิ่งเพราะประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ที่ทราบปัญหาและได้รับผลกระทบโดยตรง การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพจึงต้องเน้นกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกำหนดทิศทาง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ดวงกาญจน์ วัฒนบุญญและคณะ (2552) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนอ่าวบ้านดอนเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและสร้างเครือข่ายปราชญ์ชุมชนอ่าวบ้านดอน ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ผลการศึกษาดังนี้

6.3.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนอ่าวบ้านดอน

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความแตกต่างจากในระบบของการก่อตั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากเป็นการท่องเที่ยวของชุมชนโดยตรง เช่น ชุมชนลิเล็ด ชุมชนบางใบไม้และชุมชนคลองท่าปูน และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยวิเคราะห์เป็นรายประเด็น พบว่าคนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวจะมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ในระดับสูง โดยพบว่า การมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบสำหรับให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ในทางตรงกันข้ามกับสินมานะฟาร์ม ซึ่งก่อตั้งจากเอกชนและเป็นการจัดการโดยเอกชน โดยคุณสมชายสินมา ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการของชุมชนน้อย เมื่อพิจารณาในทุกชุมชนพบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยการสำรวจและบันทึกผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากการขาดความรู้ในการประเมินแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐในการให้ความรู้แก่ชุมชนมากที่สุด

ทั้งนี้กระบวนการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แหล่ง ได้แก่ บางใบไม้ ลิเล็ด คลองท่าปูนและสินมานะฟาร์ม ให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้รับการอำนวยความสะดวกจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี ในการให้ข้อมูลข่าวสารและการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แหล่ง ในเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6.3.2 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอบ้านดอนในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การมุ่งเน้นการเกษตรจากฐานอาชีพหลักของคนในชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง โดยสรุปแนวทางการมีส่วนร่วมในแต่ละชุมชนได้ดังนี้

1) ชุมชนบางใบไม้ อำเภอเมืองและชุมชนลีเล็ด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประชากรในชุมชนส่วนมากประกอบอาชีพสวนผลไม้ สวนมะพร้าว และการประมง **มีแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ** ทั้งในด้านการจัดการเกษตรและแนวคิดในการอนุรักษ์โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งชุมชนสามารถรวมกลุ่มทำงานและคืนประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวกลับสู่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด

2) สลิมมานะฟาร์ม อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการจัดการของภาคเอกชน คือ กิจการฟาร์มหอย **ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นแหล่งเยี่ยมชม** มีการพัฒนาการนำเที่ยวโดยการนำเยาวชนในชุมชนมาอบรมการให้ข้อมูลเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ในชุมชน จากการดำเนินการท่องเที่ยวของสลิมมานะฟาร์มทำให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้น

3) ชุมชนคลองท่าปูน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี **มีแนวคิดในการรวมตัวกันเพื่ออนุรักษ์ปูเปี้ยวและได้รับการสนับสนุนจากนักวิจัยจากสถาบันต่างๆ มากมาย** ในการจัดตั้งธนาคารปูเปี้ยว นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนอีกด้วย แต่มีปัญหาเรื่องการหาจุดเด่นทางด้านอาชีพเกษตรกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน หากแต่คนในชุมชนมีแนวคิดตรงกันว่าทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น ป่าชายเลน นาเกลือและการประมง น่าจะเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ในส่วนของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีทิศทางเดียวกันทั้ง 4 แหล่ง สามารถได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้นำชุมชนและส่วนของชุมชน ดังนี้

1) ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมอย่างมากในการริเริ่มและกำหนดนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน ทั้งนี้ ทุกชุมชนมีการประชุมเพื่อสอบถามความคิด

เห็นในชุมชน ซึ่งสิ่งที่ผู้นำชุมชนตระหนักเป็นสิ่งแรกคือการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังมีส่วนในการกำหนดกิจกรรม รวมถึงพื้นที่ในการท่องเที่ยวและมีบทบาทอย่างยิ่งในการประสานงานกับภาครัฐและเอกชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้นๆ เพราะเหตุนี้ผู้นำชุมชนจะได้รับการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

2) ชุมชนมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวในสิ่งที่ตนทำเป็นอาชีพอยู่แล้ว เช่น ผู้นำนักท่องเที่ยวชมการสาธิตการเก็บลูกมะพร้าว ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว การเย็บจาก สาธิตการจับกุ้ง ปลา และหอยนางรม เป็นต้น เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง ชุมชนมักจะรวมกลุ่มในการจัดกิจกรรม เช่น แบ่งที่พักไว้บริการนักท่องเที่ยว จัดเตรียมยานพาหนะ กิจกรรมท่องเที่ยว มัคคุเทศก์และการบริการอาหารแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น โดยเฉพาะชุมชนบางใบไม้และสินมานะฟาร์ม มีการนำเยาวชนในชุมชนมาฝึกหัดนำเที่ยวให้เป็นยุวมัคคุเทศก์ของแหล่งท่องเที่ยวขึ้นๆ

เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสำคัญยิ่งและแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นสมบัติส่วนรวมของชุมชน แต่กลับพบว่า แหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้ดำเนินการสำรวจความเสียหายของสถานที่แหล่งกำจัดขยะและน้ำเสีย เนื่องจากเพิ่งดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ไม่นาน แต่ก็อยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อดำเนินการสำรวจความเสียหายในการปรับปรุงระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไป

6.3.3 เครือข่ายปราชญ์ชุมชนอ่าวบ้านดอนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปราชญ์ชุมชนซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของชุมชนด้านการเกษตร โดยมี **คุณสมชาย สินมา** เป็นผู้บุกเบิกการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์ เป็นผู้ที่มีความรู้จากการศึกษาในระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จึงเป็นที่พึ่งของชุมชนเมื่อเกิดปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ในฟาร์มเลี้ยงหอยและคนในชุมชนให้ความเชื่อถือในรูปแบบการจัดการการตลาดของสินค้าเกษตร ด้วยการรวมกลุ่มคนในชุมชนส่งออกหอยแครงสู่ตลาดมาเลเซีย

ส่วนชุมชนบางไผ่และคลองท่าปูน ผู้ที่ชุมชนให้ความนับถือซึ่งเป็นผู้นำอย่างไม่เป็นทางการแต่เป็นผู้ที่มีความสำเร็จในการทำเกษตรกรรมโดยมีความคิดในเรื่องของการเกษตรแบบพอเพียง หากแต่สามารถหารายได้ให้แก่ตนเองอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองท่าปูนนั้น **คุณลำ คักดา** เป็นผู้ที่ชุมชนคลองท่าปูนให้ความเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถจัดการการเกษตรได้เป็นอย่างดีและสามารถเป็นที่ปรึกษาของคนในชุมชนได้ ส่วนชุมชนบางไผ่ซึ่งทำอาชีพสวนผลไม้ มีปราชญ์ที่ชุมชนเห็นว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการทำเกษตรแบบสวนสมรม ซึ่งสามารถหาเลี้ยงชีพและหารายได้อย่างสม่ำเสมอ คือ **คุณสงบ เชื้อแสง**

ปราชญ์ชุมชนลิเล็ดเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการ คือ **กำนันประเสริฐ ชัญจุกรม** ที่ทำอาชีพหลักแต่ดั้งเดิมเป็นเกษตรกร และมีความคิดควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยทำการเกษตรที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนอนุรักษ์และหวงแหนป่าชายเลนที่เป็นแหล่งหารายได้ให้คงอยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

อ่าวบ้านดอนเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวทั้งบริเวณรอบอ่าวและพื้นที่ในอ่าว สามารถพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้หลากหลาย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทะเล ป่า น้ำแร่ร้อน แหล่งประวัติศาสตร์และอารยธรรมโบราณ วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตชุมชนบริเวณรอบอ่าวและกิจกรรมการประมงในอ่าว แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวควรเน้นความยั่งยืนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงพหุภาคีและการดำเนินการอย่างมีคุณภาพ โดยคัดเลือกนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพที่ต้องการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนและการอนุรักษ์ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งมีแนวทางการจัดการและการพัฒนาที่เป็นต้นแบบที่ดีแก่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป

ตอน 7

ธนาคารข้อมูล...

คลังสมองการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

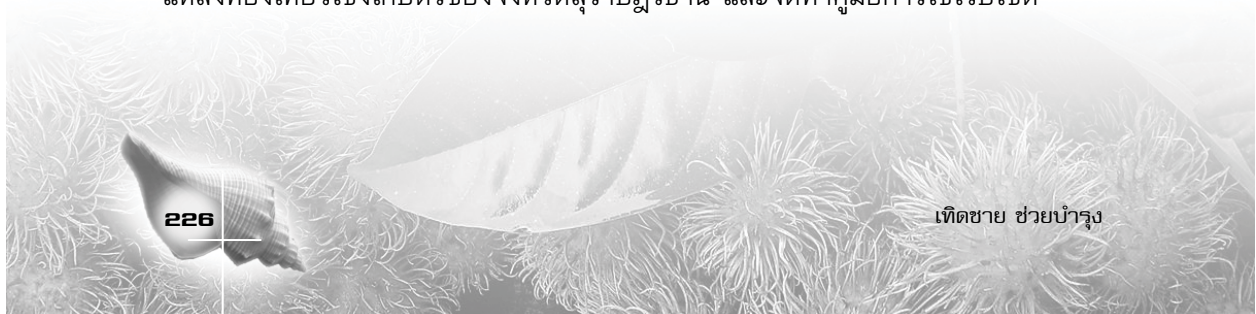
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ธนาคารข้อมูล เป็นคลังข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในรูปแบบเว็บไซต์ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์อีกรูปแบบหนึ่งที่ทันสมัยและสะดวกต่อการเข้าถึง ง่ายต่อการนำไปใช้และเอื้อประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในการสืบค้นข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อีกทั้งยังเป็นประโยชน์แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เจริญก้าวหน้าไปมาก โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต (Internet) ได้เข้ามามีบทบาทในหลายหน่วยงานมากขึ้น แม้กระทั่งการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สืบค้นข้อมูลเพื่อวางแผนการท่องเที่ยว ดังนั้น การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลายในรูปแบบเว็บไซต์จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่มีความสนใจไม่น้อยทั้งกับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ แต่การเผยแพร่ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจำนวนค่อนข้างน้อย ดังนั้นเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น และสะดวกต่อการสืบค้น รวมทั้งเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้มากขึ้น จึงควรพัฒนาระบบเว็บไซต์แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว และยังเป็น การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบเว็บไซต์ก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดและเป็นประโยชน์อย่างยั่งยืนแก่ชาวสุราษฎร์ธานี รัชชศรีไทย และคณะ (2551) จึงศึกษาการจัดการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในรูปแบบเว็บไซต์ เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้อยู่ในรูปแบบเว็บไซต์ พัฒนาศักยภาพในการดูแลเว็บไซต์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจัดทำคู่มือการใช้เว็บไซต์

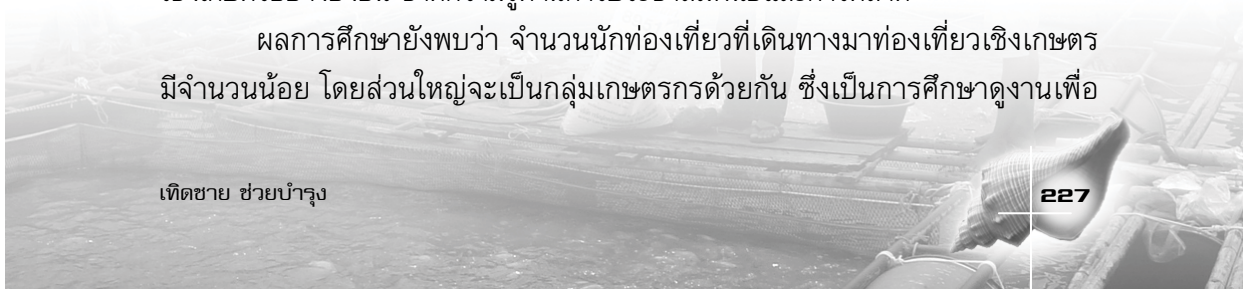

7.1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมี 2 รูปแบบ คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบเต็มรูปแบบและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบไม่เต็มรูปแบบ โดยพบว่าการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบเต็มรูปแบบจำนวน 16 อบต. ได้แก่ คลองน้อย คลองสระ เกาะพะงัน ตะกุกเหนือ บ้านเสด็จ สองแพรก ชัยบุรี คลองน้อย ปากหมาก คลองไทร ประสงค์ เขาวง ท่าเรือ คลองปราบ ท่าสะท้อน ต้นยวน ส่วนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบไม่เต็มรูปแบบมีจำนวน 97 อบต. ได้แก่ ชุนทะเล มะขามเตี้ย บางใบไม้ คลองฉนาก บางไทร บางชนะ บางโพธิ์ ป่าร้อน ท่าทอง กรูด ทุ่งรัง ช้างขวา ทุ่งกง ตะเคียนทอง ท่าทองใหม่ ท่าอุแท พลายวาส บ้านใต้ เกาะเต่า ตะกุกใต้ ย่านยาว ท่ากระดาน ถ้ำสิงขร กะเปา บ้านท่าเนียบ บ้านยาง น้ำหัก ท่าขนอน พ่วงพรมคร เขาตอก อรัญคามวารี เคียนซา ไทรทอง ตะกรบ ทุ่ง ปาเว เลม็ด โมถ้าย เวียง เขาถ่าน ท่าฉาง ท่าเคย เสวียด ปากฉลุย ท่าชนะ วัง สมอทอง คันธูลี คลองพา พะแสง พรุไทย ทรัพย์ทวี บ้านนา นาคใต้ พรุพรี น้ำพุ ท่าชี ควนศรี ทุ่งเตาใหม่ ควนสุบรรณ เพิ่มพูนทรัพย์ ทุ่งเตา ลำพูน ดอนลัก ปากแพรก ชลคราม ไชยคราม กรูด ตะปาน ท่าโรงช้าง น้ำรอบ หนองไทร มะลวน หัวเตย พุนพิน ลีเล็ด ศรีวิชัย เขาหัวควาย ท่าข้าม บางงอน บางเดือน บางมะเดื่อ พลุเถื่อน คลองศก พนม คลองชะอุ่น บางสวรรค์ ลินเจริญ ไทรซิง อีปิ่น ลินปูน ไทรโสภี สาคุ ทุ่งหลวง คลองฉนวนและเวียงสระ ซึ่งแหล่งเกษตรกรรมของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่สามารถจะยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ในลักษณะของการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ รวมถึงการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร แต่ด้วยเหตุที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องจึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร รวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความเข้าใจในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ขาดความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด

ผลการศึกษายังพบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีจำนวนน้อย โดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเกษตรกรด้วยกัน ซึ่งเป็นการศึกษาดูงานเพื่อ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นำไปพัฒนาท้องถิ่นของตนและกลุ่มนักวิชาการ รวมถึงนักศึกษาที่ต้องการหาความรู้เกี่ยวกับการเกษตรต่างๆ ในการทำงานของตนเองเท่านั้น

7.2 ความต้องการรูปแบบ โครงสร้างและองค์ประกอบของเว็บไซต์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

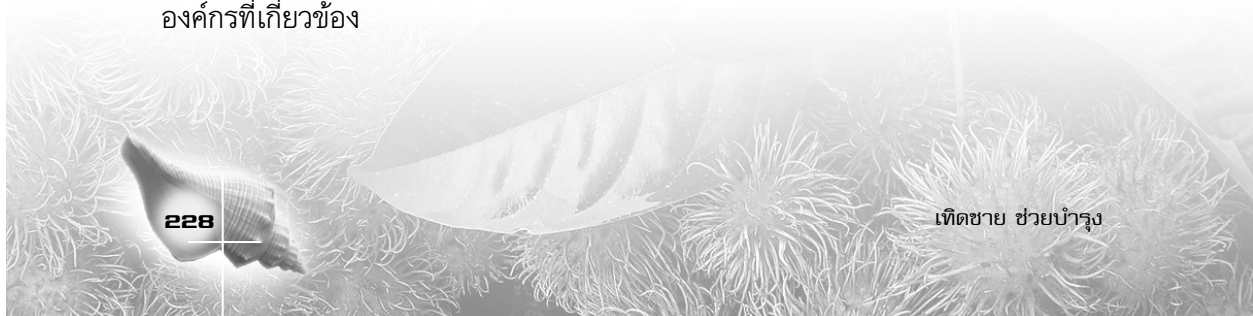
ความต้องการรูปแบบเว็บไซต์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่พึงปรารถนาต้องมีองค์ประกอบของเว็บไซต์ที่มีลักษณะหน้าเว็บไซต์เป็นแบบพอดีหน้าจอ แบบแนวตั้ง ขนาดของเว็บไซต์ 800 x 600 พิกเซล ตำแหน่งของโลโก้อยู่ด้านบนสุด ตำแหน่งของเนื้อหาอยู่ชิดขวาและตำแหน่งภาพประกอบอยู่ชิดซ้าย แบบของเมนูเป็นแบบเนวิเกชันบาร์แบบ Pop-Up จัดวางตำแหน่งของเมนูอยู่ชิดซ้าย สีในหน้าเว็บเพจ 3-4 สี สีพื้นหลังของหน้าเว็บเพจเป็นสีเขียวน้ำเงิน ตัวอักษรของเนื้อหาเป็นสีดำ ตัวอักษรเพื่อกำหนดตัวลิงค์เป็นสีน้ำเงิน ตัวอักษรหลังจากการคลิกลิงค์เป็นสีแดง ขนาดตัวอักษร 14-16 Points โทนสีเย็นและใช้สีเข้ม

ส่วนของกราฟฟิก จำนวนรูปภาพใน 1 หน้าเว็บเพจ ตามความเหมาะสม ขนาดความจุของภาพ 40-60 KB และตำแหน่งของภาพอยู่กึ่งกลาง

ส่วนของสื่อประสม ให้มีเสียงประกอบ ภาพเคลื่อนไหว ต้องการรูปแบบเว็บไซต์แบบลำดับขั้น

ความต้องการรูปแบบเว็บไซต์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการดูแลบำรุงเว็บไซต์ ในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมในการดูแลและบำรุงเว็บไซต์และต้องการดูแลเว็บไซต์ด้วยตนเอง

ธนาคารข้อมูล...คลังสมองทางการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในรูปแบบเว็บไซต์ซึ่งเป็นรูปแบบการประชาสัมพันธ์อีกทางหนึ่งที่ทันสมัยและง่ายต่อการนำไปใช้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งหมดไว้ที่ www.agro-tourism-suratthani.com ซึ่งง่ายต่อการสืบค้นข้อมูลของนักท่องเที่ยว และเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแก่องค์กรที่เกี่ยวข้อง

ภาพ 59 หน้าแรกของเว็บไซต์

ภาพ 60 หน้าจอแสดงรายการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัยที่เป็นรูปธรรมของชุดโครงการดังกล่าว ประกอบด้วย

- หลักสูตรการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนใน

เขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขต 1 เขต 2 เขต 3

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- หลักสูตรอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเกษตรกรอำเภอและเกษตรกร
- ป้ายสื่อความหมายและคู่มือการนำเที่ยวสวนสมรมตำบลถ้ำสิงขร
- คู่มือแผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมนต์วันทนา
- คู่มือการนำเที่ยวสวนยางพาราตำบลพรุพีและแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง
- ป้ายบอกทางและกิจกรรมประชาสัมพันธ์เส้นทาง รวมทั้งโบรชัวร์

ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนลิเล็ด

- ป้ายและคู่มือความปลอดภัยการท่องเที่ยวสวนทุเรียนบ้านเขาป้อม
- หนังสือแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม

ของตำบลเขาวง

- รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยา

- โปรแกรมสำเร็จรูปเกี่ยวกับหอยต่างๆ ในอำเภอกาญจนดิษฐ์สำหรับเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวและคู่มือการใช้โปรแกรม

- คู่มือพัฒนาศักยภาพกลุ่มเลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสักให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- ป้ายสื่อความหมายและคู่มือความรู้เกี่ยวกับสวนสมุนไพรตำบลคลองปราบพร้อมแผนที่เส้นทางเดินเท้าเพื่อเที่ยวชมสวนสมุนไพรด้วยตนเองและเส้นทาง การนำเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงสวนสมุนไพรกับทรัพยากรธรรมชาติบริเวณใกล้เคียง

- หนังสือเรื่องเล่าเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนแหลมโพธิ์
- คู่มือปราชญ์ท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- แผ่นพับแนะนำการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์และโปรแกรมการท่องเที่ยว
- คู่มือแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่วางอยู่บนฐานอุปสงค์และอุปทาน

- เว็บไซต์ www.agro-tourism-suratthani.com

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้บรรจุชุดโครงการ “การยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ไว้ในแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีสู่ความยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กมลวัฒน์ โมราศิลป์ และคณะ, 2551. ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของตำบลเขาวง อำเภอบ้านตาขุนจังหวัด
สุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
สุราษฎร์ธานี.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2548. **ท่องเที่ยวเชิงเกษตร**. กลุ่มงานส่งเสริมและ
พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. กรุงเทพมหานคร.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2548. **Guest Arrivals at Accommodation
Establishments Suratthani**. กรุงเทพมหานคร : กองสถิติและวิจัย.
- จุฑามาศ กระจำศรี และคณะ, 2551. **การจัดการความรู้สู่เรื่องเล่าของชุมชน
แหลมโพธิ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน**, สุราษฎร์ธานี :
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ดวงกาญจน์ วัฒนบุญ และคณะ, 2552. **แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนอ่าวบ้านดอนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัด
สุราษฎร์ธานี**, สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธีระยุทธ์ ขุนศรีแก้ว และคณะ, 2551. **การจัดการข้อมูลการท่องเที่ยวด้วยระบบ
คอมพิวเตอร์อย่างง่าย กรณีศึกษาการเลี้ยงหอยในอำเภอกาญจนดิษฐ์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี**, สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยตาปี.
- ธวัช ศรีไทย และคณะ, 2551. **การจัดการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ
จังหวัดสุราษฎร์ธานีในรูปแบบเว็บไซต์**, สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยตาปี.
- นิรมล เสริมทรัพย์ และคณะ, 2551. **การจัดการการตลาดในองค์กรภาครัฐเพื่อ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาสวนปาล์ม
น้ำมันวันทนา กองบิน 7 กองพลบินที่ 4 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ,
สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยตาปี.**

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปัญญา แสงสุริยัน. 2551. **“การท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีจากอดีต ปัจจุบันและ
แนวโน้มในอนาคต”**. การประชุมวิชาการและนิทรรศการจังหวัดสุราษฎร์ธานี.
สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

พิศตรา เรืองศรี และคณะ, 2552. **แนวทางการจัดกิจกรรม การสื่อความหมาย
และสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา
สวนสมรม จังหวัดสุราษฎร์ธานี**, สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยตาปี.

พิชัย สุขวุ่น และคณะ, 2551. **รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราของ
ตำบลพรุพี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี**, สุราษฎร์ธานี :
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ภัทรวิดี อินทปนต์ และคณะ, 2551. **กลยุทธ์การสร้างตราและการประชาสัมพันธ์
ของชุมชนลีเล็ด อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี**, สุราษฎร์ธานี :
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วิชชุดา ให้เจริญ และคณะ, 2552. **การจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนทุเรียนบ้านเขาป้อมอำเภอกะสมุย จังหวัด
สุราษฎร์ธานี**, สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วรรณวิษณีย์ ทองอินทราช และคณะ, 2551. **การวิเคราะห์อุปสงค์ อุปทานของ
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาพื้นที่อำเภอบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี**,
สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วัชรวิ พิซผล และคณะ, 2551. **รูปแบบเส้นทาง กิจกรรมและการสื่อความหมาย
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ
อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี**, สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี.

วิทยา ศักดา และคณะ, 2551. **การพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรกับการสร้าง
องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษาเขตพื้นที่
การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2**, สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2.

วินัย บัวประดิษฐ์. 2551. ปาฐกถาพิเศษ “วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี. การประชุมวิชาการและนิทรรศการจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วิจิตร วรปัทมศรี และคณะ, 2551. การพัฒนาเครือข่ายยุทธศาสตร์กับการสร้างองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3.

สินธุ์ สโรบล. 2546. การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์ภาคเหนือ. เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี. 2548. เอกสารบรรยายสรุปจังหวัด. สุราษฎร์ธานี : สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี.

ลอว์รัฐ มากบุญ และคณะ, 2551. การวิจัยเพื่อเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี.

สมมาส เล็งสุข และคณะ, 2551. รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

เสนีย์ ภูวเศรษฐาวร. 2551. “บทบาทของภาคธุรกิจในการผลักดันการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน”. การประชุมวิชาการและนิทรรศการจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สมเชาว์ โกศล. 2551. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดสุราษฎร์ธานี”. การประชุมวิชาการและนิทรรศการจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

โสภณ บุญล้ำ และคณะ, 2551. **รูปแบบกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี**, สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อุทิศ ภูมิชัย และคณะ, 2551. **การพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรรมกับการสร้างองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1**, สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1.

เอกชัย แสงมณี และคณะ, 2551. **การรวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี**, สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี.

www.greenzonethailand.com

<http://infoterra.deqp.go.th>

www.ldd.go.th/Lddwebsite/Webpld/

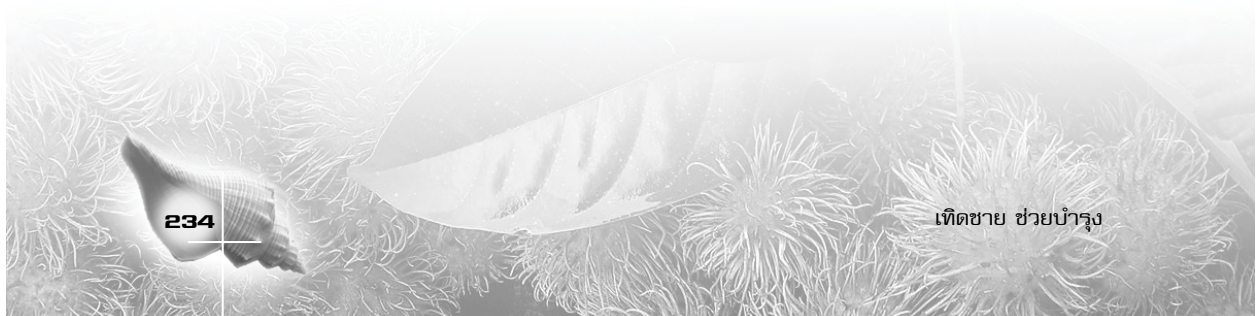
<http://learners.in.th>

www.salaartit.com

<http://studentwork.srp.ac.th/Suratthani/Award1/map.html>

www.tat.or.th/stat/web/static_tst.php

www.tourkohchang.com

ปิยมิตรผู้ร่วมงานวิจัย

ชุดโครงการการยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
เพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายอุทิศ ภูมิชัย และคณะ	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 1
นายวิทยา คักดา และคณะ	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 2
นายวิจิตร วรปัทมศรี และคณะ	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 3
อ.เอกชัย แสงมณี และคณะ	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี
อ.สอรัฏฐ์ มากบุญ และคณะ	วิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
อ.กมลวัฒน์ โมราศิลป์ และคณะ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
ผศ.โสภณ บุญล้ำ และคณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อ.พิชัย สุขวุ่น และคณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อ.สมมาส เล็งสุข และคณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อ.วัชรวิทย์ พิซผล และคณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อ.จุฑามาศ กระจ่างศรี และคณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อ.ภัทรวดี อินทปิ่นดี และคณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อ.วิษณุ ไร่เจริญ และคณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อ.ดวงกาญจน์ วัฒนบุญ และคณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อ.วรรณวิษณีย์ ทองอินทราช และคณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อ.พัสดรา เรืองศรี และคณะ	วิทยาลัยตาปี
อ.นิรมล เสริมทรัพย์ และคณะ	วิทยาลัยตาปี
อ.ธีระยุทธ์ ขุนศรีแก้ว และคณะ	วิทยาลัยตาปี
อ.ธวัช ศรีไทย และคณะ	วิทยาลัยตาปี

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิประจำชุดโครงการ

ผศ.ดร.กุลวรา สุวรรณพิมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
นายภาณุ วรรณิตร	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี
นายชลินทร์ ประพฤติตรง	สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี
นายปัญญา แสงสุริยัน	สมาคมโรงแรมและท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี
	กรรมการผู้จัดการโรงแรมรอยเกาะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
นายเสนีย์ ภูวเศรษฐาวร	สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย
นายสมเชาว์ โกศล	สมาคมมัคคุเทศก์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
นายประเสริฐ ชัญจุกรณ์	กำนันตำบลลิเล็ด

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย

โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย
คุณปารณีย์ ศรีสวัสดิ์	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการวิจัยการท่องเที่ยว (อาวุโส)
คุณธีรศักดิ์ ทองสีสังข์	เจ้าหน้าที่เวปมาสเตอร์
คุณสาคร ยินดี	เจ้าหน้าที่สนับสนุนโครงการวิจัยการท่องเที่ยว
คุณพรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการวิจัยการท่องเที่ยว
คุณพงษ์พันธุ์ พุทธิวิศิษฐ์	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการวิจัยการท่องเที่ยว

ประวัติผู้เขียน

ดร.เกิตชาย ช่วยบำรุง

- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปริญญาโทนโยบายและการจัดการการท่องเที่ยว (เกียรตินิยม) จากมหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษ
- ปริญญาเอก การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย โดยทุนรัฐบาลออสเตรเลีย (International Postgraduate Research Scholarship, IPRS by Australian Government, University of Queensland International Postgraduate Research Scholarship, UQIPRS, Tourism and Leisure Departmental Scholarship, UQDS)
- ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภายใต้การกำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี ดูแลโครงการการวิจัยทางด้านการท่องเที่ยวมากกว่า 300 โครงการ นักวิจัยกว่า 700 คน จากกว่า 40 สถาบันการศึกษาทั่วประเทศ
- ผู้อำนวยการโครงการการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือภาคีทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เศรษฐกิจอาเซียน โดยความร่วมมือของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดูแลงานวิจัยการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) และกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN) จีน ญี่ปุ่นและเกาหลี
- ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรมของ United Nations Asian Productivity Organization (UN-AP0), โตเกียว ญี่ปุ่น
- คณะกรรมการความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา กระทรวงการต่างประเทศ
- รองประธานตัดสินรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ปี 2550 เพื่อเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ประเภทรางวัล ชุมชนดีเด่นทางด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)
- รองประธานตัดสินรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 7 ประจำปี 2551 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)
- ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาเครือข่ายวิจัยการท่องเที่ยว คณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ

-
- ประธานพิจารณาข้อเสนอชุดโครงการอุดหนุนทุนวิจัยด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2552-2553 และกรรมการพิจารณาข้อเสนอชุดโครงการ พ.ศ. 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
 - บรรณาธิการวารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติและ E-Journal of International Thai Tourism
 - กรรมการพัฒนาหลักสูตรทางการท่องเที่ยวและการโรงแรม เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุลและอื่นๆ
 - อาจารย์พิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์และสารนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก เช่น สถาบันพระปกเกล้า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญและอื่นๆ
 - อดีตผู้อำนวยการหลักสูตรมหาบัณฑิต การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยมหิดล และหัวหน้าภาควิชาการพัฒนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล
 - มีบทความวิชาการมากกว่า 20 บทความทางการท่องเที่ยวที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารทั้งในและต่างประเทศ
 - ผู้เขียนหนังสือ
 - ถอยหลังเพื่อก้าวหน้าอันدامัน : จุดยืนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
 - การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันدامันสู่ความยั่งยืน
 - เชียงรายรำลึก ฐานรากสู่อนาคตการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
 - ก้าวต่อไป...การท่องเที่ยวไทยในเวทีอาเซียน
 - A Step of Unity Forward: Collaborative Tourism Approaches for ASEAN One Destination
 - บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
 - เกาะช้าง...การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้
 - พลวัตการท่องเที่ยวอีสานใต้...ค้นหารอยยิ้มร่วมสมัยแห่งกาลเวลาผ่านงานวิจัย